

دانش‌شناسی

(علوم کتابداری و اطلاع‌رسانی و فناوری اطلاعات)

سال پانزدهم، شماره ۵۹، زمستان ۱۴۰۱

شاپا الکترونیکی: ۲۷۸۳-۴۱۱۵ شاپا چاپی: ۲۷۵۴-۲۰۰۸

- ۲ بهینه‌سازی ارائه خدمات مواد آرشیوی مبتنی بر طراحی و کاربرد ابزار جایزهای کتاب
رضا احمدی زمانی | زهره میر حسینی
- ۱۹ ارزیابی دیدگاه کاربران درباره کیفیت خدمات کتابخانه عمومی حسینیه ارشاد به‌منظور پیاده‌سازی تفکر پلتفرمی
مهرناز خراسانچی | طیبه شه میرزادی
- ۳۶ بررسی میزان استفاده از شیوه‌نامه و تکوور در نحوه استناد دهی پروپزال نویسی دانشجویان تحصیلات تکمیلی
دانشکده دامپزشکی دانشگاه فردوسی مشهد
زهره رضازاده
- ۵۵ شناسایی روابط موضوعی بین منابع مورد استفاده توسط کاربران مرکز منطقه‌ای اطلاع‌رسانی علوم و فناوری با استفاده از تکنیک متن کاوی
خجسته شعبانی | عاصفه عاصمی
- ۷۵ ارائه الگویی برای مدیریت دانش کارکنان با رویکرد یادگیری سازمانی (مطالعه موردی: شهرداری تهران)
پژمان صالحی | بیژن سلیمانپور
- ۱۰۲ طراحی مدل تأثیرگذاری اشتراک‌دانش‌وب بر کارآفرینی دانش (مورد مطالعه: کتابخانه‌های عمومی کشور)
لیلی طاهرخانی | صفیه طهماسبی لیمونی | میترا قیاسی
- ۱۲۹ نقش مدیریت دانش در راهبرد محیط آموزش عالی (مطالعه موردی دانشگاه‌های پیام نور استان بوشهر)
سعید غفاری | مسعود بختیاری | شایسته ملازاده رودباریان
- ۱۴۵ امکان‌سنجی استقرار مدیریت دانش در نهاد کتابخانه‌های عمومی ایران براساس الگوی کوان یو وانگ
زهره کیان‌راد | سیف‌اله اندایش

فصلنامه علمی پژوهشی دانش‌شناسی

(علوم کتابداری و اطلاع‌رسانی و فناوری اطلاعات)

شماره مجوز انتشار مجله ۱۲۴/۴۳۴۱ مورخ ۸۷/۱۰/۱ شماره استاندارد بین‌المللی (شاپا چاپی): ۲۷۵۴-۲۰۰۸ و (شاپا الکترونیکی): ۲۷۸۳-۴۱۱۵

صاحب امتیاز: دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران شمال

سال پانزدهم، شماره ۵۹، زمستان ۱۴۰۱

مدیر مسئول: دکتر زهره میرحسینی

سر دبیر: دکتر زهرا اباذری

مدیر داخلی: مهدیه عسکری سرکله

اعضای هیأت تحریریه (به ترتیب حروف الفبا):

دکتر فهیمه باب الحوائجی (دانشیار دانشگاه آزاد اسلامی واحد علوم و تحقیقات)

دکتر نجلا حریری (استاد دانشگاه آزاد اسلامی واحد علوم و تحقیقات)

دکتر محمد حسن زاده (استاد دانشگاه تربیت مدرس)

دکتر فریبرز خسروی (دانشیار سازمان اسناد و کتابخانه ملی ایران)

دکتر احمد شعبانی (استاد دانشگاه اصفهان)

دکتر جعفر مهاد (استاد دانشگاه شیراز)

دکتر نرگس نشاط (دانشیار سازمان اسناد و کتابخانه ملی ایران)

داوران این شماره (به ترتیب حروف الفبا):

حمید قاضی زاده

میترا قیاسی

محمود مرادی

زهره میرحسینی

محمود سالاری

حسن صیامیان

احمد شعبانی

صفیه طهماسبی لیمونی

سعید غفاری

زهرا اباذری

حمیدرضا تمدن

منصور ترکیان تبار

افشین حمدی پور

مصیب سامانیان

ویراستار فارسی: دکتر مهرانگیز اوحدی

ویراستار چکیده‌های انگلیسی: دکتر زهره میرحسینی

صفحه آرایی: مهندس محمد ساکی انتظامی

نشانی دفتر مجله: بزرگ راه بابایی به طرف شرق، حکیمیه، خیابان چمن آرا، دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران شمال، طبقه همکف غربی،

دفتر فصلنامه دانش‌شناسی، کد پستی: ۱۶۶۷۹۳۴۷۹۱

تلفن دفتر فصلنامه: ۰۲۱-۷۷۰۰۹۸۲۷-۴۷ داخلی ۲۱۸ تلفن همراه: ۰۹۱۰۰۱۱۴۲۰۴

آدرس سایت: <http://qje.iau-tnb.ac.ir>

پست الکترونیک: qje@iau-tnb.ac.ir

راهنمای نگارش مقالات

انتشار) نوشته شوند. مثال: (Askari, 2009)

۲- مقاله با استفاده از نرم‌افزار word تایپ شود. اندازه قلم متن باید ۱۲ و نوع قلم فارسی Bzar و قلم انگلیسی Times New Roman باشد.

۳- متن مقاله در مقالات پژوهشی

صفحه اول

الف - عنوان مقاله: عنوان باید روشن، گویا، جامع و تا حد ممکن مختصر باشد.

ب - اسامی مؤلف و یا مؤلفین باید به صورت ستونی نوشته شود، رتبه علمی، وابستگی سازمانی و نشانی پست الکترونیکی آنها در پاورقی همان صفحه ارائه گردد.

ج - چکیده: چکیده مقاله به فارسی بین ۱۵۰ تا ۲۰۰ کلمه به صورت ساختار یافته شامل (هدف، روش پژوهش، یافته‌ها، نتیجه‌گیری) باشد.

د- کلیدواژه: باید با موضوع اصلی مقاله تناسب داشته باشد و باید از سرعنوان‌های موضوعی انتخاب شود.

د- صفحه دوم مقاله

شامل: عنوان به لاتین، اسامی نویسندگان به لاتین و سپس چکیده ساختار یافته به لاتین و در آخر کلیدواژه‌ها به لاتین نوشته شوند. طبق شیوه‌ای که در صفحه اول گفته شد.

ر - مقدمه: در ابتدا توضیحی برای آماده ساختن ذهن خواننده برای ورود به بحث اصلی و تبیین اهمیت مقاله - بیان مسئله و موضوعی که زمینه‌ساز پژوهش شده است. همراه با حدود ابعاد و جوانب آن به روشنی و به اختصار بیان شود - مروری بر یافته‌های مطالعات دیگر که مرتبط با مسئله و موضوع پژوهش می‌باشد - تحلیل و جمع‌بندی اطلاعات ارائه شده در فوق و بیان مشکل اصلی موجود در مورد مسئله مورد پژوهش در راستای

فصلنامه دانش‌شناسی وابسته به دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران شمال در زمینه‌های علوم کتابداری و اطلاع‌رسانی و فناوری اطلاعات و دیگر موضوع‌های وابسته، مقاله به زبان فارسی منتشر می‌کند.

الف: انواع مقالات مورد پژوهش

۱- مقالات پژوهشی (Research articles): این مقالات باید حاوی و حاصل پژوهشی باشند که به یکی از روش‌های متداول علمی - پژوهشی انجام شده باشند. این مقالات حداکثر تا ۱۵ صفحه A4 تایپ شود.

۲- مقالات مروری (Review articles): این نوع مقالات باید حاصل بررسی‌های عالمانه متون یا نظریه‌های رایج در حوزه کتابداری و اطلاع‌رسانی فناوری و اطلاعات و دیگر موضوع‌های وابسته باشند که در این نوع مقالات نویسنده سعی کند یک خط علمی و نظریه‌ی شخصی را دنبال کند. این مقالات نیز حداکثر در ۱۵ صفحه A4 تایپ شود.

ب: راهنمای نویسندگان مقالات

۱- مقاله نباید قبلاً در دیگر نشریات داخل و خارج کشور تایپ شده باشد.

۲- متن مقالات باید فاقد اشکالات املائی و دستوری باشد.

۳- معادل لاتین اسامی و مفاهیم مهم در پاورقی هر صفحه آورده شود.

۴- نثر مقاله و شیوایی نگارش از جمله معیارهای مهم داوری مقاله است.

۵- مسئولیت درستی و نادرستی مطالب و رعایت اخلاقی نگارش، بر عهده نویسنده یا نویسندگان است.

۶- چاپ مقاله در فصلنامه منوط به تأیید داوران است و فصلنامه در ویرایش ادبی، علمی مجاز خواهد بود.

۱- استنادهای درون متنی برای منابع فارسی و هم‌چنین برای منابع لاتین، به صورت لاتین بدین صورت (نام مؤلف، سال

ضرورت انجام مطالعه حاضر- و در آخر بیان اهداف، سؤالات و یا فرضیه‌های پژوهش

ز - روش پژوهش

اجرای هر طرح پژوهشی مستلزم به کارگیری یک روش شناسی است که پژوهشگر را به اجرای طرح مورد نظر و پاسخ گویی به پرسش‌های پژوهش قادر می‌سازد؛ بنابراین روش پژوهش باید متناسب با اهداف و پرسش‌های پژوهش تعیین شود. روش پژوهش شامل: جامعه آماری، انتخاب نمونه، ابزار جمع‌آوری اطلاعات و اعتبار و پایایی آن، شیوه تجزیه و تحلیل اطلاعات.

س - یافته‌ها

یافته‌های پژوهش باید ابتدا توصیف و سپس تجزیه و تحلیل شود. این بخش شامل چهار سطح توصیف، مقایسه، تحلیل و تفسیر می‌باشد که طی این مراحل به تدریج بر سهم نویسنده و اندیشه‌ی او در بیان مطلب افزوده می‌شود. در این بخش یافته‌های اصلی باید بر اساس اهداف مطالعه به روشنی و اندازه کافی ارائه گردد. این بخش شامل جداول و نمودارها نیز می‌باشد. در صورت استفاده از جدول یا نمودار به ازای هر ۲ صفحه متن یک جدول یا نمودار با عنوان فارسی ارائه شود. جداول و نمودارهای ارسالی باید دقیق و واضح و دارای عنوان باشند. عنوان نمودارها در زیر نمودارها و عنوان جداول در بالای آنها نوشته می‌شود. نتایج نوشته شده در جدول‌ها جزء در مورد مطالب مهم نباید در متن تکرار شود. در صورت نیاز، توضیحات لازم برای اطلاعات جدول باید به صورت زیر نویس در زیر جدول آورده شوند و در متن جدول برای ارجاع به زیر نویس جدول صرفاً از علائم * استفاده شود.

ح - بحث و نتیجه‌گیری

این بخش شامل: پاسخ پرسش‌های پژوهش و برداشت‌های نهایی خود را از پژوهش مطرح می‌کند - بیان مقایسه پیشینه‌ها با پژوهش حاضر - جمع‌بندی نهایی و مختصر از مطالب بحث در ارتباط با هدف کلی یا فرضیه یا سؤال اصلی محدودیت‌های پژوهش - پیشنهادهایی جهت انجام مطالعات بعدی.

خ - تشکر و قدردانی

در این قسمت به نام افراد یا سازمان‌هایی که به نحوی در انجام مطالعه و یا نگارش مقاله همکاری نموده‌اند قدردانی می‌گردد. تشکر و قدردانی حداکثر در دو سطر نوشته شود.

ت - منابع

متن مقاله در مقالات مروری شامل:

الف - عنوان مقاله

ب - اسامی مؤلف یا مؤلفین و نشانی پست الکترونیکی

ج - چکیده

د - مقدمه

ه - مروری بر مطالعات

و - بحث و نتیجه‌گیری

ز - منابع

جدول صرفاً از علائم * استفاده شود.

ح - بحث و نتیجه‌گیری، شامل مقایسه پیشینه‌ها و پژوهش حاضر باشد.

ت - منابع

متن مقاله در مقالات مروری شامل:

الف - عنوان مقاله

ب - اسامی مؤلف یا مؤلفین و نشانی پست الکترونیکی

ج - چکیده

د - مقدمه

ه - مروری بر مطالعات

و - بحث و نتیجه‌گیری

ز - منابع

روش نوشتن منابع مقالات

نحوه نگارش منابع باید مطابق با شیوه APA نوشته شود. و به ترتیب الفبایی نام خانوادگی آورده شود.
مثال:

مقاله - نام خانوادگی نویسنده (ویرگول، یک فاصله) حرف اول نام کوچک [در صورت وجود نویسندگان بیشتر] [نقطه، نقطه ویرگول، یک فاصله] نام خانوادگی و نام نویسندگان همکار به شکل معکوس (یک فاصله، پرانتز باز) تاریخ نشر (پرانتز بسته،

به شکل مقلوب (یک فاصله، پرانتز باز) تاریخ نشر (پرانتز بسته، نقطه، یک فاصله) عنوان به شکل ایرانیک/ایتالیک (نقطه، یک فاصله) [در صورت وجود ویرایش (یک فاصله)] مرتبه ویرایش (نقطه، یک فاصله) محل نشر (دو نقطه، یک فاصله) ناشر (نقطه).

Aghabakhshi AA. (2007). *Indexing homara: concepts and methods*. 3rd ed. Tehran, iran: chapar publisher.

روش ارسال مقالات

مؤلفان محترم می‌توانید مقالات خود را با رعایت اصول ذکر شده از طریق ثبت نام در سایت فصلنامه ارسال نمایید
<http://qje.iau-tnb.ac.ir>

نقطه، یک فاصله) عنوان به شکل ساده (نقطه، یک فاصله) عنوان نشریه به شکل ایرانیک/ایتالیک (ویرگول، یک فاصله) دوره (یک فاصله، پرانتز باز) شماره (پرانتز بسته، ویرگول، یک فاصله) صفحه شمار (نقطه).

جلالی دیزجی، ع؛ مؤمنی، ع؛ جعفرزاده، ر. (۱۳۹۳). تحلیل استنادی و ترسیم ساختار تولیدات علمی جهانی در حوزه حقوق مالکیت فکری در میان سال‌های ۲۰۰۰ تا ۲۰۱۰. *فصلنامه دانش شناسی*، ۷(۲۵)، ۵۵-۷۵.

Mosadeghrad AM. (2003). Comparison of patient rights in iran and the world. *Journal of social security*, 5(3), 33-52

کتاب- نام خانوادگی نویسنده (ویرگول، یک فاصله) حرف اول نام کوچک [در صورت وجود نویسندگان بیشتر] (نقطه، نقطه ویرگول، یک فاصله) نام خانوادگی و نام نویسندگان همکار

فهرست مطالب

- ۲ بهینه سازی ارائه خدمات مواد آرشیوی مبتنی بر طراحی و کاربرد ابزار جایزهای کتاب
رضا احمدی زمانی | زهره میر حسینی
- ۱۹ ارزیابی دیدگاه کاربران درباره کیفیت خدمات کتابخانه عمومی حسینیه ارشاد به منظور پیاده سازی تفکر
پلتفرمی
مهرناز خراسانچی | طیبه شهمیرزادی
- ۳۶ بررسی میزان استفاده از شیوه نامه و تکوور در نحوه استناد دهی پروپزال نویسی دانشجویان تحصیلات تکمیلی
دانشکده دامپزشکی دانشگاه فردوسی مشهد
زهرارضا زاده
- ۵۵ شناسایی روابط موضوعی بین منابع مورد استفاده توسط کاربران مرکز منطقه ای اطلاع رسانی علوم و فناوری با
استفاده از تکنیک متن کاوی
حجسته شعبانی | عاصفه عاصمی
- ۷۵ ارائه الگوئی برای مدیریت دانش کارکنان با رویکرد یادگیری سازمانی (مطالعه موردی: شهرداری تهران)
پژمان صالحی | بیژن سلیمانپور
- ۱۰۲ طراحی مدل تأثیر گذاری اشتراک دانش وب بر کارآفرینی دانش (مورد مطالعه: کتابخانه های عمومی کشور)
لیلی طاهرخانی | صفیه طهماسبی لیمونی | میترا قیاسی
- ۱۲۹ نقش مدیریت دانش در راهبرد محیط آموزش عالی (مطالعه موردی دانشگاه های پیام نور استان بوشهر)
سعید غفاری | مسعود بختیاری | شایسته ملازاده رودباریان
- ۱۴۵ امکان سنجی استقرار مدیریت دانش در نهاد کتابخانه های عمومی ایران بر اساس الگوی کوان یو وانگ
زهرایکیان راد | سیف اله اندایش

Optimizing the provision of archival material services based on the design and application of the book locator tool

Reza Ahmadi Zamani¹ | Zohreh Mirhosseini²

1- Ph.D. student of Knowledge and Information Science, Islamic Azad University - North Tehran Branch. daneshzamani@yahoo.com

2- Associate Professor of Islamic Azad University, North Tehran Branch, PhD in Information Science. (Corresponding Author) z_mirhoseini@iau-tnb.ac.ir, zmirhosseini@yahoo.com

Article Info	ABSTRACT
Article type: Research Article	Objective: "To investigate the optimization of the provision of archival material services based on the design and application of the book locator tool, in order to facilitate the restoration and accurate arrangement of resources. The existence of issues and problems in the archive of documents and documents, such as: confusion; depreciation; the disappearance of archival materials; Moving and misplacing; The accuracy in returning the sources and other things was investigated and led to the invention of the "book locator tool".
Article history: Received: 13 February 2023 Received in revised form: 25 February 2023 Accepted: 01 March 2023 Published online: 16 March 2023	Methodology: It is a semi- experimental method and a type of applied and fundamental research. The statistical population of the research included 10 libraries in Tehran, which have several characteristics in common. In this research, it was done by distributing "pre-test" and "post-test" questionnaires among 50 employees working in the repository and archive of the target community. number of fifty "book locator tools" were made and tested for two months, then the frequency distribution was done and analyzed using Excel and EPSS software.
Keywords: Source Archive, The Librarian, Returning And Sorting Resources Carefully, Shelf, Book Locator Tool, Archival Material.	Results: The results showed that by replacing the "book locator tool" the problem of confusion of other sources has been solved by 96%. More than 71% of the sample people consider the use of "new device" to be effective in reducing the depreciation of archival materials. More than 87% have stated that by testing the proxy device, it is fast and takes less time (between 30 and 60 seconds). According to 98% of the people in the group, using the locator tool, the amount of "displacement and misarrangement" of archival materials was resolved when restoring and arranging. And 96% have seen the "flashing light" of the locator on the shelf, which has caused the attention of librarians to be attracted quickly and has also been effective in saving time.
	Conclusion: The results of the research showed that 100% of the studied libraries are without tools and devices such as "Book Locator" and the sorting of documents is done by the employees and librarians working in the archive. 90% of the people in the sample have evaluated the use of the "book locator tool" useful, which indicates the efficiency of the replacement device. Accordingly, it can be used generally for all libraries.

Cite this article: Ahmadi Zamani, R. & Mirhosseini, Z. (2022). Optimizing the provision of archival material services based on the design and application of the book locator tool. *Journal of Knowledge Studies*, 15(59), 1-17.

DOR :20.1001.1.20082754.1401.15.59.1.1

© The Author(s).

Publisher: Islamic Azad University North Tehran Branch

بهینه‌سازی ارائه خدمات مواد آرشویی مبتنی بر طراحی و کاربرد ابزار جاینمای کتاب

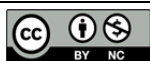
رضا احمدی زمانی^۱ | زهره میر حسینی^۲

۱- دانشجوی دکتری علم اطلاعات و دانش‌شناسی دانشگاه آزاد اسلامی - واحد تهران شمال daneshzamani@yahoo.com
۲- دانشیار گروه علم اطلاعات و دانش‌شناسی دانشگاه آزاد اسلامی - واحد تهران شمال (نویسنده مسئول) z_mirhoseini@iau-tnb.ac.ir

اطلاعات مقاله	چکیده
نوع مقاله: مقاله پژوهشی	هدف: بررسی بهینه‌سازی ارائه خدمات مواد آرشویی مبتنی بر طراحی و کاربرد ابزار جاینما، جهت سهولت در بازگرداندن و چیدن دقیق منابع می‌باشد.
تاریخ دریافت: ۱۴۰۱/۱۱/۲۴	روش پژوهش: روش نیمه تجربی و از نوع پژوهش‌های کاربردی و بنیادی است. جامعه آماری پژوهش شامل ۱۰ کتابخانه سطح شهر تهران که در چند صفت با هم مشترک‌اند انتخاب گردید. در این پژوهش با توزیع پرسش‌نامه «پیش‌آزمون» و «پس‌آزمون» در بین ۵۰ نفر از کارکنان شاغل در مخزن و آرشویو جامعه هدف، انجام گرفت. تعداد پنجاه عدد «ابزار جاینمای کتاب» ساخته و به مدت ۴۵ روز کاربرد آن تست شد، سپس توزیع فراوانی‌ها با استفاده از Excel و نرم افزار EPSS انجام و مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت.
تاریخ بازنگری: ۱۴۰۱/۱۱/۰۶	یافته‌ها: نتایج نشان داد که با جایگزین کردن «ابزار جاینمای کتاب» مسئله بهم‌ریختگی دیگر منابع به میزان ۹۶٪ برطرف شده است. بیش از ۷۱٪ از افراد نمونه، کاربرد «دستگاه جدید» را در کاهش استهلاک مواد آرشویی مؤثر می‌دانند. بیش از ۸۷٪ اظهار داشته‌اند با تست دستگاه جاینما، سریع و زمان کمتری (بین ۳۰ تا ۶۰ ثانیه) «وقت صرف» شده است. از نظر ۹۸٪ افراد گروه با استفاده از ابزار جاینما، میزان «جایجایی و اشتباه چیده شدن» مواد آرشویی به هنگام بازگرداندن و چیدن برطرف شد و ۹۶٪ نیز با مشاهده نور «چراغ چشمک‌زن» دستگاه جاینما بر روی قفسه، سبب سرعت جلب توجه کتابداران شده و در صرفه جویی وقت نیز مؤثر دانسته‌اند.
تاریخ پذیرش: ۱۴۰۱/۱۱/۱۰	نتیجه‌گیری: نتیجه پژوهش نشان داد ۱۰۰٪ از کتابخانه‌های مورد مطالعه از ابزار و وسایلی مانند «جاینمای کتاب» بی بهره هستند و چیدن اسناد و مدارک هم اکنون نیز توسط کارمندان و کتابداران شاغل در آرشویو انجام می‌شود. ۹۰٪ از افراد حجم نمونه استفاده از «ابزار جاینمای کتاب» را کاربردی ارزیابی کرده‌اند که حاکی از کارآمد بودن دستگاه جاینما می‌باشد. بر همین اساس برای کلیه کتابخانه‌ها می‌تواند عمومیت داشته باشد.
تاریخ انتشار آنلاین: ۱۴۰۱/۱۲/۲۵	واژه‌های کلیدی: آرشویو منابع، کتابدار، بازگشت و چیدن دقیق منابع، قفسه، ابزار جاینمای کتاب، مواد آرشویی

استناد: احمدی زمانی، ر. و میرحسینی، ز. (۱۴۰۱). بهینه‌سازی ارائه خدمات مواد آرشویی مبتنی بر طراحی و کاربرد ابزار جاینمای کتاب. *دانش‌شناسی*، ۱۵ (۵۹)، ۱-۱۷.

DOR: 20.1001.1.20082754.1401.15.59.1.1

حقوق مؤلف © نویسنده گان.

ناشر: دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران شمال

مقدمه

امروزه حجم انتشارات و مخصوصاً انتشارات علمی تخصصی به میزان وسیعی افزایش یافته و در هر زمینه تعداد بسیار زیادی مواد آرشیوی مانند: مجله، گزارش، پایان‌نامه و نظایر آن منتشر می‌گردد. حجم و تنوع در چاپ و نشر به قدری افزایش یافته است که آن را «انفجار انتشارات» یا «انفجار اطلاعات» می‌نامند. بجز کتاب وسایل مهم دیگری نظیر: اسناد و مدارک، فیلم، میکروفیلم، CD و نظایر آن وجود دارد که این مواد در آرشیو کتابخانه‌ها و مراکز اسناد تحت عنوان "مواد آرشیوی" نگهداری می‌شوند (میرزاده، ۱۳۵۸). مراکز آرشیوی، نهادهای اطلاع‌رسانی هستند که جایگاه شاخصی در جامعه اطلاعاتی به‌خصوص میان پژوهشگران دارند. هزاران سند و مدرک تولید شده در دستگاه‌های دولتی و غیردولتی وجود دارد که جامعه علمی کشور به آن‌ها نیازمند است. اساسی‌ترین وظیفه هر مرکز آرشیوی، حفظ و نگهداری اسناد و خدمات‌رسانی سریع به‌منظور تسهیل و تسریع در دستیابی به اسناد، کارشان را انجام می‌دهند (اصنافی، ۱۳۸۸). فلسفه وجودی یک آرشیو شامل: چگونگی گردآوری، سازمان‌دهی، حفظ و نگهداری منابع نهفته می‌باشد. ولی کار آرشیو به اینجا ختم نمی‌شود، بلکه همه این کوشش‌ها برای ارائه خدمات به مراجعه‌کنندگان می‌باشد (مرادی، ۱۳۸۰). البته مراکز آرشیوی باید در نظر داشته باشند که از ابزارها و دستگاه‌های موجود جهت ارائه بهترین خدمات به محققان و پژوهشگران، در مجموعه خود استفاده کنند (اسلامی، ۱۳۹۴). موزه و مخزن و آرشیوها، نهادهای کتابخانه‌وار هستند. تحولات اجتماعی و فرهنگی و به‌ویژه فناوری چند دهه اخیر، نوعی نگاه جدید نسبت به نقش و جایگاه این نهادها و در نتیجه عملکرد آن‌ها را ایجاد می‌کند (کوکبی، ۱۳۹۱). مواد آرشیوی جزء سرمایه‌های اصلی جامعه شمرده می‌شوند و به‌عنوان مقوله‌ای نو، گسترده و کاربردی وسیع‌تر از گذشته پیدا کرده‌اند. سال‌هاست که همه کشورهای پیشرفته، به سابقه تاریخی کشور و ملت خویش توجه شایان کرده‌اند (اسلامی، ۱۳۹۴). علاوه بر این آرشیو کتابخانه‌ها نیز اشاعه‌دهندگان اطلاعاتی می‌باشند که نقش آن‌ها در چرخه اطلاعات نباید نادیده گرفته شود. ضروری است که در آرشیوها به میزان کافی «مسئله‌یابی» به شکلی مؤثر انجام شود و فناوری‌های جدید نیز به کار رود (عماد خراسانی، ۱۳۷۹).

یکی از اجزای اصلی و در واقع رکن اساسی هر پژوهش که پژوهشگر به توضیح آن می‌پردازد «بیان مسئله» است. یکی از مراحل سخت پژوهش، کشف و شناسایی مسائل موجود است. بنابراین پژوهش‌فعلیتی است برای یافتن مجهولی که هیچ‌کس تا این لحظه پاسخی برای آن ارائه نکرده باشد. کسی می‌تواند در یک زمینه علمی، مسئله‌یابی و پرسش‌هایی تازه بیان کند که بر موضوع پژوهش اشرافیت داشته باشد. مسئله‌یابی کار ذهن‌های خلاق است که پیرامون یک موضوع، اطلاعات دقیق و گسترده‌ای دارند (ایمان پور، ۱۳۹۹). مسائل کلّی در آرشیو کتابخانه‌ها وجود دارد که کتابداران آرشیویست با آنها مواجه هستند. مسائل آرشیوی اغلب در امر سرویس‌دهی نیز اختلالاتی ایجاد خواهند کرد. مهم‌ترین مسائل آرشیوی عبارتند از: علت این که در بعضی مواقع منابع جابجا و اشتباه چیده می‌شوند چیست؟ چه عواملی به جز استفاده از منابع، موجب فرسودگی مدارک و مواد آرشیوی می‌شود، که باید مرمت شوند؟ علت این که کتابخانه اقدام به رف خوانی می‌کند چیست؟ و یا، چرا بعضی مواقع مسائل و مشکلاتی از قبیل: بهم ریختگی؛ استهلاک؛ محو شدن جای مواد آرشیوی؛ جابجا و اشتباه چیده شدن و دیگر موارد در مخزن و آرشیو کتابخانه‌ها بوجود می‌آید؟ پاسخ به این مسائل ریشه‌ای بوده و نیاز به تحقیق اصولی دارد. که در این پژوهش با خلاقیت و نوآوری، برای حل مسائل آرشیوی «ابزار جایز» به عنوان راه‌کاری مناسب مورد مطالعه و بررسی قرار می‌گیرد.

خلاقیت در کتابخانه‌ها از دو جنبه داخلی و خارجی قابل بررسی است. جنبه داخلی آن برای فراهم کردن شرایط بروز خلاقیت در بین کارکنان و حل مسائل موجود در کتابخانه می‌باشد. جنبه‌های بیرونی و خارجی خلاقیت، ایجاد شرایط مناسب و خدمات و سرویس‌دهی بهتری برای استفاده‌کنندگان از مجموعه کتابخانه را در نظر می‌گیرد. یکی از اهداف مهم پژوهش‌های خلاق و نوآورانه، بهبود عملکرد، حل مسائل و ارتقای اثربخشی در یک سازمان یا جامعه است (کلت، ۱۴۰۱). طراحی و ساخت ابزار «جایز» در رشته علم اطلاعات و دانش‌شناسی به نوبه خود یک خلاقیت و ابداع برای حل مسائل موجود در مخزن کتابخانه و مراکز آرشیوی می‌باشد. این طرح در داخل و خارج از کشور ایده‌ای جدید و نو است. بر همین اساس برای پیشینه‌های مرتبط با این پژوهش، بررسی و تحقیقات در سایت‌ها و شبکه

جهانی اینترنت و همچنین پایگاه‌های اطلاعاتی آیکروم^۱ (مرکز بین‌المللی حفاظت از آثار تاریخی و فرهنگی) انجام گرفت. از جمله پایگاه‌ها و وب سایت‌های اطلاعاتی خارجی مانند: ساینس دایرکت^۲، ایمیرالد^۳، پرکوست^۴ و اسکاپوس^۵ و سایر وب سایت‌ها با استفاده از کلیدواژه‌هایی مانند: لوکی تور^۶ و اکویپمنت^۷ و دیزاین^۸ و غیره بررسی‌هایی انجام گرفت و از پایگاه‌ها و سایت‌های اطلاعاتی و متون داخلی نیز با استفاده از کلیدواژه‌هایی مانند: جایما، جایمای کتاب، ابزار آرشویی و غیره انجام شد. اما تا جایی که پژوهشگر بررسی کرد، پیشینه‌ای با موضوع «جایمای کتاب» در داخل و خارج مشاهده نشد. در حین مشاهدات نیز اکثر پایان‌نامه‌هایی که منجر به طراحی و نوآوری شدند در رشته طراحی مهندسی و صنعتی تحت عنوان‌های مختلف در حد زیاد وجود دارند. اما در ارتباط با رشته علم اطلاعات و دانش‌شناسی چون شاخه غیر فنی مهندسی می‌باشد، رساله و پایان‌نامه‌ای که به ساخت و تولید دستگاه جدید منجر شود بسیار محدود هستند. یک نمونه آن، کتابخانه مرکزی «دانشگاه منچستر» می‌باشد که از ابزار الکترونیکی تحت عنوان «مکان یاب در کتابخانه منچستر» از آن بهره می‌برند. این دستگاه قادر است بخش‌های این کتابخانه عظیم را به کاربر راهنمایی کند. با انتخاب «عنوان» کتاب و یا اسناد موجود در آرشیو، مکان منبع مورد نظر را حتی بر روی قفسه نیز نشان می‌دهد و به محقق کمک خواهد کرد. در ایران مشابه آن در عمارت عالی قاپوی اصفهان (توسط پژوهشگر در مهرماه ۱۳۹۷ تجربه شد) دستگاه صوتی تحت عنوان «راهنمای بازدیدکننده و توریست» هست که هر قسمت این بنای تاریخی را بدون نیاز به راهنما توضیح می‌دهد. انواع این نمونه در ایران نیز روبه رشد است (مانند تورهای مجازی). بر همین اساس با بررسی‌های بیشتر در وب سایت‌های داخلی مانند: پایگاه مقالات نور مگز و پژوهشگاه علوم و فناوری اطلاعات ایران (ایرانداک) و وب سایت کتابخانه‌ها از جمله وب سایت کتابخانه مجلس و کتابخانه‌های دانشگاهی و غیره. سرانجام چند پایان‌نامه دوره کارشناسی ارشد و دکتری و چند مقاله که به طور غیر مستقیم به جنبه‌های محدود و نیمه مرتبط و به بخش‌هایی از موضوع پرداخته‌اند انتخاب شدند. یکی از نوآوری همسو با موضوع و هدف «اختراع دستکش مطالعه و تورق» در ارتباط با رشته علم اطلاعات و دانش‌شناسی می‌باشد که توسط پژوهشگر در تاریخ ۱۳ اسفند سال ۱۳۸۶ جهت سهولت در ورق زدن، کار با اسناد و مدارک و نسخ خطی، ابداع و در اداره کل ثبت اختراعات به شماره ۴۶۷۱۹ ثبت و گواهی نامه آن صادر شده است. در ادامه جستجوی پیشینه‌ها، چند نمونه دیگر از پژوهش‌های ابداعی در حوزه فنی مهندسی که از بعد طراحی و ساخت با دستگاه جدید نیمه مرتبط بودند به عنوان پیشینه‌های تحقیق ملاحظه و انتخاب شدند.

رشیدی نژاد (۱۳۹۵) در پایان‌نامه ارشد خود تحت عنوان "طراحی و ساخت دستگاه مغزکن برقی" به طراحی مهندسی دستگاهی جدید و نوآورانه پرداخته که به حل مشکل کشاورزان و باغداران در زمینه خشکبارهایی که هم پوسته آنها سخت و محکم است و هم شکستن آنها توسط کشاورزان دشوار می‌باشند پرداخته است. یافته‌ها نشان داده که دستگاه مغزکن در حل مشکل جداسازی مغز محصولات کشاورزان و باغداران که ارزش اقتصادی بسیاری دارد مطلوب بوده و از نظر ساختار و هدف با پژوهش همسو می‌باشد. احمدی زمانی (۱۳۸۸) در پایان‌نامه ارشد خود تحت عنوان "تأثیر کاربرد دستکش مطالعه، ابزاری برای تورق نسخه‌های خطی، کتاب‌ها، نشریه‌ها و دیگر مواد کاغذی، جهت حفاظت مواد از رطوبت و فرسودگی و افزایش سرعت کار" دستکش جدید و ابداعی را مورد بررسی قرار داده است. این پژوهش نشان داد که استفاده از دستکش مطالعه، جهت سهولت در ورق زدن و حفظ منابع نفیس و همچنین حفظ سلامتی کتابداران در برابر اثرات خطرناک پوستی و تنفسی و هم در برابر مواد قارچی موجود در کتاب‌ها و بسیار مزایای دیگر مطلوب دانسته است. این دستکش پس از آزمایش و پژوهش ثبت اختراع شد. این اولین اختراع داخلی در حوزه کتابداری می‌باشد که کلیه مراحل (از خلق ایده، طراحی، ساخت و تولید) آن توسط پژوهشگر انجام شده و مورد استفاده کتابخانه‌ها و کتابداران (مانند کتابخانه ملی و مجلس و دیگر اقصی نقاط کشور) قرار

1. ICC OROM

2. Science Direct

3. Emerald Group

4. Proquest

5. Scopus

6. Locator

7. Equipment

8. Design

9. <https://www.library.manchester.ac.uk>

می‌گیرد. این پایان‌نامه الگو و راهنما و هم‌تجربه شخصی پژوهشگر می‌باشد و به‌عنوان پیشینه مرتبط، در این پژوهش مورد استفاده قرار گرفت.

ناصری مالوانی (۱۳۸۵) در پایان‌نامه ارشد خود تحت‌عنوان "امکان‌سنجی حفاظت و نگهداری نسخ خطی در کتابخانه ملی؛ کتابخانه مرکزی دانشگاه تهران، کتابخانه مرعشی‌نجفی، کتابخانه مرکزی آستان‌قدس و کتابخانه ملک با طرح دیجیتال کردن این نسخ" به گونه‌شناسی مواد نسخ خطی و همچنین گونه‌شناسی عوامل مخرب نسخ خطی و شیوه‌های کنترل و حفاظت و نگهداری آنها پرداخته است. این تحقیق نیز از جنبه فرسودگی و لزوم حفاظت و نگهداری مواد آرشیوی با پژوهش همسو بوده و یافته‌های آن نشان می‌دهد که در کتابخانه‌ها هیچ مسئولیتی برای امور حفاظت و نگهداری مواد آشویی، تعیین نشده است. شاهزاده (۱۳۸۴) در پایان‌نامه پژوهشی خود طرح ابداعی ارائه داده تحت‌عنوان "طراحی میز برش شیشه" وی ضمن بررسی مسائل و مشکلاتی که به‌هنگام برش، که برای مشتری و یا خود فروشنده به وجود می‌آید پرداخته است. وی مهم‌ترین عواملی که موجب شده‌اند این نوع کارها (از جمله شیشه بری) از بازار مطلوبی برخوردار نباشند را یافته است. این تحقیق نیز از بعد فنی و نحوه طراحی و ساخت دستگاه ابداعی، با پژوهش همسو می‌باشد. یافته‌های آن نشان می‌دهد با توجه به مشکلات و با استفاده از تحقیقات و مباحث فنی و متدهای رشته طراحی صنعتی، توانسته با «طراحی دستگاه میز برش شیشه» بخش عمده‌ای از مشکلات موجود برای این قشر از تولیدکنندگان کشور را از پیش رو بردارد.

ون اورولد^۱ (۲۰۰۳) مقاله پژوهشی را تحت‌عنوان "استفاده از یک مکان‌نما چشم‌انداز به‌عنوان یک دستگاه یاب سه‌بعدی یا ۳D" مطرح ساخته است. ایشان کاربرد «مکان‌نما» و نشانگر را در فعالیتهای رایانه‌ای مورد پژوهش و بررسی قرار داده است. یافته‌ها نشان داد این نشانگر می‌تواند به‌عنوان یک دستگاه مکان‌نما یا ۳D در برنامه‌های کامپیوتری مانند برنامه‌ریزی مسیریابی توسط رباتیک، مشخصات حرکت در طراحی انیمیشن کامپیوتری و مدل‌سازی کاربرد و استفاده شود. کرن^۲ (۲۰۰۴) نیز در مقاله پژوهشی خود تحت‌عنوان "شناسایی فرکانس رادیویی آراف‌آی برای تبادل امنیت و رسانه در کتابخانه‌ها" ابزاری جهت حفظ منابع آرشیوی همراه با کاربرد آن معرفی می‌کند. این واژه آراف‌آی دی (RFID) برگرفته از (Radio Frequency Identification) یا (سیستم شناسایی با امواج رادیویی) می‌باشد. نتایج بدست آمده نشان داد که آراف‌آی دی می‌تواند به‌صورت خودکار اشیاء (حیوانات و یا انسان) را با اتصال به یک میکروچیپ، تشخیص دهد. زی، آریس^۳ (۲۰۱۶) در تحقیق خود تحت‌عنوان "کشف کتابخانه‌های دیجیتال، نظریه و تمرین" در چند فصل و در ارتباط با کتابخانه‌های دیجیتال طرح‌هایی را مورد بررسی قرار داده است. در فصل هفتم کتاب خود "طراحی و ارزیابی رابط" از جمله: جلوگیری از روند تکراری و طراحی مفهومی جهت اجرای یک رابط کاربری، طراحی نمونه اولیه و قابلیت‌های مورد استفاده آنها را نشان می‌دهد. بانتوری^۴ (۲۰۱۷) در مطالعه‌ی خود تحت‌عنوان "بایگانی در عصر دیجیتال؛ استانداردها، سیاست‌ها و ابزارها" در چند فصل در ارتباط با حفاظت و نگهداری و بایگانی منابع کتابخانه‌های دیجیتال طرح‌هایی را مورد بررسی قرار می‌دهد. وی طرح «حفظ منابع دیجیتال» را مطرح می‌سازد و چنین می‌نویسد: یکی از مسائل اصلی که بایگانی مؤسسات باید به آن توجه کنند، مدیریت کارآمد مواد بایگانی دیجیتال است. نتایج وی نشان می‌دهد مهمترین کار در آرشیوها، حفظ مواد دیجیتال برای دراز مدت دانسته است.

استنتاج از نتایج پژوهش‌های داخل کشور نشان می‌دهد که بعضی از پژوهش‌ها روی موضوع نوآوری و خدمات در کتابخانه‌ها و دیگر کاربران پرداختند و به این نتیجه رسیدند که پژوهش می‌تواند با اجرای طرح‌ها و ایده‌های خلاق، خدمات خود را مطابق با نیاز روز کاربران ارائه و رضایت آنان را فراهم آورند. همچنین بین تحقیق و نوآوری رابطه معناداری وجود دارد. استنتاج از نتایج پژوهش‌های خارج از کشور نیز نشان دهنده این است که بیشتر روی مسائل و نوآوری خدمات کتابخانه‌ای تمرکز داشته‌اند و به این نتیجه رسیدند که طرح‌هایی را

1. van Overveld

2. Kern

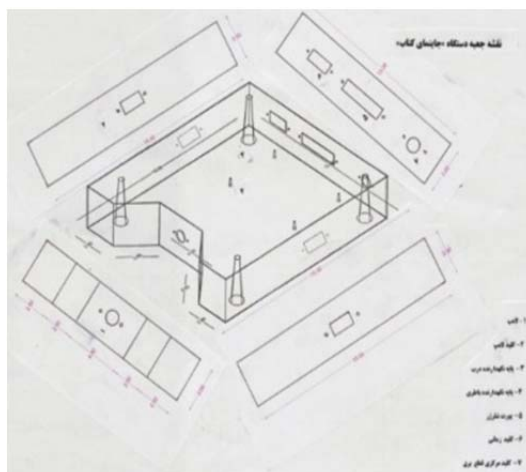
3. Xie

4. Bountouri

که مورد بررسی قرار می‌دهند جنبه کاربردی و قابل استفاده باشند. این پژوهش‌ها به عنوان طراحی ابزار جهت حفظ منابع آرشیوی، همراه با کاربرد آن معرفی شدند. همچنین پژوهش‌های خارجی در ارتباط با حفاظت و نگهداری و بایگانی منابع کتابخانه‌های دیجیتال، طرح‌هایی را مورد بررسی قرار داده‌اند که اهداف آنها با تحقیق نیز همسو می‌باشد.

اهداف پژوهش ارائه بهترین سرویس‌دهی و خدماتی است که در حوزه کتابداری، جهت رفع یک نیاز سازمانی یا فردی و غیره انجام می‌شود. ارتقای کیفیت و سرعت در خدمات و سرویس‌دهی یکی از راه‌های جلب نظر مراجعه‌کنندگان می‌باشد. برای ارتقای ارائه کیفیت خدمات آرشیوی می‌توان از انواع ابزارهای پژوهشی بهره جست (منصوریان و دیگران، ۱۳۹۲). از دیگر هدف‌های انجام پژوهش، جنبه کاربردی بودن آن است. به طوری که می‌توان با برنامه‌ریزی و سیاست‌گذاری دقیق، آن را در سطح کتابخانه‌های کشور اجرایی ساخت. با رشد و تولید علم در کشور بر محتوای مخزن کتابخانه‌ها افزوده و حتی در کتابخانه‌های بزرگ تعدادی مخازن و آرشیوهای متنوع و مجزا مانند: مخزن نسخ خطی؛ مخزن کتاب‌های لاتین؛ آرشیو اسناد؛ آرشیو نشریات ادواری و غیره به خاطر کثرت منابع ایجاد شده‌اند. این حجم از آرشیو اگرچه از هم جدا هستند ولی مشکل آرشیوی و مخزنی مشترکی دارند. بنابراین به کمک ابزارهای ابداعی می‌توان مهم‌ترین مشکلات و مسائل موجود در آرشیو را برطرف کرد.

ابزارهای ابداعی در ابتدا نیاز به طراحی صنعتی دارند. چنانچه در فرهنگ معین طراحی یعنی «طرح افکنی، نقشه‌ریزی، طرح نقاشی و شیوه‌ای از نقاشی که جنبه طرح آزمایشی و تمرینی دارد» معنی شده است (معین، ۱۳۴۷). تفکر طراحی در این تحقیق بیشتر بعد طراحی صنعتی می‌باشد. در ابتدا هر دستگاه و ابزاری که جدید باشد، قبل از هر چیز (و بالقوه) تصویری از آن در ذهن ایجاد می‌شود.

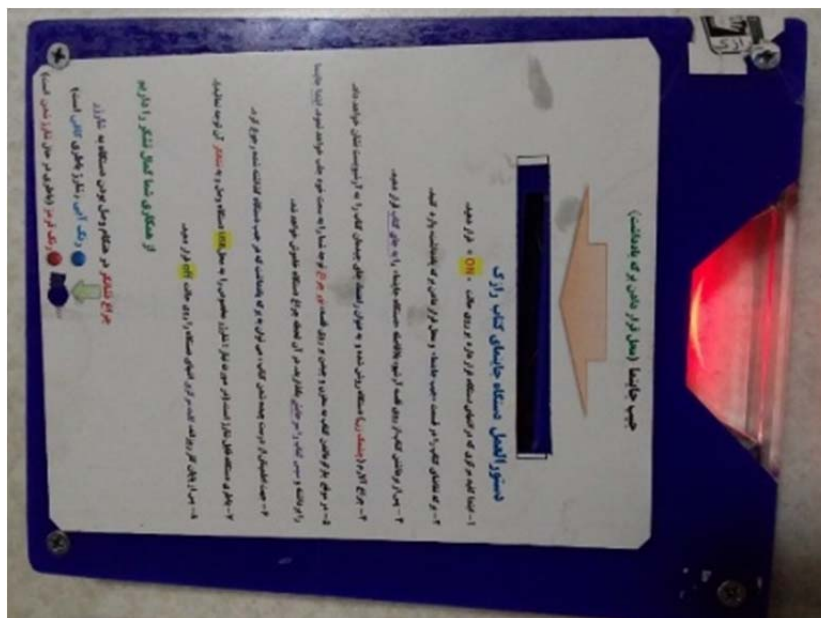

تصویر ۱. نقشه و طراحی سه بعدی از دستگاه جایزما

تصویر اولیه از نظر جنبه‌های کاربردی در ابتدای امر چندان مشخص نیست. ولی بهترین کار این است که هر ایده جدید ذهنی، در ابتدا مورد پژوهش و بررسی قرار گیرد. سپس به کم و کیف آن پرداخته و بعد طراحی و ساخته شود. این مهم باعث می‌شود که طراح، با اعتماد به نفس بالا و مطمئن‌تر کار را دنبال کند.

همچنین از دیگر اهداف پژوهش حاضر، بررسی علمی و طراحی نوآوری است که در حوزه کتابداری و مراکز علمی-فرهنگی کاربرد خواهد داشت. ابتدا ایده مورد بررسی و مطالعه قرار گرفت، سپس طراحی صنعتی آن انجام و ساخته شد. این ایده نو که رکن اصلی پژوهش را به عهده دارد ابزار «جایزما کتاب» می‌باشد که جهت آشنایی ذهنی و مطالعه، معرفی آن لازم و ضروری بوده و در ادامه به آن خواهیم پرداخت. واژه «جایزما کتاب» در هیچ یک از منابع کتابداری و سایت‌ها و غیره یادداشتی از آن ذکر نشده است. ابعاد و حجم «جایزما کتاب» دستگاهی جعبه‌ای مانند و درست شبیه کتاب بیاض است، که برای اولین بار مورد پژوهش قرار می‌گیرد. این ابزار در اصل

«جایگزین شونده^۱» مواد آرشیوی می‌باشد و در آرشیو و مخازن به جای منابعی که از روی قفسه (رف) برداشته می‌شود قرار می‌گیرد، سپس آلارم (چراغ چشمک زن) آن روشن می‌شود و راهنمایی است برای بازگرداندن سریع منابع بر روی قفسه و سبب خواهد شد که مواد آرشیوی بدون هیچ اشتباه یا جابجایی، سرجایش قرار گیرد. از این رو دستگاه ابداعی «جاینمای کتاب» نام گذاری شد.

تصویر ۲. دستگاه جاینمای کتاب

مزایا و کاربرد ابزار «جاینمای کتاب» برای محافظت از منابع تاریخی، آثار نفیس، مواد آرشیوی و میراث مکتوب کشور می‌باشد. از دیگر کاربرد این ابزار جدید، حل مشکلات و مسائل موجود در آرشیو کتابخانه‌ها و کمک به کارکنان می‌باشد. این دستگاه ابداعی در کتابخانه‌ها و مراکز علمی کاربردی است و مزایایی خواهد داشت که اهم آنها عبارتند از:

الف- ارزش و ارج نهادن به آثار و میراث مکتوب کشور که سال‌ها بر روی قفسه‌های آرشیو نهاده شده‌اند.

ب- تلاش برای افزایش ابداعات و ساخت ابزار ویژه‌ی محافظت و نگهداری مواد آرشیوی، در برابر این مطلب که: «... بشر، خود بزرگترین عامل نابودی آثار هنری بوده... (نیکنام، ۱۳۷۱)».

ج- با استفاده از «دستگاه جاینما» در قفسه و روشن شدن چراغ چشمک زن آن، باعث می‌شود در بازگشت، کار چیدن مواد آرشیوی بسیار سریع‌تر انجام گیرد و بهره‌وری در سرویس‌دهی کتابخانه‌ها افزایش و باعث صرفه‌جویی در وقت خواهد شد.

د- استفاده دائمی از «ابزار جاینما» در آرشیو و مخزن کتابخانه‌ها؛ ایمنی، امنیت و حفاظت از منابع افزایش می‌یابد و مانع اشتباه یا جابجایی چیده شدن اسناد و مدارک و ابزاری برای چیدن مجدد منابع بر روی قفسه و جای اصلی خودشان است.

ه- ابزار «جاینمای کتاب» جای دقیق منابع را مشخص و از بهم ریختگی در آرشیوها جلوگیری خواهد شد.

و- برگه یادداشت داخل «جیب جاینمای کتاب» اطلاعات خروج منابع از آرشیو را مشخص می‌کند.

ز- «دستگاه جاینمای کتاب» ارزش اقتصادی دارد که با تولید انبوه آن کارآفرینی ایجاد خواهد کرد و گامی برای خودکفایی کشور می‌باشد.

¹. Locator

همانطور که در ابتدای مقاله نیز به آن اشاره شد، محور اصلی هر پژوهش بر چند پرسش اساسی استوار است که پژوهشگر سعی دارد به حل مسائل بپردازد. لذا یک پژوهنده اهل فن با ابداع ابزار جدید در رشته کتابداری در قالب تحقیق و با جست و جو در منابع و استفاده آن توسط کاربران و کتابداران، می تواند به پرسش های پژوهش پاسخ دهد (منصوریان، ۱۳۹۳).

بر این اساس پژوهش حاضر در صدد پاسخ گویی به پرسش های اساسی زیر است:

۱. اثربخشی استفاده از «ابزار جاینمای کتاب» در کاهش بهم ریختگی منابع، به چه میزانی است؟
۲. مقدار اثربخشی استفاده از جاینمای کتاب در کاهش استهلاک منابع (پاره شدن، تخریب شیرازه و فرسودگی) به چه میزانی است؟
۳. میزان اثربخشی استفاده از ابزار جاینمای کتاب در کاهش صرف وقت هنگام بازگرداندن منابع به چه میزانی است؟
۴. میزان اثربخشی استفاده از دستگاه جاینما در کاهش محو شدن جای کتاب و مواد آرشویی پس از برداشتن منابع به چه میزانی است؟
۵. میزان اثربخشی استفاده از دستگاه جاینمای کتاب در کاهش جابجایی و اشتباه چیدن مواد آرشویی به هنگام بازگرداندن و چیدن منابع به چه میزانی است؟
۶. میزان اثربخشی استفاده از ابزار جاینمای کتاب در کمک کردن نشانه گذاری برای پیگیری منابعی که به مخزن بازگردانده نشده به چه میزانی است؟
۷. میزان اثربخشی استفاده از دستگاه جاینمای کتاب در کاهش مشکل دقت در بازگرداندن و چیدمان دقیق منابع به چه میزانی است؟

روش پژوهش

روشی که در پژوهش حاضر به کار رفته روش تجربی و از نوع پژوهش های کاربردی و بنیادی است. یک پژوهش تجربی علی رغم اینکه با دشواری های زیادی دست و پنجه نرم می کند، در حل مسائل مربوط به کتابخانه ها (یا هر سازمانی دیگر) از توان بالایی برخوردار است. پژوهش تجربی یکی از قوی ترین روش های پژوهشی محسوب می شود. در روش پژوهش تجربی از طرح های متعددی می توان استفاده کرد. یکی از طرح های تجربی طرح گروه گواه با پیش آزمون (پیش از آزمایش) و پس آزمون^۱ (پس از آزمایش) می باشد (پاول، ۱۳۷۹). این تحقیق نیز با استفاده از طرح گروه گواه انجام گرفت. همچنین به منظور مشخص نمودن روایی پرسش نامه های مذکور پس از تهیه سؤالات، برای افزایش روایی و اعتبار پرسش نامه، ابتدا تعدادی پرسش نامه به صورت آزمایشی بین ۱۰ نفر از کتابداران شاغل در آرشیو و مخزن کتابخانه های هدف توزیع گردید و ایرادات در رابطه با سؤالات مشخص شد. به این ترتیب تعدادی از سؤالات حذف و تعدادی دیگر جایگزین شد و پرسش نامه اصلی تهیه و توزیع گردید. پرسش نامه های پژوهش از لحاظ روایی، مورد تأیید و از اعتبار کامل برخوردار می باشند. در این تحقیق به منظور اندازه گیری قابلیت اعتماد پایایی پژوهش از روش آلفای کرونباخ استفاده گردید. که مقدار آلفای کرونباخ آن بالاتر از ۰/۷ بود.

برابر با جدول شماره ۱ مقدار آلفای کرونباخ برای تمامی پرسش نامه بالای ۰/۷ است که این مقدار بیانگر پایایی قابل قبول و خوب پرسش نامه بوده است.

ابزار گردآوری در این پژوهش توزیع پرسش نامه «پیش آزمون» و «پس آزمون» می باشد که طی دو مرحله انجام گرفت. ابتدا پرسش نامه پیش آزمون با سؤالی شامل اطلاعات جمعیت شناختی و وضعیت کتابخانه ای با ۷ (هفت) پرسش کاربردی و پنج گزینه ای در بین افراد حجم نمونه توزیع شد. برای عملیاتی شدن پژوهش تعداد ۵۰ (پنجاه) دستگاه جاینما تولید شد که در هنگام جمع آوری پرسش نامه مرحله اول (پیش از آزمون) یک دستگاه «جاینمای کتاب» به هر فرد حجم نمونه به مدت یک ماه و نیم (به عبارتی ۴۵ روز) تحویل داده شد که مدت ۱۵ روز آن برای آشنایی و عادت کار کردن با دستگاه جاینما در نظر گرفته شد. و مدت یک ماه تمام (۳۰ روز) نیز جهت آزمایش و

^۱. Pretest – posttest control group design

کار کردن با آن، بین پنج نفر از کارکنان شاغل در مخزن و آرشیو اسناد هر کتابخانه، تعداد پنج دستگاه جایزما برای تست تحویل داده شد. پس از اتمام وقت تعیین شده، مجدداً به کتابخانه‌های جامعه آماری مراجعه و پرسش‌نامه مرحله دوم (پس از آزمون) در رابطه با آزمون و خطای دستگاه جایزما کتاب با طرح ۱۱ (بازده) پرسش پنج گزینه‌ای به عنوان پرسش تست بین افراد نمونه توزیع شد. که ۷ پرسش آن به مقایسه پرسش‌های اساسی اختصاص داشت و بقیه در ارتباط با نحوه عملکرد خود دستگاه جایزما بود. در خاتمه و پس از اتمام سنجش، نتیجه بدست آمده مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت. تجزیه و تحلیل اطلاعات موجود در پرسشنامه‌ها از طریق جداول و نمودارهای لازم با استفاده از نرم‌افزارهای آماری SPSS و Excel انجام شده است.

جدول ۱. مقادیر آلفای کرونباخ

مقدار آلفای کرونباخ متغیرهای وابسته
۰/۹۳۳	میزان بهم ریختگی
۰/۹۰۱	میزان استهلاک
۰/۸۱۱	میزان صرف وقت
۰/۷۹۹	میزان محو جای کتاب
۰/۸۲۱	میزان جابجایی و اشتباه
۰/۸۸۱	کمک نشانه گذاری
۰/۸۵۴	میزان کمک بازگردان منابع

جامعه آماری پژوهش شامل ۱۰ کتابخانه سطح شهر تهران است، که در چند صفت با هم مشترک‌اند و اهداف مشترکی نیز دارا می‌باشند. و اغلب دیگر کتابخانه‌ها از عملکرد آنها خط و مشی و ایده می‌گیرند و به طور هدفمند انتخاب شده‌اند. اسامی کتابخانه‌های جامعه آماری تحقیق شامل: ۱. کتابخانه مرکزی دانشگاه شهید بهشتی تهران؛ ۲. کتابخانه ملی جمهوری اسلامی ایران؛ ۳. کتابخانه مرکزی دانشگاه تهران؛ ۴. کتابخانه مجلس شورای اسلامی؛ ۵. مرکز اسناد ملی ایران (آرشیو اسناد ملی ایران)؛ ۶. کتابخانه تخصصی دانشکده فنی دانشگاه خواجه نصیرالدین طوسی؛ ۷. کتابخانه بیمارستان فوق تخصصی صارم تهران؛ ۸. کتابخانه حسینییه ارشاد؛ ۹. کتابخانه و مرکز اسناد سازمان برنامه و بودجه کل کشور؛ ۱۰. کتابخانه عمومی پارک شهر.

کتابخانه‌های جامعه آماری از نظر تنوع منابع، تقریباً در یک سطح هستند و هر یک دارای بخش‌های کتب چاپی، بخش نشریات و پایان‌نامه و مواد آرشیوی را دارا می‌باشند. اغلب و بیشتر آنها نیز دارای بخش نسخ خطی و بخش اسناد و مدارک و حتی دارای بخش کودکان نیز می‌باشند.

یافته‌ها

برای تجزیه و تحلیل یافته‌های پژوهش از آمار توصیفی و استنباطی نیز استفاده گردید. در مراحل تجزیه و تحلیل داده‌ها از جداول آماری، نمودارها، شاخص‌های مرکزی و آزمون t برای معرفی بهتر و دقیق‌تر نتایج بدست آمده از طریق رسم جدول‌های توزیع فراوانی و رسم نمودارها انجام گرفت. سپس توضیحات مربوط به هر جدول در زیر آن قید شده و نمودار مربوط به جدول‌های پس تست نیز پس از توضیحات هر جدول آورده شده است. جدول آزمون t برای گروه‌های هم‌تا نیز به منظور بررسی، مقایسه و اثبات فرضیه‌های پیش رو در خصوص تأثیر دستگاه جایزما کتاب در حل مسائل و مشکلات مخزن و آرشیو کتابخانه‌های نمونه مورد بررسی قرار گرفته است. بنابراین، نتایج بدست آمده برای دیگر کتابخانه‌ها قابل تعمیم می‌باشد.

یافته‌های پژوهش پیرامون مسائلی مانند میزان به روی هم ریختن کتاب‌ها، میزان صرف وقت، استهلاک، جابجایی و اشتباه چیدن، پیگیری منابع، دقت در چیدن، و میزان استقبال از ابزار ابداعی و امکانات، جهت پیشبرد و حل مشکلات کتابخانه‌ای می‌باشد. تجزیه و تحلیل اطلاعات موجود در پرسشنامه‌های پیش آزمون و پس آزمون با هم در یک جدول توزیع فراوانی مقایسه شده‌اند. در ادامه به ترتیب شماره، با استفاده از جداول توزیع فراوانی به تحلیل یافته‌ها پرداخته شده است.

جدول ۲. تحلیل یافته‌ها در ارتباط با اثربخشی استفاده از ابزار جایزای کتاب در کاهش بهم ریختگی منابع

نظر گروه در مراحل تست	متغیرها	تعداد	میانگین	انحراف استاندارد
قبل از استفاده از دستگاه	میزان بهم ریختگی	۵۰	۳/۹۲	۰/۷۲۴
پس از استفاده از دستگاه	میزان بهم ریختگی	۵۰	۱/۵۴	۰/۶۴۶

همان طور که در جدول ۲ مشاهده می‌شود در پاسخ به پرسش اساسی شماره یک پژوهش اختصاص دارد، نتایج نشان می‌دهند که میزان بهم ریختگی منابع قبل از استفاده از ابزار جایزای کتاب دارای میانگین ۳/۹۲ و انحراف استاندارد آن برابر با ۰/۷۲۴ بوده است؛ در صورتی که در مقایسه با آن و در زمان استفاده از «ابزار جایزای کتاب» میزان بهم ریختگی به ۱/۵۴ کاهش یافته و انحراف استاندارد آن به مقدار ۰/۶۴۶ کاهش پیدا کرده است؛ که این مقدار تغییر خود نشان دهنده اثربخشی دستگاه در کاهش بهم ریختگی منابع در حد زیاد مؤثر و کار آمد بوده است.

جدول ۳. تحلیل یافته‌ها مبنی بر میزان اثربخشی استفاده از ابزار جایزای کتاب در کاهش استهلاک منابع

نظر گروه در مراحل تست	متغیرها	تعداد	میانگین	انحراف استاندارد
قبل از استفاده از دستگاه	میزان استهلاک	۵۰	۳/۷۶	۰/۷۴۴
پس از استفاده از دستگاه	میزان استهلاک	۵۰	۱/۹۲	۰/۶۰۱

همان طور که در جدول ۳ در پاسخ به پرسش شماره دو پژوهش، نتایج نشان می‌دهند که میزان استهلاک منابع (پاره شدن، تخریب شیرازه و فرسودگی) قبل از استفاده از ابزار جایزای کتاب دارای میانگین ۳/۷۶ و انحراف استاندارد آن به مقدار ۰/۷۴۴ بوده است. اما در صورتی که در مقایسه با آن و در زمان استفاده از ابزار جایزای کتاب میزان استهلاک به مقدار ۱/۹۲ می‌باشد و انحراف استاندارد آن به مقدار ۰/۶۰۱ کاهش پیدا کرده است؛ که این مقدار تغییر نشان دهنده اثربخشی دستگاه جایزای کتاب در کاهش میزان استهلاک منابع بوده است.

جدول ۴. تحلیل میزان اثر بخشی استفاده از ابزار جایزای کتاب در کاهش میزان صرف وقت در بازگردان منابع

نظر گروه در مراحل تست	متغیرها	تعداد	میانگین	انحراف استاندارد
قبل از استفاده از دستگاه	میزان صرف وقت	۵۰	۱۹۳/۸۰	۶۳/۶۲۸
پس از استفاده از دستگاه	میزان صرف وقت	۵۰	۴۵/۳۰	۱۷/۸۲۶

مطابق جدول ۴ در پاسخ به پرسش شماره سه پژوهش می‌باشد، که میزان صرف وقت در بازگردان منابع قبل از استفاده از «ابزار جانمای کتاب» دارای میانگین آن برابر با ۱۹۳/۸۰ و مقدار انحراف استاندارد آن ۶۳/۶۲۸ بوده است. ولی در صورتی که در مقایسه با آن و در زمان استفاده از ابزار جایزای کتاب میزان صرف وقت در بازگرداندن منابع بر روی قفسه به مقدار ۴۵/۳۰ و انحراف استاندارد آن به مقدار

کاهش پیدا کرده است. این مقدار تغییر کاهش «میزان صرف وقت» در حد بسیار زیاد، نشان دهنده اثربخشی دستگاه در کاهش صرف وقت در هنگام بازگردان منابع بوده است.

جدول ۵. تحلیل یافته‌های پژوهش و تأثیر استفاده از ابزار جای‌نما در کاهش محو شدن جای مواد آرشیوی پس از برداشتن

نظر گروه در مراحل تست	متغیرها	تعداد	میانگین	انحراف استاندارد
قبل از استفاده از دستگاه	میزان محو جای منابع	۵۰	۴/۳۲	۰/۶۵۳
پس از استفاده از دستگاه	میزان محو جای منابع	۵۰	۱/۳۴	۰/۵۵۷

مطابق جدول ۵ پاسخ به پرسش اساسی شماره چهار پژوهش، که میزان محو شدن جای مواد آرشیوی پس از برداشتن منابع در زمان قبل از استفاده از ابزار جانمای کتاب، دارای میانگینی به مقدار ۴/۳۲ بوده و مقدار انحراف استاندارد آن ۰/۶۵۳ بوده است. اما در صورتی که در مقایسه با آن و در هنگام استفاده از «ابزار جای‌نمای کتاب» مقدار میانگین آن به ۱/۳۴ و انحراف استاندارد آن به مقدار ۰/۵۵۷ کاهش پیدا کرده است. این مقدار تغییر نشان دهنده اثربخشی دستگاه جای‌نما در کاهش میزان «محو شدن جای کتاب» پس از برداشتن منابع بوده است. در نتیجه دستگاه جای‌نما در حفظ جای مواد آرشیوی برداشته شده از روی قفسه اثربخش می‌باشد.

جدول ۶. اثر بخشی استفاده از ابزار جای‌نمای کتاب در کاهش میزان جابجایی و اشتباه چیدن منابع به هنگام بازگرداندن

نظر گروه در مراحل تست	متغیرها	تعداد	میانگین	انحراف استاندارد
قبل از استفاده از دستگاه	میزان جابجایی و اشتباه	۵۰	۳/۳۸	۰/۸۰۵
پس از استفاده از دستگاه	میزان جابجایی و اشتباه	۵۰	۱/۵۰	۰/۵۴۴

در جدول ۶ و تحلیل پاسخ پرسش اساسی شماره پنجم پژوهش مبنی بر میزان جابجایی و اشتباه چیدن مواد به هنگام بازگرداندن و چیدن دقیق منابع قبل از استفاده از «ابزار جانمای کتاب» می‌باشد، دارای میانگین ۳/۳۸ و انحراف استاندارد آن ۰/۸۰۵ بوده است. در صورتی که در مقایسه با آن و در زمان استفاده از «ابزار جای‌نمای کتاب» به ۱/۵۰ و انحراف استاندارد ۰/۵۴۴ کاهش پیدا کرده است. این مقدار تغییر کاهش، نشان دهنده مقدار اثربخشی دستگاه جای‌نما در کاهش میزان «اشتباه و جابجایی» به هنگام بازگرداندن و چیدن منابع بوده است.

جدول ۷. میزان اثربخشی استفاده از ابزار جای‌نمای کتاب در کمک کردن نشانه گذاری، و برگه یادداشت برای پیگیری منابعی که به آرشیو بازگردانده نشده‌اند.

نظر گروه در مراحل تست	متغیرها	تعداد	میانگین	انحراف استاندارد
قبل از استفاده از دستگاه	کمک نشانه گذاری	۵۰	۱/۵۴	۰/۶۷۶
پس از استفاده از دستگاه	کمک نشانه گذاری	۵۰	۲/۳۰	۱/۱۲۹

همان‌طور که در جدول ۷ مشاهده می‌شود در تحلیل پاسخ به پرسش اساسی شماره ششم پژوهش، نتایج به دست آمده چنین نشان می‌دهند که میزان کمک کردن نشانه گذاری برای برگرداندن و چیدن منابع بر روی قفسه و همچنین جهت پیگیری منابعی که به آرشیو بازگردانده نشده‌اند، در زمان قبل از استفاده از ابزار جای‌نما دارای میانگینی به مقدار ۱/۵۴ بوده است و مقدار انحراف استاندارد آن نیز ۰/۶۷۶ بوده است. در صورتی که مقایسه آن در مرحله دوم و در زمان استفاده از ابزار جای‌نمای کتاب به عنوان کمک کردن و علامت نشانه گذاری، و

استفاده از برگه یادداشت برای پیگیری منابعی که به آرشو بازگردانده نشده، دارای میانگینی به میزان $۲/۳۰$ می باشد و انحراف استاندارد آن نیز به مقدار $۱/۱۲۹$ افزایش پیدا کرده است. این مقدار تغییر نیز نشان دهنده اثربخشی دستگاه در کمک کردن به عنوان نشانه گذاری، و کاربرد برگه یادداشت برای پیگیری منابعی که به مخزن بازگردانده نشده اند در حد زیاد مؤثر و کاربردی بودن دستگاه جاینما می باشد.

جدول ۸. اثربخشی استفاده از ابزار جاینمای کتاب در "کاهش مشکل دقت در بازگرداندن و چیدمان دقیق منابع"

نظر گروه در مراحل تست	متغیرها	تعداد	میانگین	انحراف استاندارد
قبل از استفاده از دستگاه	دقت در بازگردان منابع	۵۰	$۳/۶۰$	$۱/۰۳۰$
پس از استفاده از دستگاه	دقت در بازگردان منابع	۵۰	$۴/۵۸$	$۰/۵۷۵$

همان طور که در جدول ۸ مشاهده می شود در تحلیل پاسخ به پرسش شماره هفتم پژوهش، نتایج نشان می دهند در مرحله اول یعنی در طول دوران قبل از استفاده از ابزار جاینما، میزان کاهش دقت در هنگام بازگردان منابع دارای میانگینی به مقدار $۳/۶۰$ مواجه بوده و همچنین انحراف استاندارد آن $۱/۰۳۰$ بوده است. اما در مرحله دوم و در مقایسه آن با طول زمان استفاده از ابزار جاینمای کتاب نشان دهنده آن است که میزان دقت در چیدن و بازگرداندن منابع، میانگینی به مقدار $۴/۵۸$ افزایش یافته و مقدار انحراف استاندارد آن $۰/۵۷۵$ می باشد و میزان دقت در چیدن و بازگرداندن منابع کاهش پیدا نکرده است. بلکه نشان دهنده اثربخشی دستگاه جاینما در حل "مسئله دقت در بازگرداندن و چیدمان دقیق منابع" در حد خیلی زیاد مؤثر بوده است. یعنی این که با استفاده از دستگاه جاینمای کتاب «میزان دقت در چیدن و بازگرداندن منابع» در حد بسیار زیاد به طور دقیق و صحیح انجام خواهد گرفت.

بحث و نتیجه گیری

در این پژوهش به دنبال بررسی بهینه سازی ارائه خدمات مواد آرشویی مبتنی بر طراحی و کاربرد ابزار جاینما، جهت سهولت در بازگرداندن و چیدن دقیق منابع بر روی قفسه و برطرف کردن و حل مسائل موجود در مخزن و آرشو کتابخانه ها بودیم. بر اساس نتایج به دست آمده، فرضیه های پژوهش مورد تأیید قرار گرفتند. همچنین نتایج پژوهش نشان داد که نقش نوآوری و ساخت دستگاه جاینمای کتاب در بهینه سازی ارائه خدمات مواد آرشویی کتابخانه های جامعه هدف، بسیار مؤثر می باشد. بررسی مطلوب بودن وضعیت کاربرد ابزار جاینما در ارائه خدمات کتابخانه مبین آن بود که استفاده از ابزار جاینما بر تمامی متغیرهای مورد بررسی، میانگین نمونه از میانگین نظری بالاتری برخوردار بوده اند. کتابداران جامعه هدف ضمن استفاده از ابزار جاینما، سطح کیفیت خدمات چیدن منابع برگشتی از مرجع و امانت به مخزن را نسبت به قبل از تست جاینما خیلی بهتر و دقیق تر مشاهده کردند. همچنین تأثیر کاربرد ابزار جاینما بر افزایش دقت در چیدن مواد آرشویی بر روی قفسه تا حد زیادی محسوس بوده است.

نتیجه پژوهش در پاسخ به پرسش اول پژوهش مبنی بر این که: «اثربخشی استفاده از «ابزار جاینمای کتاب» در کاهش بهم ریختگی منابع، به چه میزان است؟ با توجه به داده های جدول ۲ نتایج حاصل از مشکل بهم ریختگی مواد آرشویی، اغلب در هنگام برداشتن منبع مورد نیاز از روی قفسه بوجود می آید. چنانچه با برداشتن مواد آرشویی از روی قفسه بقیه مواد به اندازه فضای خالی شده، کج و یا به روهم خواهند ریخت. تکرار این مسئله موجب وارد آمدن آسیب، و به مرور منابع مستهلک خواهند شد. نتایج این قسمت با یافته های پژوهش های پیشین همچون ناصری مالوانی (۱۳۸۵) از جنبه میزان بهم ریختگی و فرسودگی و لزوم حفاظت و نگهداری مواد آرشویی با پژوهش همسو بوده و همخوانی دارد. لذا در این پژوهش نتایج آزمون t انجام شده تبیین تفاوت میانگین ها در قبل و پس از استفاده از دستگاه جاینما معنادار است، چرا که مقدار t محاسبه شده ($۱۷/۰۴۳$) در سطح آلفای $۰/۰۵$ ($a = ۰/۰۵$) معنادار بوده و حاکی از تأثیر زیاد دستگاه جاینمای کتاب بر کاهش میزان «بهم ریختگی منابع» بوده است. لذا با احتمال ۹۵ درصد، تفاوت بین میانگین ها در قبل و پس از استفاده از دستگاه جاینما معنادار است. می توان نتیجه گرفت که از دیدگاه جامعه آماری تحقیق، استفاده از دستگاه جاینما در کاهش میزان بهم ریختگی منابع متفاوت

بوده است و با توجه به اینکه میانگین نمونه مورد بررسی از میانگین فرضی و مورد انتظار جامعه بزرگتر است، میزان این اثربخشی در جهت مثبت و بیش از حد متوسط می‌باشد. در نتیجه با جایگزین کردن دستگاه جاینما به جای مواد آرشیوی، میزان بهم‌ریختگی دیگر منابع، در حد ۹۵ درصد کاهش یافته که حاکی از کارآمد بودن «دستگاه جاینمای کتاب» می‌باشد.

در پاسخ به پرسش دوم پژوهش مبتنی بر این که: مقدار اثربخشی استفاده از ابزار جاینما در کاهش استهلاک منابع (پاره شدن، تخریب شیرازه و فرسودگی) به چه میزانی است؟ با توجه به داده‌های جدول ۳ نتایج نشان می‌دهد که بخشی از استهلاک مواد آرشیوی در هنگام برداشتن منبع، هر از گاه منابع کناری آن از روی قفسه سقوط می‌کنند و یا روی هم ریختگی برای دیگر منابع رخ می‌دهد که این دو مورد بر اثر تکرار و مکررات باعث استهلاک منابع خواهند شد. نتایج این قسمت با یافته‌های پژوهش‌های پیشین پدرسون (۱۳۸۰) نظر ایشان از جنبه میزان استهلاک مواد آرشیوی مبین این بود که «...چه در هنگام برداشتن و چه در جای گذاری مواد آرشیوی اگر با فشار باشد، ممکن است به جلد و صفحه‌های کتاب‌ها و یا اسناد صدماتی وارد آید که منجر به تخریب آنها خواهد شد...». این مسئله (استهلاک منابع) با پژوهش همسو بوده و همخوانی دارد. نتایج پژوهش براساس فراوانی جدول (شماره ۳) نشان می‌دهد که در خصوص تأثیر آن در کاهش «استهلاک منابع» ۷۱٪ از افراد نمونه، استفاده از «ابزار جاینمای کتاب» را در کاهش استهلاک منابع و مواد آرشیوی کتابخانه‌های مورد مطالعه بسیار زیاد مؤثر اعلام کرده‌اند. در نتیجه استفاده از ابزار جاینما می‌تواند در حد چشم‌گیری موجب کاهش «استهلاک» در آرشیو کتابخانه‌ها شود. این کاهش نشان از کارآمد بودن ابزار جاینمای کتاب و کاهش هزینه خواهد بود.

در پاسخ به سؤال سوم پژوهش مبنی بر این که میزان اثربخشی استفاده از ابزار جاینمای کتاب در کاهش صرف وقت هنگام بازگرداندن منابع به چه میزانی است؟ پاسخ به این پرسش اساسی و با توجه به فراوانی در جدول شماره ۴ پژوهش، مبین این است که «میزان صرف وقت» برای بازگرداندن و چیدمان دقیق منابع بر روی قفسه در زمان پیش از تست و زمان پس از تست دستگاه جاینما تفاوت معناداری وجود دارد. نتایج این قسمت از پژوهش با یافته‌های پیشینه تحقیق احمدی زمانی (۱۳۸۸) از جنبه تأثیر کاربرد دستکش مطالعه، ابزاری برای تورق منابع و مواد کاغذی، جهت «افزایش سرعت کار» که موجب کاهش «صرف وقت» در ورق زدن نیز خواهد شد، دستکش ابداعی را مورد بررسی و ارزیابی قرار داده است. یافته‌های تحقیق استفاده از دستکش مطالعه و تورق، جهت سهولت در ورق زدن سریع را مطلوب دانسته است. لذا مسئله تأثیر دستکش تورق بر افزایش سرعت کار که نتیجه آن صرفه جویی در وقت خواهد شد، با پژوهش میزان اثربخشی استفاده از ابزار جاینمای کتاب در کاهش صرف وقت همسو بوده و همخوانی دارد. چنانچه میزان اثربخشی جاینمای کتاب در کاهش صرف وقت در آزمون t انجام شده تبیین تفاوت بین میانگین‌ها در قبل و پس از استفاده از دستگاه معنادار است، چرا که مقدار t محاسبه شده (۱۷/۱۸۹) در سطح آلفای ۰/۰۵ معنی‌دار بوده و حاکی از تأثیر زیاد دستگاه جاینمای کتاب بر کاهش میزان صرف وقت در بازگرداندن منابع بوده است. لذا با احتمال ۹۵ درصد، تفاوت بین میانگین‌ها در قبل و پس از استفاده از دستگاه معنادار است. با توجه به اینکه میانگین نمونه مورد بررسی از میانگین فرضی و مورد انتظار جامعه بزرگتر است، می‌توان میزان این اثربخشی را در جهت مثبت و بیش از حد متوسط ارزیابی کرد. می‌توان نتیجه گرفت که از دیدگاه جامعه آماری تحقیق، استفاده از دستگاه جاینما در کاهش میزان صرف وقت در حد زیادی مؤثر بوده است.

در پاسخ به پرسش چهارم پژوهش مبنی بر این که: اثربخشی استفاده از دستگاه جاینما در کاهش محو شدن جای کتاب و مواد آرشیوی پس از برداشتن منابع به چه میزانی است؟ با توجه به داده‌های جدول ۵ نتایج نشان می‌دهد که مشکل محو شدن جای مواد آرشیوی، اغلب در هنگام برداشتن منبع مورد نیاز از روی قفسه رخ می‌دهد. این مسئله باعث می‌شود که در هنگام بازگشت و برای چیدن، آرشیوی است مقداری (بین ۱ تا ۳ دقیقه) وقت صرف کند تا منبع را دقیق سر جای خودش بچیند. در غیر این صورت ممکن است منابع جابجا چیده شوند. برای حل مشکل محو شدن جای مواد آرشیوی، دستگاه جاینما مورد تست و آزمایش قرار گرفت. نتیجه یافته‌های پژوهش پیشین مانند یافته‌های تحقیق ون اورولد^۱ (۲۰۰۳) از جنبه استفاده از مکان نما به عنوان یک دستگاه یاب سه بعدی «یا ۳d» در برنامه‌ریزی و مسیر یابی

1. van Overveld

صحیح در آرشیوها نیز قابل استفاده خواهد بود، با پژوهش همسو بوده و همخوانی دارد. چنانچه در پژوهش حاضر آزمون t انجام شده تبیین تفاوت بین میانگین‌ها بر میزان تأثیر ابزار جاینمای کتاب در کاهش محو شدن جای مواد آرشیوی پس از برداشتن از روی قفسه در دو زمان قبل از استفاده از ابزار جاینما، و در زمان استفاده از دستگاه جاینمای کتاب می‌باشد که با هم مقایسه شده و تفاوت معناداری بین میانگین‌های دو مرحله بدست آمد. میانگین نمرات در ارتباط با محو شدن جای منابع در زمان قبل از استفاده از جاینما $4/32$ یا $(m=4/32)$ می‌باشد ولی در زمان استفاده از دستگاه جاینما میانگین به مقدار $1/34$ یا $(m=1/34)$ کاهش یافته است که نشان می‌دهد میزان محو شدن جای منابع پس از برداشتن از روی قفسه، بین آنها تفاوت معناداری وجود دارد. در نتیجه میانگین میزان محو شدن جای مواد اسناد در زمان استفاده از ابزار جاینما به مقدار $2/98$ کاهش داشته است. این مقدار پراکندگی کمتر، تبیین کننده میزان تأثیر استفاده از ابزار جاینمای کتاب بر جلوگیری و ممانعت از محو شدن جای منابع می‌باشد. بر این اساس نتایج حاکی از تأثیر زیاد «دستگاه جاینما» بر کاهش میزان محو شدن جای مواد آرشیوی پس از برداشتن از روی قفسه خواهد بود.

نتیجه پژوهش در پاسخ به پرسش پنجم مبنی بر این که: *میزان اثربخشی استفاده از دستگاه جاینمای کتاب در کاهش جابجایی و اشتباه چیدن مواد آرشیوی به هنگام بازگرداندن و چیدن منابع به چه میزانی است؟* پاسخ به این پرسش اساسی و با توجه به فراوانی در جدول شماره ۶ پژوهش، مبین این است که این پرسش به حل مشکل "جابجا و اشتباه چیده شدن منابع" در هنگام بازگشت و چیدن مجدد مواد بر روی قفسه می‌پردازد. در بعضی مواقع مواد آرشیوی اشتباه چیده می‌شوند. برای حل مشکل جابجا و اشتباه چیده شدن منابع دستگاه ابداعی جاینما مورد تست و آزمایش قرار گرفت. نتایج این قسمت از پژوهش با پیشینه تحقیق کرن (۲۰۰۴) در مقاله پژوهشی خود با استفاده از فرکانس رادیویی آر. اف. آی. دی. (RFID) ابزاری جهت حفظ منابع آرشیوی با اتصال به یک «میکرو چیپ» ضمن تشخیص محل اشیاء مانع جابجا چیده شدن آنها می‌شود. یافته‌های این پژوهش با میزان اثر بخشی استفاده از ابزار جاینمای کتاب در حل مشکل "جابجا و اشتباه چیده شدن منابع" در هنگام بازگشت و چیدن مجدد مواد بر روی قفسه همسو بوده و همخوانی دارد و میزان تأثیر و کارایی ابزار جاینمای کتاب می‌باشد. استفاده از دستگاه جاینما معنادار است، چرا که مقدار t محاسبه شده ($14/848$) در سطح آلفای $0/05$ معنادار بوده و حاکی از تأثیر زیاد دستگاه جاینمای کتاب بر کاهش میزان جابجا و اشتباه چیدن کتاب به هنگام بازگرداندن و چیدن منابع بوده است. لذا با احتمال ۹۵ درصد، تفاوت بین میانگین‌ها در قبل و پس از استفاده از دستگاه معنادار است. می‌توان نتیجه گرفت که از دیدگاه جامعه آماری تحقیق، استفاده از دستگاه جای نما در کاهش میزان جابجا و اشتباه چیدن به هنگام بازگرداندن و چیدن منابع متفاوت بوده است و با توجه به اینکه میانگین نمونه مورد بررسی از میانگین فرضی و مورد انتظار جامعه بزرگتر است، می‌توان میزان این اثربخشی را در جهت مثبت و بیش از حد متوسط ارزیابی کرد که نشان از کارآمد بودن دستگاه جاینمای کتاب در خصوص کاهش و مانع "جابجایی و اشتباه چیدن" مواد آرشیوی می‌باشد.

در پاسخ به پرسش ششم پژوهش مبنی بر این که: *میزان اثربخشی استفاده از ابزار جاینمای کتاب در کمک کردن نشانه گذاری برای پیگیری منابعی که به مخزن بازگردانده نشده به چه میزانی است؟* با توجه به داده‌های جدول ۷ نتایج نشان می‌دهد که بخشی از پژوهش مبنی بر کمک کردن "علامت یا نشانه گذاری" برای پیگیری منابعی که به مخزن بازگردانده نشده و میزان تأثیر و کارایی ابزار جاینمای کتاب می‌باشد. نتایج این قسمت با پژوهش پیشین جسی (۱۳۶۳) بررسی شد، ایشان نیز در تحقیق خود راجع به علت منابعی که در مخزن و آرشیوها موجود نیستند، پرداخته و به این مسئله پی برد که یکی از عوامل نبودن "علامت و برگه یادداشت" به جای کتاب و یا اسنادی که از مخزن و آرشیو خارج شده می‌باشد. یافته‌های جسی نشان داد که «... اگر هنگام برداشتن اسناد و مدارک از روی قفسه "برگه‌ای یادداشت" به جای مواد آرشیوی در آرشیو گذاشته نشود، در نتیجه (بعضی مواقع) نمی‌توانیم منبع را پیدا کنیم، پس آن را گم شده به حساب می‌آوریم...». این مسئله استفاده از (برگه‌ای یادداشت) با یافته‌های این پژوهش مبین این است که میزان اثر بخشی استفاده از ابزار جاینمای کتاب در کمک کردن نشانه گذاری یا "علامت و برگه یادداشت" برای پیگیری منابعی که به مخزن بازگردانده نشده همسو بوده و همخوانی دارد. چنانچه در پژوهش حاضر نظر گروه نمونه در خصوص میزان کمک کردن "علامت یا نشانه گذاری دستی" برای پیگیری منابعی که به آرشیو بازگردانده نشده، در دوره پیش از تست و میزان کمک کردن "برگه یادداشت در جیب جاینمای کتاب" در زمان

تست دستگاه جاینما مورد بررسی و تحلیل قرار گرفت. در مرحله اول قبل از تست ابزار جاینمای کتاب، مقدار ۶۴ درصد از حجم نمونه در حد کم و خیلی کم از «علامت و نشانه گذاری‌های دستی» برای پیگیری منابع در کتابخانه‌ها کم استفاده می‌شود. اما در مقایسه با آن در مرحله پس تست و پس از استفاده از ابزار جاینما و قرار دادن "برگه یادداشت در جیب دستگاه جاینما" نتیجه بسیار متفاوت‌تر از زمان پیش تست مشاهده شده است. زیرا مقدار ۹۰ درصد از افراد حجم نمونه میزان کمک "برگه یادداشت در جیب دستگاه جاینما" را در حد زیاد و خیلی زیاد گزارش کرده‌اند. این درصد بالا حاکی از کارآمد بودن "برگه یادداشت در جیب دستگاه جاینما" و مطلوب بودن آن را نشان می‌دهد. در نتیجه کاربرد ابزار جاینما برای آرشیو کتابخانه‌ها نیز قابل تعمیم و به عنوان «نشانه و برگه یادداشت» نیز کار برد خواهد داشت.

نتیجه پژوهش در پاسخ به پرسش هفتم پژوهش مبنی بر این که: میزان اثربخشی استفاده از دستگاه جاینمای کتاب در کاهش مشکل دقت در بازگرداندن و چیدمان دقیق منابع به چه میزانی است؟ با توجه به داده‌های جدول ۸ نتایج حاصل از مشکل کاهش دقت در بازگرداندن و چیدمان دقیق مواد آرشیوی، و میزان تأثیر و کارآیی ابزار جاینمای کتاب می‌باشد. نتایج این قسمت پیشینه‌ای در رابطه با کاهش دقت بدست نیامد. نتایج آزمون تی (t) تک نمونه‌ای به منظور بررسی مطلوب بودن وضعیت کاهش دقت در خدمات کتابخانه مبین آن بود که در تمامی متغیرهای مورد بررسی، میانگین نمونه از میانگین نظری بالاتر بود. برای بررسی معناداری تفاوت بین میانگین‌های دو گروه برابر نتایج اجرای آزمون انجام شده، میانگین نمرات استفاده از دستگاه قبل و بعد از استفاده در کاهش مشکل دقت در بازگرداندن و چیدمان دقیق منابع با یکدیگر اختلاف دارد. و نمرات گروه بعد از استفاده ۰/۹۸- از میانگین نمرات گروه در زمان قبل از استفاده کمتر است. یعنی انحراف استاندارد نمرات در گروه بعد از استفاده دستگاه جاینما کمتر است که نشان دهنده پراکندگی کمتر نمرات در این گروه، پس از استفاده از دستگاه جای نمای کتاب می‌باشد. همچنین در آزمون t انجام شده تفاوت بین میانگین‌ها در قبل و پس از استفاده از دستگاه معنی‌دار است، چرا که مقدار t محاسبه شده (۶/۹۳-) در سطح آلفای ۰/۰۵ معنی‌دار بوده و حاکی از تأثیر زیاد دستگاه جاینمای کتاب بر کاهش مشکل دقت در بازگرداندن و چیدمان دقیق منابع بوده است. لذا با احتمال ۹۵ درصد، تفاوت بین میانگین‌ها در قبل و پس از استفاده از دستگاه معنادار است. می‌توان نتیجه گرفت که از دیدگاه جامعه آماری تحقیق، استفاده از دستگاه جای نما در کاهش مشکل دقت در بازگرداندن و چیدمان دقیق منابع متفاوت بوده است و با توجه به اینکه میانگین نمونه مورد بررسی از میانگین فرضی و مورد انتظار جامعه بزرگتر است، می‌توان میزان این اثربخشی را در جهت مثبت و بیش از حد متوسط ارزیابی کرد.

انجام پژوهش «دستگاه جاینمای کتاب» چیزی جز این هدف نیست. چون در ابتدا مسئله‌ای بود ذهنی و فکری، که ساخت آن غیر ممکن می‌نمود. اما با پذیرش به عنوان طرح پژوهشی و در قالب رساله دکترا، ایده نو وارد فاز گسترده‌تر و عملیاتی و منجر به دستاورد جدید ساخت «دستگاه جاینمای کتاب» شد. آنچه پژوهش حاضر را با دیگر پژوهش‌ها متمایز می‌سازد این است که این پژوهش کاملاً عملیاتی و فنی و ساخت ابزار ابداعی می‌باشد.

تصویر ۳. عکس پژوهشگر در حال ساخت ۵۰ عدد از «دستگاه جاینمای کتاب»

برای انجام تحقیق لازم بود چند نمونه از ابزار جاینما به عنوان الگو ساخته شود. بر همین اساس تعداد ۵۰ عدد از «دستگاه جاینمای کتاب» ساخته و تولید شد. سپس آن تعداد جاینما بین افراد نمونه توزیع و جهت تست مورد استفاده قرار گرفت و نتیجه کاربرد آن مطلوب بود. در نتیجه مهم ترین دستاورد پژوهش حاضر، نوآوری و ساخت ابزار جاینما جهت حل مشکلات مخزن و آرشوی کتابخانه ها و سایر مراکز می باشد و برای اولین بار انجام گرفت.

با توجه به نتایج پژوهش در ادامه چند پیشنهاد برای پژوهش هایی که می تواند در آینده صورت گیرد مطرح نموده و در پیش روی محققین و پژوهشگران قرار می دهیم. که مهم ترین آن عبارتند از:

- ارائه راهکار استفاده از دستگاه جاینما برای کاهش هزینه های آرشویی در کتابخانه ها؛
- بررسی قوانین سختی کار مشاغل و معرفی آرشوی و مخزن کتابخانه ها به وزارت کار و سازمان های بیمه و بازنشستگی کشور؛
- بررسی دستگاه جاینما ویژه حفاظت و نگهداری کتاب های نازک و کم صفحه همچنین برای کتاب های کودکان؛
- بررسی دستگاه جاینما ویژه حفاظت و نگهداری جزوه ها و منابع تک برگگی و اسناد؛
- بررسی میزان استقبال و حمایت از پایان نامه های با ایده جدید و نوآوری با هدف آشنایی با تجهیزات جدید آرشویی.

منابع

- احمدی زمانی، ر. (۱۳۸۸). تأثیر کاربرد دستکش مطالعه، ابزاری برای تورق نسخه های خطی، کتاب ها، نشریه ها و دیگر مواد کاغذی، جهت حفاظت مواد از رطوبت و فرسودگی و افزایش سرعت کار. [پایان نامه ارشد، دانشگاه آزاد واحد تهران شمال].
- اسلامی، م. (۱۳۹۴). بررسی دیدگاه کاربران در خصوص خدمات مبتنی بر هزینه در آرشوهای مستقرشهر تهران. [پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد تهران شمال].
- اصنافی، ا.، پاکدامن نائینی، م.، و فهیمی فر، س. (۱۳۸۸). آرشوی سازمان های دولتی و غیردولتی ایران. در همایش آرشوی، کتابخانه و موزه: وجوه اشتراک و افتراق (۱۹-۲۰ اردیبهشت ماه ۱۳۸۶). مجموعه مقالات ارائه شده دانشگاه الزهراء. نشر کتابدار.
- پاول، ر. (۱۳۷۹). روش های اساسی پژوهش برای کتابداران. ترجمه ی حریری، ن. دانشگاه آزاد اسلامی، مرکز انتشارات علمی.
- پدرسون، آ (۱۳۸۰). نگهداری اسناد. ترجمه ی مهاجر، ر. سازمان اسناد ملی ایران، پژوهشکده اسناد.
- جسی، ا.ج. (۱۳۶۳). مخزن کتابخانه. ترجمه ی اسدی انجیله، م.، جهاد دانشگاهی.
- رشیدی نژاد، ع. (۱۳۹۵). طراحی و ساخت دستگاه مغزکن برقی. [پایان نامه ارشد، رشته صنعتی مهندسی مکانیک دانشگاه ولی عصر رفسنجان].
- شاهزاده، ن. (۱۳۸۴). بررسی مشکلات و بهینه سازی دستگاه میز برش شیشه های مغازه های درون شهر. [پایان نامه کارشناسی ارشد، رشته تحصیلی طراحی صنعتی، دانشگاه آزاد واحد تهران مرکز].
- خراسانی، ع. (۱۳۷۹). خدمات عمومی کتابخانه و شیوه های آن. نشر کتابدار.
- کلته، س. و اعرابی، ط. (۱۴۰۱). رابطه مهارت های مدیریت دانش کتابداران با نوآوری خدمات (مطالعه موردی: کتابخانه های عمومی استان سمنان. فصلنامه دانش شناسی، ۱۵(۵۸)، ۹۱-۱۰۱.
- کوکبی، م.، رضایی، س. و اصنافی، الف. (۱۳۹۱). درآمدی بر مفاهیم، استانداردها و نرم افزارهای آرشویی. چاپار.
- مرادی، ن. (۱۳۸۰). مدیریت آرشوهای دیداری - شنیداری. کتابدار.
- معین، م. (۱۳۴۷). فرهنگ فارسی. امیرکبیر
- منصوریان، ی. (۱۳۹۳). روش تحقیق در علم اطلاعات و دانش شناسی. سمت.
- منصوریان، ی.، علی پور، ا.، و قربانی بوساری، ر. (۱۳۹۲). نگرش دانشجویان و دانش آموختگان دکتری کتابداری و اطلاع رسانی درباره چشم انداز فرصت های شغلی این رشته. فصلنامه مطالعات ملی کتابداری و سازماندهی اطلاعات، ۴۰، ۲۴-۶۰.

میرزاده، ا. (۱۳۵۸). اصول نگهداری و بازیابی مدارک فارسی. سروش.

ناصری مالوانی، ع. (۱۳۸۵). امکان‌سنجی و حفاظت و نگهداری نسخ خطی در کتابخانه‌های مرکزی دانشگاه تهران، ملی، ملک، مرعشی نجفی، مرکزی آستان قدس رضوی با طرح دیجیتالی کردن این نسخ. [پایان‌نامه فوق لیسانس کتابداری دانشگاه آزاد واحد تهران شمال]. - نیکنام، م. (۱۳۷۱). آفت‌ها و آسیب‌های مواد کتابخانه. دبیرخانه هیئت‌امنای کتابخانه‌های عمومی کشور.

References

- Ahmadi Zamani, R. (2010). *An investigation into the impact of the application of study gloves as a useful tool for dealing with printed materials*. [Master's thesis, North Tehran Branch, Islamic Azad University] [In Persian]
- Asnafi, A., Pakdaman Naini, M. & Fahimi Far, S. (2010). *Archive of governmental and non-governmental organizations of Iran. In the archive, library, and museum conference: commonalities and differences (2008). A collection of articles presented by Al-Zahra University*. Ketabdar Publishing House. [In Persian]
- Bountouri, L. (2017). *Archives in the Digital Age: Standards, Policies and Tools*. Witney. Woodhead Publishing Ltd.
- Imad Khorasani, (2000). *Public services of the library and its methods*. Ketabdar Publishing House. [In Persian]
- Islami, M. (2014). *Examining the opinion of the employees regarding the cost-based services in the archives located in Tehran*. [Master's thesis, North Tehran Branch, Islamic Azad University] [In Persian]
- Jesse, H. (1363). *Library repository*. Translator: Asadi Engileh, M., Academic Jihad. [In Persian]
- Kalteh, S. & araaby, T. (2022). The relationship between librarians' knowledge- management skills and service innovation (Case study: public libraries of Semnan province). *Journal of Knowledge studies*, 15(58), 91-101. [In Persian]
- Kern, Ch. (2004). Radio frequency identification for security and media circulation in libraries. *Journal of The Electronic Library*, 22 (4), 317-324.
- Kokabi, M., Rezaei, S. & Asnafi, A. (2011) *An introduction to archival concepts, standards, and software*. Chapar. [In Persian]
- Mansourian, Y., Alipour, A., & Ghorbin Busari, R. (2012). The attitude of students and graduates of Ph.D. in librarianship and informing about the prospects of job opportunities in this field. *Journal of National studies of librarianship and information organization*, 24, 40-60. [In Persian]
- Mansourian, Y. (2013). *Research method in information science and knowledge*. Side. [In Persian]
- Mirzadeh, A. (2006). *The principles of maintaining and retrieving Persian documents*. Soroush. [In Persian]
- Moein, Mohammad (1968). *Persian culture*. Amir Kabir. [In Persian]
- Moradi, N. (2001). *Management of audiovisual archives*. Librarian. [In Persian]
- Naseri Malvani, A. (2006). *Feasibility assessment and protection and preservation of manuscripts in the central libraries of Tehran University, Melli, Malik, Marashi Najafi, Astan Quds Razavi Central Libraries with the plan of digitizing these manuscripts*. [Master's Thesis of Librarianship, North Tehran Branch, Islamic Azad University]. [In Persian]
- Niknam, M. (1992). *Pests and damage to library materials*. Tehran: Secretariat of the Board of Trustees of Public Libraries of the country. [In Persian]
- Overveld, A.M. (2003). Application of a perspective cursor as a 3D locator device, *Journal of Computer-Aided Design*, 21, (10), 619-628.
- Pederson, A. (2001). *Document storage*. Translator Mohajeri, R.. National Records Organization of Iran, Records Research Institute. [In Persian]
- Powell, R. (2018). *Basic research methods for librarians*. Translator Hariri, N. Islamic Azad University, Center for Scientific Publications. [In Persian]
- Rashidinejad, A. (2015). *Design and manufacture of electric All nutcracker machine*. [Master's thesis; Industrial field of mechanical engineering, Vali Asr University of Rafsanjan, Faculty of Engineering]. [In Persian]
- Shahzadeh, N. (2005). *Investigating the problems and optimizing the glass cutting machine of shops in the city*. [Master's thesis, the field of industrial design, Central Tehran Branch, Islamic Azad University, Faculty of Art and Architecture]. [In Persian]
- Xie, I. & Matusiak, K. (2016). *Discover Digital Libraries: Theory and Practice*. Elsevier.

Evaluating Users' Views on The Quality Of Hosseinieh Ershad Public Library Services In Order To Implement Platform Thinking

Mehrnaz Khorasanchi¹ | Tayebeh Shahmirzadi²

1- Ph.D. in Knowledge & Information Science, Researcher of Platform Thinking in Libraries and Information Centers, Tehran, Iran. (Corresponding Author) mkhorasanchi@gmail.com

2- Assistant Professor of Agricultural Center for Information Technology and Services. Agricultural Research, Education and Extension Organization (AREEO). Tehran, Iran. t.shahmirzadi@areeo.ac.ir.

Article Info	ABSTRACT
<p>Article type: Research Article</p> <p>Article history: Received: 28 January 2023 Received in revised form: 23 February 2023 Accepted: 11 March 2023 Published online: 16 March 2023</p> <p>Keywords: Platform Thinking, Service Quality, Libqual, Hosseinieh Ershad Public Library, Tehran.</p>	<p>Objective: Library users will be willing to participate in library activities if they receive appropriate services. The purpose of this study is to evaluate the views of users about the quality of Hosseinieh Ershad Public Library services in order to implement platform thinking.</p> <p>Methodology: The present research is applied in terms of purpose and type and descriptive in terms of data collection method. The statistical population consisted of 900 active members of the library. Based on Krejcie and Morgan table, 269 people were selected as a sample based on stratified random sampling and 241 standard Libqual questionnaires were collected and evaluated. SPSS22 statistical software was used for data analysis.</p> <p>Results: According to the research findings, the lowest average level of satisfaction in three dimensions (effect of services, information control and library as a place) related to the items "attention to the client" with 7.47, "Having a library website that allows me to locate information personally" with 6.79 and "a suitable place for study, learning and research" with 6.31 and the highest average of satisfaction related to the item "existence of employees who are always polite" with 8.23, "convenience recovery tools that allow me to personally resources and "Find the information I am looking for" with 7.31 and "library space that encourages reading and learning" and "space for mass communication and group learning" with 7.32 out of 9 points.</p> <p>Conclusion: The results of service quality evaluation showed that the average of public library services of Hosseinieh Ershad in all three dimensions (impact of services, information control and library as a place) was not negative in terms of "excellence gap" or "service satisfaction". To this end, it is possible to plan for the implementation of a platform thinking in which stakeholder satisfaction with the quality of library services is of paramount importance.</p>
<p>Cite this article: Khorasanchi, M., Shahmirzadi, T. (2022). Evaluating Users' Views On The Quality Of Hosseinieh Ershad Public Library Services In Order To Implement Platform Thinking. <i>Journal of Knowledge Studies</i>, 15(59), 17-34.</p> <p>DOR: 20.1001.1.20082754.1401.15.59.2.2</p>	

ارزیابی دیدگاه کاربران درباره کیفیت خدمات کتابخانه عمومی حسینیه ارشاد به منظور پیاده‌سازی تفکر پلتفرمی

مهرناز خراسانچی^۱ | طیبه شه میرزادی^۲

۱- دکتری علم اطلاعات و دانش‌شناسی، مدیرعامل شرکت پارس آذرخش، مدیر محتوای کتابخانه دیجیتال پلتفرمی بوم و پژوهشگر حوزه تفکر پلتفرمی در کتابخانه‌ها و مراکز اطلاع‌رسانی، تهران، ایران. (نویسنده مسئول). mkhorasanchi@gmail.com

۲- استادیار مرکز فناوری اطلاعات و اطلاع‌رسانی کشاورزی، سازمان تحقیقات، آموزش و ترویج کشاورزی، تهران، ایران. t.shahmirzadi@areeo.ac.ir

اطلاعات مقاله	چکیده
نوع مقاله: مقاله پژوهشی	مقدمه: کاربران کتابخانه، در صورت دریافت خدمات مناسب، تمایل به مشارکت در فعالیت‌های کتابخانه را خواهند داشت. هدف از انجام پژوهش حاضر ارزیابی دیدگاه کاربران درباره کیفیت خدمات کتابخانه عمومی حسینیه ارشاد به منظور پیاده‌سازی تفکر پلتفرمی است.
تاریخ دریافت: ۱۴۰۱/۱۱/۰۸	روش پژوهش: پژوهش حاضر از نظر هدف و نوع، کاربردی و از نظر شیوه گردآوری داده‌ها، به روش پیمایشی و از نوع توصیفی است. جامعه آماری شامل ۹۰۰ نفر از اعضای فعال کتابخانه بود که بر اساس جدول کرجسی و مورگان تعداد ۲۶۹ نفر بر اساس نمونه‌گیری تصادفی در دسترس به‌عنوان نمونه انتخاب شدند که ۲۴۱ پرسش‌نامه استاندارد لیبکوال جمع‌آوری و مورد ارزیابی قرار گرفت. برای تجزیه و تحلیل اطلاعات از نرم‌افزار آماری Spss22 استفاده شد.
تاریخ بازنگری: ۱۴۰۱/۱۲/۰۴	یافته‌ها: براساس یافته‌ها، کمترین میانگین میزان رضایت در سه بُعد (تأثیر خدمات، کنترل اطلاعات و کتابخانه به‌عنوان یک مکان) مربوط به مکانی مناسب برای مطالعه، یادگیری و پژوهش با ۶/۳۱ و بیشترین میانگین میزان رضایت مربوط به گوئی «وجود کارکنانی که همواره مؤدب هستند» با ۸/۲۳ از ۹ امتیاز بوده است.
تاریخ پذیرش: ۱۴۰۱/۱۲/۲۰	نتیجه‌گیری: نتایج ارزیابی نشان داد که میانگین کیفیت خدمات کتابخانه عمومی حسینیه ارشاد در هر سه بُعد (تأثیر خدمات، کنترل اطلاعات و کتابخانه به‌عنوان یک مکان) از نظر «شکاف برتری» یا «حد رضایت خدمات» منفی نبوده است و کاربران از کیفیت خدمات راضی هستند. به همین منظور برای پیاده‌سازی تفکر پلتفرمی که رضایت‌ذی‌نفعان از کیفیت خدمات کتابخانه از اهمیت بالایی برخوردار است، می‌توان برنامه‌ریزی کرد.
تاریخ انتشار آنلاین: ۱۴۰۱/۱۲/۲۵	واژه‌های کلیدی: تفکر پلتفرمی، کیفیت خدمات، لیبکوال، کتابخانه عمومی حسینیه ارشاد تهران.
	استناد: خراسانچی، م. و شه میرزادی، ط. (۱۴۰۱). ارزیابی دیدگاه کاربران درباره کیفیت خدمات کتابخانه عمومی حسینیه ارشاد به‌منظور پیاده‌سازی تفکر پلتفرمی. <i>دانش‌شناسی</i> ، ۱۵ (۵۹)، ۱۷-۳۴.
	DOR: 20.1001.1.20082754.1401.15.59.2.2
	حق مؤلف © نویسنده‌گان.
	ناشر: دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران شمال

مقدمه

پلتفرم^۱ به مفهوم سکو یا بستر است که فعالیت‌هایی در آن از سوی ذی‌نفعان و برای رسیدن به هدف‌های مشترک و مورد علاقه صورت می‌گیرد. به بیان دیگر، پلتفرم یک بستر تعاملی است که موجب فراهم ساختن امکانات و فضای مشارکت همه ذی‌نفعان در انجام انواع فعالیت‌هایی می‌شود که موجب هم‌افزایی و توسعه می‌شوند (تیوانا^۲، ۲۰۱۴). تفکر پلتفرمی رویکرد نوینی برای پویاسازی تعامل همه جانبه در کتابخانه‌ها، به‌شمار می‌رود. در کتابخانه پلتفرمی، مخاطبان می‌توانند تغییر نقش دهند و در ایجاد اثر یا ارزش در کتابخانه‌ها سهیم باشند (خراسانچی، ۱۳۹۹). مهم‌ترین انتظار کاربران کتابخانه، دریافت خدمات با کیفیت است. آن‌ها در صورت دریافت خدمات مناسب و با کیفیت، تمایل به مشارکت در فعالیت‌های کتابخانه را خواهند داشت. با توجه به تغییرات روزافزون جوامع بشری در بهره‌گیری از محیط‌ها و فضاهای شبکه‌ای، کتابخانه‌ها نیز با هدف اثربخشی هرچه بیشتر خدمات‌شان و رسالت اجتماعی که به‌عهده دارند، باید در عملکردشان تغییراتی دهند. با توجه به امکانات تعاملی و انتقال و گردش اطلاعات که امروزه با توجه به فضاهای جدید، به ویژه از طریق شبکه‌های اجتماعی در اختیار همه قرار گرفته است، انتظار افراد از مراکز و نهادهای اجتماعی، دیگر آن نیست که آنها فضاهایی با روابط یک‌سویه باشند. در همین راستا فرومکین^۳ (۲۰۰۶) کتابخانه‌های دیجیتال را تنها به عنوان نظام ندانسته، بلکه مجموعه‌ای از خدمات در رأس یک پلتفرم در نظر گرفته است. پورس^۴ (۲۰۱۰) هم در یک تحلیل مکاشفه‌ای، پلتفرم‌ها را راهبردهای جدید در چالش‌های کتابخانه عمومی دانسته است. واینبرگر^۵ (۲۰۱۲) اذعان داشته است کتابخانه پلتفرمی می‌تواند نقش‌های فرهنگی و اجتماعی و ساختار خدمات ارزشمندتری برای خود بسازد و برای کاربران به مرکزی تبدیل می‌شود که در آن بتوانند از یکدیگر بیاموزند، خلاق و مبتکر باشند، درباره کارهایشان به بحث بنشینند و دانش اجتماعی را به دست آورده و به کار ببندند. ادیدیونگ^۶، اوجی و امم^۷ (۲۰۱۴) کتابخانه‌های پلتفرمی را مسیری دانسته‌اند که باعث نوآوری و خلاقیت در خدمات اطلاع‌رسانی می‌شود و باید برای افراد، گروه‌ها و مراجعان خود هر روزه رشد و پیشرفت مداومی را ایجاد کنند. بریدینگ^۸ (۲۰۱۵) ژانر (نوع) خدمات پلتفرم کتابخانه‌ای را نوع خردمندانه یا بلوغ یافته خدمات کتابخانه‌ها می‌داند تا بتوانند منابع و مواد مورد نیازشان را مدیریت نموده و جنبه‌های زیادی از امورشان را خود کار نمایند. تحول کتابخانه از مفهوم مکانی به مفهوم پلتفرمی نیز یکی از زمینه‌های مورد توجه اندیشمندان از جمله اندروز^۸ و همکاران (۲۰۱۶) بوده است.

در کتابخانه پلتفرمی، بستری ایجاد می‌شود که تولیدکنندگان را به مصرف‌کنندگان وصل می‌کنند؛ یعنی هر دو طرف تولیدکننده و مصرف‌کننده، عضوی از بستر پلتفرمی هستند. در این نگاه کتابخانه به‌عنوان بستری چندسویه فرض می‌شود که به بهانه خدمات و محصولات، خود، موجب شبکه‌سازی میان ذی‌نفعان پایین‌دستی (اعضای خرد و کاربران عادی) و ذی‌نفعان بالادستی (گروه‌ها، شرکت‌ها و سازمان‌های دولتی و غیردولتی) می‌شود (خراسانچی، ۱۳۹۹). افزایش ضریب مشارکت ذینفعان کتابخانه با هدف ایجاد محیطی تعاملی و پویا برای هم‌افزایی دانشی یکی از ارکان تحقق این مدل تفکر است.

کتابخانه عمومی حسینییه ارشاد به‌صورت غیرانتفاعی و تحت نظارت بخش خصوصی اداره می‌شود و کار خود را از تیرماه ۱۳۵۹ آغاز کرده است. این کتابخانه دارای دوازده بخش است و کتابخانه دیجیتال خود را در آذرماه ۱۳۹۰ با هدف دسترس‌پذیر ساختن منابع با کیفیت موجود در کتابخانه برای کاربران، کتابخانه راه‌اندازی نمود (کتابخانه عمومی حسینییه ارشاد، بی‌تا).

1. Platform

2. Tiwana

3. Frumkin

4. Pors

5. Weinberger

6. Edidiong

7. Breeding

8. Andrews

با بررسی‌های انجام شده، کتابخانه عمومی حسینی به دلیل خدمات عمومی گسترده و نیز ارائه خدمت به عموم جامعه حتی افراد با نیازهای ویژه (ناشنوایان، نابینایان و ...) از یک سو و ارتباط با ذی‌نفعان و حضور فعال در مجامع، می‌تواند نمونه‌ای برای پیاده‌سازی تفکر پلتفرمی و ارزیابی میزان موفقیت آن باشد. بر همین اساس سنجش کیفیت خدمات این کتابخانه، ضروری است.

یکی از روش‌های سنجش کیفیت خدمات کتابخانه‌ها روش لیکوال است. مبنای این مدل تئوری تأیید-عدم تأیید است (اشرفی‌ریزی و کاظم‌پور، ۱۳۸۶). بر این اساس کاربران پیش از دریافت خدمات انتظارات یا معیارهایی در ذهن خود دارند که پس از دریافت خدمت با سطح آن سنجیده می‌شود. در زمینه سطوح سنجش دریافت خدمات لیکوال، کاربر ادراک خود را از سه سطح از خدمات کتابخانه به شرح زیر ارائه می‌کند:

- سطح حداقل مورد پذیرش خدمات یا حداقل انتظارات کاربران از خدمات؛
- سطح مورد انتظار یا حداکثر انتظارات کاربران از خدمات؛
- سطح دریافت خدمات یا سطح خدماتی که کاربر در حال حاضر از کتابخانه دریافت می‌کند (یعقوبی‌فر و همکاران، ۱۳۹۴، ص ۱۰۵۴).

از کسر میانگین سطح حداکثر انتظارات و سطح دریافت کاربران، رقمی به دست می‌آید که «شکاف برتری» یا «حد رضایت» نامیده می‌شود و گمان می‌رود این رقم میزان رضایت را تعیین می‌کند. وقتی میزان سطح حداکثر انتظارات از سطح دریافت کمتر باشد، انتظارات برآورده شده‌اند، اندازه شکاف مثبت است و کاربر راضی است. برعکس، اگر سطح دریافت پایین‌تر از سطح حداکثر انتظارات باشد، شکاف منفی است و کاربر ناراضی است. از کسر میانگین سطح حداقل انتظارات و سطح دریافت گویه‌ای به نام «حد کفایت» بدست می‌آید و نشان می‌دهد که یک خدمت چقدر در بالا یا پایین کمترین سطح پذیرش قرار دارد. به‌طور کلی، حد کفایت خدمت، گوی‌های است که به واسطه‌ی آن حداقل انتظارات برآورده شده کاربران را نشان می‌دهیم. نتایج این پژوهش می‌تواند علاوه بر شناسایی نقاط ضعف و قوت این کتابخانه، در برنامه‌ریزی و سیاست‌گذاری مدیران کتابخانه در جهت ارتقاء خدمات آن و تغییر به‌سمت ایجاد کتابخانه پلتفرمی مؤثر باشد.

محمدیگی (۱۳۸۷) در پژوهشی با هدف ارزیابی کیفیت خدمات کتابخانه‌های عمومی شهر قزوین، نشان داد که این کتابخانه‌ها در بُعد تأثیرگذاری خدمات نسبت به سایر ابعاد ضعیف‌ترند. رضایی گرجایی (۱۳۸۹) در پژوهش خود به این نتایج دست یافت که کیفیت خدمات کتابخانه‌های عمومی شهید دستغیب و ابوریحان شیراز، در مؤلفه تأثیرگذاری خدمات، بین سطح حداکثر انتظارات و سطح دریافت و همچنین بین سطح حداقل انتظارات و سطح دریافت کاربران دو کتابخانه تفاوت معنادار وجود دارد. صفیان بلداجی (۱۳۸۹) در پژوهش خود در کتابخانه‌های عمومی استان چهارمحال و بختیاری، نشان داد سطح خدمات دریافتی کاربران در همه گویه‌ها از حداقل سطح مورد انتظار آنها کمتر است و با حداکثر سطح انتظارات آنها فاصله بسیاری دارد. در پژوهش درم‌نشاری (۱۳۹۰) در بررسی کیفیت خدمات کتابخانه‌های عمومی شهرستان تبریز، سطح خدمات دریافتی کاربران از کتابخانه‌ها در تمام موارد از سطح حداقل مورد انتظار آنها فراتر است، اما هنوز حداکثر سطح مطلوبیت مورد نظر کاربران را فراهم نکرده‌اند. در پژوهش محمدی (۱۳۹۰) یافته‌ها حاکی از آن است که کتابخانه‌ها در بُعد کیفیت خدمات دریافتی کاربران در کتابخانه عمومی پارک شهر تهران، در تمام مؤلفه‌های لیکوال در پایین‌ترین سطح قرار دارد. احمدمعظم و همکاران (۱۳۹۱) در پژوهشی به ارزیابی کیفیت خدمات کتابخانه‌های عمومی شهرستان رامسر و تنکابن با استفاده از ابزار لیکوال پرداختند. نتایج نشانگر آن است که سطح خدمات دریافتی کاربران در برخی گویه‌ها از حداقل سطح مورد انتظار آنها بیشتر می‌باشد اما حداکثر سطح انتظارات آنها برآورده نکرده است. در پژوهش غیاثوند و دهکریان (۱۳۹۱) کاربران از کیفیت خدمات کتابخانه‌های زیر پوشش سازمان فرهنگی هنری شهرداری تهران رضایت نداشته و سطح کیفیت خدمات دریافتی کاربران در تمام مؤلفه‌های لیکوال در پایین‌ترین سطح قرار دارد. محمدی (۱۳۹۳) در ارزیابی کیفیت خدمات کتابخانه‌های عمومی استان کردستان نشان داد مؤلفه کتابخانه به‌عنوان یک مکان بیشترین رضایت‌مندی، و مؤلفه تأثیرگذاری خدمات کمترین میانگین را داشته است. در پژوهش انصاری و همکاران (۱۳۹۵) در کتابخانه‌های عمومی شهر، خدماتی که کاربران از کتابخانه دریافت می‌کنند از حداکثر سطحی که انتظار داشتند، به‌طور قابل توجهی کمتر است. ضیایی و رنجگر کرگان (۱۳۹۵) در ارزیابی کیفیت خدمات کتابخانه عمومی مرکزی شهر تبریز نشان دادند

سطح بُعد کتابخانه به عنوان مکان کمتر از دیگر ابعاد است. در پژوهش مطلبی و خانعلی لو (۱۳۹۸) در کتابخانه‌های عمومی آذربایجان غربی، از دیدگاه کاربران، کیفیت خدمات کتابخانه‌ها کمتر از حد انتظار است. در خارج از ایران رحمان^۱ (۲۰۱۲) در پژوهشی به درک انتظارات کاربران کتابخانه‌های پاکستان پرداخت. نتایج نشان داد که کاربران پاکستانی سطح بسیار بالایی از کیفیت خدمات را انتظار دارند. بین حداکثر انتظارات کاربران و سطح واقعی کیفیت خدمات این کتابخانه‌ها شکاف معناداری وجود دارد.

لاو مؤسس^۲ و همکاران (۲۰۱۶) نشان دادند که کیفیت خدمات کتابخانه اثر مثبت معناداری بر استفاده از کتابخانه و اثر مستقیم معناداری بر رضایت‌مندی کاربر دارد. از یافته‌های دیگر این پژوهش آن بود که استفاده از کتابخانه اثر مستقیم معناداری بر رضایت‌مندی کاربر دارد و کیفیت خدمات کتابخانه از طریق استفاده از کتابخانه، اثر مثبتی بر رضایت‌مندی کاربر دارد. کومار و ماهاجان^۳ (۲۰۱۹) در پژوهش خود به بررسی سطح کیفیت خدمات ارائه شده در کتابخانه مرکزی دانشگاه مهرشی دایاناند^۴ (هند) از دیدگاه کاربران با استفاده از ابزار لیکوال پرداختند. نتایج نشان داد که کاربران کتابخانه حداکثر انتظارات مورد نظر را در بُعد کتابخانه به عنوان مکان در میان دیگر ابعاد دارند. در پژوهش ریزکی و همکاران^۵ (۲۰۲۰) به ارزیابی کیفیت خدمات کتابخانه دانشگاه یارسی^۶ (اندونزی) بر رضایت کاربران پرداخته شد. یافته‌ها حاکی از آن است که کتابخانه‌ها در کنترل اطلاعات نسبت به سایر ابعاد ضعیف‌ترند. سطح "کتابخانه به عنوان مکان" مورد نظر کاربران بالاتر از سایر ابعاد بود. ریانسیا^۷ و همکاران (۲۰۲۰) در پژوهشی به میزان رضایت کاربران از خدمات کتابخانه دانشگاه اسلامی سلطان آگونگ^۸ پرداختند. نتایج حاکی از آن بود بُعد کتابخانه به عنوان مکان رتبه اول را نسبت به بُعد دیگر داشته است. ولدی خرم و همکاران (۲۰۲۱) در ارزیابی کیفیت خدمات کتابخانه‌های عمومی همدان دریافتند حداقل سطح کاربران کتابخانه‌های عمومی در هر سه بُعد، یک سطح متوسط است.

روش لیکوال به دلیل اهمیت رضایت اعضا از کیفیت خدمات کتابخانه‌ها ارائه شده است و برای ایجاد تغییر در مدل خدمات‌دهی به اعضا به خصوص در مدل تفکر پلتفرمی که مشارکت افراد یکی از سه مؤلفه اصلی است، توجه به این رضایت، اهمیت بیشتری پیدا می‌کند. بررسی سوابق پژوهشی موجود نشان می‌دهد کیفیت خدمات کتابخانه عمومی حسینیة ارشاد، در قالب یک پژوهش مورد ارزیابی قرار نگرفته است. از آنجا که این کتابخانه درصدد ورود به حوزه کتابخانه پلتفرمی است، مشارکت کاربران می‌تواند تأثیر زیادی در تحقق این امر داشته باشد. از سوی دیگر میزان رضایت کاربران از خدمات کتابخانه در داشتن حس مشارکت و ایجاد کتابخانه پلتفرمی نقش به‌سزایی دارد. به همین دلیل پژوهشگران درصدد سنجش میزان رضایت کاربران با استفاده از ابزار بین‌المللی لیکوال برآمدند تا در صورت گرفتن امتیاز لازم از سوی کاربران، وجود فضایی مناسب برای ورود به حوزه تفکر پلتفرمی را اعلام نمایند.

در این پژوهش، هدف اصلی ارزیابی دیدگاه کاربران درباره کیفیت خدمات کتابخانه عمومی حسینیة ارشاد به منظور پیاده‌سازی تفکر پلتفرمی است. سایر اهداف این پژوهش عبارتند از:

- ارزیابی سطح خدمات کتابخانه عمومی حسینیة ارشاد در هر سه بُعد (تأثیر خدمات، کنترل اطلاعات و کتابخانه به عنوان یک مکان) از نظر «شکاف برتری» یا «حد رضایت خدمات»؛
 - تعیین میزان رضایت کلی استفاده‌کنندگان از خدمات کتابخانه.
- پرسش‌های پژوهش به شرح زیر می‌باشد:

1. Rehman
 2. Love Moses and et al,
 3. Kumar and Mahajan
 4. Maharshi Dayanand University (MDU)
 5. Rizky and et al,
 6. Yarsi
 7. Riansya
 8. Universitas Islam Sultan Agung (UNISSULA) library

۱. سطح خدمات کتابخانه عمومی حسینیۀ ارشاد در هر سه بُعد (تأثیر خدمات، کنترل اطلاعات و کتابخانه به عنوان یک مکان) از نظر «شکاف برتری» یا «حد رضایت خدمات» چگونه است؟
۲. میزان رضایت کلی استفاده‌کنندگان از خدمات کتابخانه چگونه است؟
۳. ارزیابی دیدگاه کاربران درباره کیفیت خدمات کتابخانه عمومی حسینیۀ ارشاد به منظور پیاده‌سازی تفکر پلتفرمی چگونه است؟

روش پژوهش

پژوهش حاضر از نظر هدف و نوع، کاربردی و از نظر شیوه گردآوری داده‌ها، به روش پیمایشی و از نوع توصیفی است. جامعه آماری شامل ۹۰۰ نفر از اعضای فعال کتابخانه بود. منظور از اعضای فعال، افرادی هستند که در زمان انجام این پژوهش کارت عضویت آنها دارای حداقل یک ماه اعتبار بوده و در ماه، حداقل یک کتاب به امانت برده‌اند. بر اساس جدول کرجسی و مورگان تعداد ۲۶۹ نفر بر اساس نمونه‌گیری تصادفی در دسترس به عنوان نمونه انتخاب شدند.

پرسش‌نامه لیبکوال از ۲۱ بند یا گویه تشکیل شده است که این گویه‌ها در مجموع، سه بُعد «تأثیر خدمات»، «کنترل اطلاعات» و «کتابخانه به عنوان یک مکان» را شامل می‌شود. این گویه‌ها انتظارات کاربران را بر اساس دو تحلیل شکافی، یعنی شکاف بین سطح مورد انتظار و حداقل (سطح مورد پذیرش) و شکاف بین سطح مورد انتظار و حداکثر (سطح مطلوب) اندازه می‌گیرد. گویه‌ها یا عبارات‌های لیبکوال، در سه مقیاس «حداقل سطح خدمات مورد انتظار کاربر»، «حداکثر سطح خدمات مورد انتظار او» و «سطح خدماتی که از کتابخانه دریافت کرده است» با درجه‌بندی ۱ تا ۹ توسط کاربر امتیازدهی می‌شود. بدین ترتیب برای هر عبارت سه مقیاس بیان شده یعنی «میانگین حداقل سطح خدمات مورد پذیرش»، «میانگین مطلوب‌ترین سطح خدمات مورد انتظار» و «میانگین سطح فعلی خدمات کتابخانه» با محاسبه میانگین نمره‌ها به دست می‌آید. اختلاف میان این سه میانگین، نشانگر شکاف‌های موجود است. با کسر میانگین حداقل سطح خدمات مورد پذیرش از میانگین سطح فعلی خدمات کتابخانه، «شکاف کفایت خدمات» بدست می‌آید و با کسر میانگین مطلوب‌ترین سطح خدمات مورد انتظار از میانگین سطح فعلی خدمات کتابخانه، «شکاف برتری خدمات» حاصل می‌شود.

لیبکوال مدل استاندارد برای ارزیابی کیفیت خدمات کتابخانه از دیدگاه کاربر و بررسی شکاف میان خدمات موجود و خدمات مطلوب است. این مدل از سال ۲۰۰۰ در بیش از ۱۳۰۰ کتابخانه از ۳۳ کشور مورد استفاده قرار گرفته است (اسفندیاری مقدم و همکاران، ۱۳۹۲). به دلیل استفاده از پرسش‌نامه استاندارد لیبکوال، نیازی به سنجش روایی پرسش‌نامه نبود. نتایج ضرایب آلفای کرونباخ برای هر یک از ابعاد زیرمجموعه کیفیت خدمات کتابخانه عمومی حسینیۀ ارشاد به صورت جداگانه محاسبه شد. با توجه به این که ضریب آلفای کرونباخ کل و تمام بخش‌های پرسش‌نامه بالاتر از ۰/۷ بود. بدین ترتیب می‌توان ادعا کرد که پرسش‌نامه از پایایی برخوردار است. مقدار کلی آلفای کرونباخ برای پرسش‌نامه ۰/۸۷۷ به دست آمد و نرم‌افزار آماری مورد استفاده SPSS 22 بوده است.

یافته‌ها

جهت گردآوری اطلاعات نخستین، در بازه زمانی یک ماهه و طبق برنامه زمان‌بندی شده، در ساعات مختلف روز، پرسش‌نامه توسط دو نفر از کتابداران برای اعضای فعال کتابخانه توضیح داده و توزیع شد. در این فرآیند ۲۴۱ پرسش‌نامه جمع‌آوری و وضعیت موجود با اطلاعات کمی به دست آمده، مورد ارزیابی قرار گرفت. با گردآوری و تحلیل داده‌های به دست آمده، کیفیت و شکاف خدمات کتابخانه از دیدگاه اعضای فعال آن تعیین شد. این اطلاعات برای شناسایی مؤلفه‌ها و گویه‌های اثربخش برای اجرای اقدام‌های لازم مورد استفاده قرار گرفت. همانگونه که بیان شد، نخست میزان مراجعه اعضا به کتابخانه پرسیده شد که داده‌های مربوطه در جدول ۱ آمده است.

جدول ۱. میزان دفعات مراجعه اعضا به کتابخانه

تعداد	درصد	دفعات مراجعه
۴۳	۱۷.۸	هر روز
۵۳	۲۲.۰	هفته‌ای دو بار
۵۵	۲۲.۸	هفته‌ای یکبار
۴۳	۱۷.۸	دو هفته یکبار
۴۲	۱۷.۴	ماهی یکبار
۲۳۶	۹۷.۹	جمع
۵	۲.۱	بی پاسخ
۲۴۱	۱۰۰	جمع کل

همانگونه که در جدول ۱ مشاهده می‌شود، از مجموع ۲۴۱ نفر، ۲۳۶ نفر به این پرسش پاسخ داده‌اند که در بین آنها بیشترین تعداد ۵۵ نفر با ۲۲.۸ درصد، هفته‌ای یکبار به کتابخانه مراجعه کردند. در ادامه، داده‌های توزیع و درصد فراوانی مربوط به نمونه پژوهش از نظر جنسیت و گروه‌های کاربری پرداخته می‌شود.

جدول ۲. توزیع و درصد فراوانی جنسیت جامعه آماری پژوهش

درصد	فراوانی	شاخص آماری
		جنسیت
۵۶/۴	۱۳۶	زن
۳۵/۳	۸۵	مرد
۸/۳	۲۰	بی پاسخ
۱۰۰	۲۴۱	جمع

جدول ۲ شامل داده‌های توزیع و درصد فراوانی جنسیت نمونه آماری شرکت کنندگان در پژوهش حاضر است. تعداد ۲۴۱ نفر جامعه آماری پژوهش بوده است که از این تعداد، ۱۳۶ نفر (۵۶/۴ درصد) زن و تعداد ۸۵ نفر (۳۵/۳ درصد) مرد بوده‌اند. ۲۰ نفر از شرکت کنندگان پاسخی به این پرسش نداده‌اند.

جدول ۳. توزیع و درصد فراوانی مقطع تحصیلی جامعه آماری پژوهش

درصد	فراوانی	شاخص آماری
		مقطع تحصیلی
۸	۲	زیر دیپلم
۲۱/۶	۵۲	دیپلم
۴۰/۷	۹۸	لیسانس
۲۵/۳	۶۱	فوق لیسانس
۷/۹	۱۹	دکتری
۳/۷	۹	بی‌پاسخ
۱۰۰	۲۴۱	جمع

توزیع جامعه آماری در مقاطع تحصیلی مختلف در جدول ۳ نشان داده شده است. یافته‌ها نشانگر آن است بیشترین شرکت‌کنندگان در مقطع لیسانس با تعداد ۹۸ نفر (۴۰/۷ درصد) و کمترین در مقطع زیر دیپلم با تعداد ۲ نفر (۸ درصد) بوده‌اند.

جدول ۴. توزیع و درصد فراوانی گروه سنی جامعه آماری پژوهش

درصد	فراوانی	شاخص آماری
		گروه سنی
۲۱/۲	۵۱	۲۲-۱۸
۲۲	۵۳	۳۰-۲۲
۲۹	۷۰	۴۵-۳۱
۲۲/۸	۵۵	۶۵-۴۶
۳/۷	۹	بالای ۶۵
۱/۲	۳	بی‌پاسخ
۱۰۰	۲۴۱	جمع

بر اساس یافته‌های مندرج در جدول ۴، بیشترین گروه سنی جامعه آماری را گروه ۳۱-۴۵ سال با تعداد ۷۰ نفر (۲۹ درصد) و کمترین گروه سنی مربوط به سنین بالاتر از ۶۵ سال با تعداد ۹ نفر (۳/۷ درصد) تشکیل داده است.

در ادامه میانگین نمره‌ها، محاسبه شده است. برای هر عبارت سه میانگین یعنی میانگین حداقل سطح خدمات مورد انتظار بسیار قوی، میانگین مطلوب‌ترین سطح خدمات مورد انتظار و میانگین سطح فعلی خدمات کتابخانه به‌دست آمده است. اختلاف میان این سه میانگین، نشان‌دهنده شکاف‌های موجود است. شکاف کفایت خدمات، که از کسر کردن میانگین حداقل سطح خدمات مورد انتظار بسیار قوی از میانگین سطح فعلی خدمات کتابخانه به‌دست می‌آید و شکاف برتری خدمات، که از کسر کردن میانگین مطلوب‌ترین سطح خدمات مورد انتظار از میانگین سطح فعلی خدمات کتابخانه حاصل می‌شود (حریری، افان، ۱۳۸۷).

جدول ۵. اطلاعات توصیفی مؤلفه تأثیرگذاری خدمات

شکاف کفایت (حد کفایت)	شکاف برتری (حد رضایت)	میانگین سطح ارائه خدمات	میانگین حداکثر توقع کاربر	میانگین حداقل سطح توقع کاربر	گویه‌ها
۱/۲۰	-۰/۴۴	۷/۵۹	۸/۰۳	۶/۳۹	۱. وجود کارکنانی که حس اعتماد و اطمینان را در کاربران به وجود می‌آورند
۱/۲۹	-۰/۳۶	۷/۴۷	۷/۸۲	۶/۱۸	۲. توجه به فرد فرد مراجعه‌کنندگان
۱/۰۷	-۰/۳۰	۸/۲۳	۸/۵۳	۷/۱۷	۳. وجود کارکنانی که همواره مؤدب هستند
۱/۳۲	-۰/۲۹	۸/۰۲	۸/۳۰	۶/۷۰	۴. میزان آمادگی کارکنان برای پاسخ‌گویی به پرسش‌های کاربران
۱/۰۹	-۰/۵۶	۷/۶۹	۸/۲۶	۶/۶۰	۵. وجود کارکنانی که از دانش کافی برای پاسخ‌گویی به پرسش‌های کاربران برخوردارند
۱/۳۸	-۰/۴۲	۸/۰۰	۸/۴۲	۶/۶۲	۶. وجود کارکنانی که با کاربران مهربان و علاقه‌مندانه برخورد می‌کنند
۱/۲۸	-۰/۴۵	۷/۵۵	۸/۰۰	۶/۲۷	۷. وجود کارکنانی که نیازهای کاربران خود را درک می‌کنند.
۱/۴۰	-۰/۴۰	۷/۷۸	۸/۱۹	۶/۳۹	۸. میزان علاقه و تمایل کتابداران به کمک کردن به استفاده‌کنندگان
۱/۲۱	-۰/۴۶	۷/۶۹	۸/۱۵	۶/۴۸	۹. میزان اعتماد به کارکنان جهت حل مشکلات استفاده‌کنندگان در رابطه با خدمات کتابخانه

با توجه به اطلاعات مندرج در جدول ۵، میزان کیفیت خدمات ارائه شده در کتابخانه با کمترین میانگین حداقل سطح توقع کاربر از کتابخانه و کمترین میانگین حداکثر توقع کاربر از کتابخانه مربوط به گویه ۲ «توجه به فرد فرد مراجعه‌کنندگان» با ۶/۱۸ و ۷/۸۲ امتیاز و میانگین سطح ارائه خدمات در کتابخانه مورد بررسی با کمترین امتیاز به گویه ۲ با امتیاز ۷/۴۷ مربوط است.

- کنترل اطلاعات

جدول ۶. اطلاعات توصیفی مؤلفه کنترل خدمات

گویه‌ها	میانگین حداقل سطح توقع کاربر	میانگین حداکثر توقع کاربر	میانگین سطح ارائه خدمات	شکاف برتری (حد رضایت)	شکاف کفایت (حد کفایت)
۱۰. امکان دسترسی به اطلاعات منابع کتابخانه از منزل یا محل کار	۶/۰۱	۸/۰۵	۶/۸۳	-۱/۲۳	۰/۸۲
۱۱. وجود وب سایت کتابخانه که به من امکان بدهد شخصاً اطلاعات را مکان‌یابی کنم	۶/۲۳	۸/۲۱	۶/۷۹	-۱/۴۱	۰/۵۷
۱۲. وجود منابعی در کتابخانه که من برای کارم به آنها نیاز دارم	۶/۲۵	۸/۱۰	۶/۹۷	-۱/۱۳	۰/۷۲
۱۳. تجهیزات پیشرفته‌ای که به من امکان می‌دهد به راحتی به اطلاعات مورد نیاز خود دست پیدا کنم	۶/۱۴	۸/۱۶	۷/۲۱	-۰/۹۵	۱/۰۷
۱۴. ابزارهای بازیابی راحتی که به من امکان می‌دهند شخصاً منابع و اطلاعات مورد نظر خود را پیدا کنم	۶/۴۱	۸/۱۷	۷/۳۱	-۰/۸۶	۰/۹۱
۱۵. امکان دسترسی آسان به اطلاعات مورد نیاز	۵/۹۶	۷/۸۵	۷/۰۱	-۰/۸۴	۱/۰۵
۱۶. وجود مجلات چاپی یا الکترونیکی که من برای کار خودم نیاز دارم	۶/۰۱	۸/۰۵	۶/۸۳	-۱/۲۳	۰/۸۲

بر اساس یافته‌های جدول ۶ میزان کنترل اطلاعات در کتابخانه با کمترین میانگین سطح دریافتی کنترل اطلاعات مربوط به گویه ۱۱ «وجود وب سایت کتابخانه که به من امکان بدهد شخصاً اطلاعات را مکان‌یابی کنم» با ۶/۷۹ و بالاترین امتیاز مربوط به گویه ۱۴ «ابزارهای بازیابی راحتی که به من امکان می‌دهند شخصاً منابع و اطلاعات مورد نظر خود را پیدا کنم» با ۷/۳۱ بوده است. کمترین میانگین حداقل سطح توقع کاربر از کتابخانه و کمترین میانگین حداکثر توقع کاربر از کتابخانه مربوط به گویه ۱۵ «امکان دسترسی آسان به اطلاعات مورد نیاز» با ۵/۹۶ و ۷/۸۵ امتیاز بوده و بیشترین امتیاز در این دو دسته مربوط به گویه‌ی ۱۴ «ابزارهای بازیابی راحتی که به من امکان می‌دهند شخصاً منابع و اطلاعات مورد نظر خود را پیدا کنم» با ۶/۴۱ امتیاز و گویه‌ی ۱۱ «وجود وب سایت کتابخانه که به من امکان بدهد شخصاً اطلاعات را مکان‌یابی کنم» با ۸/۲۱ امتیاز بوده است.

- کتابخانه به عنوان مکان

جدول ۷. اطلاعات توصیفی مؤلفه کتابخانه به‌عنوان مکان

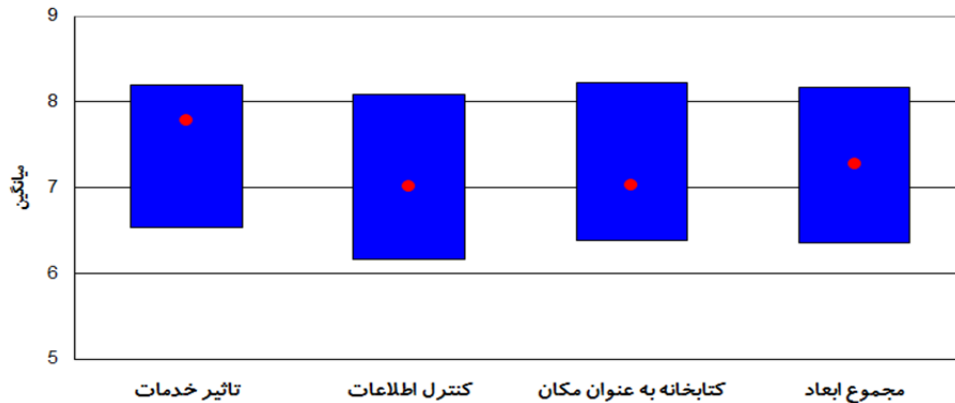
شکاف کفایت (حد کفایت)	شکاف برتری (حد رضایت)	میانگین سطح ارائه خدمات	میانگین حداکثر توقع کاربر	میانگین حداقل سطح توقع کاربر	گویه‌ها
۰/۷۵	-۱/۰۷	۷/۳۲	۸/۳۹	۶/۵۷	۱۷. فضای کتابخانه که ترغیب کننده مطالعه و یادگیری باشد
۰/۴۷	-۱/۱۸	۷/۲۲	۸/۴۱	۶/۷۵	۱۸. وجود فضایی آرام برای فعالیت‌های فردی
۰/۷۶	-۱/۱۳	۷/۲۸	۸/۴۰	۶/۵۱	۱۹. مکانی راحت، دلپذیر و جذاب
۰/۶۴	-۱/۳۵	۶/۳۱	۷/۶۶	۵/۶۷	۲۰. مکانی مناسب برای مطالعه، یادگیری و پژوهش
۰/۷۵	-۱/۰۷	۷/۳۲	۸/۳۹	۶/۵۷	۲۱. فضایی برای ارتباطات جمعی و یادگیری گروهی

اطلاعات مندرج در جدول ۷ حاکی از آن است که، مکان کتابخانه با کمترین میانگین سطح دریافتی مربوط به گویه ۲۰ «مکانی مناسب برای مطالعه، یادگیری و پژوهش» با امتیاز ۶/۳۱ و بالاترین امتیاز مربوط به گویه ۱۷ و ۲۱ «فضای کتابخانه که ترغیب کننده مطالعه و یادگیری باشد» و «فضایی برای ارتباطات جمعی و یادگیری گروهی» با ۷/۳۲ بوده است. کمترین میانگین حداقل سطح توقع کاربر از کتابخانه و کمترین میانگین حداکثر توقع کاربر از کتابخانه مربوط به گویه ۲۰ «مکانی مناسب برای مطالعه، یادگیری و پژوهش» با ۵/۶۷ و ۷/۶۶ امتیاز بوده و بیشترین امتیاز در این دو دسته مربوط به گویه ۱۸ «وجود فضایی آرام برای فعالیت‌های فردی» با ۶/۷۵ و ۸/۴۱ امتیاز بوده است.

در کل، کمترین میانگین میزان رضایت مربوط به گویه ۲۰ یعنی «مکانی مناسب برای مطالعه، یادگیری و پژوهش» با ۶/۳۱ و بیشترین میانگین میزان رضایت مربوط به گویه ۳ یعنی «وجود کارکنانی که همواره مؤدب هستند» با ۸/۲۳ امتیاز بوده است.

تعیین میزان رضایت کلی استفاده‌کنندگان از خدمات کتابخانه

میزان رضایت کاربران از خدمات کتابخانه در داشتن حس مشارکت و ایجاد کتابخانه پلتفرمی نقش به‌سزایی دارد. نخستین گویه در نظر گرفته شده در این پرسش‌نامه این بود: «وجود کارکنانی که حس اعتماد و اطمینان را در کاربران به وجود می‌آورند». مجموع پاسخ‌ها به این عبارت نشان داد که میانگین واقعی (۷/۵۹) از حداقل سطح انتظارات (۶/۳۹) بالاتر و با سطح حداکثر انتظارات کاربران (۸/۳۹) فاصله‌ی چندانی ندارد.

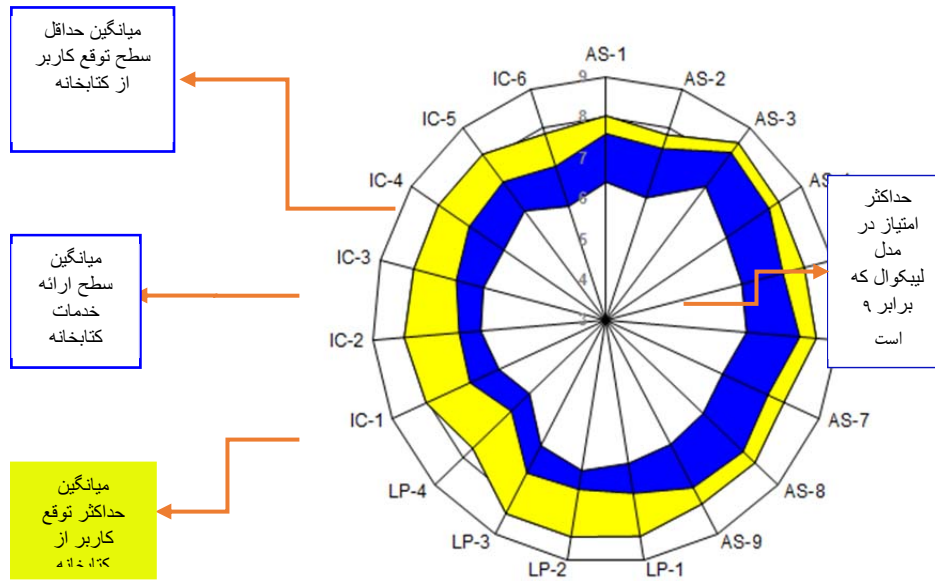

نمودار ۱. میانگین رضایت اعضا از تأثیر خدمات، کنترل اطلاعات و فضای فیزیکی کتابخانه

همانگونه که در نمودار ۱ نشان داده شده است، میانگین میزان رضایت اعضا از مؤثر بودن خدمات در کتابخانه ۷/۸، کنترل اطلاعات ۷/۱ و فضای فیزیکی ۷ و میانگین مجموع ابعاد ۷/۳ است و این موضوع نشانگر سطح متوسط رو به بالای رضایت اعضا از کیفیت خدمات ارائه شده در کتابخانه عمومی حسینییه ارشاد است.

بحث و نتیجه‌گیری

کیفیت خدمات کتابخانه عمومی حسینییه ارشاد با استفاده از مدل لیبکوال ارزیابی شد تا مواردی که نیاز به تقویت دارند و یا از نگاه کاربر ضعیف هستند، شناسایی گردد. در نمودار ۲ در یک نگاه کلی، نتایج این پژوهش ارائه شده است. بخش داخلی رنگ آبی به معنای «میانگین حداقل سطح توقع کاربر» از کتابخانه، قسمت خارجی رنگ آبی «میانگین سطح ارائه خدمات کتابخانه» و قسمت خارجی رنگ زرد «میانگین حداکثر توقع کاربر از کتابخانه» است. هر چه لایه زرد رنگ، کوچک‌تر باشد به معنای نزدیک بودن «میانگین حداکثر توقع کاربر از کتابخانه» و «میانگین سطح ارائه خدمات کتابخانه» است.

نمودار ۲. نگاه کلی به ارزیابی خدمات کتابخانه عمومی حسینیه ارشاد

در قسمت «تأثیر خدمات»^۱ که با حروف نمایش داده شده است، میانگین «سطح ارائه خدمات کتابخانه» بین ۷/۴۷ تا ۸/۲۳ متغیر بوده و «شکاف برتری (حد رضایت)» که میزان تفاوت میانگین «حداکثر توقع کاربر از کتابخانه» و «میانگین سطح ارائه خدمات کتابخانه» را نشان می‌دهد، بین ۰/۲۹ تا ۰/۵۶ است. در «شکاف کفایت (حد کفایت)» هم هیچ عدد منفی نداریم. نتایج این بخش از پژوهش با پژوهش‌های احمد معظم و همکاران (۱۳۹۰)، درم‌نثاری (۱۳۹۰)، انصاری و همکاران (۱۳۹۵)، ضیایی و رنجگر کردان (۱۳۹۵)، مطلبی و خانعلی‌لو (۱۳۹۸) و ولدی خرم و همکاران (۱۳۹۹) در یک راستا قرار دارند.

میزان «کنترل اطلاعات»^۲ در کتابخانه که با حروف نشان داده شده، میانگین «سطح ارائه خدمات کتابخانه» بین ۶/۷۹ تا ۷/۳۱ متغیر بوده و «شکاف برتری (حد رضایت)» که میزان تفاوت میانگین «حداکثر توقع کاربر از کتابخانه» و «میانگین سطح ارائه خدمات کتابخانه» را نشان می‌دهد، بین ۰/۸۴ تا ۱/۴۱ است. در «شکاف کفایت (حد کفایت)» هم هیچ عدد منفی نداریم. نتایج پژوهش‌های احمد معظم و دیگران (۱۳۹۰)، درم‌نثاری (۱۳۹۰)، انصاری و همکاران (۱۳۹۵)، ضیایی و رنجگر کردان (۱۳۹۵) و ولدی خرم و دیگران (۱۳۹۹) با نتایج این بخش از پژوهش همخوانی دارند.

در قسمت «کتابخانه به منزله مکان»^۳، که با حروف نشان داده شده است، میانگین «سطح ارائه خدمات کتابخانه» بین ۶/۳۱ تا ۷/۳۲ متغیر است. «شکاف برتری (حد رضایت)» که میزان تفاوت میانگین «حداکثر توقع کاربر از کتابخانه» و میانگین «سطح ارائه خدمات کتابخانه» را نشان می‌دهد، بین ۱/۰۷ تا ۱/۳۵ است. در «شکاف کفایت (حد کفایت)» نیز هیچ عدد منفی نداریم که نشانگر رضایت کلی اعضا از کتابخانه به عنوان مکان است. نتایج این بخش با پژوهش‌های احمد معظم و همکاران (۱۳۹۰)، درم‌نثاری (۱۳۹۰)، انصاری و همکاران (۱۳۹۵)، محمدی (۱۳۹۳)، ضیایی و رنجگر کردان (۱۳۹۵)، مطلبی و خانعلی‌لو (۱۳۹۸) و ولدی خرم و همکاران (۱۳۹۹) و ریانسپاه و همکاران (۲۰۲۰) در یک راستا قرار دارند.

نتایج نشان داد که میانگین خدمات کتابخانه عمومی حسینیه ارشاد در هر سه بُعد (تأثیر خدمات، کنترل اطلاعات و کتابخانه به عنوان یک مکان) از نظر «شکاف برتری» یا «حد رضایت خدمات» منفی نبوده است، یعنی بین آنچه که مطلوب‌ترین سطح خدمات مورد نظر کاربران و

1. Affect of Service

2. Information Control

3. Library As Place

آنچه کتابخانه ارائه داده است، فاصله زیادی وجود ندارد و کاربران راضی هستند. ولی گویه‌هایی وجود دارند که در این پژوهش باید به آنها توجه کرد. از جمله، گویه‌ی «وجود کارکنانی که از دانش کافی برای پاسخگویی به پرسش‌های کاربران برخوردارند» و «توجه به فرد فرد مراجعه‌کنندگان» نشانگر نیاز و اهمیت توجه بیشتر کتابداران به اعضای کتابخانه و ایجاد حس رضایت در آنهاست.

از طرفی در این ارزیابی، گویه‌های «امکان دسترسی به اطلاعات منابع کتابخانه از منزل یا محل کار» و «تجهیزات پیشرفته‌ای که به من امکان می‌دهد به راحتی به اطلاعات مورد نیاز خود دست پیدا کنم» و «وجود مجلات چاپی و یا الکترونیکی که من برای کار خودم نیاز دارم» نسبت به سایر گویه‌ها «شکاف برتری» یا «حد رضایت خدمات» کمتری داشتند که برای پژوهشگر نشان از اهمیت بهره‌گیری از فضای مجازی در ایجاد حس رضایت کاربران و ضرورت توجه به آن است.

این نتایج برای تحلیل از وضعیت موجود این کتابخانه برای آغاز تغییر به سمت کتابخانه پلتفرمی مورد استفاده قرار گرفت. با این بازنمود می‌توان اینگونه بیان داشت که کیفیت خدمات کتابخانه عمومی حسینه ارشاد از دیدگاه ذی‌نفعانش در سطح خوبی بود که امکان ایجاد تغییر در نگرش برای تبدیل شدن به کتابخانه پلتفرمی در کتابخانه عمومی حسینه ارشاد وجود دارد و این امکان را می‌دهد تا برای پیاده‌سازی مدل تفکر پلتفرمی در این کتابخانه اقدام شود. به نظر می‌رسد یکی از دلایل عمده رضایت اعضا از خدمات کتابخانه، تلاش مدیریت و کتابداران برای ایجاد مجموعه عوامل و شرایطی بود که بتواند حداکثر خدمات مورد نیاز اعضا را ارائه دهد. همانگونه که مجموعه گویه‌های پرسش‌نامه لیبکوال نشان می‌دهد، برنامه‌ها و تلاش‌های مدیریت و کتابداران کتابخانه تا اندازه زیاد موفق بوده به شکلی که شکاف خیلی عمده میان وضعیت موجود (خدماتی که عملاً ارائه می‌شد) و وضعیت مطلوب (خدمات مطابق با انتظارات اعضا) وجود نداشته است. در دنیا در حوزه خدمات کتابخانه‌های عمومی، تغییرات بنیادینی در حال رخ دادن است. در این شرایط، کتابخانه‌هایی مانا هستند که نخست بتوانند خود را با این تحولات منطبق نموده و از فرصت‌های آن بهره‌مند شوند. دوم این‌که به کاربر و تجربه وی، اهمیت بسیار دهند. کتابخانه‌ها باید به سرعت خود را با نوآوری‌ها همسو کنند و ساخت تجربه‌ای خوشایند و جذاب برای کاربران‌شان را هدف اصلی فرایندهایشان قرار دهند. در این راه، رویکرد تفکر خود را تغییر داده و به ایجاد بستری برای هم‌افزایی و مشارکت تمام ذی‌نفعان همت گمارند. ضروری‌ست کتابخانه برای کاربران به مرکزی تبدیل شود که در آن بتوانند از یکدیگر بیاموزند، خلاق و مبتکر باشند، درباره کارهایشان به بحث بنشینند و دانش اجتماعی را به دست آورده و به کار ببندند.

برای پیاده‌سازی تفکر پلتفرمی، رضایت ذی‌نفعان از کیفیت خدمات کتابخانه از اهمیت بالایی برخوردار است. در این شرایط است که می‌توان برای جلب مشارکت و هم‌افزایی فعالیت‌ها برنامه‌ریزی کرد و می‌توان اینگونه بیان داشت که کیفیت خدمات کتابخانه عمومی حسینه ارشاد از دیدگاه ذی‌نفعانش در سطحی بود که امکان ایجاد تغییر در نگرش برای تبدیل شدن به کتابخانه پلتفرمی در کتابخانه عمومی حسینه ارشاد وجود داشت و این امکان وجود دارد که با تدوین گویه‌های متناسب برای پیاده‌سازی مدل تفکر پلتفرمی در این کتابخانه اقدام گردد.

کتابخانه‌های عمومی برای اثربخشی خدمات خود می‌توانند از مدل کتابخانه پلتفرمی بهره‌برند و از نوآوری‌هایی برای ایجاد حس خوشایند و تجربه جذاب در ذینفعان استفاده کنند. آن‌ها باید به این اطمینان برسند که همه منابع و خدماتشان در برآورده کردن نیازهای جامعه مخاطب مورد رضایت بوده و بر نگرش‌ها و رفتارهای آنان تأثیرگذار بوده است.

بر اساس یافته‌ها پیشنهاد می‌شود:

- پیاده‌سازی مدل تفکر پلتفرمی در کتابخانه‌های عمومی با مدیریت متمرکز و بررسی میزان اثربخشی آن در رضایت کاربران و دیدگاه‌های کلان‌مدیریتی این کتابخانه‌ها؛ با توجه به سبک مدیریت متمرکز کتابخانه‌های عمومی و نیاز مبرم به تغییر نگرش مدیران رده بالای این نهادها در برقراری ارتباط مؤثر و مشارکت هم‌افزا با بدنه‌ی اجرایی‌شان از یک سو، و ضرورت گسترش دامنه‌ی اطلاعاتی و دانش ذی‌نفعان پایین‌دستی در آن‌ها از سوی دیگر؛ و همچنین، کم شدن مراجعه به کتابخانه‌های عمومی، به نظر می‌رسد پیاده‌سازی مدل تفکر پلتفرمی می‌تواند سبب احیای فلسفه وجودی کتابخانه‌ها گردد. برای اطمینان از اثربخشی این مدل، پیشنهاد می‌شود میزان رضایت کاربران و مدیران ارشد آن‌ها مورد بررسی و سنجش قرار گیرد.

منابع

- احمد معظم، س.، حسن زاده، م.، و شاپوری، س. (۱۳۹۱). ارزیابی کیفیت خدمات کتابخانه‌های عمومی شهرستان رامسر و تنکابن با استفاده از ابزار لایب کوال. *دانش‌شناسی*، ۵(۱۷)، ۱-۲۱
- اسفندیاری مقدم، ع.، رزمی شندی، م.، و نوروزی، ی. (۱۳۹۲). کیفیت خدمات کتابخانه‌های ایران (بررسی پژوهش‌های مدل لیب کوآل در ایران). *تحقیقات کتابداری و اطلاع‌رسانی دانشگاهی*، ۲(۴۷)، ۱۹۱-۲۰۸.
- اشرفی ریزی، ح. و کاظم‌پور، ز. (۱۳۸۶). مدل لایب کوآل و کاربرد آن در کتابخانه‌های دانشگاهی. *فصلنامه مطالعات ملی کتابداری و سازماندهی اطلاعات*، ۱۸(۲)، ۱۹۷-۲۱۴.
- انصاری، الف.، فامیل روحانی، ع.، و مرادی، م. (۱۳۹۵). ارزیابی کیفیت خدمات کتابخانه‌های عمومی شهر همدان بر اساس الگوی لایب کوال. *دانش‌شناسی*، ۹(۳۴)، ۷-۱۸.
- حریری، ن. و افنان، ف. (۱۳۸۷). بررسی کیفیت خدمات کتابخانه‌های مرکزی دانشگاه‌های علوم پزشکی تابع وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی و دانشگاه آزاد اسلامی مستقر در تهران از طریق مدل تحلیل شکاف. *کتابداری و اطلاع‌رسانی*، ۱۱(۲)، ۲۵-۵۲.
- خراسانچی، م. (۱۳۹۹). *ارائه مدلی مبتنی بر تفکر پلتفرمی برای توسعه و اثربخش کردن خدمات کتابخانه‌ای (اقدام پژوهی در خدمات عمومی کتابخانه عمومی حسینیه ارشد)*. [پایان‌نامه دکتری، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد علوم و تحقیقات].
- درم‌نثاری، م. (۱۳۹۰). *ارزیابی کیفیت خدمات کتابخانه‌های عمومی شهرستان تبریز با استفاده از ابزار لیب‌کوآل*. [پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد همدان].
- رضایی گرجایی، م. (۱۳۸۹). *ارزیابی کیفیت خدمات کتابخانه‌های عمومی شهید دستغیب و ابوریحان شیراز با استفاده از ابزار لیب‌کوآل*. [پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد علوم تحقیقات اهواز].
- صفیان بلداجی، ر. (۱۳۸۹). *ارزیابی خدمات کتابخانه‌های عمومی استان چهارمحال و بختیاری با استفاده از ابزار لایب کوآل*. [پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه شهید بهشتی].
- ضیایی، ث. و رنجگر کرجان، ف. (۱۳۹۵). *ارزیابی کیفیت خدمات کتابخانه مرکزی شهر تبریز بر اساس مدل لایب کوآل*. *فصلنامه مدیریت اطلاعات و دانش‌شناسی*، ۳(۳)، ۷۵-۸۹.
- غیاثوند، الف. و دهکریان، پ. (۱۳۹۱). *سنجش کیفیت خدمات کتابخانه‌های عمومی وابسته به شهرداری تهران*. *کتابداری و اطلاع‌رسانی*، ۱۵(۱)، ۲۸۵-۳۰۸.
- کتابخانه عمومی حسینیه ارشد (بی‌تا). درباره کتابخانه. <http://www.hepl.ir/UI/Forms/about.aspx>
- محمدیگی، ف. (۱۳۸۷). *ارزیابی کیفیت خدمات کتابخانه‌های عمومی وابسته به نهاد کتابخانه‌های عمومی کشور شهر قزوین با استفاده از ابزار لیب‌کوآل*. [پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه تربیت مدرس].
- محمدی، الف. (۱۳۹۳). *کیفیت خدمات کتابخانه‌های عمومی استان کردستان با استفاده از ابزار لایب کوآل*. [پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه علامه طباطبایی].
- محمدی، ح. (۱۳۹۰). *ارزشیابی کیفیت خدمات کتابخانه عمومی پارک شهر تهران با استفاده از مدل لیب‌کوآل*. [پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه علامه طباطبایی].
- مطلبی، د. و خانعلی‌لو، ر. (۱۳۹۸). *ارزیابی کیفیت خدمات کتابخانه‌های عمومی از دیدگاه کاربران: مطالعه موردی کتابخانه‌های عمومی استان آذربایجان غربی*. *تحقیقات اطلاع‌رسانی و کتابخانه‌های عمومی*، ۲۵(۴)، ۵۷۹-۵۹۶.
- یعقوبی‌فر، م.، فیض‌آبادی، م.، دلیلی صالح، م.، و صفاری، الف. (۱۳۹۴). *کیفیت ارائه خدمات کتابخانه دانشگاه علوم پزشکی سبزوار از دیدگاه مراجعه‌کنندگان، با استفاده از مدل لایب کوال*. *مجله علمی - پژوهشی دانشگاه علوم پزشکی سبزوار*، ۲۲(۶)، ۱۰۵۲-۱۰۶۲.

References

- Ahmad Moazam, S., hasanzadeh, M., & Shapouri, S. (2012). Quality assessment of the public libraries services of Ramsar and Tonekabon by using Libqual from the viewpoint of users. *Journal of Knowledge Studies*, 5(17), 1-21. [In Persian].
- Andrews, C. and et al. (2016). From "Library as Place" to "Library as Platform": Redesigning the 21st Century Academic Library. *The Future of Library Space*, 36. Retrieved February, 5, 2020, <http://dx.doi.org/10.1108/S0732-067120160000036006>.
- Ansari, A., Familrouhani, S. A., & Moradi, M. (2016). Assessment of service quality at public libraries in Hamadan city based on Libqual. *Journal of Knowledge Studies*, 9(34), 7-18. [In Persian].
- Ashrafi Rizi, H., & Kazempour, Z. (2007). Libqual and its Application in Academic Libraries. *Librarianship and Information Organization Studies*, 18(2), 197-214. [In Persian].
- Breeding, M. (2015). Library Services Platforms: A Mature Genre Products. *Library Technology Reports*, 6(51), 5-19.
- Deramnesari, M. (2011). *Evaluation of the service quality of public libraries in Tabriz city using Libqual tool*. [Master thesis, Islamic Azad University, Hamadan branch]. [In Persian].
- Edidiong, A. A., Oji, H., E., Tom, E., & Emem, S. (2014). Libraries as Platforms for Innovation and Creativity in Information Delivery Services in a Depressed Economy: An Overview of Nigeria. *Journal of Multidisciplinary Research*, 5(2), 125-131.
- Frumkin, J. (2006). The potential of the digital library as a platform. OCLC Systems & Services. *International digital library perspectives*, 22(2), 97 – 99. Retrieved February, 5, 2020, From <http://dx.doi.org/10.1108/10650750610663969>.
- Ghiasvand, A.; Dehkarian, P. (2012). Assessing the quality of services of public libraries affiliated to Tehran Municipality. *Library and information Sciences*, 15(1), 285-308. [In Persian].
- Hariri, N.; Afnan, F. (1387). Examining the service quality of central libraries of medical sciences universities under the Ministry of Health, Treatment and Medical Education and Islamic Azad University based in Tehran through gap analysis model. *Library and Information Sciences*, 11(2), 25-52.
- Hosseinieh Irshad Public Library (n.d.). About the library. <http://www.hepl.ir/UI/Forms/about.aspx>. [In Persian].
- Isfandyari-Moghaddam, A., Razmi shendi, M., & Norouzi, Y. (2013). The Study of History of Researches about Libqual model in Iran. *Academic Librarianship and Information Research*, 47(2), 191-208. doi: 10.22059/jlib.2013.36419. [In Persian].
- Khorasanchi, M. (2020). *Developing a Model-based on Platform Thinking for giving more effective library services (Action Research for Public Services in Hosseinieh Ershad Public Library)*. [Unpublished doctoral dissertation, Islamic Azad University, Science and Research Branch, Tehran]. [In Persian].
- Kumar, A. & Mahajan, P. (2019). Library Performance Assessment of Service Quality through LibQUAL: The Case of Maharshi Dayanand University (MDU), Rohtak (India). *Library Philosophy and Practice (e-journal)*. 2638. Retrieved February, 5, 2020, From <https://digitalcommons.unl.edu/libphilprac/2638>
- Love Moses, C. & et al. (2016). Perceived Service Quality and User Satisfaction in Library Environment. *Asian Journal of Information Technology*, (15), 18-25.
- Matlabi, D., & Khanaliloo, R. (2019). An Assessment of the Quality of Services in Public Libraries Based on the Users' Perspective: A Case Study of the Public Libraries in The West Azerbaijan Province. *Research on Information Science & Public Libraries*, 25 (4), 579-596. [In Persian].
- Mohammadbeigi, F. (2008). *Assessing the quality of services of public libraries affiliated to the institution of public libraries in Qazvin city using the Libqual tool*. [Master thesis, Tarbiat Modares University]. [In Persian].
- Mohammadi, A. (2014). *Service quality of public libraries in Kurdistan province using Libqual tool*. [Master thesis, Allameh Tabatabai University]. [In Persian].
- Mohammadi, H. (2011). *Evaluation of the quality of services of Tehran Parkeshahr public library using Libqual model*. [Master thesis, Allameh Tabatabai University]. [In Persian].
- Pors, N.O. (2010). Burning platforms and melting icebergs: An exploratory analysis of present strategic challenges and cross pressures in the public libraries. *Performance Measurement and Metrics*, 11(1), 9-24. Retrieved April 23, 2018, from <http://dx.doi.org/10.1108/14678041011026838>
- Rehman, S.U. (2012). Understanding the Expectations of Pakistani Libraries Users: A LibQUAL Study. *Library Philosophy and Practice (e-journal)*, 732.
- Rezaei Gerjaei, M. (2010). *Assessing the quality of services of Shahid Dastghaib and Abu Rehan Shiraz public libraries using Libqual tool*. [Master's Thesis, Islamic Azad University, Ahvaz Research Sciences Unit]. [In Persian].
- Riansyah, A., Putri Pratama, N. & Assegaf, B. (2020). Visitor Satisfaction Analysis of Library Services at Sultan Agung Islamic University Using Libqual and Fuzzy. *Journal Transformatika*, 18(1), 81-92.
- Rizky, T. D., Huda, N., Muslikh, M. & Rini, N. (2020). Analysis (LibQual) on Loyalty and Library Satisfaction; A Case Study in YARSI University Library Service Center. *Journal Organisasi Dan Manajemen*, 16(2), 182-195.
- Safian Beldaji, R. (2010). *Evaluation of the services of public libraries in Chaharmahal and Bakhtiari province using Libqual tool*. [Master thesis, Shahid Beheshti University]. [In Persian].
- Tiwana, A. (2014). *Platform Ecosystems*. San Francisco: Morgan Kaufmann Publishers. Retrieved April 23, 2018,

from <https://www.sciencedirect.com/topics/computer-science/platform-architecture>.

- Ziaei, S., & Ranjgar Korjan, F. (2016). Assessment of Services Quality in Tabriz Central Library from the Users Point of View Based on Libqual Model. *Quarterly Resources and Information Services Management*, 3 (3), 75-84. [In Persian].
- Valadi khorrām, S., Amiri, M.R. & Saberi, M.K. (2021). Evaluating the quality of health information services in public libraries: an experience from Iran. *Library Management*, 2(3), 197-213.
- Weinberger, D. (2012). *Library as platform*. *Library Journal*. Available online. <http://lj.libraryjournal.com/2012/09/future-of-libraries/by-david-weinberger/> Accessed July 16, 2016.
- Yaghoubifar, M., Faizabadi, M., Dalili Saleh, M., Safari, A. (2014). The service quality of the library of Sabzevar University of Medical Sciences from the point of view of the visitors, using the Libqual model. *Scientific-Research Journal of Sabzevar University of Medical Sciences*, 22(6), 1052-1062. [In Persian].

The Study Measure Acquaintance and Used Students Graduate of the Veterinary Medicine College, Ferdowsi University of Mashhad, of Vancouver Style in citation of the proposal writing

Zahra Rezazadeh¹

1-PHD Information Science and Knowledge.Ferdowsi university of Mashhad. IRAN

Article Info	ABSTRACT
<p>Article type: Research Article</p> <p>Article history: Received: 11 January 2023 Received in revised form: 02 February 2023 Accepted: 20 February 2023 Published online: 16 March 2023</p> <p>Keywords: Vancouver Style, Proposal Writing, Graduate Students, Faculty Of Veterinary Medicine, Ferdowsi University Of Mashhad</p>	<p>Objective: The main objective of this study was to measure the level of acquaintance and usage of Vancouver style in codifying proposals among graduate students of Veterinary Medicine at Ferdowsi University of Mashhad. Additionally, it aimed to measure their level of acquaintance and usage in different disciplines such as basic sciences, pathobiology, clinical sciences, health, and food.</p> <p>Methodology: This was an applied survey study, where data collection tools included a researcher-made questionnaire based on a literature review and the Kahn Proposal Assessment Checklist. The sample consisted of 265 postgraduate and PhD students from the Veterinary Medicine college who were selected using non-proportional stratified sampling. Data were analyzed using descriptive and inferential statistics.</p> <p>Results: There is a significant difference between the degree of familiarity of graduate students with the elements related to the formulation of the proposal of the Vancouver style in different academic trends of the Faculty of Veterinary Medicine (Basic Sciences, Pathobiology, Clinical Sciences, Food and Aquatic Health). There is a significant difference related to the compilation of the proposal of the Vancouver style book in the master's degree / general doctorate and specialized doctorate. There is a significant difference between graduate students' use of the elements related to the proposal development of the Vancouver Vancouver style in different academic disciplines (Basic Sciences, Pathobiology, Clinical Sciences, Food and Aquatic Health). According to Vancouver's style s, there is a significant difference between master's degree / Doctor of Veterinary Medicine and Ph.D.</p> <p>Conclusion: Postgraduate students should use the elements of the Vancouver style, but their average score indicates that they did not have a favorable situation in using the elements of the Vancouver style. The results of this research can lead to the awareness of scientific groups and library about the quality level of theses in terms of scientific writing.</p>

Cite this article: Rezazadeh, Z. (2022). The Study Measure Acquaintance and Used Students Graduate of the Veterinary Medicine College, Ferdowsi University of Mashhad, of Vancouver Style in citation of the proposal writing. *Journal of Knowledge Studies*, 15(59), 35-53.

DOR: 20.1001.1.20082754.1401.15.59.3.3

© The Author(s).

Publisher: Islamic Azad University North Tehran Branch

بررسی میزان استفاده از شیوه‌نامه و نکوور در نحوه استناد دهی پروپزال نویسی دانشجویان تحصیلات تکمیلی دانشکده دامپزشکی دانشگاه فردوسی مشهد

زهرا رضازاده^۱

۱- دکترای تخصصی علم اطلاعات و دانش‌شناسی، دانشکده دامپزشکی، دانشگاه فردوسی مشهد zrezazadeh@yahoo.com

چکیده	اطلاعات مقاله
<p>هدف: میزان آشنایی و استفاده دانشجویان تحصیلات تکمیلی دانشکده دامپزشکی دانشگاه فردوسی مشهد از شیوه‌نامه و نکوور در نحوه استناد دهی پروپزال نویسی به تفکیک گرایش‌های موجود (علوم پایه، پاتوبیولوژی، علوم درمانگاهی، بهداشت و مواد غذایی) است.</p> <p>روش پژوهش: پژوهش حاضر از نظر هدف کاربردی و به شیوه پیمایشی انجام شد. ابزار گردآوری اطلاعات، پرسشنامه محقق ساخته بود. نمونه پژوهش شامل ۲۶۵ نفر از دانشجویان مقطع کارشناسی ارشد / دکتری عمومی و دکتری تخصصی دانشکده دامپزشکی که با روش نمونه‌گیری طبقه‌ای غیرنسبتی انتخاب شدند. داده‌ها با استفاده از آمار توصیفی و استنباطی و نرم افزار اس پی اس اس و مینی تب مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت.</p> <p>یافته‌ها: بین میزان آشنایی دانشجویان تحصیلات تکمیلی از عناصر مرتبط با نحوه استناد دهی پروپزال نویسی شیوه‌نامه و نکوور در گرایش‌های تحصیلی مختلف دانشکده دامپزشکی (علوم پایه، پاتوبیولوژی، علوم درمانگاهی، بهداشت و مواد غذایی) تفاوت معناداری وجود دارد. بین میزان آشنایی دانشجویان تحصیلات تکمیلی دانشکده دامپزشکی از عناصر مرتبط با نحوه استناد دهی پروپزال نویسی شیوه‌نامه و نکوور در مقاطع تحصیلی ارشد / دکترا عمومی و دکتری تخصصی تفاوت معناداری وجود دارد. بین میزان استفاده دانشجویان تحصیلات تکمیلی از عناصر مرتبط با نحوه استناد دهی پروپزال نویسی شیوه‌نامه و نکوور در گرایش‌های تحصیلی مختلف (علوم پایه، پاتوبیولوژی، علوم درمانگاهی، بهداشت و مواد غذایی) تفاوت معناداری وجود دارد. بین میزان استفاده دانشجویان تحصیلات تکمیلی از عناصر مرتبط با نحوه استناد دهی پروپزال نویسی بر اساس شیوه‌نامه و نکوور در مقاطع تحصیلی ارشد / دکترا عمومی و دکتری تخصصی تفاوت معناداری وجود دارد.</p> <p>نتیجه‌گیری: دانشجویان تحصیلات تکمیلی از عناصر شیوه‌نامه استفاده مطلوب داشته باشند، اما نمره میانگین آنان حاکی از آن است که ایشان در استفاده از عناصر شیوه‌نامه از وضعیت مطلوبی برخوردار نبودند. نتایج این پژوهش می‌تواند منجر به آگاهی گروه‌های علمی و مسئولان کتابخانه نسبت به سطح کیفی پایان‌نامه‌ها از نظر نگارش علمی شود.</p>	<p>نوع مقاله: مقاله پژوهشی</p> <p>تاریخ دریافت: ۱۴۰۱/۱۰/۲۱</p> <p>تاریخ بازنگری: ۱۴۰۱/۱۱/۱۳</p> <p>تاریخ پذیرش: ۱۴۰۱/۱۲/۰۱</p> <p>تاریخ انتشار آنلاین: ۱۴۰۱/۱۲/۲۵</p> <p>واژه‌های کلیدی: شیوه‌نامه و نکوور، پروپزال نویسی، دانشجویان تحصیلات تکمیلی، دانشکده دامپزشکی، دانشگاه فردوسی مشهد</p>

استناد: رضازاده، ز. (۱۴۰۱). بررسی میزان استفاده از شیوه‌نامه و نکوور در نحوه استناد دهی پروپزال نویسی دانشجویان تحصیلات تکمیلی دانشکده دامپزشکی

دانشگاه فردوسی مشهد. دانش‌شناسی، ۱۵ (۵۹)، ۳۵-۵۳.

DOR: 20.1001.1.20082754.1401.15.59.3.3

حق مؤلف © نویسنده‌گان.

ناشر: دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران شمال

مقدمه

در میان پژوهش‌های علمی، رساله^۱ یا پایان‌نامه تحصیلی یکی از مهم‌ترین انواع پژوهش‌ها محسوب می‌شود که مانند دیگر پژوهش‌ها با ویژگی‌هایی نظیر روشمندی، هدفمندی، مطالعه نظام‌مند پژوهشگر، مسئله‌یابی علمی، طرح سؤالات و فرضیات مشخص، شناسایی متغیرها، نظارت، هدایت، راهنمایی و مشاوره مستمر اساتید راهنما و مشاور مورد شناسایی قرار می‌گیرد (مقصودی، ۱۳۸۵). مرحله آغازین شروع پژوهش علمی با نحوه استناد دهی پروپوزال نویسی^۲ شروع می‌شود. پروپوزال مهم‌ترین و اصلی‌ترین بخش یک کار تحقیقاتی است که نقشه انجام تحقیق برای عملیاتی کردن و اجرای تحقیق را فراهم می‌کند. علاوه بر آن تنظیم پروپوزال، اولین تمرین عملی برای دانشجو جهت آموزش و یادگیری تدوین و مکتوب کردن پژوهش از ابتدا تا انتها است که در نهایت منجر به تدوین پایان‌نامه می‌شود.

دانشجو در جریان تنظیم پروپوزال از لحاظ رعایت اصول نگارشی، تنظیم و چگونگی بیان مطالب علمی و تحقیقی، چگونگی دنبال کردن سیر پژوهشی و بیان مباحث نظری تجربه کسب می‌کند. و از سوی دیگر چنانچه با دقت و به درستی پروپوزال طراحی گردد دانشجو با مشکل اساسی در حین انجام پژوهش مواجه نخواهد شد، توجه به چگونگی تدوین آن از اهمیت بسزایی برخوردار است. بنابراین با توجه به نقش مهم پروپوزال برای دانشجویان از ابعاد آموزشی و پژوهشی، ضرورت دارد تا با اتخاذ و بکارگیری شیوه‌ای علمی و پیروی از سبک‌های تدوین شده در تدوین و نگارش پروپوزال، این نقطه آغازین پژوهشی رسالت خود را در آموزش و پژوهش تحقق بخشد. برای تصویب یک طرح پژوهشی در فضای دانشگاهی و یا تأمین اعتبار آن در بازار پژوهش، لازم است تا پژوهشگر قصد و طرح پژوهشی خود را در پروپوزال به اطلاع افراد ذی ربط برساند. در پروپوزال، هدف‌های تحقیق، ویژگی‌های روش اجرای تحقیق، و در مواردی زمان و هزینه‌های لازم برای اجرای طرح تحقیق باید به نحوی روشن و قانع‌کننده بیان شود. به عبارت دیگر در پروپوزال، پژوهشگر ضرورت اجرای طرح تحقیق و توانایی علمی و عملی خود را در رابطه با اجرای طرح در معرض قضاوت و ارزیابی افراد ذی ربط قرار می‌دهد. از این رو در نحوه استناد دهی پروپوزال نویسی باید نهایت کوشش را به عمل آورد تا داوران طرح به سهولت به هدف پژوهش و ضرورت اجرای آن با توجه به طرح پیشنهادی پی ببرند (سرمد و همکاران، ۱۴۰۱). محقق در این طرح پیشنهادی روشن می‌سازد که در جستجوی چیست و چگونه آن را در خواهد یافت و چرا این جست‌وجو ارزشمند است (بیابانگرد، ۱۴۰۱). در حقیقت پروپوزال یک اثر مستند و مفید است که محقق را به تفکر درباره آنچه می‌خواهد انجام دهد مجبور می‌کند، همچنین چگونگی و دلیل انجام آن را بیان می‌کند. نوشتن پروپوزال تحقیق، فرصتی را در جهت متبلور کردن افکار، قبل از شروع پروژه در اختیار محقق می‌گذارد (والی من^۳، ۱۳۸۹).

با وجود جایگاه پروپوزال و نقش تعیین‌کننده آن در کیفیت تحقیقات، تاکنون مطالعات بسیار اندکی بر روی ویژگی‌های آن انجام شده است. این در حالی است که هر ساله تعداد زیادی پایان‌نامه و رساله در رشته‌ها و مقاطع مختلف تحصیلی به رشته تحریر درمی‌آید، که در آغاز ادعا کرده‌اند که اولاً تحقیق خود را بر یک پروپوزال معتبر استوار کرده‌اند و ثانیاً در طول اجرای تحقیق از آن تابعیت نموده‌اند. از سوی دیگر شواهدی وجود دارد که نشان می‌دهند پروپوزال‌ها در توجه به قواعد انجام و گزارش دچار ضعف هستند (کلاهدوزان و همکاران، ۱۳۸۳). به گفته مادیکان، جانسون و لنتون^۴ (۱۹۹۵) یکی از مشکلات در این زمینه این است که دانشجویان به وضوح با این سبک‌های نگارش آشنا نیستند. (گیتانجالی و راویندران^۵، ۱۹۹۸) معتقدند با افزایش تعداد دانشجویان تحصیلات تکمیلی، عدم تعهد در میان دانشجویان، ارزیابی ضعیف پایان‌نامه‌ها و رساله‌ها، دانش ناکافی در مورد راهنماهای روش تحقیق و فقدان زیرساخت برای تحقیقات، به سرعت منجر به کاهش استانداردهای پایان‌نامه‌ها و رساله‌ها شده است. از طرفی هر پایان‌نامه به عنوان الگویی برای سایر دانشجویان قلمداد

1. Thesis

2. poroposal

هرچند که پژوهشگر موافق به کارگیری معادل واژه فارسی پروپوزال است اما به دلیل تکرار واژه پیشنهاد پژوهش در کنار کلمه پژوهش و نازیبایی و تکرار، از واژه مرسوم پروپوزال استفاده کرده است.

3. vallyman

4. Madigan, Johnson, Linton

5. Gitanjali, Raveendran

می‌گردد که به آن مراجعه می‌کنند. ارتقای کیفیت پژوهش، مستلزم این امر است که پژوهش‌های انجام گرفته را با توجه به شاخص‌های علمی مورد بررسی و ارزیابی قرار داد. در حال حاضر استانداردهای بین‌المللی ویژه‌ای برای تهیه پروپوزال‌ها رواج دارد (شعبانی و همکاران، ۱۳۹۰). (گلتهورن و جوینر^۱، ۲۰۰۵)، پایان‌نامه‌های ۱۶۹ دانشجوی کارشناسی ارشد رشته علوم ایالات متحده را از جهت منابع نوشتاری و تأثیر زبان و فرهنگ متفاوت در نوشتن پایان‌نامه، مورد بررسی قرار دادند. یافته‌ها نشان داد که نیاز به آموزش مهارت‌های انتقال دانش و ایجاد دستورالعمل برای سبک نوشتن وجود دارد. در پژوهش دیگری، (ساپرل^۲، ۲۰۱۰)، چکیده مقالات منتشر شده در حوزه داروشناسی در مجلات جهانی و اسلوانی را بررسی کردند. هدف آنها تعیین میزان رعایت ساختار توصیه شده در استاندارد ایزو ۲۱۴ از طرف نویسندگان مقالات بود که چکیده مقالات داروشناسی بیشتر شامل بخش نتایج و روش‌ها بوده است (گودرزی و غلامی^۳، ۲۰۱۷). مقالات پژوهشی پزشکی بین اعضای هیات علمی پزشکی ایران و همکاران بومی آنها را مورد بررسی قرار دادند که از ۴۸ مقاله پژوهشی بومی و غیر بومی نمایه شده معتبر آی اس آی آر نظر نوع استناد و کارکرد شیوه نامه و تکویر مورد تجزیه و تحلیل قرار دادند که استفاده از شیوه نامه و تکویر در مقالات غیر بومی بیشتر بوده است. اسدی گرگانی و همکاران (۱۳۸۰)، در پژوهشی که به روش پیمایشی انجام دادند، به مقایسه میزان رعایت استاندارد ایزو و شیوه و تکویر پرداختند. پایان‌نامه‌های چهارده رشته تخصصی پزشکی که تاریخ دفاع آن‌ها طی سال‌های ۱۳۶۸-۱۳۷۹ می‌باشد، مورد بررسی قرار گرفت. میزان رعایت شیوه و تکویر ۷۰/۸ درصد و میزان رعایت استاندارد ایزو ۵۳/۶ درصد بوده است. شیوه و تکویر در پایان‌نامه‌های رشته روان‌پزشکی با ۸۰/۲ درصد و استانداردهای ایزو در پایان‌نامه‌های رشته چشم‌پزشکی با ۵۷/۷ درصد بیشتر از سایر رشته‌ها رعایت شده‌اند. آزمون فرضیه نشان داد که در این پایان‌نامه‌ها بین میزان رعایت شیوه و تکویر و استانداردهای ایزو اختلاف معنی‌دار با گرایش‌های پزشکی وجود داشت. خسروی (۱۳۸۶) کلیه پایان‌نامه‌های دانشگاه‌های مختلف کشور که طی سال‌های ۱۳۷۶-۱۳۸۱ تدوین شده‌اند را مورد بررسی قرار داد. تعداد پایان‌نامه‌ها ۱۱۵۴ مورد بود. ابزار پژوهش سیاهه واری بود که بر اساس آخرین ویرایش استانداردهای ایزو ۷۱۴۴ تنظیم گردید. نتایج نشان داد که ۵۲/۳۷ درصد از پایان‌نامه‌های کارشناسی ارشد با این استاندارد مطابقت داشتند و در بخش‌های شبک و شاپا و حق مؤلف کمترین و در بخش فیزیکی بیشترین درصد رعایت استاندارد ایزو ۷۱۴۴ دیده شد. در بین سال‌های مورد بررسی، در سال‌های ۱۳۸۰ و ۱۳۷۶ به ترتیب بیشترین و کمترین میزان رعایت این استاندارد مشاهده گردید. در بین دانشگاه‌ها، دانشگاه بوعلی سینا با ۸ پایان‌نامه (۵۸/۳۷ درصد) و دانشگاه علم و صنعت با ۹۰ پایان‌نامه (۵۷/۷۴ درصد) بیشترین میزان رعایت استاندارد را نشان دادند. در پژوهش دیگری منتجب، عطایی و صافی‌زاده (۱۳۸۸)، میزان رعایت استاندارد ایزو ۷۱۴۴ را در پایان‌نامه‌های دانشکده‌های دانشگاه علوم پزشکی کرمان در گرایش‌های دکتری عمومی پزشکی، دندان‌پزشکی، داروسازی و کارشناسی ارشد پرستاری دانشگاه علوم پزشکی کرمان در سال‌های ۷۸-۸۳ که شامل ۶۰۲ پایان‌نامه بود مورد بررسی قرار دادند. نتایج نشان داد، رعایت استانداردهای ایزو و عناصر تحقیق طی سال‌های مورد بررسی روند صعودی داشته است، ولی در مجموع از وضعیت مطلوبی برخوردار نبوده است. میانگین رعایت استانداردهای ایزو و عناصر تحقیق در بخش‌های منابع و مآخذ ۹۰/۸۱ درصد، یافته‌ها ۷۷/۸۷ درصد، تصاویر، جداول و نمودارها ۷۷/۲۹ درصد، بیشتر از سایر بخش‌ها و در بخش‌های بررسی متون ۴۸/۴ درصد، طرح تحقیق ۵۰/۲ درصد و چکیده ۵۵/۱۸ درصد، کمتر از سایر بخش‌ها بوده است. میانگین نمره میزان رعایت استاندارد ایزو و عناصر تحقیق در پایان‌نامه‌های رشته پرستاری ۷۰/۹ درصد و بیش از سه رشته دیگر بوده است. نتایج مطالعات بیانگر وضعیت نامطلوب پایان‌نامه‌ها در زمینه رعایت استاندارد ایزو ۷۱۴۴ بود. تفرشی و افشان (۱۳۸۹)، مجموع ۱۹۲ پایان‌نامه دانشجویی و دستیاری دانشکده دندان‌پزشکی دانشگاه علوم پزشکی شهید بهشتی که بین سال‌های ۱۳۸۳-۱۳۸۸ دفاع شده بودند را در یک تحقیق پیمایشی-توصیفی به منظور آگاهی از مطابقت مآخذنویسی با شیوه و تکویر مورد بررسی قرار دادند. نتایج بررسی نشان داد که میزان رعایت شیوه مآخذنویسی و تکویر در پایان‌نامه‌های مورد بررسی پایین‌تر از حد متوسط بوده است. و دانشجویان و دستیاران این دانشکده شیوه مآخذنویسی و تکویر را در پایان‌نامه‌های خود به صورت صحیح رعایت

1. Glatthorn & Joyner

2. Saupperl

3. Goodarzi & Gholam

نموده‌اند. عبدخدا و عبداللهی (۱۳۸۹)، با هدف بررسی میزان انطباق چکیده مقاله‌های مجلات فارسی زبان دانشگاه علوم پزشکی تهران با استانداردهای ایزو ۲۱۴ و شیوه‌نکوور، پژوهشی انجام داد. میانگین میزان انطباق کلی چکیده‌ها با استانداردهای ایزو، ۸۵/۳۷ درصد و با شیوه‌نامه و نکوور ۸۴/۴۴ درصد است. چکیده‌ها در بخش "بیان یافته‌ها" بیشترین و در بخش "ارائه نتایج فرعی" کمترین میزان انطباق را با استانداردهای ایزو و در بخش "وجود کلید واژه" و "ذکر یافته‌ها" بیشترین و در بخش "برگرفته شدن کلید واژه‌ها از سرعنوان‌های موضوعی پزشکی"، کمترین انطباق را با شیوه‌نامه و نکوور داشتند. نتایج به دست آمده حاکی از آن است که انطباق چکیده‌های بررسی شده، با استاندارد ایزو^{۲۱۴} و دستورالعمل‌های گروه و نکوور در حد مطلوبی بوده است و اختلاف زیادی با هم نداشتند. با مروری بر پیشینه پژوهش‌های انجام شده در سه دهه اخیر نشان می‌دهد که اکثر صاحب‌نظران و پژوهشگران پایان‌نامه‌های دانشجویان را نامناسب و ناهماهنگ با روش‌های علمی و اصولی پژوهش توصیف کرده‌اند. بررسی تحقیقات انجام گرفته بر روی پایان‌نامه‌های دانشجویان، نشان می‌دهد که این پایان‌نامه‌ها تا حدود زیادی متناسب با اصول و روش‌های علمی پژوهش تدوین نشده‌اند (همان). آنچه این دسته از مطالعات نشان می‌دهد، این است که مطالعه‌ای جامع و بر پایه یک استاندارد جهانی در این زمینه، انجام نشده است. بررسی پیشینه نظری و تجربی پژوهش، لزوم انجام چنین مطالعه‌ای را ضروری می‌نماید. همچنین در حالیکه در تمام پژوهش‌های مورد بررسی از ابزار سیاهه‌وارسی استفاده شده و جامعه آماری پژوهش پایان‌نامه‌ها و پروپوزال‌ها و نه دانشجویان تحصیلات تکمیلی بوده است. در پژوهش‌های انجام شده از یک شیوه‌نامه استاندارد به منظور بررسی پایان‌نامه‌ها و تنها در یک پژوهش به بررسی پروپوزال‌ها پرداخته شده است. ضمن اینکه تاکنون درباره میزان آشنایی و استفاده، علت عدم استفاده و موانع و محدودیت‌های استفاده دانشجویان تحصیلات تکمیلی دانشکده دامپزشکی دانشگاه فردوسی مشهد از شیوه‌نامه و نکوور در حوزه دامپزشکی، این بررسی انجام نشده است. همان‌طور که استفاده از اصطلاحات مختلف در بیان یک مقصود و مفهوم موجب تفاسیر گوناگون و تشتت آرا در تصمیم‌گیری‌ها می‌شود، وجود فرم‌های مختلف در پایان‌نامه‌ها نیز موجب اتلاف وقت استاد، دانشجو و مراجعه‌کننده به آن پایان‌نامه می‌شود. بنابراین استاندارد بودن آن‌ها باعث می‌شود افراد با سرعت بیشتر به اطلاعات مورد نیاز خود دست یابند. خلاء پژوهشی در بررسی نحوه استناد دهی پروپوزال نویسی‌ها توسط دانشجویان به عنوان نقشه انجام پژوهش، تأکیدی بر ضرورت انجام پژوهش است. بررسی‌های انجام گرفته بر روی پایان‌نامه‌های ارائه شده در سطح کشور بیانگر این واقعیت است که علیرغم صرف هزینه و وقت از طرف دانشجویان، اساتید و دانشگاه، جهت‌گیری هدفمند و اصولی در رابطه با این پایان‌نامه‌ها وجود ندارد و این نوع از پژوهش‌ها چندان مورد توجه نبوده و جدی تلقی نمی‌شوند. در عین حال، بررسی طرح‌های اولیه و متون نهایی پایان‌نامه‌ها نشان می‌دهد که این پایان‌نامه‌ها تا حدود زیادی متناسب با اصول و روش‌های علمی پژوهش تدوین نشده‌اند و در رعایت تمام ویژگی‌ها و شاخص‌های کیفی مطروحه در این حوزه در قسمت‌هایی مانند انتخاب موضوع، چکیده، بیان مسئله، فرضیه‌سازی، مسائل مربوط به پیشینه پژوهش، مسائل مربوط به روش تحقیق، مسائل مربوط به بخش جمع‌بندی، نتیجه‌گیری و ارائه پیشنهادات، دارای ضعف‌ها و مشکلاتی هستند. آنگونه مشکلاتی که اعتبار علمی پژوهش را مخدوش کرده و تعمیم‌پذیری نتایج را غیرممکن ساخته و خوانندگان را در بازیابی اطلاعات مورد نظر دچار سردرگمی کرده است و موجب عدم کارایی پایان‌نامه‌ها می‌شود (مانده‌گاریان، ۱۳۸۸). چنانچه پروپوزال‌ها با دقت و صحت تدوین نشده باشند، نمی‌توانند نقشه راه یا الگوی مناسبی برای تدوین پایان‌نامه باشند. از سوی دیگر پروپوزال‌ها عمدتاً از سوی دانشجویان دیگر به عنوان الگوی نحوه استناد دهی پروپوزال نویسی مورد استفاده قرار می‌گیرند و بنابراین ضرورت دارد که از الگوی صحیحی در تدوین آن استفاده شده باشد. پیروی از یک شیوه‌نامه و روش پذیرفته شده و یکسان در پروپوزال‌ها علاوه بر تهیه یک نقشه راه دقیق برای دانشجو، الگو برای دیگران و تسریع در امر داوری از سوی داوران پروپوزال‌ها، به هماهنگی بین پروپوزال‌های موجود کمک می‌کند. لذا شیوه‌نامه و نکوور که در سال ۱۹۷۸ توسط گروهی از سردبیران نشریات علوم پزشکی در و نکوور بریتیش کلمبیا به طور غیررسمی گرد هم آمدند تا دستورالعمل نگارش مقالات ارسالی به نشریات‌شان را تدوین کنند. این گروه در ابتدا گروه و نکوور نامیده شد. که بعدها کمیته بین‌المللی ویراستاران نشریات زیست پزشکی را تشکیل دادند. شیوه‌نامه و نکوور شیوه‌ای بین‌المللی و معتبر برای نگارش دست‌نوشته‌های پزشکی از جمله پایان‌نامه‌ها، مقالات مجلات، نشریه‌های علمی و مأخذنویسی کتاب‌ها، مجلات و سایت‌های اینترنتی است (حری و شاه‌داغی، ۱۳۹۴). کاربرد این شیوه‌نامه در گرایش‌های وابسته به علوم پزشکی می‌باشد. این شیوه‌نامه به صورت شمارشی است.

طبق این شیوه‌نامه یادکرد منابع در درون متن با شماره مشخص می‌شود و در انتهای فهرست منابع به ترتیب الفبایی قرار می‌گیرد (مختاری، ۱۳۸۳). دانشکده دامپزشکی دانشگاه فردوسی مشهد با بالاترین تعداد دانشجویان تحصیلات تکمیلی و گرایش‌های علوم پایه، پاتوبیولوژی، علوم درمانگاهی، بهداشت و مواد غذایی به تربیت نیروی انسانی متخصص در مقاطع کارشناسی، کارشناسی ارشد / دکتری عمومی و دکتری تخصصی می‌پردازد. پایان‌نامه‌های انجام گرفته در این دانشکده به سبب موضوعیت و نیز سطح کیفی همواره مورد توجه و استفاده در سطح کشور بوده است. انتظار می‌رود با توجه به اینکه شنیده‌ها و نیز میزان استفاده زیاد از این منابع حکایت از بالا بودن سطح آن‌ها دارد، از لحاظ بکارگیری این اصول استاندارد، دانشجویان این دانشکده با اصول و قواعد پروپوزال‌نویسی و از جمله شیوه‌نامه ونکوور که از مقدمات تحقیق علمی است، آشنا بوده و آن را بکار گیرند. حال جای این سؤال است که دانشجویان دانشکده دامپزشکی دانشگاه فردوسی مشهد که دربردارنده حوزه علوم پایه و پزشکی است، تا چه میزان با این سبک‌ها آشنا هستند و در نتیجه آن‌ها را به کار می‌گیرند و این وضعیت نیز در خصوص دانشجویان دکترای تخصصی که قبلاً در مقطع کارشناسی ارشد / دکتری عمومی پروپوزال تنظیم کرده‌اند و به انجام پژوهش پرداخته‌اند چگونه است؟ بنابراین پژوهش حاضر با هدف دستیابی به مطلب پیش گفته در صدد است به پاسخ سؤال‌ها و اهداف ذیل نائل آید. هدف اصلی این پژوهش، بررسی میزان آشنایی و استفاده دانشجویان تحصیلات تکمیلی دانشکده دامپزشکی دانشگاه فردوسی مشهد از شیوه‌نامه ونکوور در نحوه استناد دهی پروپوزال نویسی است.

سؤال‌های پژوهش عبارتند از:

۱. دانشجویان تحصیلات تکمیلی دانشکده دامپزشکی دانشگاه فردوسی مشهد تا چه میزان با عناصر مرتبط با نحوه استناد دهی پروپوزال نویسی در شیوه‌نامه ونکوور در سطح مطلوب آشنایی دارند؟
۲. دانشجویان تحصیلات تکمیلی دانشکده دامپزشکی دانشگاه فردوسی مشهد تا چه میزان از عناصر مرتبط با نحوه استناد دهی پروپوزال نویسی در شیوه‌نامه ونکوور در سطح مطلوب استفاده می‌کنند؟

فرضیه‌های پژوهش عبارتند از:

۱. بین میزان آشنایی دانشجویان تحصیلات تکمیلی دانشکده دامپزشکی دانشگاه فردوسی مشهد از عناصر مرتبط با نحوه استناد دهی پروپوزال‌نویسی شیوه‌نامه ونکوور در گرایش‌های مختلف دانشکده دامپزشکی (علوم پایه، پاتوبیولوژی، علوم درمانگاهی، بهداشت و مواد غذایی) تفاوت معناداری وجود دارد.
۲. بین میزان آشنایی دانشجویان تحصیلات تکمیلی دانشکده دامپزشکی دانشگاه فردوسی مشهد از عناصر مرتبط با نحوه استناد دهی پروپوزال‌نویسی شیوه‌نامه ونکوور در مقاطع تحصیلی ارشد / دکتری عمومی و دکترا تخصصی تفاوت معناداری وجود دارد.
۳. بین میزان استفاده دانشجویان تحصیلات تکمیلی از عناصر مرتبط با نحوه استناد دهی پروپوزال‌نویسی شیوه‌نامه ونکوور گرایش‌های مختلف دانشکده دامپزشکی دانشگاه فردوسی مشهد (علوم پایه، پاتوبیولوژی، علوم درمانگاهی، بهداشت و مواد غذایی) تفاوت معناداری وجود دارد.
۴. بین میزان استفاده دانشجویان تحصیلات تکمیلی از عناصر مرتبط با نحوه استناد دهی پروپوزال‌نویسی بر اساس شیوه‌نامه ونکوور در مقاطع تحصیلی ارشد / دکترا عمومی و دکتری تخصصی تفاوت معناداری وجود دارد.

روش پژوهش

این پژوهش از نوع کاربردی است که با روش پیمایشی انجام می‌پذیرد. تحقیقات کاربردی برای یافتن راه حل‌های مناسب جهت حل مشکلات جامعه انجام می‌شوند و امروزه بیشترین کاربرد را دارند. هدف این نوع پژوهش بهتر نمودن روال یک فعالیت است. (مقدم و دیگران، ۱۳۸۶). در پژوهش حاضر، تلاش شده تا با ارائه نتایج به دست آمده از میزان آشنایی و استفاده دانشجویان تحصیلات تکمیلی از عناصر شیوه‌نامه ونکوور در پروپوزال‌نویسی، به شناسایی و چالش‌های پیش رو پرداخته و بر این مبنا پیشنهادهایی برای حل مشکلات

موجود ارائه شود. و هرگاه مطالعه‌ای به گردآوری اطلاعات درباره مردم و نحوه تفکر ایشان محدود باشد و از آنان درباره خودشان و دیگران سؤال کند، به تحقیق پیمایشی پرداخته است (دیانی، ۱۳۹۲). در این پژوهش نیز، با استفاده از پرسشنامه، اطلاعاتی در مورد ویژگی‌های جمعیت‌شناختی دانشجویان تحصیلات تکمیلی دانشکده دامپزشکی دانشگاه فردوسی مشهد، نظرها و دانش آن‌ها در ارتباط با شیوه‌نامه ونکوور، گردآوری شده است. جامعه پژوهش شامل گروهی از افراد است که دارای یک یا چند صفت مشترک هستند و این صفات مورد توجه پژوهشگر می‌باشد. جامعه ممکن است همه افراد یک نوع خاص و یا عده محدودتری از همان گروه را دربرگیرد (شریفی و طالقانی، ۱۳۹۰). از آنجا که پژوهش در پی شناسایی میزان استفاده و آشنایی دانشجویان تحصیلات تکمیلی دانشکده دامپزشکی دانشگاه فردوسی مشهد با عناصر شیوه‌نامه ونکوور است، بنابراین جامعه آماری این پژوهش، کلیه دانشجویان مقطع کارشناسی ارشد / دکتری عمومی و دکتری تخصصی دامپزشکی هستند که در مرحله پروپوزال‌نویسی هستند و یا پروپوزال مصوب دارند. نمونه آماری مجموعه افرادی هستند، که از طریق روش‌های نمونه‌گیری از جمعیت آماری انتخاب می‌شوند (وطن‌دوست، ۱۳۸۵). با توجه به وجود طبقات یکسان در جامعه پژوهش (گرایش‌های علوم پایه، پاتوبیولوژی، علوم درمانگاهی، بهداشت و مواد غذایی) در این پژوهش از روش نمونه‌گیری تصادفی طبقه‌ای یکسان استفاده شد. در این روش کوشش می‌شود جامعه آماری به گروه‌ها یا طبقه‌های همگن تقسیم شود و به روش تصادفی از هر طبقه انتخاب می‌شود (دلاور، ۱۳۸۹). جهت برآوردن حجم نمونه از فرمول کوکران و کرجسی^۱ استفاده شد (دیانی، ۱۳۸۵؛ پاول، ۱۱۰). طبق آمار بدست آمده، تعداد دانشجویان تحصیلات تکمیلی دانشکده دامپزشکی دانشگاه فردوسی مشهد در گرایش‌های علوم پایه، پاتوبیولوژی، علوم درمانگاهی، بهداشت و مواد غذایی ۸۵۰ نفر هستند. بر اساس فرمول جدول کوکران، تعداد حجم نمونه در جامعه آماری به حجم تقریبی ۸۵۰ نفر، ۲۶۵ نفر خواهد شد. به منظور جلوگیری از ریزش تعداد پاسخگویان و پیش‌بینی تکمیل اطلاعات موردنیاز بر اساس برآورد نمونه، و همچنین تأکید پژوهشگر بر وارد کردن تمامی آزمودنی‌ها مطابق با حجم نمونه در نظر گرفته شده و با توجه به تداخل آزمون جامع دکتری با جمع‌آوری اطلاعات، ۲۸۰ پرسشنامه به دانشجویان تحویل شد که پس از جمع‌آوری اطلاعات و حذف پرسشنامه‌های مخدوش و ناقص، ۲۶۵ پرسشنامه سالم عودت شد. نظر به اینکه با افزایش تعداد حجم نمونه خطای نمونه‌گیری کاهش یافته و دقت نتایج بیشتر خواهد شد، تمامی ۲۶۵ آزمودنی وارد پژوهش شدند. در مجموع به دانشجویان گرایش‌های علوم پایه ۱۹ پرسشنامه، بهداشت و مواد غذایی ۱۹ پرسشنامه و علوم درمانگاهی ۱۱۶ و پاتوبیولوژی ۱۱۰ پرسشنامه از طریق ایمیل ارسال و دریافت شد. گردآوری اطلاعات در روش پیمایش مرحله‌ای بسیار مهم است که آزمودن فرضیه‌ها بر اساس دقت گردآوری اطلاعات امکان‌پذیر است. با توجه به اهداف پژوهش بهترین راه برای جمع‌آوری اطلاعات استفاده از پرسشنامه تشخیص داده شد. پس از مطالعات متعدد و مصاحبه با افراد و صاحب‌نظران استفاده از پرسشنامه‌های استاندارد برای تحقیق مشخص گردید. اعتبار (روایی)^۲ به این مهم توجه دارد که ابزار اندازه‌گیری تا چه حد خصیصه مد نظر را می‌سنجد. اعتبار محتوا نوعی اعتبار است که به طور معمول، برای بررسی اجزای تشکیل دهنده یک ابزار اندازه‌گیری به کار می‌رود. اگر سؤال‌های ابزار گردآوری اطلاعات، معرف ویژگی‌های خاصی باشند که محقق قصد اندازه‌گیری آنها را دارد، آزمون دارای اعتبار محتوا است (سرمد و همکاران، ۱۴۰۱). به این ترتیب، بر اساس آنچه گفته شد روایی پرسشنامه محقق ساخته، توسط پیشینه نظری، متغیرهای مطرح در این حوزه و تحقیقات مشابه تضمین گردید. استفاده از ویرایش ششم سیاهه ارزیابی پروپوزال، که بر اساس آن، عناصر موجود در شیوه‌نامه ونکوور، مورد سنجش قرار گرفته بودند، اعتبار پرسشنامه را افزایش داد. در هر بار بازبینی، نظرات به دست آمده در مورد ترجمه واژه‌ها و عبارات‌های به کار رفته در متون مورد توجه قرار گرفت و در صورت نیاز تغییرات انجام شد. برای نمونه در صورت ضروری نبودن یک ویژگی خاص و یا نیاز به اضافه شدن موردی دیگر با توجه به توصیه‌های دریافت شده تغییرات اعمال شد. بر اساس مجموعه‌ای از این روش‌ها می‌توان ادعا کرد که پرسشنامه از روایی لازم برخوردار است. پایایی^۳ به اعتماد به ثبات یافته‌های پژوهش در طی زمان و در مکان‌های مختلف اشاره دارد (پیکارد^۴، ۲۰۰۷). برای سنجش پایایی پرسشنامه از پیش

1. Morgan & crejcle

2. Validity

3. Reliability

4. Pickard

آزمون و نیز آزمون آلفای کرونباخ استفاده شد. این روش برای محاسبه هماهنگی درونی مفاهیم در ابزار اندازه گیری مفید است. برای انجام این آزمون، پرسشنامه بین دانشجویان تحصیلات تکمیلی دانشکده دامپزشکی ارسال شد. مقدار آلفا برای این نمونه برابر با ۰/۹۷ شد که نشان دهنده پایایی قابل قبول سؤال‌های پرسشنامه است. بر پایه نظر سنجی که هنگام پیش آزمون از پاسخ دهندگان انجام شد، مشخص شد که لازم است برای درک بهتر پاسخ دهندگان، برخی گویه‌ها که برای سنجش متغیرهای مورد بررسی در این پژوهش طراحی شده بود، تغییر کند. بدین ترتیب سعی شد تا حد ممکن هر گونه ابهام در درک مفاهیم منتج از گویه‌ها برطرف شود. روش تجزیه و تحلیل داده‌های اطلاعات و (آزمون‌های آماری) تحلیل داده‌ها به معنی طبقه بندی، تنظیم، پردازش و خلاصه نمودن داده‌ها برای یافتن پاسخ به پرسش‌ها یا فرضیات تحقیق است. هدف از تحلیل، تقلیل داده‌ها به شکل قابل فهم و قابل تفسیر است به نحوی که بتوان روابط متغیرهای گوناگون مرتبط با مسئله پژوهش را مورد مطالعه قرار داد (خاکی، ۱۴۰۱). در این تحقیق به منظور تجزیه و تحلیل داده‌ها از روش‌های آمار توصیفی و استنباطی استفاده شد. در آمار توصیفی از جداول فراوانی و درصدها، میانگین‌ها و انحراف معیارها و در آمار استنباطی از آزمون کولموگروف اسمیرنوف برای تعیین نرمال بودن توزیع متغیرها، و نیز آزمون‌های آمار استنباطی (آزمون "غیر پارامتری علامت یک نمونه‌ای"، آزمون "تحلیل کروسکال والیس" و آزمون "مان ویتنی")، برای پاسخ به فرضیه‌های تحقیق استفاده شد. ضمناً برای انجام محاسبات و پردازش اطلاعات از بسته نرم افزاری "اس پی اس اس" و مینی تب استفاده شد. قبل از تعیین نوع آزمون مورد استفاده به خصوص در آزمون‌های مقایسه‌ای لازم است از نرمال بودن توزیع متغیرها مطمئن شویم. در صورتی که متغیرها نرمال باشند، استفاده از آزمون‌های پارامتری توصیه می‌شود و در غیر این صورت استفاده از آزمون‌های معادل غیر پارامتری مد نظر قرار خواهد گرفت. برای تعیین نرمال بودن متغیرها بایستی سطح معنی داری بررسی شود. در صورتی که سطح معنی داری از عدد ۰/۰۵ کمتر باشد متغیر غی نرمال و در صورت بیشتر از ۰/۰۵ نرمال است. نتیجه اینکه سطح معنی داری در هر دو متغیر از ۰/۰۵ کمتر است، بنابراین همه غیر نرمال هستند.

یافته‌ها

جدول ۱. توزیع جامعه آماری و نمونه تعیین شده از هر طبقه بر حسب گروه‌های چهارگانه و مقطع تحصیلی

ردیف	متغیر	فراوانی	درصد
۱	جنسیت	مرد	۱۴۱
		زن	۴۶/۴۲
۲	گرایش تحصیلی	علوم پایه	۱۴/۷۱
		پاتوبیولوژی	۴۱/۵۰
		علوم درمانگاهی	۱۱۶
۳	مقطع تحصیلی	بهداشت و مواد غذایی	۱۴/۷۱
		کارشناسی ارشد	۱۶/۹۸
		دکتری عمومی	۵۲/۸۳
	دکتری تخصصی	۸۴	۳۱/۷

جدول یک نشان می‌دهد که بیشتر جامعه آماری مرد بودند و بیش از نیمی از دانشجویان در مقطع دکتری عمومی و گرایش علوم درمانگاهی هستند و این گویای دو برابری بودن دانشجویان علوم درمانگاهی و مقطع دکتری عمومی است.

جدول ۲. آماره‌های توصیفی میزان آشنایی دانشجویان از شیوه‌نامه و نکوور در نمونه

ردیف	متغیر	میانگین	انحراف معیار	حداقل	حداکثر	حداقل و حداکثر
۱	میزان آشنایی	۳/۴۶	۰/۶۴	۱/۹۴	۴/۹۵	۱-۵
۱-۱	صفحه عنوان	۳/۵۱	۰/۷۳	۱/۸	۵	۱-۵
۱-۲	چکیده	۳/۶۲	۰/۷۹	۱/۵	۵	۱-۵
۱-۳	مقدمه یا بیان مسئله (شرح کامل طرح)	۳/۱۹	۰/۷۴	۱/۷۵	۵	۱-۵
۱-۴	مرور پیشینه	۳/۴۸	۰/۶۷	۲/۱۵	۵	۱-۵
۱-۵	روش‌شناسی	۳/۴۹	۰/۷۳	۲	۵	۱-۵
۱-۶	جامعه پژوهش	۳/۶	۰/۷۲	۱/۷۵	۵	۱-۵
۱-۷	اقدامات، ابزار	۳/۶۶	۰/۸۶	۱	۵	۱-۵
۱-۸	مراحل، شیوه اجرا	۳/۲۲	۰/۸۶	۱	۵	۱-۵
۱-۹	فهرست منابع	۳/۳۵	۱/۰۸	۱	۵	۱-۵
۱-۱۰	پیوست‌ها	۳/۲۵	۱/۰۲	۱	۵	۱-۵
۱-۱۱	سبک کلی	۳/۹۶	۰/۷۵	۱	۵	۱-۵

همان‌گونه که پیشتر توضیح داده شد، هدف پژوهش حاضر بررسی میزان آشنایی و استفاده دانشجویان تحصیلات تکمیلی از شیوه‌نامه و نکوور در پروپوزال‌نویسی است. بدین منظور میزان آشنایی و استفاده پاسخ‌دهندگان مورد سنجش قرار گرفت. جدول به ترتیب آماره‌های توصیفی میزان آشنایی و استفاده را نشان می‌دهد. بنابراین در پاسخ به سؤال اول دانشجویان تحصیلات تکمیلی دانشکده دامپزشکی دانشگاه فردوسی مشهد تا چه میزان با عناصر مرتبط با نحوه استناد دهی پروپوزال نویسی در شیوه‌نامه و نکوور در سطح مطلوب آشنایی دارند؟ میزان آشنایی دانشجویان تحصیلات تکمیلی دانشکده دامپزشکی دانشگاه فردوسی مشهد با عناصر شیوه‌نامه و نکوور در پروپوزال‌نویسی با استفاده از آمار توصیفی و استنباطی از پاسخ‌های دانشجویان تحصیلات تکمیلی به گزاره‌های موجود در پرسشنامه جهت سنجش میزان آشنایی دانشجویان استفاده گردید. گویه‌های این پرسشنامه شامل صفحه عنوان، چکیده، مقدمه یا بیان مسئله، مرور پیشینه، روش‌شناسی، جامعه پژوهش، اقدامات و ابزار، مراحل و شیوه اجرا، فهرست منابع، پیوست‌ها و سبک کلی نگارش بود. به منظور تعیین میزان آشنایی دانشجویان تحصیلات تکمیلی دانشگاه فردوسی مشهد با عناصر شیوه‌نامه و نکوور در نوشتن پروپوزال، در آغاز میانگین نمرات میزان آشنایی با هر کدام از عناصر شیوه‌نامه مورد محاسبه قرار گرفت و سپس با نمره سطح مطلوب مقایسه شد تا وضعیت میزان آشنایی در سطح جامعه مشخص شود. همان‌گونه که یافته‌های نشان داد سطح معناداری میزان آشنایی دانشجویان کمتر از آلفا ($p > 5\%$) و تفاوت میانگین‌های به دست آمده منفی بود. بنابر این میزان آشنایی دانشجویان با عناصر شیوه‌نامه و نکوور به طور معناداری کم‌تر از سطح مطلوب بود. در رابطه با میزان آشنایی دانشجویان با گویه‌های اصلی عناصر پروپوزال، آشنایی با صفحه عنوان دارای میانگین ۳/۴۶، چکیده ۳/۶۲، مقدمه یا بیان مسئله ۳/۱۹، مرور پیشینه ۳/۴۸، روش‌شناسی ۳/۴۹، جامعه پژوهش ۳/۶، اقدامات و ابزار ۳/۶۶، مراحل و شیوه اجرا ۳/۲۲، فهرست منابع ۳/۳۵، پیوست‌ها ۳/۲۵ و سبک کلی نگارش دارای میانگین ۳/۹۶ بودند. با دقت بر داده‌های بدست آمده می‌توان دریافت، به طور کلی از مجموع ۲۶۵ دانشجوی تحصیلات تکمیلی مورد بررسی، ۶۲ نفر با عناصر شیوه‌نامه پروپوزال در سطح مطلوب آشنایی دارند و ۱۹۴ نفر در سطح مطلوب آشنایی نداشتند. نتایج به دست آمده بیانگر این موضوع است که دانشجویان با هیچ یک از عناصر مرتبط با نحوه استناد دهی پروپوزال نویسی در شیوه‌نامه و نکوور، در سطح مطلوب آشنایی نداشتند. در میان گویه‌ها سبک کلی نگارش با میانگین ۳/۹۶ دارای بیشترین میانگین میزان آشنایی و گویه مقدمه یا بیان مسئله با میانگین ۳/۱۹ دارای کمترین میانگین میزان آشنایی است.

سؤال ۲: دانشجویان تحصیلات تکمیلی دانشکده دامپزشکی دانشگاه فردوسی مشهد تا چه میزان از عناصر مرتبط با نحوه استناد دهی پروپوزال نویسی در شیوه‌نامه و نکوور در سطح مطلوب استفاده می‌کنند؟

هدف این سؤال پژوهشی، شناسایی میزان استفاده دانشجویان تحصیلات تکمیلی دانشکده دامپزشکی دانشگاه فردوسی مشهد با عناصر شیوه نامه و نکور در پروپوزال نویسی بود. همان طور که مشاهده می شود این سؤال به نوعی مکمل سؤال اول پژوهش می باشد. میانگین استفاده دانشجویان تحصیلات تکمیلی از عناصر هشت گانه پروپوزال نویسی در گویه های صفحه عنوان ۳/۶۲، چکیده ۳/۴۵، مقدمه یا بیان مسئله ۳/۳۴، مرور پیشینه ۳/۵۲، روش شناسی ۳/۵۶، جامعه پژوهش ۳/۵۹، اقدامات و ابزار ۳/۵۷، مراحل و شیوه اجرا ۳/۲۲، فهرست منابع ۳/۴۹، پیوست ها ۳/۲۸، و سبک کلی نگارش ۴/۰۹ بود. به منظور تعیین میزان استفاده دانشجویان تحصیلات تکمیلی دانشگاه فردوسی مشهد با عناصر شیوه نامه و نکور در نوشتن پروپوزال، ابتدا میانگین نمرات میزان استفاده با هر کدام از عناصر شیوه نامه مورد محاسبه قرار گرفت و سپس با نمره سطح مطلوب مقایسه شد تا وضعیت میزان استفاده در سطح جامعه مشخص شود. همان گونه که یافته ها، نشان داد سطح معناداری میزان آشنایی دانشجویان کمتر از آلفا (۵٪) و تفاوت میانگین های به دست آمده منفی بود. بنابراین میزان آشنایی دانشجویان با عناصر شیوه نامه و نکور به طور معناداری کم تر از سطح مطلوب بود. با دقت بر داده های بدست آمده از پژوهش می توان دریافت، به طور کلی از مجموع ۲۶۵ دانشجوی تحصیلات تکمیلی مورد بررسی، ۶۲ نفر از عناصر شیوه نامه و نکور در پروپوزال نویسی استفاده می کردند و ۲۰۳ نفر استفاده نمی کردند. کمترین میزان میانگین استفاده دانشجویان از عناصر شیوه نامه و نکور مربوط به گویه مراحل و شیوه اجرا با میانگین ۳/۲۲، و بیشترین میزان میانگین استفاده دانشجویان مربوط به گویه سبک کلی نگارش با میانگین ۴/۰۹ بود.

فرضیه ۱: بین میزان آشنایی دانشجویان تحصیلات تکمیلی از عناصر مرتبط با نحوه استناد دهی پروپوزال نویسی شیوه نامه و نکور در گرایش های تحصیلی مختلف دانشکده دامپزشکی (علوم پایه، پاتوبیولوژی، علوم درمانگاهی، بهداشت و مواد غذایی) تفاوت معناداری وجود دارد.

جدول ۳. آزمون کروسکال والیس مقایسه میزان آشنایی دانشجویان تحصیلات تکمیلی از عناصر مرتبط با نحوه استناد دهی پروپوزال

نویسی شیوه نامه و نکور در گرایش های تحصیلی مختلف دانشکده دامپزشکی

نتیجه	سطح معنی داری	درجه آزادی	آماره Z کروسکال والیس	یافته های توصیفی			تعداد	گرایش تحصیلی
				میانگین رتبه	انحراف معیار	میانگین		
معنادر	۰/۰۰۰۱	۲	۴۴/۴۲۱	۱۸۷/۰۵	۰/۲۳	۱/۹۹	۱۹	علوم پایه
				۱۴۸/۰۴	۰/۵۲	۳/۵۸	۱۱۰	پاتوبیولوژی
				۱۰۰/۵۶	۰/۶۴	۳/۱۸	۱۱۶	علوم درمانگاهی
				۱۸۷/۰۵	۰/۲۳	۱/۹۹	۱۹	بهداشت و مواد غذایی

با توجه به آماره آزمون و سطح معناداری عناصر شیوه نامه و نکور (۰/۰۵ < p) تفاوت معناداری بین میزان آشنایی دانشجویان با شیوه نامه و نکور در گرایش های مختلف تحصیلی وجود دارد. برپایه داده های حاصل از پژوهش مشخص گردید، میانگین میزان آشنایی دانشجویان گرایش علوم پایه و بهداشت مواد غذایی ۱/۹۹ و میانگین میزان آشنایی دانشجویان پاتوبیولوژی و علوم درمانگاهی به ترتیب ۳/۱۸ و ۳/۵۸ می باشد. بدین ترتیب که دانشجویان علوم درمانگاهی نسبت به دانشجویان پاتوبیولوژی و دانشجویان علوم پایه نسبت به دانشجویان بهداشت و مواد غذایی با عناصر شیوه نامه و نکور آشنایی بیشتری دارند. بر این اساس فرضیه اول پژوهش تأیید شد.

فرضیه ۲: بین میزان آشنایی دانشجویان تحصیلات تکمیلی دانشکده دامپزشکی از عناصر مرتبط با نحوه استناد دهی پروپوزال نویسی شیوه نامه و نکور در مقاطع تحصیلی ارشد / دکترا عمومی و دکتری تخصصی تفاوت معناداری وجود دارد.

جدول ۴. آزمونمان ویتنی مقایسه میزان آشنایی دانشجویان تحصیلات تکمیلی دانشکده دامپزشکی از عناصر مرتبط با نحوه استناد دهی

پروپوزال نویسی شیوه‌نامه و نکوور

نتیجه	سطح معنی‌داری	آماره Z	آماره U	یافته‌های توصیفی			گروه
				میانگین رتبه	انحراف معیار	میانگین	
معنادار	۰/۰۰۰۱	-۱۰/۹۲۹	۱۲۵۸	۹۷/۹۵	۰/۵۶	۳/۱۹	کارشناسی ارشد/ دکتری عمومی
				۲۰۸/۵۲	۰/۲۹	۴/۰۶	دکتری تخصصی

با توجه به آماره آزمون و سطح معناداری عناصر شیوه‌نامه و نکوور ($p < 0.05$) تفاوت معناداری بین میزان آشنایی دانشجویان با شیوه‌نامه و نکوور در مقاطع تحصیلی ارشد / دکترا عمومی و دکتری تخصصی وجود دارد. میانگین میزان آشنایی دانشجویان در مقطع دکتری تخصصی ۴/۰۶ و میانگین میزان آشنایی دانشجویان در مقطع کارشناسی ارشد/ دکتری عمومی ۳/۱۹ است. بنابراین فرضیه دوم پژوهش مورد پذیرش قرار می‌گیرد.

فرضیه ۳. بین میزان استفاده دانشجویان تحصیلات تکمیلی از عناصر مرتبط با نحوه استناد دهی پروپوزال نویسی شیوه‌نامه و نکوور در گرایش‌های تحصیلی مختلف (علوم پایه، پاتوبیولوژی، علوم درمانگاهی، بهداشت و مواد غذایی) تفاوت معناداری وجود دارد.

جدول ۵. آزمون کروسکال والیس مقایسه میزان استفاده دانشجویان تحصیلات تکمیلی از عناصر مرتبط با نحوه استناد دهی پروپوزال

نویسی شیوه‌نامه و نکوور در گرایش‌های تحصیلی مختلف دانشکده دامپزشکی

نتیجه	سطح معنی‌داری	درجه آزادی	آماره Z کروسکال والیس	یافته‌های توصیفی			تعداد	رشته تحصیلی
				میانگین رتبه	انحراف معیار	میانگین		
معنادار	۰/۰۰۰۱	۲	۷۹/۷۶۷	۲۰۲/۱۵	۰/۴۵	۴/۰۹	۳۹	علوم پایه
				۱۵۵/۱۹	۰/۵۳	۳/۷۵	۱۱۰	پاتوبیولوژی
				۸۸/۷۱	۰/۶۶	۳/۰۸	۱۱۶	علوم درمانگاهی
				۲۰۲/۱۵	۰/۴۵	۴/۰۹	۳۹	بهداشت و مواد غذایی

فرضیه سوم پژوهش، به دنبال مقایسه میزان استفاده دانشجویان تحصیلات تکمیلی از عناصر مرتبط با نحوه استناد دهی پروپوزال نویسی شیوه‌نامه و نکوور در گرایش‌های تحصیلی مختلف دانشکده دامپزشکی بود. با توجه به آماره آزمون و سطح معناداری عناصر شیوه‌نامه و نکوور ($p < 0.05$) تفاوت معناداری بین میزان استفاده دانشجویان با شیوه‌نامه و نکوور در گرایش‌های مختلف تحصیلی وجود دارد. یافته‌ها نشان داد، میانگین استفاده دانشجویان علوم درمانگاهی ۴/۰۹، میانگین استفاده دانشجویان پاتوبیولوژی ۳/۷۵ و میانگین استفاده دانشجویان علوم پایه و بهداشت مواد غذایی ۳/۰۸ است. بنابراین میزان استفاده دانشجویان علوم درمانگاهی و پاتوبیولوژی و در مقایسه با دو رشته دیگر بیشتر است. همچنین میزان استفاده دانشجویان علوم درمانگاهی و پاتوبیولوژی از دانشجویان علوم پایه و بهداشت مواد غذایی بیشتر می‌باشد. بر این اساس فرضیه سوم پژوهش تأیید شد.

فرضیه ۴: بین میزان استفاده دانشجویان تحصیلات تکمیلی از عناصر مرتبط با نحوه استناد دهی پروپوزال نویسی بر اساس شیوه‌نامه و نکوور در مقاطع تحصیلی ارشد / دکترا عمومی و دکتری تخصصی تفاوت معناداری وجود دارد.

جدول ۶. آزمونمان ویتنی مقایسه میزان استفاده دانشجویان تحصیلات تکمیلی دانشکده دامپزشکی از عناصر مرتبط با نحوه استناد دهی

پروپوزال نویسی شیوه نامه و نکوور

نتیجه	سطح معنی داری	آماره Z	آماره U	یافته های توصیفی			گروه
				میانگین رتبه	انحراف معیار	میانگین	
معنادار	۰/۰۰۰۱	-۷/۵۲۷	۳۲۳۳/۵	۱۰۸/۸۶	۰/۷۳	۳/۲۸	کارشناسی ارشد/ دکتری عمومی
				۱۸۵/۰۱	۰/۲۷	۳/۹۸	دکتری تخصصی

هدف از این فرضیه مقایسه میزان استفاده دانشجویان مقاطع تحصیلی ارشد / دکتری عمومی و دکتری تخصصی از عناصر موجود در شیوه نامه و نکوور بود. با توجه به آماره آزمون و سطح معناداری عناصر شیوه نامه و نکوور ($p < 0.05$) تفاوت معناداری بین میزان استفاده دانشجویان با شیوه نامه و نکوور در مقاطع تحصیلی ارشد / دکتری عمومی و دکتری تخصصی وجود دارد. با توجه به یافته های حاصل، مشخص گردید، میانگین میزان استفاده دانشجویان مقطع کارشناسی ارشد/ دکتری عمومی ۳/۲۸ و میانگین میزان استفاده دانشجویان مقطع دکتری تخصصی ۳/۹۸ می باشد.

بحث و نتیجه گیری

در پاسخ به سؤال اول، دانشجویان تحصیلات تکمیلی دانشکده دامپزشکی دانشگاه فردوسی مشهد تا چه میزان با عناصر مرتبط با نحوه استناد دهی پروپوزال نویسی در شیوه نامه و نکوور در سطح مطلوب آشنایی دارند؟ با توجه به یافته ها و نتایج خود اظهاری دانشجویان می توان گفت میزان آشنایی دانشجویان با گویه های عناصر پروپوزال شیوه نامه و نکوور از وضعیت مطلوبی برخوردار نمی باشد. در مقام مقایسه می توان اشاره کرد که نتایج یافته ها در پژوهش آصف زاده و دیگران (۱۳۸۷)، نشان داد که ضعیف ترین قسمت پایان نامه ها به ترتیب مقدمه و بیان مسئله بوده اند. همچنین نتیجه مطالعه سبحانی و دیگران (۱۳۷۷)، نیز مؤید همین مطلب است که پایان نامه ها در قسمت مقدمه دچار ضعف جدی می باشند. در زمینه ارزیابی پروپوزال ها اکبری (۱۳۹۲) نیز به این مطلب اشاره کرده است که در پروپوزال های مورد بررسی، سبک کلی نگارش دارای وضعیت مطلوبی بود. وی در پژوهش خود بیان مسئله در هر دو رشته علوم تربیتی و علوم اجتماعی به صورت مطلوب نوشته شده اند و البته این بدین معنا نیست که اغلب دانشجویان در نوشتن بیان مسئله مشکلی ندارند بلکه بیان مسئله در مقایسه با عناصر دیگر از انطباق بیشتری برخوردار بوده است که در این مورد نتایج این پژوهش ناهمسو با نتایج حاصل از پژوهش حاضر بوده است. در مجموع می توان نتیجه گرفت که نقاط ضعف دانشجویان در نوشتن پروپوزال بیشتر از نقاط قوت آن ها بود. تحقیقات انجام گرفته در مورد پایان نامه های دانشجویان نیز نشان می دهد که این پایان نامه ها تا حدود زیادی متناسب با اصول و روش های علمی پژوهش تدوین نشده اند (اسماعیلی و یوسلیانی، ۱۳۸۳). نتایج مطالعات منتجب و همکاران (۱۳۸۸)، خسروی (۱۳۸۶)، نیز زارعی (۱۳۹۳) و مطالعات صادقی، جلالی فر و شریف زاده (۱۳۹۴)، بیانگر وضعیت نامطلوب پایان نامه ها بود.

در پاسخ به سؤال دوم، دانشجویان تحصیلات تکمیلی دانشکده دامپزشکی دانشگاه فردوسی مشهد تا چه میزان از عناصر مرتبط با نحوه استناد دهی پروپوزال نویسی در شیوه نامه و نکوور در سطح مطلوب استفاده می کنند؟ بر اساس یافته ها میزان آشنایی دانشجویان با گویه های عناصر پروپوزال شیوه نامه و نکوور از وضعیت مطلوبی برخوردار نبود. مطالعه اکبری (۱۳۹۲) نیز نتایجی هم سو با نتایج این پژوهش را نشان می دهد. وی دریافت پروپوزال ها در بخش مراحل و شیوه اجرا از وضعیت مطلوبی برخوردار نبودند. همچنین نتیجه پژوهش محمدنژاد، جشنی آرائی و یزدانی (۱۳۹۰)، نیز نشان داد که پایان نامه های مورد بررسی در بحث مراحل و شیوه اجرا دارای مشکلات اساسی بوده اند. نتایج مطالعات اسماعیلی و یوسلیانی (۱۳۸۳) نیز تأییدی بر این مهم است. در پژوهش ایشان اصول و ملاک های علمی در بخش روش پژوهش و نمونه گیری، پایایی و روایی ابزار در حد کم رعایت شده بود. سفیدگر (۱۳۸۶) نیز در پژوهش خود نشان داد در رابطه با شیوه های کتابنامه نویسی بیشترین میزان خطا در مقطع کارشناسی ارشد با ۳۲/۷ درصد مشاهده شده است. در نهایت می توان این گونه

نتیجه‌گیری کرد که با وجود اینکه انتظار می‌رفت دانشجویان تحصیلات تکمیلی از عناصر شیوه‌نامه استفاده مطلوب داشته باشند، اما نمره میانگین آنان حاکی از آن است که ایشان در استفاده از عناصر شیوه‌نامه از وضعیت مطلوبی برخوردار نبودند.

در تأیید فرضیه اول، بین میزان آشنایی دانشجویان تحصیلات تکمیلی از عناصر مرتبط با نحوه استناد دهی پروپوزال نویسی شیوه‌نامه و نکوور در گرایش‌های تحصیلی مختلف دانشکده دامپزشکی (علوم پایه، پاتوبیولوژی، علوم درمانگاهی، بهداشت و مواد غذایی) تفاوت معناداری وجود دارد. هر چند که آشنایی بیشتر دانشجویان گرایش علوم درمانگاهی به دلیل ماهیت رشته و نیز دروسی که به آنان آموزش داده می‌شود، از قبیل روش تحقیق، دور از انتظار نیست، اما این انتظار نیز وجود دارد که دانشجویان بهداشت و مواد غذایی بیش از دانشجویان دیگر رشته‌ها، با نکوور، آشنایی داشته باشند. چنین به نظر می‌رسد که دانشجویان در زمینه این شیوه‌نامه آموزشی ندیده‌اند و دروسی همچون روش تحقیق و غیره... طراحی نشده است و یا حداقل برای آنها در زمینه استفاده الزامی وجود نداشته تا برای استفاده با آن آشنا شوند. همچنین کتابخانه مرکزی دانشگاه نیز در این زمینه به آنها آموزشی نداده است. بررسی در سوابق دوره‌های برگزار شده از سوی کتابخانه‌های دانشگاهی (کتابخانه مرکزی) نیز دوره آموزشی که به آموزش این شیوه‌نامه پرداخته باشد به ندرت یافت شد.

در پذیرش فرضیه دوم، بین میزان آشنایی دانشجویان تحصیلات تکمیلی دانشکده دامپزشکی از عناصر مرتبط با نحوه استناد دهی پروپوزال نویسی شیوه‌نامه و نکوور در مقاطع تحصیلی ارشد / دکترا عمومی و دکتری تخصصی تفاوت معناداری وجود دارد. در مجموع هر چند که میزان آشنایی هر چهار گروه با این عناصر بالاتر از حد متوسط است، اما انتظار می‌رفت میزان آشنایی آنها بالاتر از حد مطلوب باشد. مقایسه این یافته با پژوهش‌های مشابه حکایت از مشابه بودن و متفاوت بودن میزان بکارگیری این عناصر دارد. البته باید خاطر نشان ساخت از آنجائیکه هیچ پژوهشی به بررسی آشنایی و نیز به بررسی پروپوزال‌ها پرداخته است، لذا نتایج پژوهش حاضر با نتایج پژوهش‌هایی که به استفاده پرداخته‌اند و نیز پژوهش‌هایی که پایان‌نامه‌ها را بررسی کرده‌اند می‌پردازد. شاید بتوان چنین استنباط نمود که میزان استفاده ارتباط مستقیم با میزان آشنایی دارد و هرچه میزان آشنایی بیشتر باشد، بالطبع میزان استفاده نیز بیشتر خواهد بود. از جمله این پژوهش‌ها می‌توان به پژوهش وبستر، پیپر، جنکینز^۱ (۲۰۰۰) اشاره کرد. وبستر و همکارانش بر خلاف یافته پژوهش حاضر، دریافتند که در پایان‌نامه‌های مورد بررسی عناصری نظیر تعریف مسئله و سؤالات مورد بررسی، رعایت مقررات نوشتاری در متن، استفاده از روش‌های تحقیق مناسب، ارائه تجزیه و تحلیل اولیه و ثانویه، ارائه دلیل برای مسئله و فرضیات و نظریات موجود، ارائه نتایج بر اساس مطالب جمع‌آوری شده، ارائه یک بحث منسجم و واضح، نوشتن واضح، استناد در حد مطلوبی بوده است. همسو با یافته پژوهش حاضر، آصف‌زاده، اکبرشاهی، هاشمی و مشاطان (۱۳۸۷)، که به بررسی پایان‌نامه‌ها پرداختند، آن‌ها را از نظر نگارش مقدمه، بیان مسئله، بحث و نتیجه‌گیری و پیشنهادها ضعیف ارزیابی کردند که می‌توان یکی از دلایل ضعف آنها را به نا آشنا بودن با شیوه‌نامه‌ها و بکارگیری آن انتساب داد.

در پذیرش فرضیه سوم، بین میزان استفاده دانشجویان تحصیلات تکمیلی از عناصر مرتبط با نحوه استناد دهی پروپوزال نویسی شیوه‌نامه و نکوور در گرایش‌های تحصیلی مختلف (علوم پایه، پاتوبیولوژی، علوم درمانگاهی، بهداشت و مواد غذایی) تفاوت معناداری وجود دارد. از آنجائیکه دانشجویان دکتری تخصصی، حداقل یکبار در مقطع کارشناسی ارشد / دکتری عمومی، نوشتن پروپوزال و پایان‌نامه را تجربه کرده‌اند و در این مقطع نیز موظف به نحوه استناد دهی پروپوزال نویسی هستند. این یافته که آنان با عناصر پروپوزال آشنایی بیشتری داشتند، دور از انتظار نبود. به همین سبب این گروه از دانشجویان می‌توانند دستیار آموزشی و پژوهشی مناسبی برای اساتید باشند که به آموزش دیگر گروه‌های دانشجویان از جمله دانشجویان ارشد بپردازند. هر چند که با مروری بر پژوهش‌های گذشته، پژوهشی یافت نشد که اختلاف مقطع را در آشنایی یا بکارگیری مؤلفه‌ها نشان دهد، اما آنچه که از مرور نوشتارها بر می‌آید حکایت از نوعی ضعف در بکارگیری مؤلفه‌ها دارد که خود مبین ناآشنایی یا کم آشنایی با این مؤلفه‌ها یا استانداردها و شیوه‌نامه‌ها است. از جمله آنها می‌توان به پژوهش محمدنژاد، جشنی آرانی و یزدانی (۱۳۹۰)، قیوم‌زاده (۱۳۸۳) اشاره داشت. قیوم‌زاده (۱۳۸۳)، به طور مثال در پژوهش خود نشان داد، در دانشگاه علوم پزشکی ایران ۷۸/۶ درصد از پایان‌نامه‌ها کیفیت ضعیفی از حیث بکارگیری عناصر اساسی داشته‌اند. زارعی (۱۳۹۳)، نیز که با

¹. Webster & Pepper & Jenkins

دیدنی نقادانه به بررسی پایان نامه‌های دانشگاه علوم پزشکی مشهد پرداخته بود، آن‌ها پایان نامه‌ها را از نظر بکارگیری مهارت‌های مرجع نگاری در تدوین پایان نامه‌ها ضعیف ارزیابی کرد؛ بر خلاف یافته‌های پژوهش حاضر که آشنایی دانشجویان تحصیلات تکمیلی با عناصر شیوه نامه و تکوور مطلوب بدست آمد. شاید این اختلاف به دلیل ماهیت تا حدودی متفاوت پژوهش و خصوصاً اختلاف زمانی ده ساله بین دو پژوهش باشد که در نتیجه اهمیت بیشتر شیوه نامه و تکوور طی سال‌های اخیر، آشنایی با این عناصر در بین دانشجویان خصوصاً تحصیلات تکمیلی بیشتر شده است. به هر حال یافتن دقیق علل نیازمند انجام مطالعات بیشتر است.

همان‌گونه که در تأیید فرضیه یک پژوهش نیز بیان شد دانشجویان رشته دامپزشکی به دلیل ماهیت رشته، دروس و سرفصل دروس می‌توانند با این شیوه‌نامه آشنایی پیدا کرده و از آن استفاده کنند. اما در عین حال انتظار می‌رود دانشجویان دو گروه علوم پایه و بهداشت مواد غذایی استفاده بیشتری از و تکوور داشته باشند. در این پژوهش پروپوزال‌های گروه علوم درمانگاهی در سطح نسبتاً مطلوبی قرار داشتند، بنابراین میزان استفاده دانشجویان علوم درمانگاهی و پاتوبیولوژی در مقایسه با دو رشته دیگر بیشتر است. همچنین میزان استفاده دانشجویان علوم درمانگاهی از دانشجویان علوم پاتوبیولوژی بیشتر می‌باشد. همان‌گونه که در تأیید فرضیه یک پژوهش نیز بیان شد دانشجویان رشته دامپزشکی به دلیل ماهیت رشته، دروس و سرفصل دروس می‌توانند با این شیوه‌نامه آشنایی پیدا کرده و از آن استفاده کنند. اما در عین حال انتظار می‌رود دانشجویان دو گروه دیگر و خصوصاً دانشجویان علوم پایه و بهداشت و مواد غذایی استفاده بیشتری از و تکوور داشته باشند. استفاده کم می‌تواند نشان دهنده نبود الزام یا تشویق به استفاده از شیوه‌نامه در برنامه‌های آموزشی باشد. در عین حال به نظر می‌رسد کتابخانه مرکزی نیز در آموزش که در نتیجه منجر به استفاده دانشجویان باشد کوتاهی کرده باشد. همچنین مروری بر پژوهش‌ها مبین نبود پژوهشی مشابه است که به بررسی تفاوت در حوزه‌های مختلف پرداخته باشد. اما در مجموع تمام پژوهش‌هایی که به بررسی میزان بکارگیری عناصر در پایان‌نامه‌های حوزه‌های موضوعی مختلف، صرف نظر از قصد مقایسه با دیگر حوزه‌ها، پرداخته‌اند نوعی ضعف را در بکارگیری این عناصر نشان می‌دهند از جمله می‌توان به پژوهش‌های قیوم زاده (۱۳۸۳)، شعبانی و همکاران (۱۳۹۰) و سوری (۱۳۸۴) اشاره کرد. هر چند که پژوهش‌هایی نیز پایان‌نامه‌ها را در بکارگیری برخی مؤلفه‌ها در حوزه‌های مورد بررسی‌شان، مطلوب ارزیابی کرده‌اند. آن‌ها دریافته‌اند که در بخش‌های مختلف پایان‌نامه‌های پزشکی، بر اساس معیارهای کتاب "طراحی پژوهش بالینی"، بالاترین امتیاز به عنوان و بعد از آن به نتایج، مقدمه، روش کار و منابع تعلق می‌گیرد. در حالی که با توجه به کمترین امتیاز به قسمت منابع، این مورد با نتیجه مطالعه قناعتی و دیگران، ۱۳۷۷ همسو بود.

در تأیید فرضیه چهارم، بین میزان استفاده دانشجویان تحصیلات تکمیلی از عناصر مرتبط با نحوه استناد دهی پروپوزال نویسی بر اساس شیوه‌نامه و تکوور در مقاطع تحصیلی ارشد / دکتری عمومی و دکتری تخصصی تفاوت معناداری وجود دارد. یافته‌های این فرضیه نیز استفاده بیشتر دانشجویان دکتری تخصصی را به جهت داشتن پیشینه قبلی در آشنایی و استفاده تأیید می‌کند. همچنین نتایج پژوهش سفیدگر (۱۳۸۶)، با یافته‌های پژوهش حاضر همسو بود. وی نشان داد تفاوت معناداری بین میزان استفاده دانشجویان کارشناسی ارشد / دکتری عمومی و دکتری تخصصی از استاندارد و تکوور وجود دارد. و بیشترین میزان خطا مربوط به دانشجویان مقطع کارشناسی ارشد بود. همچنین نتایج پژوهش منتجب، عطایی و صافی‌زاده (۱۳۸۸) نتایجی غیر همسو با نتایج پژوهش حاضر را نشان داد. آن‌ها نشان دادند میزان رعایت استاندارد ایزو در پایان‌نامه‌های مقطع کارشناسی ارشد رشته پرستاری بیش از دکتری بوده است. همانگونه که پیشتر نیز اشاره شد، مقطع دکتری تخصصی فرصتی را برای آنان جهت آشنایی با این شیوه نامه فراهم آورده است و بنابراین الزام به برگزاری دوره‌های آموزشی برای دیگر دانشجویان از سوی آنان در این راستا و نیز هدایت و کمک به دانشجویان ارشد و نیز دستیار آموزشی و پژوهشی و مواردی نظیر این که می‌تواند استفاده از این شیوه‌نامه را در دانشجویان کارشناسی ارشد تقویت کند، توصیه می‌شود. بنابراین فرضیه ۴ پژوهش تأیید شد. یافته این فرضیه نیز استفاده بیشتر دانشجویان دکتری تخصصی را به جهت داشتن پیشینه قبلی در آشنایی و استفاده تأیید می‌کند. همان‌گونه که پیشتر نیز اشاره شد، مقطع کارشناسی ارشد / دکتری عمومی فرصتی را برای آنان جهت آشنایی با این شیوه‌نامه فراهم آورده است و بنابراین الزام به برگزاری دوره‌های آموزشی برای دیگر دانشجویان از سوی آنان در این راستا و نیز هدایت و کمک به دانشجویان ارشد و نیز دستیار آموزشی و پژوهشی و مواردی نظیر این که می‌تواند استفاده از این شیوه نامه را در دانشجویان کارشناسی ارشد / دکتری عمومی تقویت

کند، توصیه می‌شود. نظر به اینکه پژوهشی به آشنایی نپرداخته و صرفاً میزان استفاده (از دیدگاهی متفاوت) بررسی شده است، آنچه که در تحلیل آشنایی مورد اشاره قرار گرفت می‌تواند در خصوص استفاده در اینجا نیز کاربرد داشته باشد. همانگونه که قبلاً نیز اشاره شد، پیش فرض حاکم نیز این بوده است که آشنایی بیشتر، استفاده بیشتر را نیز به دنبال خواهد داشت.

از آنجا که مسیر پیشرفت علم پایان‌ناپذیر است و پایان هر پژوهش، آغازی برای پژوهش‌های آتی است، بنابراین مبتنی بر یافته‌های حاصل از پژوهش حاضر، می‌توان پیشنهادهایی جهت انجام پژوهش‌های آینده مرتبط با موضوع مورد بررسی ارائه کرد. در این راستا می‌توان به پیشنهادهای زیر اشاره نمود:

- از آنجا که این پژوهش بر روی دانشجویان مقاطع تحصیلات تکمیلی دانشکده دامپزشکی انجام شد، پیشنهاد می‌شود پژوهشی پروپوزال‌های دانشجویان این دانشکده نیز، مورد بررسی قرار دهد.
- از آنجا که نوشتن پایان‌نامه و تصویب پروپوزال در تمامی گرایش‌های تحصیلی جزء جدا نشدنی مرحله تحصیلات تکمیلی است، پیشنهاد می‌شود این پژوهش بر روی دانشجویان گرایش‌های مختلف حوزه‌های دیگر انجام گیرد.
- با توجه به این که پایان‌نامه‌ها گسترش یافته از پروپوزال‌ها هستند، پژوهشی به بررسی میزان مطابقت پایان‌نامه‌ها با شیوه‌نامه ونکوور، در حوزه‌های موضوعی مختلف صورت گیرد.

منابع

- آصف زاده، س.، اکبر شاهی، ش.، هاشمی، ف.، و مشازان، م. (۱۳۸۷). ارزیابی پایان‌نامه‌های تخصصی پزشکی دانشگاه علوم پزشکی قزوین. *مجله دانشگاه علوم پزشکی گیلان*، ۱۷ (۶۴)، ۵۶-۷۲.
- اسدی گرگانی، ف.، طالبیان، ع.، و علی رضانی، ح. (۱۳۸۰). بررسی مقایسه‌ای میزان رعایت شیوه ونکوور و استانداردهای ایزو در پایان‌نامه‌ای دکترای تخصصی دانشگاه علوم پزشکی کرمان، *مجله مدیریت و اطلاع‌رسانی پزشکی*، ۴ (۱۰ و ۱۱)، ۲۹-۳۶.
- اسماعیلی، ر. و یوسلیانی، غ. (۱۳۸۳). بررسی تحلیلی پایان‌نامه‌های دانشجویان دوره کارشناسی مراکز آموزش عالی ضمن خدمت فرهنگیان استان اصفهان. *مجله دانش و پژوهش در علوم تربیتی*، ۲، ۳۷-۶۴.
- ایران نژاد پاریزی، م. (۱۳۹۲). *اصول پایان‌نامه نویسی (از انتخاب موضوع تا دفاع نهایی)*. مدیران.
- بیابانگرد، اسماعیل. (۱۴۰۱). *روش‌های تحقیق در روان‌شناسی و علوم تربیتی (ویرایش ۳)*. دوران.
- پاشا شریفی، ح. و طالقانی، ن. (۱۳۹۰). *روش‌های تحقیق در علوم تربیتی و رفتاری*. (ویرایش ۲). انتشارات رشد.
- پاول، ر. (۱۳۸۵). *روش‌های اساسی پژوهش برای کتابداران*. ترجمه نجلا حریری. دانشگاه آزاد اسلامی، واحد علوم و تحقیقات، مرکز انتشارات علمی.
- تفرشی، ش. و افشان، ت. (۱۳۸۹). بررسی میزان رعایت شیوه ونکوور در مآخذ نویسی پایان‌نامه‌های رشته دندانپزشکی دانشگاه علوم پزشکی شهید بهشتی در فاصله سال‌های ۱۳۸۸-۱۳۸۳. *مجله دانشکده دندانپزشکی دانشگاه علوم پزشکی شهید بهشتی*، ۲۸ (۱)، ۴۷-۵۵.
- حری، ع. و شاه‌بادی، ا. (۱۳۹۴). *شیوه‌های استناد در نگارش‌های علمی: رهنمودهای بین‌المللی*. (ویرایش ۲). دانشگاه تهران.
- خاکی، غ. (۱۴۰۱). *روش تحقیق با رویکرد پایان‌نامه نویسی*. (چاپ سوم). انتشارات فوژان.
- خاکی، غ. (۱۳۹۰). *روش تحقیق با رویکردی به پایان‌نامه نویسی*. بازتاب.
- خسروی، م. (۱۳۸۶). بررسی میزان رعایت استاندارد ایزو ۷۱۴۴ در پایان‌نامه‌ها. *فصلنامه کتاب*، ۷۰، ۵۳-۶۸.
- دلاور، ع. (۱۳۸۹). *روش تحقیق در روان‌شناسی و علوم تربیتی*. (ویرایش ۴). نشر ویرایش.
- دوامی، م.، معینی، ل.، و رفیعی، م. (۱۳۸۰). بررسی اصول نگارش پایان‌نامه‌های پزشکی فارغ‌التحصیلان دانشگاه علوم پزشکی اراک طی سال‌های ۱۳۷۳-۷۹. *مجله دانشگاه علوم پزشکی اراک (ره آورد دانش)*، ۴ (۳)، ۲۳-۳۲.

- دیانی، م. (۱۳۹۲). روش‌های تحقیق در کتابداری و اطلاع‌رسانی. کتابخانه رایانه‌ای.
- دیانی، م. (۱۳۸۵). گلوگاه‌های پژوهش در علوم اجتماعی. کتابخانه رایانه‌ای.
- زارعی، م. (۱۳۹۳). کارایی آموزش مهارت‌های مرجع‌نگاری به دانشجویان مطالعه موردی: دانشکده پزشکی دانشگاه علوم پزشکی مشهد. *نظام‌ها و خدمات اطلاعاتی*، ۳ (۳ و ۴)، ۶۱-۸۰.
- سبحانی، ع.، پوررمضان، م.، و ذاکر نقیبی، ع. (۱۳۷۷). بررسی رعایت اصول نگارش علمی پایان‌نامه‌های تحقیقاتی دانشجویان پزشکی. *مجله دانشکده پزشکی دانشگاه علوم پزشکی گیلان*، ۷ (۲۶-۲۵)، ۱-۸.
- سرمد، ز.، حجازی، ا.، و بازرگان، ع. (۱۴۰۱). روش‌های تحقیق در علوم رفتاری. آگه.
- سفیدگر، س. (۱۳۸۶). بررسی میزان پای‌بندی پایان‌نامه‌های کارشناسی ارشد دانشگاه فردوسی مشهد بر اساس استانداردهای معتبر. [پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه آزاد اسلامی]
- سوری، ح. (۱۳۸۴). خطاهای متداول در تحقیقات علوم پزشکی و کنترل آنها. مرکز ملی تحقیقات علوم پزشکی کشور.
- شعبانی، ا.، عسگری، ع.، همایی، ر.، و سعادت، ر. (۱۳۹۰). بررسی میزان انطباق چکیده فارسی پایان‌نامه‌های دوره دکتری عمومی دانشگاه علوم پزشکی اراک با استانداردهای چکیده نویسی (ISO214). مدیریت اطلاعات سلامت، ۸ (۳)، ۳۸۲-۳۹۴.
- صادقی، ح.، جلائی فر، م.، شریف زاده، غ. (۱۳۹۴). بررسی ضریب همکاری گروهی، تحلیل محتوا، استنادی و میزان رعایت شیوه و نکویر در منبع نویسی مقالات مجله علمی-پژوهشی دانشگاه علوم پزشکی بیرجند. *مجله علمی دانشگاه علوم پزشکی بیرجند*، ۲۲ (۱)، ۷-۱.
- عبد خدا، ه.، و عبداللهی، ل. (۱۳۸۹). بررسی میزان انطباق چکیده مقاله‌های فارسی زبان دانشگاه علوم پزشکی تهران با استانداردهای ایزو ۲۱۴ و دستورالعمل گروه و نکویر در سال ۱۳۸۸. *مجله دانشکده پیراپزشکی دانشگاه علوم پزشکی تهران (بیاورد سلامت)*، ۴ (۱ و ۲)، ۶۱-۵۴.
- قناعی، م.، شفقی، ف.، مزیدی، ا.، نیک زاد، م.، و عظیمی، ح. (۱۳۷۷). بررسی ۵ ساله پایان‌نامه‌های دانشجویان پزشکی دانشگاه علوم پزشکی گیلان. *مجله دانشکده پزشکی دانشگاه علوم پزشکی گیلان*، ۷ (۲۵ و ۲۶)، ۹-۱۵.
- قیوم زاده، م. (۱۳۸۳). بررسی کیفی پایان‌نامه‌های ارائه شده در مقطع دکتری عمومی در دانشکده پزشکی در طی سال‌های ۱۳۷۰ لغایت ۱۳۷۵. *نشریه طلوع بهداشت*، ۳ (۲).
- کلاهدوزان، ا.، معینی، م.، پاپی، ا.، عسگری، غ.، و ذوالفقاری، ب. (۱۳۸۳). بررسی توزیع فراوانی عدم رعایت اصول نگارش فارسی در پایان‌نامه‌های کارشناسی ارشد ناپیوسته و دکتری دانشکده‌های پزشکی و داروسازی در سال ۱۳۷۹-۱۳۷۵. *مجله مدیریت و اطلاعات در بهداشت و درمان*، ۱ (۲)، ۵۰-۵۶.
- کلاهی، ع. (۱۳۸۲). خلاصه گزارش نهایی طرح پژوهشی مقایسه کیفیت پایان‌نامه‌های دوره دکتری عمومی پزشکی دانشگاه‌های علوم پزشکی کشور در سال‌های تحصیلی ۱۳۷۰-۱۳۷۱ و ۱۳۷۸-۱۳۷۷. معاونت پژوهشی وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی، ۳۴-۱.
- گیلوری، ع. (۱۳۷۴). بررسی میزان همخوانی نشریات فارسی با استانداردهای ایزو. [پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه علوم پزشکی ایران]
- مانده گاریان، ه. (۱۳۸۸). بررسی و تحلیل پایان‌نامه‌های کارشناسی ارشد رشته تکنولوژی آموزشی دانشگاه علامه طباطبایی بر اساس میزان انطباق با حیطه‌های رشته تکنولوژی آموزش و اصول نگارش علمی. [پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه علامه طباطبایی]
- محمد نژاد شورکایی، م.، جشنی آرنی، م.، و یزدانی، ح. (۱۳۹۰). فراروش تحقیقات انجام شده در زمینه عوامل مؤثر بر رضایت مشتری: تحلیل استنادی پایان‌نامه‌های کارشناسی ارشد و دکتری دانشگاه‌های دولتی تهران. *چشم انداز مدیریت بازرگانی*، ۳۹، ۱۴۱-۱۶۴.
- مختاری، ح. (۱۳۸۳). انطباق چکیده مقاله‌های نشریه‌های دانشگاه‌های علوم پزشکی و دستورالعمل‌های گروه و نکویر و استاندارد ایزو ۲۱۴. [پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه علوم پزشکی ایران]
- مقدم، ع. و دیگران. (۱۳۸۶). راهنمای روش تحقیق و پژوهش‌های کاربردی (برای دانشجویان دامپزشکی و علوم دامی). انتشارات

دانشگاه رازی.

مقصودی، م. (۱۳۸۵). بررسی توصیفی عناوین پایان‌نامه‌های گرایش‌های علوم سیاسی و روابط بین‌الملل (دانشگاه‌های دولتی شهر تهران). پژوهشنامه علوم سیاسی، ۵، ۱۴۳-۱۵۲.

منتجب، ف.، عطایی، ز.، و صافی زاده، ح. (۱۳۸۸). میزان رعایت استانداردهای ایزو ۷۱۴۴ و عناصر تحقیق در پایان‌نامه‌های دانشکده‌های دانشگاه علوم پزشکی کرمان بین سال‌های ۸۳-۷۸. مرکز مطالعات و توسعه آموزش پزشکی، ۶ (۱)، ۵۷-۶۵.

میرصمدی، م.، چهره‌ای، ع.، و باقرزاده، ا. (۱۳۷۸). بررسی پایان‌نامه‌های فارغ‌التحصیلان دوره پزشکی عمومی در نیمه اول سال ۱۳۷۸ دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی ایران از نظر رعایت اصول علمی نگارش. مجله دانشگاه علوم پزشکی ایران، ۹ (۳۲)، ۷۴۱-۷۵۰.

والی من، ن. (۱۳۸۹). روش تحقیق در علوم اجتماعی. ترجمه محسن نیازی، محسن صلابت، فریدون بهادرانی. انتشارات سخنوران. وطن‌دوست، ع. (۱۳۸۵). آمار در پژوهش‌های کاربردی. استاد.

References

- Abd Khoda, H., Abdullahi, L (2010). Examining the degree of compliance of Persian language articles of Tehran University of Medical Sciences with ISO 214 standards and guidelines of the Vancouver group in 2018. *Journal of Paramedical Faculty of Tehran University of Medical Sciences (Biyavard Salamat)*, 4(1, 2), 54-61. [In Persian]
- Asif Zadeh, S., Akbar Shahi, Sh., Hashemi, F., & Mashazan, M. (2008). Evaluation of specialized medical theses of Qazvin University of Medical Sciences. *Journal Gilan University of Medical Sciences*, 17 (64), 56-72. [In Persian]
- Asadi Gorgani, F., Talibian, A., & Ali Ramezani, h. (2001). A comparative study of the degree of compliance with the Vancouver method and ISO standards in a thesis Doctorate of Kerman University of Medical Sciences. *Journal of Medical Information and Management*, 4 (10 and 11), 29-36. [In Persian]
- Bruyn, de. P, J., Rensburg, van, & Fika, J. (2012). *Guide for M & D students on writing a research proposal*, MC de Lange. *The Study Measure Acquaintance and Used Students Graduate of the Veterinary Medicine College*.
- Delaware, A. (2010). *Research method in psychology and educational sciences*. (Edition 4). Eshar Ed.,
- Davami, M., Moini, L., & Rafiei, M. (2001). Examining the principles of writing medical theses of Arak University of Medical Sciences graduates over the years 1373-79. *Journal of Arak University of Medical Sciences (Raehvard Danesh)*, 4 (3), 23-32. [In Persian]
- Diani, M. (2012). *Research methods in librarianship and information*. Computer Library. Diani, M. (2006). *Research bottlenecks in social sciences*. Computer Library. [In Persian]
- Esmaili, R. & Yousliani, G. (2004). Analytical review of the theses of undergraduate students of higher education centers while promoting the educationists Isfahan province. *Journal of Knowledge and Research in Educational Sciences*, 2, 37-64. [In Persian]
- Gitanjali, B. & Raveendran, R. (1998). Teaching research methodology to postgraduates: Is dissertation the only method?. *National Medical Journal of India*, 11 (1), 23-25.
- Glatthorn, A. & Bourke, S. (2002). *Writing the winning thesis or dissertation: A step-by-step guide*: Corwin Press.
- Glatthorn, A. & Joyner, R. (2005). *Writing the winning thesis or dissertation: A step-by-step guide: California*, Corwin Press.
- Goodarzi, R. & Gholami, J. (2017). Types and Functions of Citations in Native vs. Non-native Written Medical. *The Journal of Urmia University of Medical Sciences*, 28(4), 54-63
- Guillory, A. (1995). Examining the compliance of Persian publications with the ISO standard. [Master's thesis, Iran University of Medical Sciences] [In Persian]
- Hari, A. & Shahbadaghi, A. (2014) *Citation methods in scientific writings: international guidelines*. (Edition 2). University of Tehran. [In Persian]
- Ismail. (2022). *Research methods in psychology and educational sciences*. (3rd edition). Duran.
- Pasha Sharifi, H. & Taleghani, N. (2011). *Research methods in educational and behavioral sciences*. (Edit 2). Rushd Publications. [In Persian]
- Johnston, S. (1997). Examming the examiners: an analysis of examiners' reports on doctoral theses. *Studies in higher education*, 22 (3), 333-347
- Irannejad Parisi, M. (2012). *Principles of thesis writing (from topic selection to final defense)*, Madirers. Biyabangard. [In Persian]
- Khaki, G. (2022). *Research method with thesis writing approach*. (Third edition). Fujan Publications Tehran Khaki, G. (2011). *Research method with an approach to thesis writing*. Reflection. [In Persian]

- Khosravi, M. (2007). Examining the degree of compliance with ISO 7144 standard in theses. *Book Quarterly*, 70, 53-68. [In Persian]
- Kolahdozan, A., Moini, M., Papi, A., Askari, Gha, & Zulfiqari, b. (2004). Examining the distribution of the frequency of non-observance of Persian writing principles in theses Non-consecutive master's degree and doctorate in the faculties of medicine and pharmacy in 1375-1379. *Journal of management and information in health and treatment*, 1 (2), 50-56. [In Persian]
- Kolahi, A. (2003). Summary of the final report of the research project comparing the quality of theses in general medical doctorate courses in medical sciences universities country in the academic years of 1370-1371 and 1378-1377, research assistant of the Ministry of Health, Treatment and Medical Education; 1382: 1-34. [In Persian]
- Mandegarian, H. (2009). Review and analysis of Master's theses in the educational technology field of Allameh Tabataba'i University based on the amount Compliance with the fields of education technology and the principles of scientific writing. [Master's thesis. Department of Educational Sciences, Allameh Tabataba'i University]. [In Persian]
- Mohammad Nejad Shorkai, M., Jashini Arani, M., & Yazdani, H. (2010). *A review of research conducted on the factors affecting customer satisfaction: citation analysis*. [Master's theses and doctoral theses of universities]. [In Persian]
- Mokhtari, H. (2003). *Adaptation of the abstracts of the articles of the medical sciences universities and the guidelines of the Vancouver group and the ISO 214 standard*. [Master's thesis, Iran University of Medical Sciences] [In Persian]
- Moghadam, A. and others. (2016). *Guide to research methods and applied research (for students of veterinary medicine and animal sciences)*. Publications Razi University. [In Persian]
- Makhsoudi, M. (2006). Descriptive examination of theses titles of political science and international relations (Tehran public universities). *Journal of Political Science*, 5, 143-152. [In Persian]
- Mutjab, F; Atai, Z; Safizadeh, H. (2009). Compliance with ISO 7144 standards and research elements in theses of university faculties Kerman Medical Sciences between 1978-83. *Center for Studies and Development of Medical Education*, 6(1), 57-65. [In Persian]
- Mirsamadi, M.; a face Bagherzadeh, A. (1999). Examining theses of the graduates of the general medicine course in the first half of 2018 Medical sciences and health care services of Iran in terms of compliance with the scientific principles of writing. *Journal of Iran University of Medical Sciences*, 9(32), 741-750. [In Persian]
- Murray, R. (2017). Ebook: *How to write a thesis*. McGraw-Hill Education (UK).
- Pickard, A. J. (2007). *Research methods in information*. Facet Article First published online., Available online at: <http://online.library.wiley.com/doi/10.1002/asi.20858> Viewed on(2011/09/20)
- Powell, R. (2006). *Basic research methods for librarians*. Translated by Najala Hariri. Islamic Azad University, Science and Research Unit. Center for Scientific Publications. [In Persian]
- Qayyumzadeh, M. (2004). Qualitative review of theses presented at the general doctorate level in the Faculty of Medicine during the years 1370 to 1375. *Tolo Health magazine*, 3(2). [In Persian]
- Sobhani, A., Pourramzan, M., & Zakir Naqibi, A. (1998). Examining compliance with the length of scientific writing of research theses of medical students. *Journal Faculty of Medicine, Gilan University of Medical Sciences*, 7, (25-26), 8-1. [In Persian]
- Sarmad, Z., Hijazi, A., & Bazargan, A. (2022). *Research methods in behavioral sciences*. Ad.
- Sefidgar, S. (2006) Examining the degree of compliance of master's theses of Ferdowsi University of Mashhad based on valid standards. [Thesis Masters, Islamic Azad University] [In Persian]
- Suri, H. (2005). *Common errors in medical science research and their control*. National Medical Sciences Research Center. [In Persian]
- Shabani, A., Askari, A., Homai, R., & Saadat, R. (2010). Examining the degree of adaptation of Persian abstracts of general doctorate theses of the University of Science Arak medicine with abstract writing standards (ISO214). *Health Information Management*, 8(3), 382-394. [In Persian]
- Sadeghi, H., Jalaifar, M., & Sharifzadeh, G. (2014). Investigating the coefficient of group cooperation, content analysis, references and the extent of compliance with the Vancouver method in the sourcing of scientific-research journal articles of Birjand University of Medical Sciences. *Scientific Journal of Birjand University of Medical Sciences*, 22(1), 1-7. [In Persian]
- Saupperl, A. (2010). Scholarly Abstracts in Pharmacology, Sociology, and Linguistics and Literature. *Logical Structure of Journal of the American Society for Information Science and Technology*, 59(9). Article First published online., Available online at: <http://online.library.wiley.com/doi/10.1002/asi.20858> Viewed on(2020/09/20)
- Tafarshi, Sh. & Afshan, T. (2010). Examining the extent of compliance with the Vancouver method in the reference writing of dental theses of Shahid University of Medical Sciences Beheshti between the years 1383-1388. *Journal of Faculty of Dentistry Shahid Beheshti University of Medical Sciences*, 28 (1), 47-55. [In Persian]
- Zarei, M. (2013). Effectiveness of teaching referencing skills to students, a case study: Faculty of Medicine, Mashhad University of Medical Sciences. *systems and Information Services*, 3(3 and 4), 61-80. [In Persian]
- Zukani, M., Shafaqi, F., Meghazi, A., Nikzad, Ma., & Azimi, H. (1998). 5-year review of theses of medical students of the University of Medical Sciences Gilan, *Journal of Parashki University of Sciences Faculty of Medicine, Gilan*, 7 (25 and 26), 9-15. [In Persian]

- Vali Man, N. (2009). *Research method in social sciences*. Translated by Mohsen Niazi, Mohsen Salabat, Fereydoun Bahadrani. Sokhnoran Publications. [In Persian]
- Watandost, A. (2006). *Statistics in applied research*. Professor. [In Persian]
- Webster, F., D. Pepper, Jenkins. (2000). Assessing the undergraduate dissertation. *Assessment & Evaluation in Higher Education*, 25 (1), 71-80.

Optimizing the provision of archival material services based on the design and application of the book locator tool

Reza Ahmadi Zamani¹ | Zohreh Mirhosseini²

1- Ph.D. student of Knowledge and Information Science, Islamic Azad University - North Tehran Branch. daneshzamani@yahoo.com

2- Associate Professor of Islamic Azad University, North Tehran Branch, PhD in Information Science. (Corresponding Author) z_mirhosseini@iau-tnb.ac.ir, zmirhosseini@yahoo.com

Article Info	ABSTRACT
Article type: Research Article	Objective: "To investigate the optimization of the provision of archival material services based on the design and application of the book locator tool, in order to facilitate the restoration and accurate arrangement of resources. The existence of issues and problems in the archive of documents and documents, such as: confusion; depreciation; the disappearance of archival materials; Moving and misplacing; The accuracy in returning the sources and other things was investigated and led to the invention of the "book locator tool".
Article history: Received: 21 January 2023 Received in revised form: 14 February 2023 Accepted: 01 March 2023 Published online: 16 March 2023	Methodology: It is a semi- experimental method and a type of applied and fundamental research. The statistical population of the research included 10 libraries in Tehran, which have several characteristics in common. In this research, it was done by distributing "pre-test" and "post-test" questionnaires among 50 employees working in the repository and archive of the target community. number of fifty "book locator tools" were made and tested for two months, then the frequency distribution was done and analyzed using Excel and EPSS software.
Keywords: Source Archive, The Librarian, Returning And Sorting Resources Carefully, Shelf, Book Locator Tool, Archival Material.	Results: The results showed that by replacing the "book locator tool" the problem of confusion of other sources has been solved by 96%. More than 71% of the sample people consider the use of "new device" to be effective in reducing the depreciation of archival materials. More than 87% have stated that by testing the proxy device, it is fast and takes less time (between 30 and 60 seconds). According to 98% of the people in the group, using the locator tool, the amount of "displacement and misarrangement" of archival materials was resolved when restoring and arranging. And 96% have seen the "flashing light" of the locator on the shelf, which has caused the attention of librarians to be attracted quickly and has also been effective in saving time.
	Conclusion: The results of the research showed that 100% of the studied libraries are without tools and devices such as "Book Locator" and the sorting of documents is done by the employees and librarians working in the archive. 90% of the people in the sample have evaluated the use of the "book locator tool" useful, which indicates the efficiency of the replacement device. Accordingly, it can be used generally for all libraries.

Cite this article: Ahmadi Zamani, R. & Mirhosseini, Z. (2022). Optimizing the provision of archival material services based on the design and application of the book locator tool. *Journal of Knowledge Studies*, 15(59), 54-73.

DOR :20.1001.1.20082754.1401.15.59.1.1

© The Author(s).

Publisher: Islamic Azad University North Tehran Branch

شناسایی روابط موضوعی بین منابع مورد استفاده توسط کاربران مرکز منطقه‌ای اطلاع‌رسانی علوم و فناوری با استفاده از تکنیک متن کاوی

خجسته شعبانی^۱ | عاصفه عاصمی^۲

۱- کارشناس ارشد رشته علم اطلاعات و دانش‌شناسی_دانشگاه اصفهان (نویسنده مسئول) khojastehshabani@yahoo.com

۲- عضو هیئت علمی دانشگاه کورینوس بوداپست، دانشیار دانشگاه اصفهان af_asemi@yahoo.com

اطلاعات مقاله	چکیده
<p>نوع مقاله: مقاله پژوهشی</p> <p>تاریخ دریافت: ۱۴۰۱/۱۱/۰۱</p> <p>تاریخ بازنگری: ۱۴۰۱/۱۱/۲۵</p> <p>تاریخ پذیرش: ۱۴۰۱/۱۲/۱۰</p> <p>تاریخ انتشار آنلاین: ۱۴۰۱/۱۲/۲۵</p>	<p>هدف: هدف اصلی پژوهش حاضر بررسی روابط موضوعی در عناوین منابع مورد استفاده توسط کاربران رایسست با استفاده از تکنیک متن کاوی بود. بنابراین، به بازتاب چگونگی روابط موضوعی در منابع اطلاعاتی کاربران در مرکز رایسست مبادرت شده، تا از طریق شناخت به رفتار و احساس استفاده کنندگان دست یابند.</p> <p>روش پژوهش: روش پژوهش مبتنی بر متن کاوی بود، که به داده کاوی بر روی متن، تحلیل متن و به منظور فرایند استخراج اطلاعات با کیفیت از متن اشاره دارد. دسترسی اطلاعات به متن کامل مقالات مجلات علمی - پژوهشی، علمی - ترویجی، مجموعه مقالات کنفرانس‌ها و همایش‌های علمی، کتاب‌های لاتین و فارسی جامعه آماری پژوهش را تشکیل داده، که با استفاده از روش سرشماری، کلید داده‌های حاصل از گزارش‌گیری توسط رایسست بررسی گردید. به منظور تجزیه و تحلیل داده‌ها و تحلیل متن از نرم افزار ویانت، و برای پاکسازی و نرمال سازی داده‌ها از نرم افزار پایتون بهره جویی گردید.</p> <p>یافته‌ها: براساس یافته‌ها از داده‌های حاصل شده، ۲۱ کلمه و ۱۶۰ کلمه موضوعی پر تکرار از منبع مورد استفاده در پایگاه اطلاعاتی رایسست مشخص گردید. دور نمای لوم از چگونگی توزیع کلمات موضوعی با تکرار بالا تهیه شده و ضریب همبستگی تکرار موضوعات پر استفاده در عنوان‌های منابع اطلاعاتی تدوین شد. به منظور تدوین نمایه درهم کرد کلمات موضوعی پر تکرار ترند (Trend) استفاده شد.</p> <p>نتیجه‌گیری: نتایج نشان داد که تدوین پژوهش در مجموعه سازی منابع الکترونیکی پایگاه‌های اطلاعاتی و پیش‌نگری در آینده این دسته از منابع به مدیران مراکز اطلاع‌رسانی و کاربران آنها مفید است.</p>
<p>واژه‌های کلیدی:</p> <p>داده کاوی، متن کاوی، تحلیل هم‌رخدادی واژگان، پایگاه اطلاعاتی رایسست.</p>	

استناد: شعبانی، خ. و عاصمی، ع. (۱۴۰۱). شناسایی روابط موضوعی بین منابع مورد استفاده توسط کاربران مرکز منطقه‌ای اطلاع‌رسانی علوم و فناوری با استفاده از تکنیک متن کاوی. *دانش‌شناسی*، ۱۵ (۵۹)، ۵۴-۷۳.

DOR: 20.1001.1.20082754.1401.15.59.4.4

حقوق مؤلف © نویسنده‌گان.

ناشر: دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران شمال

مقدمه

فعالیت‌های پژوهشی در قالب‌های مختلف مانند طرح پژوهشی، پایان نامه، مقاله علمی، و اشکال دیگر ارائه می‌شود. در طول سال‌های اخیر در حوزه تولید علم، برای پژوهشگران و سازمان‌های آنها، آنچه هم عرض با افزایش تعداد کمی تولیدهای علمی به ویژه انتشار مقاله اهمیت یافته، افزایش کیفیت مقالات است. اهمیت کیفیت و کمیت مقالات پژوهشی مورد توجه پژوهشگران و مؤسسات آموزش عالی و تحقیقاتی شاخص‌های کمی مانند تعداد استنادات، ضریب تأثیر مجلات، و مواردی از این قبیل اندازه‌گیری می‌شود؛ شاخص‌های دیگری همچون افزایش شاخص اچ و مانند آنها، برای پژوهشگران و سازمان‌ها اهمیت زیادی دارد. از راه‌های افزایش عملکرد پژوهشی، گسترش استناد مقالات و انتشارات علمی است. چاپ مقاله در یک مجله با ضریب تأثیر مطلوب، ضمانتی برای افزایش استنادات بیشتر به مقاله مورد نظر نیست. جدای از کیفیت یک مقاله، افزایش مشاهده پذیری مقالات و اشتراک علمی میان پژوهشگران موجب افزایش تعداد استنادات مؤثر خواهد شد (بتولی، ۱۳۹۶). با این احوال، موضوع استفاده از مقالات و پرتکراری در بهره‌جویی از منابع به منزله یکی از اصول مورد ارجاع در سنجش جنبه‌های کمی محسوب می‌شود.

متن کاوی^۱ نخستین بار توسط فلدمن و داگان عنوان شد. متن کاوی زمینه چند رشته‌ای از بازیابی اطلاعات^۲، پردازش زبان طبیعی^۳، آمار، و یادگیری ماشینی^۴ است. کاربردهای این حوزه دسته‌بندی، خوشه‌بندی، خلاصه‌سازی و یافتن روابط میان مفاهیم در متون می‌باشد (اللهیاری^۵ و همکاران، ۲۰۱۷). متن کاوی، که به آن تحلیل متن^۶ نیز گفته می‌شود، فرایند تبدیل داده‌های متنی غیر ساخت‌یافته به اطلاعات با معنا و عملی است. که از طریق شناسایی «موضوعات»^۷، «الگوها»^۸، و «کلمات کلیدی»^۹ مرتبط به کاربران اجازه می‌دهد بدون نیاز به بررسی دستی حجم عظیمی از اطلاعات، دانش، و اطلاعات مفیدی از داده‌های متنی غیر ساخت یافته به دست آورند (جاداریان، ۱۳۹۸). تالیب و همکاران فرایند متن کاوی را شامل آماده سازی، پردازش متن، و تحلیل متن می‌دانند (تلیب و دیگران^{۱۰}، ۲۰۱۶). هر مرحله به شرح زیر بیان شده است:

با توجه به اینکه متن کاوی به استخراج اطلاعات مفید می‌پردازد، لازم است که معانی واژه و کلید واژه نیز مورد بررسی قرار گیرد. واژه یا کلمه به مجموعه حروفی که یک واحد را تشکیل داده، اطلاق می‌شود. در دستور زبان فارسی، معمولاً واژه را در نه نوع دسته بندی می‌کنند: اسم، صفت، عدد، کنایه، فعل، قید، حرف اضافه، حرف ربط، و صوت. «واژه» کوچک‌ترین شکل معنادار از حرفها می‌باشد اگر بتواند به تنهایی به کار رود. برای نمونه، «-انه» در واژه‌هایی مانند مردانه، زنانه، مهربانانه، دارای معنی ویژه خود است، ولی از آن جا که نمی‌توان آن را به تنهایی به کار برد، واژه نامیده نمی‌شود. بسیاری از واژه‌ها به بخش‌های کوچکتری بخش پذیرند که به آن‌ها تک واژه گفته می‌شود. تکواژ کوچکترین بخش واژه است که در بسیاری از موارد یک واژه مستقل محسوب شده و در برخی موارد نیز واژه به حساب نمی‌آید (اگرای^{۱۱} و همکاران، ۱۹۹۳).

کلید واژه به کلماتی گفته می‌شود که از متنی طولانی استخراج شده و در بسامدی بالا و البته غیراتفاقی گویای موضوع‌های مهم آن متن می‌باشد (اسکات و تریبل^{۱۲}، ۲۰۰۶). اصطلاح کلیدواژه‌های موضوعی معمولاً برای مقالات و تولیدهای علمی بکار می‌روند. در واقع کلیدواژه‌ها موضوعی کلمات ساده یا مرکبی هستند که بیانگر محتوا هستند. از دیدگاه (اس. ای. ا.^{۱۳}) آن‌ها کلماتی هستند که کاربر

1. Text mining
2. Information Retrieval
3. Natural Language Processing (NLP)
4. Machine learning
5. Allahyari c
6. Text Analysis
7. Topics
8. Patterns
9. Keywords
10. Talib & etc
11. O'Grady, Dobrovolsky, & Aronoff
12. Scott & Tribble
13. SEO

جست‌وجو کننده را وارد موتورهای جست‌وجو می‌کند. نویسندگان و پدیدآورنده گاه بایستی از کلیدواژه و کلماتی در عنوان استفاده کنند که به خوبی بیانگر محتوای تولید علمی آنها باشد. از طرفی بهره‌جویی از کلیدواژه‌های مناسب نقش مهمی در بهینه‌سازی وبسایت دارد و بایستی با زبان کاربر همخوانی داشته باشد. بدین ترتیب استفاده کنندگان از مطالب می‌توانند به آسانی اطلاعات مورد نیاز خود را بازیابی کرده و پدیدآورندگان بدین ترتیب بازیابی نیاز اطلاعاتی خوانندگان تولیدهای علمی خود را امکان‌پذیر می‌سازند. به همین دلیل توسعه فهرست کلیدواژه‌های یک پایگاه اطلاعات علمی اولین و مهمترین گام در بهینه‌سازی آن پایگاه اطلاعاتی است.

در پایگاه‌های اطلاعات علمی در دو قسمت مهمترین واژه‌های بیانگر موضوع منبع اطلاعاتی وجود دارد. یکی در عنوان منبع و دیگری در قسمت کلیدواژه‌هایی که توسط نویسنده معرفی می‌شود. کلمات کلیدی نویسنده بلافاصله بعد از چکیده نوشته می‌شود. این کلمات در برگیرنده موضوعات اصلی و فرعی مقاله است. این کلیدواژه‌ها نقش مهمی در نمایه‌سازی مناسب و مؤثر مقالات و مجلات توسط پایگاه‌های اطلاعاتی نمایه‌کننده مقالات دارند. بر همین اساس شانس دستیابی به مقاله در جست‌وجوی راحت و سریع توسط پژوهشگران افزایش می‌یابد. در نهایت میزان استناد به آن مقاله یا منبع علمی بالا رفته که نهایتاً تعداد استناد نشان دهنده محبوبیت و اعتبار علمی آن منبع است. کلمات کلیدی همیشه در عنوان و چکیده مقاله استفاده می‌شوند.

طبق استانداردهای جاری، نمایه‌سیاهه نظام‌یافته مدخل‌هایی است که به‌منظور کمک به استفاده‌کنندگان در جایابی اطلاعات سند ساخته می‌شود. در واقع نمایه خط ارتباطی بین منابع اطلاعاتی و استفاده‌کننده یا کاربر است. نمایه‌ها به دو دسته کلی توصیفی و موضوعی طبقه‌بندی می‌شوند. نمایه توصیفی، نمایه‌ای است که اسناد را بر اساس ویژگی‌های اطلاعاتی غیرموضوعی (که معمولاً به اطلاعات کتابشناختی موسوم هستند) فهرست و طبقه‌بندی می‌نماید. نمایه موضوعی، نمایه‌ای است که اسناد را براساس زمینه‌های اطلاعاتی آن که بار موضوعی دارد، فهرست نموده و دسترسی به اسناد را از طریق موضوع امکان‌پذیر می‌سازد. در نمایه‌سازی موضوعی، نخستین گام، شناخت نوع و دامنه مطالب سند و تحلیل موضوعی آن است. هدف از نمایه‌سازی آماده کردن اسناد با هدف بازیابی است. در واقع هدف نمایه‌سازی افزایش میزان دسترسی مراجع‌کنندگان به مطالب موضوعی مورد جست‌وجو است. از این نظر، ممکن است که نمایه‌سازی‌ها با توجه به جامعه استفاده‌کننده و نیازهای اطلاعاتی آنها با هم متفاوت باشند. گزینش مواد از میان مطالب منتشره، توجه به موضوعی خاص، سوگیری زبانی، توجه به مدرک و منبعی خاص و ... از جمله عواملی هستند که می‌توانند بر هدف نمایه‌سازی تأثیر بگذارند.

رایسست (مرکز منطقه‌ای اطلاع‌رسانی علوم و فناوری)^۱ یک مرکز اطلاعاتی و پژوهشی در شهر شیراز است که با هدف تأمین نیازهای اطلاعاتی و تأمین مدارک علمی مورد نیاز اعضای هیئت علمی، پژوهشگران و دانشجویان کشورهایی که در حوزه جغرافیایی ایران قرار دارند، تأسیس شده است. رایسست، در طول فعالیت خود با تأسیس پایگاه‌های اطلاعاتی مختلف سعی در رفع نیازهای اطلاعاتی جامعه علمی کشور کرده است. این پایگاه حاوی مقالات اکثر نشریات داخلی به زبان فارسی بوده و مقالات آن به صورت تمام متن و بدون محدودیت موضوعی تهیه شده که می‌توان بر اساس گزینه‌های مختلف مانند عنوان، موضوع، نویسنده، و سایر گزینه‌ها در آن جست‌وجو نموده و اطلاعات مورد نیاز را بازیابی نمود (رایسست، ۱۳۹۹).

با توجه به اینکه در زمینه تحلیل کمی روابط موضوعی بین عناوین منابع اطلاعاتی مورد استفاده توسط کاربران رایسست با استفاده از تکنیک متن‌کاوی پژوهش جامع و کافی انجام نشده است و تحقیق در این زمینه برای ارتقا رایسست مهم است، این پژوهش با هدف تعیین روابط موضوعی در عناوین منابع اطلاعاتی مورد استفاده توسط کاربران رایسست با استفاده از تکنیک متن‌کاوی انجام شده است. مسئله از آنجا ناشی می‌شود که اطلاعاتی از وضعیت میزان استفاده از موضوعات مورد توجه در منابع اطلاعاتی فارسی در دسترس عموم نبود. از طرفی رایسست یکی از مهمترین پایگاه‌های اطلاعاتی در ایران است که منابع اطلاعات علمی را در اختیار کاربران قرار می‌دهد. بنابراین برای آگاهی از وضعیت موضوعات مورد استفاده از این پایگاه اطلاعات علمی، تصمیم بر آن شد تا بر اساس میزان استفاده و جست‌وجوی کاربران از این پایگاه اطلاعاتی، موضوعات مورد توجه در عنوان منابع اطلاعاتی بررسی شود. در نهایت نیز یک نمایه درهم کرد موضوعی

از این نتایج ارائه شود. در حال حاضر میزان استفاده از کلیدواژه‌های نویسنده برآحتی قابل گزارش‌گیری است ولی چگونگی وضعیت استفاده از موضوعات مورد کاربرد در عنوان نیاز به تحقیق جامعی دارد تا با استفاده از نتایج آن بتوان واژه‌نامه‌های تخصصی و موضوعی کاربر پسند را بهینه‌سازی نمود. در پژوهش جاری مقصود از منابع اطلاعاتی مورد استفاده به مواردی اطلاق شده که به توسط کاربران و در جهت اعمال بهره‌جویی از آنها مورد جست‌وجو قرار گرفته و در حقیقت با طلب و استفاده پژوهشی کاربر مواجه شده است. بر این قرار در این پژوهش، به بازتاب چگونگی روابط موضوعی در منابع اطلاعاتی کاربران در مرکز رایسست مبادرت شده، تا از طریق شناخت به رفتار و احساس استفاده‌کنندگان و مراجعین در بهره‌جویی از مواد مورد نیاز دسترسی حاصل شود. چنین رویکردی می‌تواند ملاحظات بهره‌جویی از منابع و مقالات را برای سیاست‌گذاری آینده آشکار نماید. بنابراین، پرسش‌های پژوهش، به شرح ذیل است:

۱. نمای متنی موضوعات پر استفاده در عنوان‌های منابع اطلاعاتی مورد استفاده توسط کاربران رایسست با استفاده از تکنیک متن کاوی چگونه است؟

۲. توزیع موضوعات پر استفاده در عنوان‌های منابع اطلاعاتی مورد استفاده توسط کاربران رایسست با استفاده از تکنیک متن کاوی چگونه است؟

۳. همبستگی تکرار موضوعات پر استفاده در عنوان‌های منابع اطلاعاتی مورد استفاده توسط کاربران رایسست با استفاده از تکنیک متن کاوی چگونه است؟

نتایج پژوهش سهرابی و غفاری (۱۳۹۸) مربوط به خوشه‌بندی سلسله‌مراتبی به روش «وارد» منجر به شکل‌گیری پنج خوشه در این حوزه گردید که از مهم‌ترین خوشه‌ها می‌توان به «علم ارتباطات»، «دسترس‌پذیری علم» و «سنجش علمی» اشاره نمود. نتایج نمودار راهبردی نشان داد که خوشه «دسترس‌پذیری علم» جزء خوشه‌های بالغ و مرکزی به حساب می‌آید و نقش محوری و اساسی در حوزه ارتباطات علمی دارد. همچنین خوشه «سنجش علمی» جزء خوشه‌های مرکزی ولی توسعه‌نیافته و به موضوعات در حال ظهور مثل «تحویل مدرک» و «دسترس‌پذیری آزاد به انتشارات» اشاره شد. بر اساس نتایج پژوهش سهیلی و همکاران (۱۳۹۷) مربوط به نمودار راهبردی، مباحث علم‌سنجی، بهترین جایگاه را در پژوهش‌های علم اطلاعات و دانش‌شناسی ایران دارند و عناوینی نظیر رابط کاربر، معماری اطلاعات، موتورهای جست‌وجو، کتابخانه دیجیتال، ابر داده، جست‌وجوی اطلاعات، حفاظت اطلاعات، مدیریت دانش، هستی‌شناسی، مصورسازی، و شبکه‌های اجتماعی جزء موضوعات نوظهور در مطالعات علم اطلاعات و دانش‌شناسی ایران هستند. نتایج پژوهش رحیمی و همکاران (۱۳۹۷) به ارائه مدل موضوعی احتمالاتی مبتنی بر روابط محلی واژگان در پنجره‌های هم‌پوشان منجر شد که روش پیشنهادی، موضوعات منسجم‌تری را تولید و در کاربرد خوشه‌بندی اسناد، دقیق‌تر از دو مدل آل. دی. آ. و بی. تی. ام.^۱ عمل می‌کند. مسعودی و راحتی قوچانی (۱۳۹۴) به ارائه مدلی برای رفع ابهام از واژگان مبهم فارسی به وسیله استخراج ویژگی‌های جدید پرداختند. صدیقی (۱۳۹۳) در پژوهشی نشان داد که بر اساس روش تجزیه و تحلیل هم‌رخدادی واژگان می‌توان موضوعات علمی را استخراج و ارتباط میان آنها را به صورت مستقیم از محتوای موضوعی کشف کرد. چن و همکاران ترکیبی از الگوریتم‌های مدل‌سازی موضوع و کتاب‌سنجی چالش‌های جدیدی در تفسیر و درک نتیجه مدل‌سازی موضوع ایجاد و رویکرد شناسایی رابطه موضوع برای مدل‌سازی کمی روابط بین موضوعات ارائه کرده است (چن^۲، ۲۰۱۹). مانتیلا و همکاران به سیر تکامل و تجربه و تحلیل احساسات در بررسی مباحث تحقیق، مکان‌ها، و مقالات برتر با توجه به استناد به دیگر مقالات منتشره مبادرت کرده و نشان دادند که در سال‌های اخیر، تجزیه و تحلیل احساسات به تجزیه و تحلیل بررسی محصولات پیوسته به متن رسانه‌های اجتماعی از تویتر و فیس‌بوک تغییر یافته است (مانتیلا و همکاران^۳، ۲۰۱۹). بسیاری از موضوعات فراتر از بررسی محصولات مانند بازارهای سهام، انتخابات، بلایای طبیعی، پزشکی، مهندسی نرم افزار، و حمله سایبری به استفاده از تجزیه و تحلیل احساسات مبادرت ورزیده‌اند. میلر پروژه‌های متن کاوی دیجیتال در علوم انسانی را با قابلیت‌های تجزیه و تحلیل محتوا با ابزارهای ویانت^۴

1. LDA و BTM

2. Chen

3. Mantyla & etc

4. Voyant

ارزیابی کردند و نشان دادند که ابزارهای ویانت، نرم‌افزاری با دسترسی آزاد بوده که متن کاوی کاربرپسند با مستندات خوب دارد. گروسی و مانتیلا در مطالعه‌ای با تأکید بر جنبه‌های کتابشناسی به نقل قول‌ها، مباحثات تحقیق، و کشورهای فعال در حوزه مهندسی نرم‌افزار مبادرت کردند و موضوعات داغ تحقیق در مهندسی نرم‌افزار مانند خدمات وب، موبایل و فضای ابری، مطالعات (موردی) در حوزه‌های صنعتی، کد منبع باز، و آزمون نسل‌ها را شناسایی کردند (گروسی و مانتیلا^۱، ۲۰۱۶). لیدسدورف و نرقس به ترسیم نقشه‌های هم‌واژگانی و مدل‌سازی موضوعی با الگوبرداری از "داده‌های بزرگ" و "مدل‌سازی موضوعی" به‌گزینه‌ای جذاب برای نقشه برداری هم‌واژگانی در مدت زمان معین از نظر هم‌رخدادی و هم‌فقدانی با استفاده از تکنیک‌های شبکه‌ای پرداختند (لیدسدورف و نرقس^۲، ۲۰۱۶).

ورونتسو و همکاران^۳ (۲۰۱۵) به تنظیم مدل‌سازی موضوع‌های چند مفهومی منظم از مجموعه‌های بزرگ کتابخانه با منبع باز^۴، پروژه منبع باز بیگارتم^۴ را برای مدل‌سازی منظم چند موضوع از مجموعه‌های بزرگ پرداختند (ورونتسو و همکاران^۵، ۲۰۱۹). جا-هیون و مین نیز، روند پژوهش در علوم کتابداری و اطلاع‌رسانی در کره با استفاده از مدل‌سازی موضوعی را نشان دادند (جاهین و مین^۶، ۲۰۱۳).

از بررسی پیشینه‌های داخل و خارج از ایران عیان شد، در طول چند سال گذشته توجه به تحلیل هم‌رخدادی، جنبه‌های پر کاربرد تولیدهای علم، زمینه‌های متن کاوی، و ساخت مدل برای موضوع‌های مختلف کتابداری، ادبیات، زبان‌شناسی و حتی حوزه‌های مهندسی فزونی گرفته، این کوشش از سویی به دلیل توسعه فناوری در مباحث آموزشی و از جنبه‌ای دیگر به توانمندی گسترده پژوهشگران مربوط بوده است. هر چند زمینه مورد استفاده و پر استفاده، به روندی نو در پژوهش‌های ایرانی منتسب است، ولی در این خصوص به ویژه بر سامانه‌های خاص کار جدی و قابلی صورت پذیرفته و پژوهش حاضر سعی دارد با استفاده از تکنیک متن کاوی به چالش این مطلب در مرکز رایسیست اهتمام آورد.

روش پژوهش

روش پژوهش حاضر متن کاوی است. متن کاوی، به داده کاوی بر روی متن اشاره دارد. همچنین به عنوان تحلیل متن نیز شناخته می‌شود که منظور از آن فرایند استخراج اطلاعات با کیفیت از متن است. متن کاوی یا تحلیل متن فرایند تبدیل داده‌های متنی غیر ساخت‌یافته به اطلاعات با معنا و عملی است که از طریق شناسایی «موضوعات»، «الگوها»، و «کلمات کلیدی» به کاربران امکان می‌دهد بدون نیاز به بررسی دستی حجم زیادی از اطلاعات و دانش، اطلاعات مفیدی از داده‌های متنی غیرساخت‌یافته به دست آورند. غالباً مفاهیم متن کاوی و تحلیل متن مترادف هستند. مفهوم تحلیل کمی متن، تا حدی خاص‌تر است. به اختصار، مدل‌های متن کاوی و مدل‌های تحلیل کمی متن سعی دارند مسئله‌ای یکسان (تحلیل خودکار داده‌های متنی خام) را به وسیله تکنیک‌های متفاوت حل کنند. تکنیک‌های متن کاوی، اطلاعات مرتبط درون یک متن را شناسایی کرده و در این روند نتایج کیفی تولید می‌کنند. در این پژوهش از تکنیک‌های کمی تحلیل متن به عنوان روش متن کاوی عنوان استفاده شده است. روش‌های مورد استفاده برای متن کاوی یا تحلیل کمی عنوان به شرح زیر است:

روش مبتنی بر تناوب کلمات^۷: از روش‌های مبتنی بر تناوب کلمه برای شناسایی متناوب‌ترین لغات یا مفاهیم موجود در مجموعه‌ای از داده‌های متنی استفاده می‌شود.

1. Garousi & Mantyla

2. Leydesdorff & Nerghes

3. Vorontsov & etc.

4. <http://bigartm.org>

5. Vorontsov & etc

6. Ja-Hyun & Min

7. Word Frequency

روش‌های مبتنی بر باهم‌گذاری یا هم‌اتفاقی کلمات^۱: اصطلاح باهم‌گذاری یا هم‌اتفاقی کلمات، به دنباله‌ای از کلمات یا مفاهیم اطلاق می‌شود که معمولاً در یک داده متنی در کنار هم‌دیگر (همسایگی یکدیگر) ظاهر می‌شوند. شایع‌ترین نوع کلمات یا مفاهیم باهم‌گذاری (هم‌اتفاقی)، «دو کلمه‌ای‌ها» و «سه کلمه‌ای‌ها» هستند. دو کلمه‌ای‌ها، عباراتی دو کلمه‌ای هستند که معمولاً در کنار یکدیگر اتفاق می‌افتند. روش‌های مبتنی بر کشف لغات^۲: اصطلاح کشف لغات، به فهرستی از لغات یا مفاهیم موجود در یک سند به همراه مشخصه محل ظاهر شدن آنها اطلاق می‌شود. از روش‌های مبتنی بر راهنمای لغات، برای بازشناسی یک «زمینه محتوایی» خاص استفاده می‌شود که یک کلمه یا مجموعه‌ای از کلمات در آن ظاهر شده‌اند (متن کاوی-به زبان ساده، ۱۳۹۸، بازیابی شده در ۶ مرداد ۱۳۹۹). در این پژوهش از روش تحلیل کمی و از تکنیک‌های داده کاوی شامل متن کاوی به شرح بالا استفاده شد. جامعه آماری پژوهش حاضر مجموعه لاگ فایل کاربران رایست شامل ۱۴۶۰۴۴ رکورد حاصل از خروجی گزارش‌گیری از این سیستم است. در این پژوهش برای نمونه‌گیری از روش سرشماری استفاده شد و کلیه داده‌های حاصل از گزارش‌گیری توسط سیستم رایست بررسی گردید. بطور کلی نمونه‌گیری این منابع با استفاده از روش سرشماری بررسی گردید. نمونه کاربران هم بصورت هدفمند و کسانی که از منابع در دوره زمانی تحقیق استفاده کرده بودند بر اساس گزارش رایست در نظر گرفته شد.

در این پژوهش از پایگاه‌های موجود در مرکز منطقه‌ای اطلاع‌رسانی علوم و فناوری شیراز با حمایت مسئولان بر اساس مکاتبه شماره ۹۸/۳۱۳۹/د در تاریخ ۱۳۹۸/۱۱/۱۹ در بازه زمانی دو ساله استفاده شده است.

در این پژوهش از ابزار ویانت^۳ به منظور تحلیل متن استفاده شد، ویانت یک محیط خواندن و تفسیر علمی متون مبتنی بر وب است که به منظور تسهیل خواندن و شیوه‌های تفسیری برای دانشجویان و دانشمندان علوم دیجیتال و همچنین برای عموم مردم طراحی شده است. از این ابزار می‌توان برای تحلیل رایانه‌ای، جست‌وجو و مطالعه متونی که در وب یا در رایانه خود ویرایش شده، افزودن قابلیت‌ها به مجموعه‌های پیوسته، ژورنال‌ها، وبلاگ‌ها، یا وب سایت‌ها و نیز افزودن شواهد تعاملی به مقالات که به صورت پیوسته منتشر شده است و جهت توسعه ابزارها با استفاده از قابلیت و کد استفاده کرد (عاصمی، ۲۰۲۰).

پاکسازی و نرمال‌سازی داده‌ها با استفاده از نرم افزار پایتون^۴ به قرار ذیل انجام شد: دیتاست پژوهش جاری مستخرج از گزارش اطلاعات منابع به زبان‌های مختلف و مورد استفاده کاربران پایگاه اطلاعاتی رایست در محدوده زمانی دوساله، ۱۳۹۸/۱۱/۱۹-۱۳۹۶/۱۱/۱۹ است. به منظور تحلیل داده‌ها از سه فرمت برای پاکسازی داده‌ها از سه نوع فرمت محبوب (سی.اس.وی و جی.اس.ا.ان.تی.ایکس.تی)^۵ داده استفاده شد. پاکسازی داده‌های اضافی و زاید با استفاده از نامپی^۶ و پانداس^۷ در پایتون انجام گرفت. در ابتدا، کار با انتقال (ایمپورت) ماژول‌های مورد نیاز (یعنی دو کتابخانه یاد شده) آغاز گردید و عملیات زیر انجام شد:

حذف ستون‌های غیر لازم از دیتافریم؛

- تغییر اندیس یک دیتافریم؛
- استفاده از متدهای (اس.تی.آر.^۸) برای پاک کردن ستون‌ها؛
- استفاده از تابع (دیتافریم اپلای مپ^۹) برای پاک‌سازی کل مجموعه داده به صورت مؤلفه به مؤلفه؛
- نام‌گذاری مجدد ستون‌ها به منظور ایجاد مجموعه برچسب‌های قابل تشخیص‌تر؛
- گذر کردن از سطرهای غیر لازم در فایل سی.اس.وی؛

1. Word Collocation
 2. Concordance
 3. Voyant
 4. Python
 5. CSV, JSON, TXT
 6. NumPy
 7. NumPy
 8. STR
 9. DataFrame.applymap

- تبدیل فایل سی.اس.وی. به تی.ایکس.تی.

بطور کلی اطلاعات غیر لازم از مجموعه عنوان‌های منابع مورد استفاده و گزارش شده در دیتاست، با استفاده از تابع (دراپ^۱) حذف گردید. تنظیم اندیس برای مجموعه داده به نوعی که آیت‌های آن به سادگی قابل ارجاع بوده، انجام شد. علاوه بر این، فیلدهای آبیجکت^۲ با اکسسور (اس.تی.آر.) پاک‌سازی گردید و در نهایت کل مجموعه داده با استفاده از متد (اپلای مپ) پاک‌سازی نهایی گردید. در پایان، گذر از سطرها در فایل (سی.اس.وی.) و تبدیل به تکست انجام گرفت. پاک‌سازی داده‌ها در ده مرحله در پایتون انجام گرفت. در هر مرحله با تست داده‌های پاک‌سازی شده در نرم افزار ویانت، داده‌های زاید آشکار و مجدداً عملیات پاک‌سازی و نهایتاً نرمال سازی داده‌ها انجام شد. پس از مرحله دهم داده‌ها آماده تجزیه و تحلیل در نرم افزار ویانت گردید. در پاک‌سازی داده‌ها عملیاتی نظیر یکسان سازی کاراکترهای فارسی و عربی (به عنوان مثال کنترل "ی" و "ک" به صورت تایپ فارسی و عربی)، حذف فاصله‌های اضافی بین کلمات، حذف فاصله اضافی بین پارگراف‌ها (ایتر)، حذف نشانه‌ها، حذف استاپ وردها، حذف حروف اضافه، حذف حروف ربط، حذف کلمات انگلیسی (با توجه به اینکه میزان تکرار آنها بسیار کم بود)، حذف کلمات مبهم و بی‌معنی مانند بررسی، تعیین و...، یکسان سازی اشکال مختلف کلمات موضوعی، جایگزینی مترادف‌ها، بررسی کلمات موضوعی هم‌نویسه و هم‌آوا، یکسان سازی اشکال جمع و مفرد و موارد دیگر انجام پذیرفت.

در مرحله پاک‌سازی و نرمال سازی داده‌ها بعضاً ترکیب شده‌اند. به عنوان مثال کلمه "ایران" و "ایرانی"، با کلمه "ایران" نشان‌گذاری شده است. کلمه "آموزش" و "آموزشی" با کلمه "آموزش" نشان‌گذاری شده است. همچنین تمام عناوینی که کلمه "رشد" و "توسعه" در آنها بود، تحت عبارت تک کلمه‌ای با کاراکترهای متصل "جنبه‌های رشد و توسعه" در نظر گرفته شد. به همین ترتیب این روند در مورد "نظام"، "سیستم" و "سیستمی" بکار برده شد. کلمه (منظور کارکترهای متصل به هم است) "جنبه‌های اجتماعی" نیز در مورد تمام عناوینی صادق است که در آنها کلمه "اجتماعی" بکار رفته است. کلمات "سازمان" و "سازمانی" هم به همین ترتیب "سازمان سازمانی" در نظر گرفته شد. چند عنوان هم کلمه "ارگان" را به کار برده بودند که آنها نیز جایگزینی و به حساب آمده است. تمام عناوینی که در آن کلمه موضوعی دانشگاه، دانشکده، موسسه یا مؤسسات آموزش عالی، آموزشکده عالی بکار رفته بود با در نظر گرفتن یک تکرار برای عناوینی که کلمات دانشگاه و دانشکده با هم بکار رفته شده بود به صورت مؤسسات آموزش عالی دانشگاه. دانشکده" در نظر گرفته شد تا در تحلیل تمام موارد مورد نظر محسوب شود. همچنین کلمات "دانش آموز" و "دانش آموزان" نیز بصورت "دانش آموز" در نظر گرفته شد. این عمل برای "کودک" و "کودکان"، "دختر"، "زن"، "زنان" و "دختران"، "دانشجو" و "دانشجویان"، "سلامت"، "سلامتی" و "بهداشت" و "بهداشت" همراه با کنترل واژه‌ها، نیز به همین صورت اعمال شد. در مورد کلمه موضوعی "اسلام" و "اسلامی" نیز کنترل اعمال گردید و عباراتی که در آن کلمه "اسلام" موضوع محسوب نمی‌شد مانند "حجت الاسلام" و کلماتی مانند "جمهوری اسلامی ایران" و "دانشگاه آزاد اسلامی" در نظر گرفته نشد. نهایتاً فرمت تکست شامل یک سند ۶۶۰ صفحه‌ای با حدود ۱۱۴۰۰۰۰ هزار کلمه مورد بررسی قرار گرفت. برای پاسخ به برخی از سؤال‌های پژوهش نیز از فرمت (جی.اس.ا.ان.)^۳ استفاده گردید و داده‌ها با استفاده از این فرمت در ویانت مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت.

یافته‌ها

- تعیین چگونگی نمای متنی موضوعات پر استفاده در عنوان‌های منابع اطلاعاتی توسط کاربران رایجست با استفاده از تکنیک متن کاوی در پاسخ به این سؤال (توده) موضوعات پرتکرار بازایی شده در عنوان مورد تحلیل قرار گرفت. جدول شماره ۱ بیانگر نمای کورپوس ۲۱ موضوعی است که بیش از ۲۰۰۰ بار در پایگاه اطلاعاتی رایجست در فاصله زمانی دوساله (۱۳۹۸/۱۱/۱۹ - ۱۳۹۶/۱۱/۱۹) مورد استفاده قرار

1. Drop
2. Object
3. JSON

گرفته‌اند. حد ۲۰۰۰ بار به این دلیل تعیین گردید که میزان استفاده از موضوعات زیر ۲۰۰۰ بار بسیار زیاد شده و از محدوده این بخش خارج بود. به همین دلیل حد ۲۰۰۰ بار به عنوان یک محدودیت در ارائه یافته‌ها تعیین گردید، تا داده‌های جاری به نحو مناسب در ارائه یافته‌های قابل کنترل و بررسی شوند. جدول^۱ نمایش فرکانس‌های (تکرارهای) موضوعات پر استفاده در کل عنوان‌های منابع مورد استفاده در پایگاه مورد نظر را نشان می‌دهد. این جدول چند ستون داده را نشان می‌دهد و اصطلاحات مورد نیاز برای خواننده به قرار ذیل است: در تصویرهای بعد دو ستون با عنوان ترند^۱ و مرتبط^۲ نیز ارائه شده است که ترندها نمایانگر روند یک موضوع است. روندها یک نمودار اسپارک لاین^۳ هستند که توزیع فرکانس‌های نسبی را در بین عناوین منابع در مجموعه دیتاست نشان می‌دهد. مرتبط نیز فرکانس نسبی موضوعات پر استفاده در مجموعه عنوان‌های منابع در هر یک میلیون کلمه است.

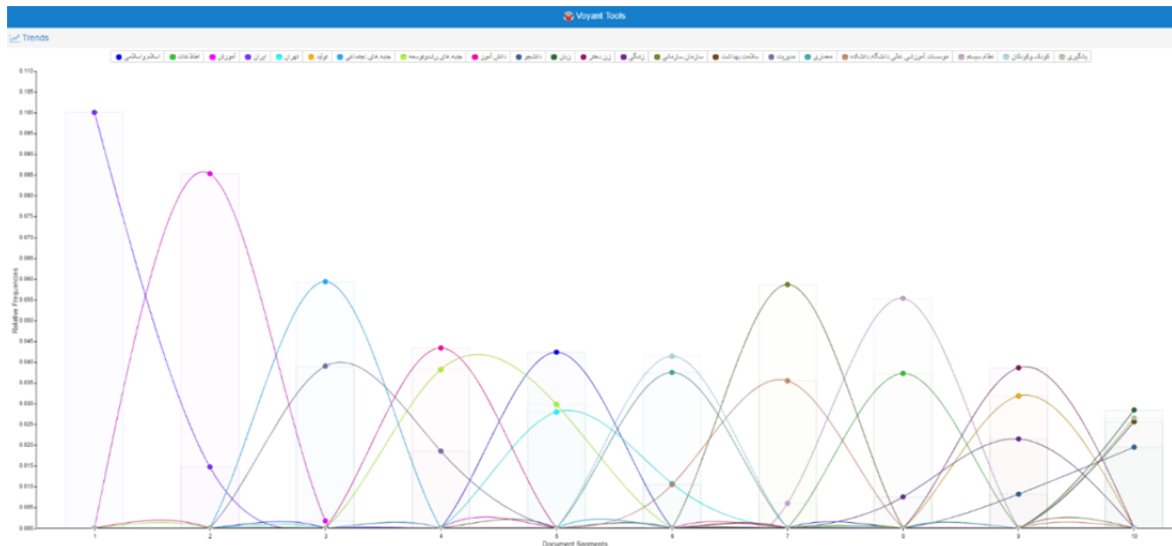
جدول ۱. کورپوس کلمات موضوعی در عنوان‌های منابع مورد استفاده در پایگاه اطلاعاتی رایسست (با بیش از ۲۰۰۰ بار تکرار) در بازه زمانی (۱۳۹۸-۱۳۹۶)

ردیف	کلید واژه	فراوانی موضوع در کل مجموعه عنوان‌های منابع
۱.	ایران	۱۰۰۵۴
۲.	آموزش	۷۶۲۲
۳.	جنبه‌های رشد و توسعه	۵۹۴۸
۴.	نظام، سیستم	۵۳۶۴
۵.	جنبه‌های اجتماعی	۵۱۹۶
۶.	سازمان، سازمانی	۵۱۳۵
۷.	مدیریت	۵۰۳۸
۸.	مؤسسات آموزش، عالی، دانشگاه، دانشکده	۴۰۲۵
۹.	دانش آموز	۳۷۹۷
۱۰.	اسلام و اسلامی	۳۷۰۹
۱۱.	کودک و کودکان	۳۶۲۴
۱۲.	تهران	۳۳۸۴
۱۳.	زن، دختر	۳۳۸۱
۱۴.	معماری	۳۲۸۲
۱۵.	اطلاعات	۳۲۶۱
۱۶.	تولید	۲۷۸۶
۱۷.	زندگی	۲۵۳۸
۱۸.	زبان	۲۴۹۰
۱۹.	دانشجو	۲۴۲۱
۲۰.	یادگیری	۲۳۲۰
۲۱.	سلامت بهداشت	۲۲۴۶

1. Trend

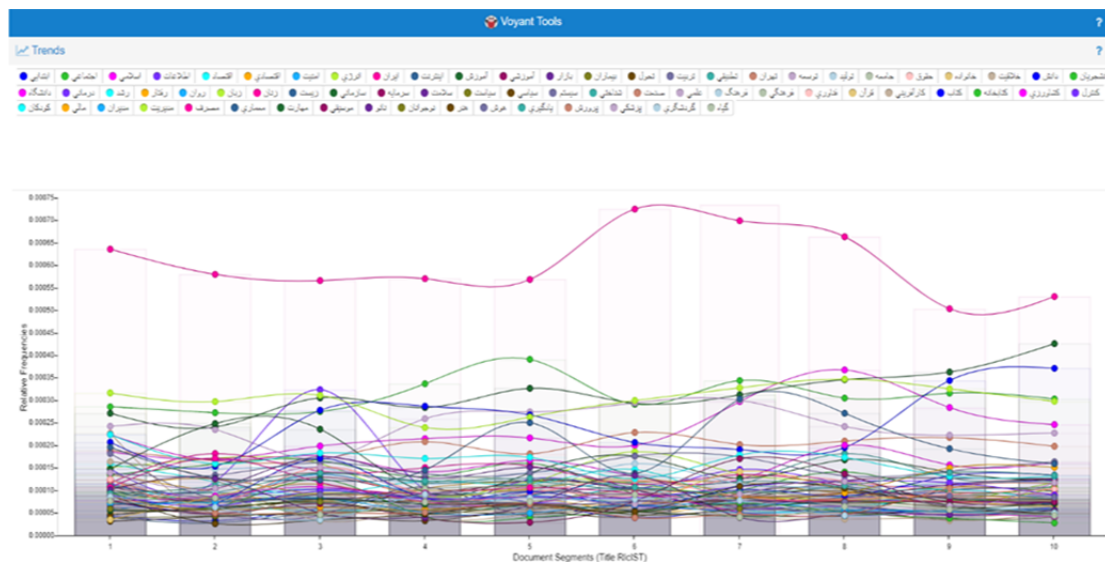
2. Relative

3. Sparkline

شکل ۲. روند ۲۱ موضوعی پرتکرار عنوان‌های منابع مورد استفاده در پایگاه اطلاعاتی رایسست (با بیش از ۲۰۰۰ بار تکرار) نسبت به یکدیگر در مجموعه عنوان‌های منابع پر استفاده در بازه زمانی (۱۳۹۸-۱۳۹۶)

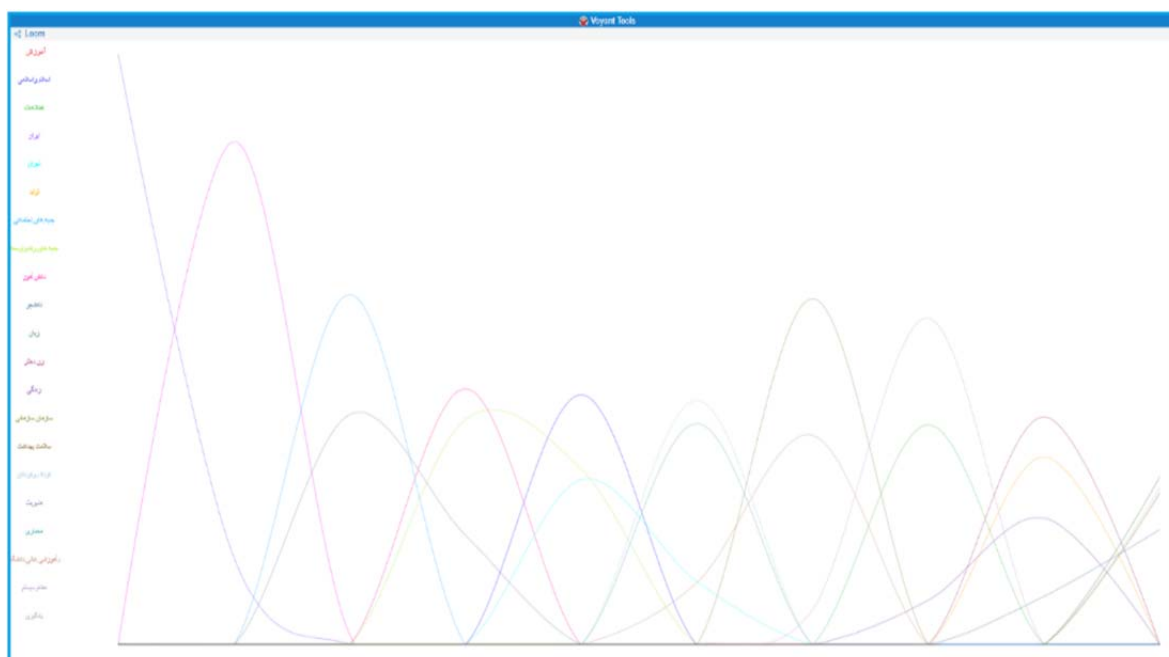
شکل ۲، یک نمودار خطی است که روند ۲۱ موضوعی پرتکرار (بیش از ۲۰۰۰ بار) نسبت به یکدیگر را در مجموعه عناوین منابع پر استفاده نشان می‌دهد. این روند کلمات موضوعی پر استفاده بر حسب توزیع وقوع یک کلمه در مجموعه عناوین منابع پر استفاده پایگاه رایسست و نسبت به یکدیگر را نشان می‌دهد. روند هر موضوع در شکل شماره ۲ با یک رنگ نشان داده شده است؛ مثلاً از سمت چپ شکل، نمودار کلمه "ایران" به رنگی آبی قابل مشاهده می‌باشد، که نسبت به دیگر عناوین گستره وسیعی را به خود تخصیص داده است بر همین اساس می‌توان توسط راهنمای بالای نمودار رنگ موضوعات را با رنگ خطوط در شکل انطباق داد و گستره ۲۱ موضوع را مشاهده کرد. در محور Y فرکانس نسبی موضوعات نسبت به یکدیگر نمایش داده شده است.

شکل ۳. روند ۱۶۰ کلمه موضوعی پرتکرار عنوان‌های منابع مورد استفاده در پایگاه اطلاعاتی رایسست (با بیش از ۲۰۰۰ بار تکرار) نسبت به یکدیگر در مجموعه عنوان‌های منابع پر استفاده در بازه زمانی (۱۳۹۸-۱۳۹۶)

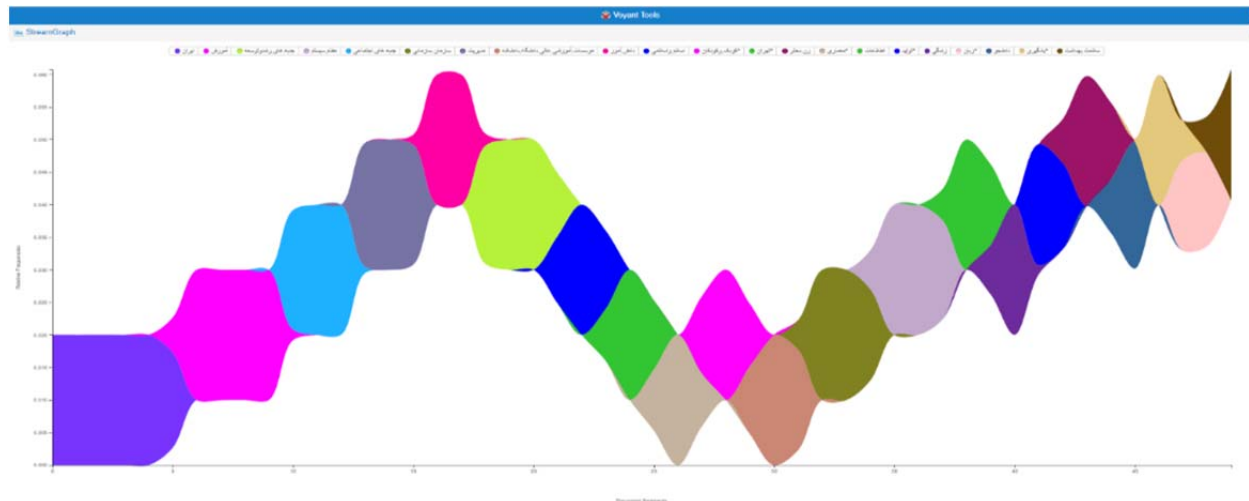
در شکل شماره ۳، نرم افزار ویانت با دقت و جامعیت مبادرت به ترسیم روند ۱۶۰ موضوع پر تکرار نسبت به یکدیگر را در مجموعه عنوان‌های منابع پر استفاده از پایگاه اطلاعاتی رایسست نموده و به واقع گستره موضوعی کاربران را برای پژوهشگر با توجه به بیان موضوعات در راهنمای نمودار آورده است این یافته جانبی پژوهش به بیان میزان عملکرد اجرایی از نرم افزار مزبور و تأثیر هر یک از موضوعات نسبت به ۱۶۰ کلمه موضوعی در نمره Z و نسبت نمره Z بیان می‌کند.

- تعیین چگونگی توزیع موضوعات پر استفاده در عناوین منابع اطلاعاتی توسط کاربران رایسست با استفاده از تکنیک متن‌کاوی در این بخش به تعیین چگونگی توزیع موضوعات پر استفاده در عنوان‌های منابع اطلاعاتی که به توسط کاربران رایسست استفاده شده مبادرت می‌شود. به منظور این که نمای مناسبی از موضوعات در تصور خواننده ظاهر شود این بخش را با دو شکل متفاوت همراه با تکنیک‌های بصری آغاز می‌نمایم.

شکل ۴. دورنمای لوم از چگونگی توزیع کلمات موضوعی با فرکانس بالا در عناوین منابع پر استفاده از پایگاه رایسست

بر اساس شکل شماره ۴، دورنمای لوم از توزیع کلمات موضوعی با تکرار (فرکانس) بالا در عنوان‌های منابع پر استفاده از پایگاه رایسست را نشان می‌دهد. شکل شماره ۴، هر موضوع را با رنگ خاص خود بر حسب میزان توزیع در مجموع عنوان‌ها نشان می‌دهد. در سمت چپ شکل کلمات موضوعی بر حسب حروف الفبا مرتب شده که رنگ هر کلمه در شکل با همان رنگ نمایش داده شده است. کلمه موضوعی "ایران" با رنگ بنفش دارای بیشترین تکرار است که اگر خط بنفش رنگ در شکل دنبال شود چگونگی توزیع آن نسبت به دیگر رنگ‌ها یا موضوعات مشخص شده است. چنانچه رنگ بنفش به منزله موضوع "ایران" در نمودار جاری دنبال شود، به راحتی می‌توان میزان تکرار این موضوع را نسبت به موضوعات دیگر مشاهده نمود به نوعی که کارایی این گونه منابع در پایگاه رایسست قابل توجه است.

شکل ۵. استریم گراف کلمات موضوعی پرتکرار و موقعیت آنها نسبت به یکدیگر در عنوان‌های منابع اطلاعاتی پر استفاده توسط کاربران رایجست

براساس شکل شماره ۵، نمودار جریان کلمات موضوعی پرتکرار نسبت به یکدیگر در مجموعه عنوان‌های منابع پر استفاده را نشان می‌دهد. استریم گراف^۱ مربوطه، تغییر فرکانس ۲۱ کلمه موضوعی پر تکرار را در مجموعه عنوان‌ها بیان می‌کند. هر سطح زیر نمودار که با رنگ‌های متفاوت درج شده، یک کلمه موضوعی پر تکرار را نشان می‌دهد؛ مثلاً نخستین سطح زیر نمودار که با رنگ بنفش نشان داده شده بازتاب کلمه "ایران" است.

براساس جدول شماره ۲، چگونگی توزیع هر کلمه موضوعی از ۲۱ کلمه موضوعی پرتکرار را در عناوین منابع اطلاعاتی استفاده شده توسط کاربران رایجست با بهره‌جویی از تکنیک‌های متن کاوی نشان می‌دهد. طبق جدول شماره ۴-۲، فراوانی مطلق کلمه "ایران" ۱۰۰۵۴ بار و فراوانی نسبی آن ۱۰۹۷۴/۷۳۴ بار؛ کلمه "آموزش" با فراوانی مطلق ۷۶۲۲ بار و فراوانی نسبی ۸۳۱۶۷/۸۴ بار؛ کلمه "جنبه‌های رشد و توسعه"، با فراوانی مطلق ۵۹۴۸ بار و فراوانی نسبی ۶۴۹۰۱/۹۰۲ بار؛ کلمه "نظام سیستم" با فراوانی مطلق ۵۳۶۴ بار و فراوانی نسبی ۵۸۵۲۹/۵۶ بار و کلمه "جنبه‌های اجتماعی" با فراوانی مطلق ۵۱۹۶ بار و فراوانی نسبی ۵۶۶۹۶/۴۱۸ بار در بین ۲۱ کلمه موضوعی تکرار شده است.

جدول ۲. توزیع فراوانی مطلق و فراوانی نسبی ۲۱ کلمه موضوعی پرتکرار در عناوین منابع اطلاعاتی

TF-IDF ^۵	Z Score Ratio	Z Score ^۴	Relative Frequency ^۳	Raw Frequency ^۲	Term	Docindex
۰/۰	-۴۵۶۰/۹۸۰۵	۷۹۶	۱۰۹۷۰۴/۷۳	۱۰۰۰۵۴	ایران	0
۰/۰	-۳۴۵۷/۴۶۵۳	۷۶۱۹/۷۹۵۴	۸۳۱۷۶/۸۴	۷۶۲۲	آموزش	0
۰/۰	-۲۶۹۷/۸۹۱۶	۵۹۴۵/۷۹۵۴	۶۴۹۰۱/۹۰۲	۵۹۴۸	جنبه. های. رشد و توسعه	0

^۱. Stream Graph

۲. شمارش حسابی تعداد یک ویژگی زبانی (یک کلمه، یک ساختار و غیره) مستقیم‌ترین داده‌های کمی ارائه شده توسط یک پیکره.

۳. توزیع فرکانس نسبی نسبت تعداد کل مشاهدات مرتبط با هر مقدار یا کلاس مقادیر را نشان می‌دهد و به توزیع احتمال مربوط می‌شود که به طور گسترده در آمار استفاده می‌شود.

۴. امتیاز Z را می‌توان روی یک منحنی توزیع نرمال قرار داد. همچنین، A Z-score یک اندازه گیری عددی است که رابطه یک مقدار را با میانگین گروهی از مقادیر توصیف می‌کند.

۵. TF-IDF (فرکانس معکوس-سند فرکانس)

۰/۰	-۲۴۳۲/۹۰۲۸	۵۳۶۱/۷۹۵۴	۵۸۵۲۹/۵۶	۵۳۶۴	نظام سیستم	0
۰/۰	-۲۳۵۶/۶۷۳۳	۵۱۹۳/۷۹۵۴	۵۶۶۹۶/۴۱۸	۵۱۹۶	جنبه‌های اجتماعی	0
۰/۰	-۲۳۲۸/۹۹۴۶	۵۱۳۲/۷۹۵۴	۵۶۰۳۰/۸۱۲	۵۱۳۵	سازمان سازمانی	0
۰/۰	-۲۲۸۴/۹۸۱۲	۵۰۳۵/۷۹۵۴	۵۴۹۷۲/۳۹۵	۵۰۳۸	مدیریت	0
۰/۰	-۱۸۲۵/۳۳۴۷	۴۰۲۲/۷۹۵۷	۴۳۹۱۸/۹۹۲	۴۰۲۵	دانشگاه دانشکده	0
۰/۰	-۱۸۲۵/۳۳۴۷	۴۰۲۲/۷۹۵۷	۴۳۹۱۸/۹۹۲	۴۰۲۵	مؤسسات آموزشی عالی	0
۰/۰	-۱۷۲۱/۸۸۰۱	۳۷۹۴/۷۹۵۷	۴۱۴۳۱/۱۶	۳۷۹۷	دانش آموز	0
۰/۰	-۱۶۸۱/۹۵۰۳	۳۷۰۶/۷۹۵۷	۴۰۴۷۰/۹۴	۳۷۰۹	اسلام و اسلامی	0
۰/۰	-۱۶۴۴/۳۸۱۸	۳۶۲۱/۷۹۵۷	۳۹۵۴۳/۴۶	۳۶۲۴	کودک و کودکان	0
۰/۰	-۱۵۳۴/۴۸۲۳	۳۳۸۱/۷۹۵۷	۳۶۹۲۴/۶۹	۳۳۸۴	تهران	0
۰/۰	-۱۵۳۳/۱۲۱۱	۳۳۷۸/۷۹۵۷	۳۶۸۹۱/۹۵۳	۳۳۸۱	زن دختر	0
۰/۰	-۱۴۸۸/۲۰۰۱	۳۲۷۹/۷۹۵۷	۳۵۸۱۱/۷۱	۳۲۸۲	معماری	0
۰/۰	-۱۴۷۸/۶۷۱۴	۳۲۵۸/۷۹۵۷	۳۵۵۸۲/۵۷	۳۲۶۱	اطلاعات	0
۰/۰	-۱۲۶۳/۱۴۱۱	۲۷۸۳/۷۹۵۷	۳۰۳۹۱/۵۸۲	۲۷۸۶	تولید	0
۰/۰	-۱۱۵۰/۶۱۱۷	۲۵۳۵/۷۹۵۷	۲۷۶۹۳/۵۱۶	۲۵۳۸	زندگی	0
۰/۰	-۱۱۲۸/۸۳۱۸	۲۴۸۷/۷۹۵۹	۲۷۱۶۹/۷۶۲	۲۴۹۰	زبان	0
۰/۰	-۱۰۹۷/۵۲۳۲	۲۴۱۸/۷۹۵۷	۲۱۶۸۱۶/۸۶۳	۲۴۲۱	دانشجو	0
۰/۰	-۱۰۵۱/۶۹۴۷	۲۳۱۷/۷۹۵۷	۲۵۳۱۴/۷۹۹	۲۳۲۰	یادگیری	0
۰/۰	-۱۰۱۸/۱۱۷۴	۲۲۴۳/۷۹۵۷	۲۴۵۰۷/۳۴۴	۲۲۴۶	سلامت. بهداشت	0

براساس جدول شماره ۳، چگونگی توزیع ۱۶۰ کلمه موضوعی پر استفاده به انتخاب نرم افزار ویانت و بر اساس پیش فرض‌های تعریف شده در این نرم افزار، در عنوان‌های منابع اطلاعاتی توسط کاربران رایسست را با استفاده از تکنیک‌های متن کاوی نشان می‌دهد. طبق جدول ۳، توزیع کلمه‌های ۲۱ گانه پر تکرار، نسبت به کلمه‌های موضوعی در گستره ۱۶۰ کلمه موضوعی تغییر یافته است. چنانچه کلمه "ایران" با فراوانی مطلق ۱۰۰۵۴ بار تکرار و فراوانی نسبی ۶۰۴۸/۹۳۴، "آموزش" با فراوانی مطلق ۵۲۲۷ بار تکرار و فراوانی نسبی ۳۱۲۶/۷۴۶؛ "اجتماعی" با فراوانی مطلق ۵۱۹۷ بار تکرار و فراوانی نسبی ۳۱۲۶/۷۴۶۸؛ "مدیریت" با فراوانی مطلق ۵۰۳۸ و فراوانی نسبی ۳۰۳۱/۰۸۵۲ و کلمه "دانش" با فراوانی مطلق ۴۱۶۶ و فراوانی نسبی ۲۵۰۶/۴۵۱۲ بار تکرار نمای دیگری را نسبت به شمار کلمات موضوعی در این گستره را نشان می‌دهد. تغییر در گستره جست‌وجو و افزایش به ۱۶۰ کلمه تغییر قابل توجهی در جدول شماره ۳ پدید آورده است: فراوانی نسبی کلمات موضوعی دگرگون شده، و دیگر ترتیب کلمات از منظر فراوانی نسبی موجب تحریک کلمات موضوعی در فهرست جدول شماره ۴۲ شده است؛ مثلاً کلمه‌های "اجتماعی"، "مدیریت"، "دانش" از نظر رتبه‌ای به جایگاه بالایی در جدول شماره ۳ رسیده است که به نحو طبیعی بر تصمیم‌گیری سیاستگذاران مرکز رایسست تأثیر گذار خواهد شد (پیوست ۱).

-تعیین چگونگی همبستگی تکرار موضوعات پر استفاده در عنوان‌های منابع اطلاعاتی توسط کاربران رایسست با استفاده از تکنیک متن کاوی

براساس جدول شماره ۴ (پیوست ۲)، ضریب همبستگی پیرسون بین جفت کلمات موضوعی پرتکرار از عناوین منابع پر استفاده از پایگاه رایست را نشان می‌دهد. جدول شماره ۴ همبستگی بین کلمه‌های موضوعی و میزان تغییر همزمان تکرارهای (فرکانس‌های) این موضوعات را نشان می‌دهد (اصطلاحاتی که فرکانس‌های آنها با هم یا برعکس بالا رفته و تنزل می‌کنند). جدول شماره ۴ به طور پیش فرض در نرم افزار ویانت، ستون‌های زیر را نشان می‌دهد:

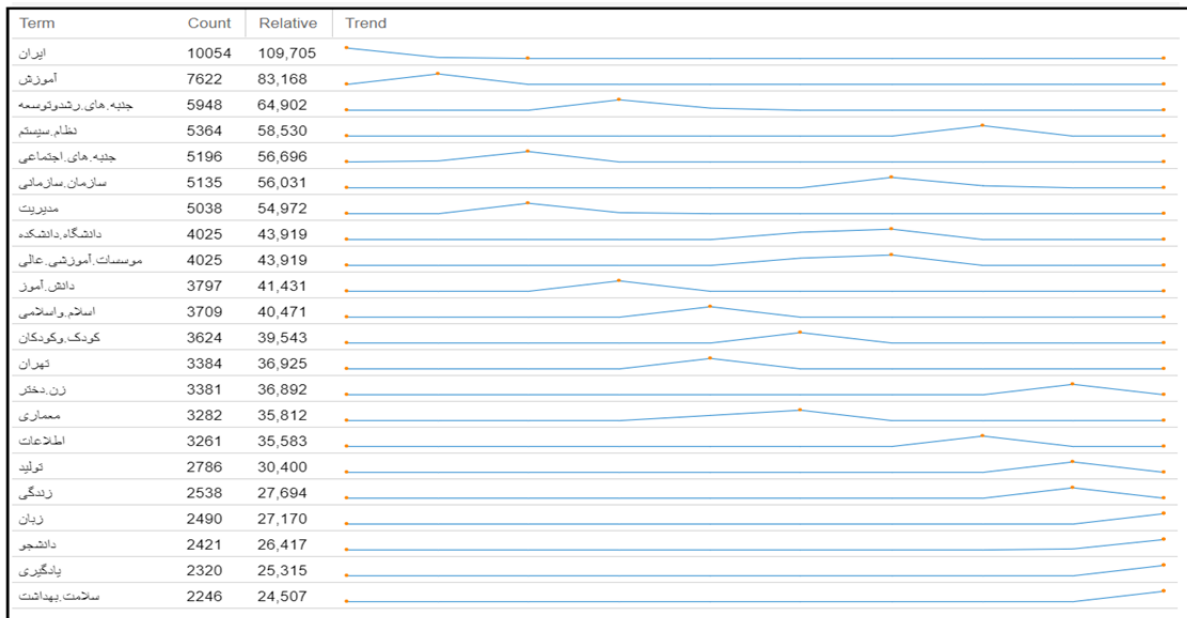
ترم ۱: ترم اول جفت (ترتیب یا اصطلاحات مهم نیست)؛

ترم ۲: ترم دوم جفت (ترتیب یا اصطلاحات مهم نیست)؛

همبستگی: ضریب همبستگی پیرسون برای این جفت کلمه.

ضریب همبستگی با مقایسه فرکانس‌های نسبی کلمه‌های موضوعی (نسبت به هر قسمت از دیتاست) محاسبه می‌شود. ضریبی که به ۱ نزدیک می‌شود، نشان می‌دهد که مقادیر با هم ارتباط مثبت دارند، با هم افزایش یافته و سقوط می‌کنند. ضریبی که به ۱ نزدیک می‌شود، نشان می‌دهد که مقادیر با هم ارتباط منفی دارند و فرکانس‌ها برای یک ترم افزایش یافته در حالی که برای قسمت دیگر افت می‌کنند. ضرایبی که به صفر نزدیک می‌شوند، همبستگی مثبت یا منفی کمی را نشان می‌دهند. این مقدار همبستگی پیرسون توسط کلاس (سیمپل رگرسیون^۱) کتابخانه (اپچ مس کامانس^۲) محاسبه شده است. این مقدار معنی‌داری معیار اطمینان از مقدار همبستگی است. غالباً معنی‌دار بودن ۰/۰۵ یا کمتر بیانگر همبستگی قوی است (که امکان می‌دهد این فرضیه صفر را که مقادیر به طور تصادفی توزیع می‌شوند را رد کنیم). اعتبار این معیار بستگی به فرضیات مربوط به توزیع عادی داده‌ها دارد.

نمودارهای ۱ و ۲، ترندها را به ترتیب در ۲۱ کلمه موضوعی پرتکرار و ۱۶۰ کلمه موضوعی پرتکرار به انتخاب نرم افزار نشان می‌دهد. خط‌ها نمایانگر توزیع فرکانس‌های نسبی کلمه‌های موضوعی در مجموعه عناوین منابع اطلاعاتی پر استفاده در پایگاه اطلاعاتی رایست است.

نمودار ۱. توزیع فرکانس نسبی ۲۱ کلمه موضوعی پرتکرار و ترند آنها به توسط کاربران رایست

1. SimpleRegression

2. Apache Math Commons

Term	Count	Relative	Trend
ایران	10054	4.049	
آموزش	5277	3.176	
اجتماعی	5197	3.127	
موسسات	5038	3.031	
دانش	4166	2.506	
آموزشی	4111	2.473	
دانشگاه	3964	2.395	
انسان	3260	1.973	
سیستم	3177	1.911	
کودکان	2763	1.656	
مادری	2749	1.654	
سازمان	2667	1.605	
موسسه	2506	1.504	
اطلاعات	2365	1.423	
زبان	2240	1.348	
فرهنگ	2176	1.309	
مادری	2147	1.292	
دانشگاه	2136	1.285	
زبان	2118	1.274	
نظام	2083	1.253	
مادری	1994	1.182	
ایران	1887	1.135	
آموزشی	1832	1.102	
زبان	1822	1.096	
موسسات	1821	1.096	
زبان	1813	1.091	
موسسات	1801	1.084	
دانشگاه	1800	1.083	
موسسات	1790	1.077	
آموزشی	1780	1.075	
سازمان	1751	1.053	
آموزش	1734	1.043	
آموزش	1724	1.037	
کتاب	1701	1.023	
مادری	1691	1.017	
موسسات	1655	996	
زبان	1651	993	
کتاب	1570	645	
فرهنگ	1566	642	
آموزش	1516	613	
موسسات	1513	610	
موسسات	1476	688	
آموزش	1475	687	
مادری	1449	672	
کتاب	1431	661	
فرهنگ	1372	625	
آموزش	1365	621	
کتاب	1352	613	
مادری	1346	610	
آموزش	1330	600	
زبان	1321	795	
موسسات	1303	784	
آموزش	1288	776	
آموزش	1274	766	
موسسات	1255	755	
آموزش	1244	748	
آموزش	1222	735	
کتاب	1211	729	
آموزش	1192	717	
کتاب	1183	712	
آموزش	1181	711	
کتاب	1179	709	
کتاب	1163	700	
آموزش	1139	685	
آموزش	1137	684	
کتاب	1119	673	
آموزش	1118	673	
آموزش	1117	672	
آموزش	1106	665	
آموزش	1091	656	
کتاب	1089	655	
آموزش	1072	645	
آموزش	1063	640	
آموزش	1062	639	
آموزش	1041	626	
آموزش	1032	621	
آموزش	1014	610	
کتاب	1014	610	
آموزش	1006	605	
آموزش	1004	604	
آموزش	1001	602	
آموزش	1000	602	

نمودار ۲. توزیع فرکانس نسبی ۱۶۰ کلمه موضوعی پرتکرار و ترند آنها به توسط کاربران رایست

بحث و نتیجه گیری

براساس پاسخ به یافته‌های سؤال اول، مبتنی بر موضوعات پرتکرار، آشکار شد کاربران مرکز رایست گرایش عمیقی به کلمات ویژه دارند؛ این کلمات از کلمه "ایران" با ۱۰۰۵۴ بار، "آموزش" با ۷۶۲۲ بار، "جنبه‌های رشد و توسعه" با ۵۹۴۸ بار، "نظام. سیستم" با ۵۳۶۴ بار، "جنبه. های. اجتماعی" با ۵۱۹۶ بار تکرار آغاز شده، تا اینکه کلماتی چونان "سازمان سازمانی"، "مدیریت"، "موسسات. آموزشی. عالی. دانشگاه. دانشکده"، "دانش. آموز"، "اسلام. و اسلامی"، "کودک. و کودکان"، "تهران"، "زن. دختر"، "مساوی"، "اطلاعات"، "تولید"، "زندگی"، "زبان"، "دانشجو"، "یادگیری"، "سلامت. بهداشت" را از ۵۱۳۵ تا ۲۲۶۴ بار تکرار شامل می‌شود. بررسی کلمات مزبور مبین این نکته است که گرایش کاربران به زمینه‌های اجتماعی و آموزشی در واژگان استیلا داشته که مبین رویکرد بازبایی ویژه‌ای است که از کاربران به منابع بروز یافته است؛ نخستین بازتاب از داده‌ها بر این موضوع روایت دارد که کاربران از توجه به مدارک علوم تجربی، پزشکی، و مهندسی خودداری ورزیده که خود بیانگر گرایش کاربران در بهره جویی از مواد پژوهشگران مزبور از منابع لاتین تلقی شده؛ همچنین فقدان واژگانی از حوزه ادبیات، فلسفه، ورزش و رشته‌های پیرامونی به قسمی نشان از رویکرد این دسته از پژوهشگران به منابع کتابی داشته که خود به نوعی غفلت از منابع روز آمد علمی در مجلات جاری آموزش عالی است.

نتایج مرتبط با ابر موضوعی کلمات پرتکرار بیانگر توجه زاید الوصف پژوهشگران ایرانی به موضوعات ملی و تبیین آن در نظام و سیستم کلان محسوب می‌شود؛ استقرار واژه و کلمه "ایران" در مرکزیت ابر به انضمام کلماتی مانند "نظام. سیستم"، "جنبه. های. رشد و توسعه"، "مدیریت"، "موسسات. آموزشی. عالی. دانشگاه. دانشکده" به واقع دل مشغولی فراگیر کاربران را در جامعه‌ای نشان می‌دهد که نیاز به

ثبات نسبی در ارکان خود احساس می‌کند. اینک واژه "اسلام" و اسلامی" که در ابر موجود در حاشیه عمودی مشاهده می‌شود، بازتابی است از حرکت‌های جدید دانش پژوهان ایرانی که مقوله بندی‌های جدیدی را از منظر ذهنی پذیرا شده‌اند. گستره واژگان و کلمات بر حسب نمودار خطی برای روند ۲۱ موضوع پر تکرار نشان داده می‌شود. چنانچه به محور Y در شکل شماره ۲ رجوع شود، حجم و گستره غالب کلمه "ایران" و "آموزش" را به کلماتی چون "تولید" و "زندگی" نشان می‌دهد؛ به واقع رجوع به متون آموزش ناشی از نقصان کاربران رشته‌های مرتبط نسبت کلمه‌ای چونان جنبه‌های تولید و اقتصاد در متون خارجی دارد؛ حجم واژگان مزبور بر محور Y مبین توجهی است که بایستی نسبت به بنیادهای آموزشی و فراهم آوری مواد الکترونیکی در مراکز و مؤسسات آموزش عالی و مراکز اطلاع رسانی صورت پذیرد.

تعیین چگونگی توزیع موضوعات پر استفاده در عناوین منابع اطلاعاتی توسط کاربران رایسست با استفاده از تکنیک‌های نوین داده کاوی استفاده شد. استفاده از این تکنیک وجوه کلمه را در متن نسبت به حضور آن در توزیع موضوعات منابع اطلاعاتی نشان داده، به واقع اهمیت حیاتی فراوانی مطلق کلمه را نسبت به جایگاه آن در مدارک مرتبط نشان می‌دهد؛ چنانچه "ایران" با ۱۰۰۵۴ فراوانی مطلق از ۱۰۹۷۰۴/۷۳۴ بار فراوانی نسبی در عناوین موضوعی برخوردار است، اما کلمه "اطلاعات" با ۳۲۶۱ بار فراوانی مطلق فقط ۳۵۵۸۲/۲۵۷ بار فراوانی نسبی در عناوین موضوعی شاهد می‌باشد. چنانچه به تعریف و توصیف فراوانی نسبی در موضوع آمار توصیفی توجه شود که اگر دسته i ام دارای فراوانی مطلق f_i حاصل از n داده باشد، فراوانی نسبی این دسته به صورت کسر f_i/n تعریف می‌شود؛ جدول ۴-۲ فراوانی نسبی هر کلمه را در مدارک در ستون چهارم به نمایش آورده است. که استنتاج می‌شود فزونی فراوانی مطلق برای هر کلمه در مدارک با افزایش فراوانی نسبی آن در طبقات موضوعی همراه است لیکن قابلیت پیش بینی ندارد. در ستون پنجم ۲، نمره Z موضوعات پر تکرار گزارش شده؛ این مطلب که در آمار، بر این معنا می‌باشد که فاصله هر داده از مقدار متوسط اعداد یک داده مجموعه چقدر است و این فاصله برحسب انحراف معیار بیان می‌شود و به نوعی از روش‌ها نیز در نمره Z وجود دارد که می‌تواند داده‌های پرت را حذف کند. از نمرات Z در جدول شماره ۲ آشکار است که واژه‌های با فراوانی مطلق بالا، نمره Z بالایی داشته؛ چنانچه در مشابهت دو واژه "دانشگاه" یا "مؤسسات آموزش عالی" با ۴۰۲۵ بار تکرار نمره Z همسان و ۴۰۲۲/۷۹۵۷ بار بازتاب یافته است. در نهایت این که نسبت نمره Z که نوعی پیش‌بینی پذیری را در موضوعات با خود حمل کرده و اول بار آلتمن در مباحث امور مالی و ورشکستگی شرکت‌ها بیان نمود؛ به نوعی در ستون ششم جدول شماره ۲ متخذ از تکرار کلماتی تصور شده که با فراوانی مطلق و فراوانی نسبی بالاتری به‌رمنند می‌باشند. پیش‌بینی پذیری در این ستون به نوعی رخدادهای تنظیم یافته در پایگاه‌های اطلاعاتی و مراکز اطلاع رسانی منتهی شده که تا چه حد باب اطمینان را از تهیه مواد چونان گذشته در دستور کار مدیران مراکز اطلاع رسانی قرار دهند.

چگونگی همبستگی تکرار موضوعات پر استفاده در عنوان‌های منابع اطلاعاتی توسط کاربران رایسست نیز بررسی شد نتایج نشان داد که همبستگی بین کلمه‌های "معماری" و "کودک" و "کودکان"؛ "تولید" و "زن"؛ "دختر"؛ "زبان" و "یادگیری"؛ به ضریبی معادل ۱ دست یافته، که نشان می‌دهد مقادیر با هم ارتباط منفی دارند؛ در همین رابطه کلمه‌های "آموزش"؛ "ایران"؛ "سازمان"؛ "سازمانی"؛ "نظام"؛ "سیستم"؛ "تهران" و "مؤسسات"؛ آموزشی. عالی. دانشگاه. دانشکده" که ضریبی کمتر از ۰/۰۵ را نشان می‌دهد، بیانگر همبستگی قوی است؛ این قوت همبستگی بیانگر چند مطلب است؛ چگونه می‌توان با توجه به منابعی که همبستگی معنی‌داری دارد به رویکرد مدیران سوی و جهت داده، توان مجموعه‌های الکترونیکی، استحکام منابع الکترونیکی، و هزینه و فایده مندی را تقویت می‌کند. به واقع نکته مثبت از این بخش می‌توان به ضعف همبستگی‌های کلمات موضوعی مورد شناسایی قرار داد که بایستی در گام‌های آتی مدیریت مجموعه سازی الکترونیکی به آن توجه نماید؛ به نحو طبیعی ضرایب همبستگی ضعیف از کلمه‌های موضوعی بازتابی از خنثی بودن منابعی است که به نوعی فضای کتابخانه‌ها و پایگاه‌های اطلاعاتی را اشغال کرده و کمتر مورد بهره‌جویی واقع می‌شود. در ادامه تحلیل داده‌ها ابتدا فراوانی مطلق و فراوانی نسبی ۲۱ کلمه موضوعی پر تکرار و بازتاب کمی آن درج است؛ بلافاصله به منظور بیان گسترده شماری از کلمات پر تکرار از استفاده کاربران رایسست انعکاس یافته است. مبحث در هم کرد، به منزله بحثی فنی در تکنیک و فنون علوم کتابداری و اطلاع رسانی قابل بررسی است؛ به زبان ساده و شفاف نمایه در هم کرد، نمایه‌ای است به شکل ادواری که در فاصله‌های زمانی معین مطالب جدید را با مطالب یک

یا چند شماره قبل در هم آمیخته و نمایه واحد جدیدی پدید می‌آورد (سلطانی و راستین، ۱۳۷۹، ص ۴۲۸). در آخر به گزارش تصویری نمایه هر کلمه پرتکرار مبادرت نموده است؛ بر این قرار که ترند نمایانگر روند یک موضوع است، روندها یک نمودار اسپارک لاین هستند که توزیع فرکانس‌های نسبی را در بین عناوین منابع در مجموعه دیتاست نشان می‌دهد. بر این قرار که نقطه اوج نمودار بر محور عمودی و حاصل یافته‌های کمی ترندها را به ترتیب در ۲۱ کلمه موضوعی پرتکرار به انتخاب نرم افزار نشان می‌دهد. خط‌ها نمایانگر توزیع فرکانس‌های نسبی کلمه‌های موضوعی در مجموعه عناوین منابع اطلاعاتی پر استفاده در پایگاه رایست است. هرچه اعداد مزبور به سمت ۰.۰۱ حرکت نموده در شمار بیشتری از منابع مشاهده شده و به نحو طبیعی ترند آن در انعکاس منابع بیشتر جاری می‌شود. بر این قرار محور خطوط بر امتداد موازی با محور افقی استقرار می‌یابد؛ این مطلب بیانگر ترند مذکور در کلمه‌های پرتکرار «ایران» با ۰/۰۰۶؛ «آموزش» با ۰/۰۰۳، و اجتماعی با ۰/۰۰۳ ترند به همراه کشش خطوط قابل مشاهده است.

این پژوهش از منظر اجرا و نرم افزارهای استفاده شده و عملیات اجرایی در کشور بداعت داشته و مشابه آن یافت نشد. پژوهش جاری در بخشی با تحقیق سهیلی و همکاران (۱۳۹۷)، تحت عنوان «روند موضوعی مفاهیم حوزه علم اطلاعات و دانش‌شناسی ایران براساس تحلیل هم‌رخدادی واژگان» همسویی دارد. آن پژوهش سعی داشته در دو بازه زمانی پنج ساله (۱۳۸۴-۱۳۸۹) و (۱۳۹۰-۱۳۹۴) هم‌رخدادی واژگان را برحسب کلیدواژه‌های مقالات، مورد سنجش قرار دهد، و به این استنتاج دست یافت که مرور زمان موجب گرایش نویسندگان به جنبه‌های فناوری شد؛ موضوعی که از کاربران رایست نیز در علوم انسانی به منظور بازیابی اطلاعات در این تحقیق قابل ملاحظه است. پژوهش جاری با تحقیق احمدی و عصاره (۱۳۹۶) تحت عنوان «مروری بر کارکردهای تحلیل هم‌واژگانی» همسویی دارد. آن پژوهش سعی داشته تحلیل هم‌واژگانی را با خلاصه سازی مدارک در واژه‌هایی قدرتمند و محاسبه رخداد هم‌رخدادی نسبت به حوزه موضوعی شناسایی کند؛ موضوعی که کاربران رایست با کلیدهای موضوعی قدرتمند در دستیابی به خواسته اطلاعاتی خود در مجموعه کلمه‌های موضوعی ۲۱ موضوعی و ۱۶۰ موضوعی دنبال کرده و تکرار پذیری آن از کلمات موضوعی جفتی در ضرایب همبستگی جفتی آشکار شد. همچنین پژوهش جاری با تحقیقات داخلی، از جمله صدیقی (۱۳۹۳) در زمینه استخراج موضوعات علمی و ارتباط میان آنها و کشف محتوای موضوعی، و سهرابی و غفاری (۱۳۹۸) در زمینه هم‌رخدادی واژگان موضوعات پر کاربرد تولیدات علمی در حوزه ارتباطات علمی نمایه شده در پایگاه اطلاعاتی وب‌آوساینس طی سال‌های ۲۰۰۰-۲۰۱۷ همسویی دارد؛ به واقع کلمه‌های موضوعی در گستره ۲۱ کلمه و ۱۶۰ کلمه‌ای به‌رمنند از تکرار پذیری بوده و در وجوه کلمه‌های جفتی ضریب همبستگی مطلوبی را احراز کرده‌اند.

در راستای پژوهش‌های بین‌المللی، پژوهش جاری با تحقیق میلر (۲۰۱۸)، تحت عنوان «پروژه‌های متن کاوی دیجیتال در علوم انسانی: ارزیابی قابلیت‌های تجزیه و تحلیل محتوا با ابزارهای ویانت» که به مطالعه آزمایشی پروژه‌ها با محتوای جدید و مضامین فنی روز آمد پرداخته، همسو بوده و با فرایند تحلیلی به متن کاوی کاربرپسندی مبادرت نموده است. پژوهش جاری همچنین با تحقیق لیدسدرف و نرقس (۲۰۱۶) تحت عنوان «ترسیم نقشه‌های هم‌واژگانی و مدل‌سازی موضوعی: مقایسه‌ای با استفاده از شرکت‌های کوچک و متوسط» که با الگو برداری از داده‌های بزرگ و مدل‌سازی موضوعی به گزینه‌ای برای نقشه برداری هم‌واژگانی در مدت زمان معین از نظر هم‌رخدادی پرداخته، همسو بوده و به واقع تحقیق جاری در مدت زمان معین مجموعه گسترده‌ای از کلمه‌های موضوعی را مورد سنجش قرار داده است. در همین راستا با پژوهش ورونتسو و همکاران (۲۰۱۵) به منظور اجرای پژوهش در چند موضوع از مجموعه‌های بزرگ همسویی دارد، و نیز پژوهش، مجموعه‌های درخواست کاربران را به جد با امکانات فنی مورد ملاحظه قرار داد.

با توجه به نتایج پژوهش جاری پیشنهاد می‌شود

- مدیران مجموعه سازی مرکز رایست به منظور صرفه جویی و هزینه - فایده مندی از مجموعه کلمه‌های جاری برای ساخت پایگاه‌های اطلاعاتی بهره مند شوند؛

- با توجه به نتایج پژوهش جاری پیشنهاد می‌شود مدیران فناوری مرکز رایست انطباق اطلاعات جمعیت شناختی را با کلمه‌های موضوعی کاربران تسهیل نمایند؛

- با توجه به نتایج پژوهش جاری پیشنهاد می‌شود مدیران آموزش عالی و محتوای برنامه‌های درسی رشته علم اطلاعات و دانش‌شناسی اهمیت بهره‌جویی از نرم‌افزارهای نو ابداع را در گستره فناوری در دستور کار قرار دهند.

منابع

- بتولی، ز. (۱۳۹۶). رابطه بین شاخص‌های پایگاه استنادی علوم و ریسرچ گیت: مطالعه موردی مقاله‌های داغ و پر استناد پژوهشگران ایرانی. *پژوهشنامه پردازش و مدیریت اطلاعات*، ۳۳(۱۶۱)، ۱۸۳-۱۹۱.
- رحیمی، م.، زاهدی، م.، و مشایخی، ه. (۱۳۹۷). یک مدل موضوعی احتمالاتی مبتنی بر روابط ملی واژگان در پنجره‌های هم پوشان. *فصلنامه پردازش علائم و داده‌ها*، ۳۸(۴)، ۵۷-۷۰.
- سلطانی، پ. و راستین، ف. (۱۳۷۹). *دانشنامه کتابداری و اطلاع‌رسانی*. فرهنگ معاصر.
- سهرابی، ط. و غفاری، س. (۱۳۹۸). شناسایی موضوعات پر کاربرد تولیدات علمی حوزه ارتباطات علمی با استفاده از روش هم‌رخدادی واژگان. *دو فصلنامه علمی دانشگاه شاهد*، ۵(۲)، ۴۵-۶۱.
- سهیلی، ف.، خاصه، ع.، و کرانیان، پ. (۱۳۹۷). روند موضوعی مفاهیم حوزه علم اطلاعات و دانش‌شناسی ایران براساس تحلیل هم‌رخدادی واژگان. *فصلنامه مطالعات ملی کتابداری و سازماندهی اطلاعات*، ۲(۲۹)، ۱۷۲-۱۹۰.
- صدیقی، م. (۱۳۹۳). بررسی کاربرد روش تحلیل هم‌رخدادی واژگان در ترسیم ساختار حوزه‌های علمی (مطالعه موردی: حوزه اطلاع‌سنجی). *پژوهشنامه پردازش و مدیریت اطلاعات*، ۲(۳۰)، ۳۷۳-۳۹۶.
- کشاورزیان، س. و براردخت، ح. (۱۳۹۶). جایگاه کتاب و کتابخوانی در سایت تبیان با رویکرد متن‌کاوی و تحلیل شبکه‌های اجتماعی. *فصلنامه مدیریت کسب و کار هوشمند*، ۶(۲۱)، ۱۶۹-۱۸۸.
- متن‌کاوی (Text Mining) به زبان ساده (۱۳۹۸)، بازیابی شده در ۱۲ فروردین ۱۳۹۹، از <https://blog.faradars.org/introduction-to-text-mining/>.
- مرکز منطقه‌ای اطلاع‌رسانی علوم و فناوری (رایست). (بی‌تا). *تاریخچه مرکز منطقه‌ای اطلاع‌رسانی علوم و فناوری (رایست)*. بازیابی شده در ۱۷ تیر ۱۳۹۹، از <https://ricest.ac.ir/ricest-history/>.
- مسعودی، ب. و راحتی قوچانی، س. (۱۳۹۴). رفع ابهام معنایی واژگان مبهم فارسی با مدل موضوعی LDA. *فصلنامه پردازش علائم و داده‌ها*، ۲۶(۴)، ۱۱۷-۱۲۵.
- مقدس، ح.، حسینی، ا.، اسدی، ف.، و جهانبخش، م. (۱۳۹۱). داده‌کاوی و کاربرد آن در سلامت. *مدیریت اطلاعات سلامت*، ۹(۲)، ۲۹۷-۳۰۴.

References

- Allahyari, M., Pourieh, A., Assefi, M., Safaei, S., Trippe, J.B., Gutierrez, E., & Kochut, k. (2017). *A Brief Survey of Text Mining: Classification, Clustering and Extraction Techniques*. E-Printes, KDD Bigdas.
- Asemi, A. (2020). Unstructured Data Analysis Recommender System (RSS) (text analysis by voyant). Corvinus university of Budapest.
- Batuli, Z. (2017). The relationship between science citation database indicators and research Gate: a case study of hot and highly cited articles by Iranian researcher. *Information Processig and Management*, 33(161), 91-183. [In Persian].
- Chen, H., Wang, X., Pan, s., xiong, F. (2019). Identify Topic Relation In Scientific Literature Using Topic Modeling. *IEEE Transactions on Engineering Management*, 1-13.
- Garousi, V. & Mantyla, M.V. (2016). Citations, Research Topics and Active Countries in Software Engineering: Bibliometric study. *Computer Science Review*, 19(2), 56- 77.
- Gholamhosseini, L. & Damarvi, M. (2015). Examining the applications of data mining in the health system. *Journal of Paramedical Sciences and Military Health*, 10(1), 39-48. [In Persian].
- <https://blog.faradars.org/introduction-to-text-mining/>. [In Persian].
- Ja-hyun, P. & Min, S. (2013). A Study on the Research Trends in Library & Information Science in Korean Using Topic Modeling. *Journal of the Korean Society for Information Management*, 30(1), 7-32.

- Keshavarzian, S. & Barardokht, H. (2017). The position of books and reading on the tebian site with the approach of text mining and social network analysis. *Smart Business Management Quarterly*, 6(21), 169-188. [In Persian].
- Leydesdorff, L., & Nerghe, A. (2016). Co-Word Maps And Topic Modeling: A Comparison Using Small And Medium- Sized Corpora (N<1000). *Journal of the Association for Information Science and Technology*.
- Mantyla, M., Graziotin, & D., Kuttila, M. (2018). The Evolution of Sentiment Analysis- A Review of Research Topics, Venues, and Top Cited Papers. *Computer Science Review*, 16-32.
- Masudi, M., & Rahati Ghuchani, S. (2015). Resolving the semantic ambiguity of ambiguous Persian words with thematic model LDA. *Quarterly Journal of Signal and Data Processing*, 26(4), 117-125. [In Persian].
- Miller, A. (2018). Text Mining Digital Humanities Projects: Assessing Content Analysis Capabilities of Voyant Tools. *Journal of Web Librarianship*, 12(3), 169-197.
- Moghadassi, H., Hosseini, A., Asadi, F., & Jahanbakhsh M. (2012). Data mining and its application in health. *Health Information Management*, 9(2), 297-304. [In Persian].
- Ogarty, W., Dobrovolsky, M., Aronoff, M. (1993). *Contemporary Linguistics, an Introduction*, 2nd Ed, St. Martin Press, INC.
- Rahimi, M., Zahedi, M., & Mashayekhi, H. (2017). A probabilistic topic model based on national vocabulary relations in overlapping windows. *Quarterly journal of signal and data processing*, 38(4), 57-70. [In Persian].
- Regional science and technology information center (RICEST) (without data). History Regional science and technology information center (RICEST). Retrieved 8 July 2020 <https://ricest.ac.ir/ricest-history/>. [In Persian].
- Scott, M. & Tribble, C. (2006). *Textual Patterns: Keyword and Corpus Analysis in Language Education*. Benjamins.
- Seddighi, M. (2014). Investigating the application of vocabulary co-occurrence analysis method in drawing the structure of scientific fields (Case study: field of scientometrics information). *Information Processing And Management Research Paper*, 30(2), 373-396. [In Persian].
- Soheili, F., Khaseh, A., & Karanian, P. (2018). Thematic trend of concepts in the field of information science and epistemology of Iran based on co-occurrence analysis of words. *Quarterly Journal of National Library Studies and Information Organization*, 29(2), 172-190. [In Persian].
- Sohrabi, T., & Ghafari, S. (2019). Identifying the frequently used topic of scientific productions in the field of scientific communication using the co-occurrence method of words. *Two Scientific Quarterly Journals of Shahed University*, 5(2), 45-61. [In Persian].
- Soltani, P., & Rastin, F. (2000). *Encyclopedia of librarianship and information*. contemporary culture. [In Persian].
- Talib, R., Kashif, M., Ayesha, S., & Fatima, F. (2016). Text Mining: Techniques, Applications and Issues. *International Journal of Advanced Computer Science and Application*, 4(3), 56-78.
- Vorontsov, K., Frei, O., Romov, P., & Dudarenko, M. (2015). Open Source Library For Regularized Multimodal Conference On Analysis Of Images. *Social Network and Texts*, 370-381.
- Zhou, X., Liu, B., Wu, Z. & Feng, Y. (2007). Integrative Mining of Traditional Chinese Medicine Literature and Medline for Functional Gene Networks. *Artificial Intelligence in Medicine*, 41(2), 87-104.

Providing a Model for Employee Knowledge Management with an Organizational Learning Approach (Case Study of Tehran Municipality)

Pejman Salehi¹ | Bijan Solimanpour²

1- Faculty of Industrial Management, South Tehran Azad University. (Corresponding Author) Pejmansalehi.metro@yahoo.com
2- PhD in Management, Political and Security Deputy of the Ministry of Interior. elahesiahmansori@yahoo.com

Article Info	ABSTRACT
Article type: Research Article	Objective: The purpose of this research is to provide a new model for knowledge management in a case study of Tehran Municipality.
Article history: Received: 12 January 2023 Received in revised form: 09 February 2023 Accepted: 20 February 2023 Published online: 16 March 2023	Methodology: This is an applied research that was conducted in a combined (qualitative-quantitative) method. statistical population of employees with a bachelor's degree or higher in Tehran Municipality and its affiliated companies and organizations were studied. The statistical sample included 379 academic and organizational experts working in Tehran municipality in 2021, who were selected using systematic random sampling.
Keywords: Knowledge Management, Organizational Learning, Organizational Memory, Learning Organization Model, Tehran Municipality	Results: Based on the results of this research, some of the important components of presenting a new model for knowledge management of Tehran municipality employees with an organizational learning approach are human resources and management, organizational strategy and structure, information technology, knowledge processes, organizational processes and organizational culture. Also, some other research findings indicate that the average score of each of these mentioned components in Tehran municipality was lower than average. Also, some other research findings indicate that the average score of each of these components in Tehran municipality was lower than average.
	Conclusion: The present research has presented and tested a model that has expressed the role of the key variables of knowledge and learning, which were only partially and independently paid attention to in previous researches. In order to implement knowledge management in Tehran municipality with the organizational learning approach, the determination of determined components such as human resources and management, strategy and organizational structure, information technology, knowledge processes, etc. should be considered.

Cite this article: salehi, p., & solimanpour, b. (2022). Providing a model for employee knowledge management with an organizational learning approach (Case study of Tehran Municipality). *Journal of Knowledge Studies*, 15(59), 74-100.
DOR :20.1001.1.20082754.1401.15.59.5.5

© The Author(s).

Publisher: Islamic Azad University North Tehran Branch

ارائه الگوئی برای مدیریت دانش کارکنان با رویکرد یادگیری سازمانی (مطالعه موردی: شهرداری تهران)

پژمان صالحی^۱ | بیژن سلیمانپور^۲

۱- استادیار گروه مدیریت صنعتی، دانشگاه آزاد اسلامی تهران جنوب، تهران (نویسنده مسئول) pejmansalehi.metro@yahoo.com

۲- دکترای مدیریت، معاونت سیاسی و امنیتی وزارت کشور elahesiahmansori@yahoo.com

اطلاعات مقاله	چکیده
نوع مقاله: مقاله پژوهشی	هدف: هدف از انجام این پژوهش ارائه الگویی نوین برای مدیریت دانش کارکنان با رویکرد یادگیری سازمانی در مطالعه موردی شهرداری تهران است.
تاریخ دریافت: ۱۴۰۱/۱۰/۲۲	روش پژوهش: این پژوهش از نوع کاربردی است که به صورت ترکیبی (کیفی-کمی) در جامعه آماری کارکنان دارای مدرک کارشناسی و بالاتر در شهرداری تهران و شرکت‌ها و سازمان‌های تابعه آن انجام شد. نمونه آماری شامل ۳۷۹ نفر از خبرگان دانشگاهی و سازمانی شاغل در شهرداری تهران در سال ۱۴۰۰ بود که با استفاده از روش نمونه‌گیری تصادفی سیستماتیک انتخاب شدند. داده‌های گردآوری‌شده با استفاده از مدل یابی معادلات ساختاری و با به کارگیری نرم‌افزارهای SPSS و ایموس مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفتند.
تاریخ بازنگری: ۱۴۰۱/۱۱/۲۰	یافته‌ها: بر اساس نتایج تحقیق حاضر برخی از مؤلفه‌های مهم ارائه الگویی نوین برای مدیریت دانش کارکنان شهرداری تهران با رویکرد یادگیری سازمانی عبارت‌اند از منابع انسانی و مدیریت، استراتژی و ساختار سازمانی، فناوری اطلاعات، فرآیندهای دانشی، فرآیندهای سازمانی و فرهنگ سازمانی. همچنین برخی دیگر از یافته‌های تحقیق حاکی از آن است که میانگین امتیاز هریک از این مؤلفه‌های یادشده در شهرداری تهران از حد متوسط پایین‌تر بود.
تاریخ پذیرش: ۱۴۰۱/۱۲/۰۱	نتیجه‌گیری: تحقیق حاضر به ارائه و آزمون مدلی پرداخته است که نقش متغیرهای کلیدی دانش و یادگیری که در تحقیقات گذشته توجهی جزئی و مستقل به آن‌ها شده بود را بیان کرده است. به منظور پیاده‌سازی و اجرای مدیریت دانش در شهرداری تهران با رویکرد یادگیری سازمانی دقیق مؤلفه‌های تعیین‌شده نظیر منابع انسانی و مدیریت، استراتژی و ساختار سازمانی، فناوری اطلاعات، فرآیندهای دانشی و غیره ... برای ارتقای سطح کمی و کیفی دانش سازمانی شهرداری لحاظ گردید.
تاریخ انتشار آنلاین: ۱۴۰۱/۱۲/۲۵	واژه‌های کلیدی: مدیریت دانش، یادگیری سازمانی، حافظه سازمانی، سازمان یادگیرنده، شهرداری تهران

استناد: صالحی، پ. و سلیمانپور، پ. (۱۴۰۱). ارائه الگویی برای مدیریت دانش کارکنان با رویکرد یادگیری سازمانی (مطالعه موردی: شهرداری تهران).

دانش‌شناسی، ۱۵ (۵۹)، ۷۴-۱۰۰.

DOR: 20.1001.1.20082754.1401.15.59.5.5

حق مؤلف © نویسندگان.

ناشر: دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران شمال

مقدمه

دانش مخلوطی سیال از تجربیات، ارزش‌ها، اطلاعات موجود و نگرش‌های نظام‌یافته است که چارچوبی برای ارزشیابی تجارب و اطلاعات جدید و بهره‌گیری از آن‌ها را به دست می‌دهد (داونپورت و پروساک^۱، ۱۳۹۰). از منظری دیگر دانش اطلاعات آمیخته با تجربه، مضمون، تفسیر و اندیشه است که می‌تواند به‌عنوان منبعی تجدید شدنی به کرات مورد استفاده قرار گیرند و از طریق کاربرد و ترکیب با تجربه کارکنان در حافظه سازمان انباشته شده و به یادگیری در سازمان بینجامد (گوتسچالک^۲، ۲۰۱۷). در این بین مدیریت دانش به‌عنوان یک رهیافت یکپارچه برای سازماندهی کل سرمایه‌های فکری و معنوی سازمان تعریف می‌شود که نه تنها دانش عیان مورد استفاده در سازمان بلکه دانشی که در اذهان کارکنان نهفته است نیز در این راستا ساختار می‌بخشد (فرگوسن و کرت^۳، ۲۰۱۰). بر این اساس می‌توان چارچوب اساسی مدیریت دانش را با توجه به تصویر شماره یک نشان داده می‌شود.

شکل ۱. چارچوب کلی مدیریت دانش (منبع: لیتراس^۴ و همکاران، ۲۰۱۲)

در مقوله سازمان یادگیرنده تمرکز عمده بر روی سیستم‌ها، اصول و مشخصات سازمان‌هایی است که یاد می‌گیرند و به‌عنوان یک موجودیت جمعی به تولید محصول و یا ارائه خدمت می‌پردازند (جنکس^۵ و همکاران، ۲۰۱۱). در یادگیری سازمانی، بر این نکته تأکید می‌شود که یادگیری چگونه در سازمان رخ می‌دهد (لیندner و والد^۶، ۲۰۲۰)، لذا در این رویکرد به مهارت‌ها و فرآیندهای ایجاد و به‌کارگیری دانش توجه می‌شود (ابراهیمی، ۱۳۹۸). یادگیری سازمانی مستلزم استقرار مدیریت دانش است (افرازه و همکاران، ۱۳۹۹) و این مهم‌ترین عامل در تبدیل یک سازمان مرسوم به سازمان یادگیرنده است، زیرا مدیریت دانش با رشد و توسعه، اقدامات مؤثر، رفتار سازمانی، تصمیم سازی و عملکرد سازمانی در ارتباط است (پاکباز و همکاران، ۱۳۹۹). مدیریت دانش سازمانی ناظر بر نظام تولید، فراهم آوری، ذخیره، پردازش، انتقال، اشتراک و کاربرد دانش است که حمایت‌کننده نوآوری، یادگیری فردی، یادگیری جمعی، یادگیری سازمانی و مشارکت کارکنان در فرآیند تصمیم‌گیری می‌باشد (پیری و همکاران، ۱۳۹۰). جدول شماره یک مفاهیم و مدل‌های مختلف یادگیری سازمانی بر اساس الگوهای مدیریت دانش را نشان می‌دهد.

1. Davenport and Prusak

2. Gottschalk

3. Ferguson & Weckert

4. Lytras and Pouloudi

5. Jennex

6. Lindner and Wald

جدول ۱. مؤلفه‌های مختلف یادگیری سازمانی در مدل مدیریت دانش

ردیف	یادگیری سازمانی	مؤلفه‌ها
۱	دنتون، ۲۰۰۳	استراتژی، ساختار انعطاف‌پذیر، فرهنگ، چشم‌انداز، آگاهی‌های خارجی، ایجاد و انتقال دانش، کیفیت، جزء حمایتی و کارگروهی
۲	سنگه، ۲۰۰۴	تشویق و ایجاد انگیزه، پیاده‌سازی تیم‌های یادگیری (فردی، گروهی، مشارکتی)، استفاده از دانش جهت خلق موقعیت جدید
۳	دلوی و همکاران، ۱۳۹۳	استراتژی، ساختار، زیرسیستم فردی، زیرسیستم دانشی، فناوری
۴	عسگری، ۱۳۹۵	کسب دانش، توزیع اطلاعات، تفسیر اطلاعات، حافظه سازمانی
۵	تسلیمی و همکاران، ۱۳۹۸	تشخیص نیازهای یادگیری، ساختار، مهارت، واکنش در عمل، تأثیر هنجارها و ارزش‌ها
۶	اسمیت، ۲۰۱۴	گفتگوی جمعی، ترمیم ایده، تولید ایده، ترویج
۷	ساباتیس، ۲۰۱۵	عوامل تسهیل‌کننده، روش یادگیری
۸	تومی، ۲۰۱۶	عملکرد دانشی کسب‌وکار (نوآورانه، رقابتی)، قابلیت یادگیری (تولید ایده، تعمیم ایده، ناتوانایی‌های یادگیری، زمینه کسب‌وکار (استراتژی، فرهنگ، ویژگی کار)
۹	هوی، ۲۰۱۸	یادگیری فردی شامل مشاهده، پیاده‌سازی، ارزیابی، تحلیل دانش
۱۰	ساعدی و یزدانی، ۱۳۹۳	سازمان یادگیرنده (منعطف، نوآور، خلاق، ریسک‌پذیر)
۱۱	عبدعلی و مسلمی، ۱۳۹۷	یادگیری سازمانی فرآیندی در راستای افزایش توانمندسازی‌های سازمان به‌منظور استفاده بیشتر از داشته‌های ذهنی کارکنان در جهت تصمیم‌سازی مطلوب‌تر

در عصر تحولات، توسعه و پیشرفت‌های سریع، مزیت رقابتی به جوامعی تعلق دارد که سازمان‌هایشان سهم بیشتری از دانش را از آن خود نموده‌اند و در سایه افزایش قابلیت یادگیری خود به سازمان‌هایی دانش‌بنیان و یادگیرنده تبدیل شده‌اند (زارع و رجائی پور، ۱۳۹۶). یکی از ملزومات مهم یادگیری سازمانی، پیاده‌سازی مدیریت دانش در آن سازمان و مدیریت مؤثر سرمایه‌های فکری آن سازمان است که نقش اساسی در خلق و کاربرد دانش در سازمان دارند (ربیعی و همکاران، ۱۳۹۳). برخی تحقیقات صورت گرفته در مورد سرمایه‌های فکری سازمان‌ها حاکی از آن است که در مقام عمل تنها ۲۰٪ از دانش موجود در یک سازمان برای ارائه خدمت یا تولید محصول مورد استفاده قرار می‌گیرد (غفاری و همکاران، ۱۳۹۶). انعطاف و قابلیت تغییر در ساختار و فرآیندهای سازمانی و یا به عبارت بهتر بقاء در جامعه اطلاعاتی امروزی مستلزم ایجاد شرایط لازم جهت استقرار مدیریت دانش به‌منظور روان‌سازی جریان اطلاعات در سازمان است که خود لازمه افزایش قابلیت یادگیری سازمانی است (اولگبول^۱، ۲۰۲۰). یادگیری سازمانی عبارت است از به اشتراک‌گذاری دانش و تجارب فردی به منظور یادگیری کارکنان که چگونه یاد بگیرند و چگونه آموخته‌های خود را در محیط سازمانی به دیگران انتقال دهند (کرمی، ۱۳۹۹). نتایج یک مطالعه حاکی از آن است که بین یادگیری سازمانی و مدیریت دانش رابطه‌ای مستقیم وجود دارد (دهقانی، ۱۳۹۸). خلأ تحقیقاتی موجود در مطالعات پیشین مدیریت دانش سازمانی آن است که مدل‌های ارائه‌شده، بعضاً به یکی از ابعاد مدیریت دانش پرداخته‌اند و یا اینکه مدیریت دانش در یک سازمان را صرفاً توانایی آن سازمان در گردآوری، تولید، ذخیره و پردازش دانش از بیرون و درون سازمان؛ و یا تبدیل دانش از شکل نهان به صورت عیان یا فردی به دانش جمعی دانسته‌اند و لذا کمتر ابعاد یادگیری سازمانی به صورت جامع لحاظ شده است.

^۱. Ologbool

شهرداری تهران سازمانی است بزرگ اما با ساختار نسبتاً سنتی که به تبع آن از توان و انعطاف لازم برای همسویی با تغییرات سریع محیط پیرامون خود، به‌ویژه در همگام شدن با تغییرات و تکنولوژی‌ها روز (در روند جهانی شدن) برخوردار نخواهد بود و لذا برای حفظ و بقا، ناچار است خود را به ابزارهای دانشی مجهز نماید تا با استفاده از آن بتواند با تغییرات روزافزون جهانی همگام شود. از طرفی شهرداری تهران در عصر اطلاعات و در جامعه‌ی اطلاعاتی زندگی می‌کنند که این خود نشان از ضرورت استفاده بهینه از دانش موجود و خلق و به‌کارگیری دانش جدید در ارائه خدمات به شهروندان است. بر اساس مفاهیم ارائه‌شده در خصوص قابلیت یادگیری سازمانی به معنای توانایی سازمان برای افزایش یادگیری‌های فردی، گروهی و سازمانی و تبدیل دانش‌های ضمنی به دانش صریح و دانش فردی به سازمانی (ابود^۱، ۲۰۲۰)، و استفاده از دانش در سیاست‌گذاری‌ها به‌منظور تولید محصولاتی جدیدتر و خدماتی متنوع‌تر است (زارع و همکاران، ۱۳۹۶) به طوریکه در راستای «یادگیری سازمانی» مورد استفاده قرار گرفته و بکوشد تا دانش انباشته‌شده در ذهن افراد با تغییرات، جابه‌جایی و بازنشستگی به‌مرور از میان نرود (همان منبع، ۱۳۹۶).

در این راستا با توجه به بررسی‌های صورت گرفته در شهرداری تهران، مشاهده شد که این سازمان با حجم زیادی از کارکنان خبره مواجه است که به‌طور مستمر در حال جابه‌جایی، انتقال، بازخرید و بازنشستگی هستند، بنابراین اجرای مدیریت دانش به‌منظور حفظ دارایی‌ها و سرمایه‌های فکری (مدیریت دانش) امری ضروری می‌نماید، که خود هدف اصلی این پژوهش را نشان می‌دهد. این سازمان به‌عنوان نهادی پیشرو در خدمات شهری تهران باید بکوشد تا از طریق ارتقای قابلیت یادگیری سازمانی از سرمایه‌های موجود نهایت استفاده را برده و بتواند نیازهای شهروندان را در یک جامعه هوشمند و اطلاعاتی در راستای اهداف مشخص شده برآورده نماید. مسائلی از قبیل عدم وجود بانک جامع اطلاعاتی متخصصان و خبرگان شهرداری؛ عدم دسترسی آسان به دانش تخصصی به‌طور سریع و مستمر و استفاده از دانش خبرگان برای پیشبرد خدمات شهری، نبود یک بانک دانشی جامع از فنون و دانش‌های موجود، ضعف در مهارت‌های مرتبط با سواد اطلاعاتی و مهارت دانش‌یابی در میان کارکنان، نبود سیستمی برای ارزیابی وضعیت موجود مدیریت دانش در شهرداری، فقدان یک نظام جامع و سیستمی برای ارزیابی قابلیت‌های یادگیری کارکنان شهرداری، ضعف در سازمان‌دهی دانش موجود، عدم دسترسی به آخرین اطلاعات به‌روز دنیا در خصوص مدیریت شهری که مرتبط با حوزه‌های کاری شهرداری است به علت عدم روان بودن جریان اطلاعات، نبود امکانات جهت ثبت تجارب و مهارت‌های کارکنان؛ و از طرف دیگر ضرورت فرهنگ‌سازی برای اجرای کامل مدیریت دانش در شهرداری و ایجاد تفکر سیستمی و همگام شدن با تکنولوژی‌های روز به‌عنوان شاخص‌های مهم یادگیری سازمانی، لزوم مدیریت دانش و استقرار عناصر آن را به‌عنوان یک پیش‌نیاز اساسی در شهرداری تهران ضروری می‌نماید. با این تفصیل پرسش محوری این مطالعه آن است که مناسب‌ترین مدل برای استقرار مدیریت دانش در شهرداری تهران کدام است؟ و چگونه می‌توان آن را در شهرداری تهران مستقر نمود. پیری و آصف‌زاده (۱۳۹۰) در تحقیق خود با عنوان "چگونه می‌توان مدیریت دانش را بکار گرفت؟" که در سازمان‌های بهداشتی درمانی انجام دادند اظهار داشتند که راهبردهای مدیریت دانش عبارتند از: راهبرد دانش به‌عنوان راهبرد کسب و کار، راهبرد دانش جهت مدیریت سرمایه‌های فکری، راهبرد دانش به‌عنوان راهبردی جهت افزایش مسئولیت‌پذیری در قبل دانش فردی، راهبرد دانشی جهت خلق دانش، راهبرد دانشی جهت انتقال دانش و راهبرد دانشی مشتری‌مدار. در مطالعه دیگری ساعدی و یزدانی (۱۳۹۳) در تحقیق خود با عنوان "ارائه مدل فرآیندی برای پیاده‌سازی مدیریت دانش مبتنی بر یادگیری سازمانی در ایران خودرو: نظریه برخاسته از داده‌ها" بیان کردند که الگوی فرآیندی، نشان می‌دهد که توسعه مدیریت دانش از طریق یک فرآیند یادگیری چهار حلقه‌ای محقق می‌شود به گونه‌ای که منابع سازمانی در طی این فرآیند، ارتقاء یافته و به قابلیت‌ها و شایستگی‌های محوری سازمان تبدیل می‌شوند. بنابراین اگر سازمان نتواند محقق شدن این فرآیند را فراهم نماید، سرمایه‌گذاری انجام شده به هدر خواهد رفت. فرآیند ارائه شده، مراحل توسعه و پیاده‌سازی مدیریت دانش را توصیف می‌کند و نقش هریک از عوامل اساسی همچون فرآیندها و حلقه‌های یادگیری، منابع سازمانی و استفاده خلاقانه از فناوری اطلاعات را در پیاده‌سازی مدیریت دانش تبیین می‌نماید. ربیعی و همکاران (۱۳۹۳) در تحقیقی با عنوان "طراحی مدل پیاده‌سازی نظام

¹. Abaoud

مدیریت دانش در سازمان‌های دولتی (مطالعه موردی شهرداری تهران)" به این نتیجه رسیدند که سودمندی پروژه مدیریت دانش بستگی زیادی به هماهنگی موفق موضوعاتی مثل فرهنگ سازمان، فرایند دانشی، مدیریت منابع انسانی و فناوری اطلاعات داد. در پایان مشخص شد وضعیت رهبری در شهرداری تهران برای استقرار مدیریت دانش مناسب ارزیابی شده و شاخص‌های منابع انسانی، ساختار، فرآیندهای دانشی، فناوری و فرهنگ در اولویت‌های بعدی قرار می‌گیرند. احمدیان و همکاران (۱۳۹۵) در تحقیق خود با عنوان "بررسی رابطه رکود دانش، یادگیری سازمانی و نوآوری سازمانی در مراکز آموزش عالی یزد" به این نتیجه رسیدند که رکود دانش، اثر منفی بر یادگیری سازمانی و نوآوری سازمانی دارد. این در حالی است که رکود یادگیری تأثیر منفی زیادی بر نوآوری سازمانی دارد. استفاده صد در صدی از تجربیات قبلی و عدم توجه به رویکردهای جدید هم از عوامل مؤثر بر رکود یادگیری و نهایتاً رکود نوآوری قلمداد شده است. عبدعلی و مسلمی (۱۳۹۷) در تحقیقی با عنوان "بررسی تأثیر مدیریت دانش بر کارآفرینی سازمانی در شرکت آلفا سم اصفهان" به بررسی تأثیر مدیریت دانش بر کارآفرینی سازمانی پرداختند. نتایج این مطالعه نشان داد که ارتباط قابل توجهی بین مدیریت دانش و کارآفرینی سازمانی و همچنین ارتباط قابل توجهی بین اجزاء مدیریت دانش (فراهم‌آوری، ذخیره و نگهداری دانش...) با قابلیت‌های زیرساختی سازمان اعم از (فرهنگ، ساختار و تکنولوژی) وجود دارد. این در حالی است که ارتباط قابل توجهی بین استفاده از دانش به عنوان یک متغیر مستقل و کارآفرینی سازمانی به عنوان یک متغیر وابسته در شرکت آلفا سم اصفهان وجود ندارد. پاکباز و همکاران (۱۳۹۹) در تحقیق خود با عنوان "مدیریت دانش و یادگیری سازمانی، نشان دادند که مدیریت دانش با یکدسته از اقدامات سازمانی جدید اعم از رفتار سازمانی، تصمیمات و عملکردهای سازمانی مرتبط می‌باشد. و تمامی این اقدامات بر نوآوری سازمانی، یادگیری فردی، یادگیری گروهی و اخذ تصمیمات مشترک (مدیریت مشارکتی) تأثیر گذار است. خوراکیان (۱۳۹۹) در تحقیق خود با عنوان بررسی نقش فرهنگ سازمانی دانش‌محور به عنوان عوامل تعدیل‌کننده تأثیرگذار مدیریت دانش بر نوآوری؛ نشان می‌دهد که فرآیند کاربرد مدیریت دانش تأثیر قابل ملاحظه‌ای بر روی فراموشی سازمانی دارد. تأثیر این دو مقوله از طریق مدل معادلات ساختاری و مطالعه تأثیر هر یک از جنبه‌های مدیریت دانش انجام شده است. یافته‌ها نشان می‌دهد که ارتباط قابل توجهی بین فرآیند مدیریت دانش و فراموشی سازمانی وجود دارد. در همین رابطه بیشترین تأثیر مربوط به تولید دانش و سپس کاربرد دانش می‌باشد. بر همین اساس اگر سازمان‌ها بتوانند عوامل مؤثر بر فراموشی سازمانی را هدایت کنند خواهند توانست از عادت‌ها و رفتاری‌های بد مانند جمع‌آوری دانش مازاد و اضافی جلوگیری کنند. دهقانی (۱۳۹۸) در تحقیقی با عنوان "نقش مدیریت دانش در نوآوری سازمان‌ها بیان می‌کند که امروزه سیستم مدیریت دانش نشأت گرفته از فناوری‌های وب با رویکرد اجتماعی سازی، همکاری، مشارکت، تشریک مساعی با افراد، سعی در تسخیر بزرگ‌ترین پایگاه دانش سازمانی داشته که همان دانش موجود در ذهن کارکنان می‌باشد. تمرکز چنین سازمان‌های به جای توجه صرف به سلسله مراتب اداری و قوانین و مقررات موجود به خلاقیت، نوآوری و شبکه‌های اجتماعی است.

فرگوسن و کورت (۲۰۱۰) در تحقیق خود با عنوان "یافتن کلیت سیستم مدیریت دانش" مدل پیشرفته‌ای را جهت یادگیری سازمانی بر مبنای مدیریت دانش در یک شرکت تولیدی بین‌المللی ارائه کرد. در این مدل به دانش بیرون از محیط سازمان اشاره شده است. بر اساس این مدل سازمان‌ها از طریق اقدامات دانشی، مکانیسم‌ها، فرآیندها و اقداماتی را تعریف خواهند کرد که موجب افزایش تولیدات می‌گردد. این مکانیسم‌ها جهت رسیدن به نتایج مطلوب عبارتند از تشکیل تیم‌های کاری، گروه‌های دانشی و شبکه‌های مشکل از دانش و عمل. جنکس و همکاران (۲۰۱۱) در تحقیق خود با عنوان "مدل موفقیت مدیریت دانش در دانشگاه‌های ایالات متحده آمریکا"، به این نتیجه رسیدند که بین اجتماعی‌سازی و سطوح یادگیری سازمانی رابطه معناداری وجود دارد. بنابراین تحقیق آموزش و یادگیری می‌تواند به وسیله استفاده از مدیریت دانش ارتقا می‌یابد. حفظ و تداوم حلقه‌های یادگیری در کلیه فرآیندهای سازمانی به منظور اثربخشی در مدیریت ضرورت دارد. لذا دانشگاه موفق باید سازمانی ایجاد کند که یادگیری سازمانی را با مدیریت دانش ترکیب کند. لیتراس و همکاران (۲۰۱۲) در تحقیق خود با عنوان "همگرایی مدیریت دانش و گسترش مرزهای یادگیری سازمانی" اظهار داشتند تمامی هفت عامل موفقیت مدیریت دانش (فرهنگ سازمانی، اشتراک و تسهیم دانش، اختصاص پاداش برای کارکنان، راهبردها و سیاست‌های دانش‌محور، حمایت مدیران ارشد، مدیریت منابع انسانی، استفاده از فناوری اطلاعات) تأثیر مثبتی بر خلاقیت و یادگیری سازمانی دارند؛ اما هنگامی که تعامل و ارتباط عوامل کلیدی

موفقیت مدیریت دانش با یکدیگر و تأثیر توأم متغیرهای مستقل بر متغیرهای وابسته بررسی شد، تنها دو عامل راهبردها و سیاست‌های دانش محور و مدیریت منابع انسانی سبب افزایش توأم خلاقیت و یادگیری سازمانی شدند. کریستیا و همکاران (۲۰۱۴) در تحقیق خود با عنوان "دیدگاه‌هایی در مورد مدل‌های مدیریت دانش" نشان دادند که بین مدیریت دانش، یادگیری سازمانی و توانمندسازی کارکنان ارتباط قابل توجهی وجود دارد. نتایج تحقیق نشان داد که توانمندسازی کارکنان ۶۶٪ با بهره مندی از مدیریت دانش و قابلیت یادگیری سازمانی افزایش خواهد یافت. ساباتیس (۲۰۱۵) در تحقیق خود با عنوان "مواجهه دانش با آینده با هوشمندتر". تأثیر مدیریت دانش استراتژیک بر عملکرد و نوآوری سازمانی به این نتیجه رسیدند که استراتژی دانش از طریق ثبت و درونی سازی دانش بر نوآوری و عملکرد سازمانی بطور مستقیم اثرگذار است. در این تحقیق نقش مدیریت دانش بر خلاقیت و نهایتاً بر عملکرد سازمانی مشخص شده است. بر اساس این تحقیق سازمان‌ها می‌پذیرند که با استفاده از مدیریت دانش خواهند توانست بیش از پیش نوآور شوند و فرآیندهای درون سازمان را چه از حیث اقدامات و چه از حیث نیروی انسانی ارتقا بخشند. تومی (۲۰۱۶) در تحقیقی با عنوان "آینده مدیریت دانش و یادگیری مادام العمر در سازمان‌های اروپایی" نشان دادند که با بررسی ارتباط بین دو بخش مالی و تولیدی در یک سازمان در تایوان نتایج تحقیق حاکی از آن بود که یادگیری سازمانی به عنوان یک مکانیسم هماهنگ کننده عمل کرده و شواهد تجربی حاکی از آن است که مدیریت دانش از طریق یادگیری سازمانی، عملکرد سازمانی را تحت تأثیر قرار خواهد داد. بر اساس این تحقیق یادگیری سازمانی به عنوان یک واسطه بین مدیریت دانش و عملکرد سازمانی شناخته شده است. هویی (۲۰۱۸) در تحقیق خود با عنوان "تأثیر مدیریت دانش و یادگیری بر ابعاد مختلف عملکرد سازمانی (مطالعه موردی: کارخانه مواد غذایی در آسیا)" بیان کردند که مدیریت دانش بر سه بعد از ابعاد عملکرد سازمانی اعم از عملکردهای مالی، تجاری و مشارکتی تأثیر قابل توجهی دارد. لیندر و والد (۲۰۲۰) در تحقیقی با عنوان "عوامل موفقیت در مدیریت دانش در سازمان‌های معاصر" نشان دادند که علاوه بر تکنولوژی اطلاعات عواملی نظیر فرهنگ سازمانی تأثیرات بسزایی بر مدیریت دانش دارد. آن‌ها همچنین در تحقیق خود به انجام اقدامات اصلاحی در خصوص فقدان حافظه سازمانی در سازمان‌ها اشاره کردند. جدول شماره دو نقاط قوت مطالعه حاضر را در مقایسه با پیشینه پژوهش نشان می‌دهد.

جدول ۲. مقایسه تطبیقی مدل‌های مدیریت دانش با رویکرد سازمان یادگیرنده برای به دست آوردن نقطه قوت مطالعه حاضر

نقطه قوت پژوهش حاضر	مزایا و معایب		روش انجام پژوهش	نام نویسندگان
	معایب	مزایا		
وجود ساختار برای منابع انسانی و رهبری فناوری اطلاعات در استقرار فرآیندهای دانشی در سازمان یادگیرنده با توجه به فرهنگ	عدم وجود استراتژی، و توجه به ساختار سازمانی در فناوری اطلاعات برای توسعه منابع انسانی و ارزیابی آن	پیاده سازی تیم‌های یادگیری در جهت یادگیری فردی و گروهی و تشکیل تیم‌های مشارکتی، استفاده از دانش به دست آمده جهت خلق موقعیت‌های جدید.	پیاده سازی مدل یادگیری سازمانی با توجه به مدیریت دانش در سازمان‌های بهداشتی	پیری و آصف‌زاده (۱۳۹۰) و عبدعلی و مسلمی (۱۳۹۷)
امکان ارزیابی و تصحیح عملکرد در سازمان یادگیرنده	نظارت و تصحیح عملکرد دانشی در فضای سازمان در عمل امکان پذیر نیست.	ارائه مدل فرآیندی برای پیاده سازی مدیریت دانش مبتنی بر یادگیری سازمانی	نظریه برخاسته از داده‌ها	ساعدی و یزدانی (۱۳۹۳)

توجه به مهارت‌ها، فرآیندهای ایجاد و بکارگیری دانش	عدم توجه به روابط داده، اطلاعات و دانش	مدیریت رخدادهای پیش‌بینی نشده در اجرای مدل و کنترل عملکرد	مدل مدیریت اختلال با الگوریتم جستجوی همسایگی متغیر	ربیعی و همکاران (۱۳۹۳) و احمدیان و همکاران (۱۳۹۵)
برنامه ریزی مدیریت دانش برای حفظ دارایی‌های دانشی و ارتقای حافظه سازمانی	عدم اتخاذ استراتژی مناسب و برنامه ریزی مدون برای جلوگیری از خروج سرمایه‌های دانشی از سازمان	ارزیابی پایگاه دانش سازمان و بهسازی آن	بهینه‌سازی سازمان برای ارائه حداکثر خدمات از طریق مدل‌های مدیریت دانش	پاکباز و همکاران (۱۳۹۹)؛ خوراکیان (۱۳۹۹) و دهقانی (۱۳۹۸)
امکان شناسایی نقطه بهینه در فضای جواب در سازمان برای مدیریت دانش سازمانی	عدم شناسایی دقیق نقطه بهینه در فضای جواب برای ارائه بهترین روش مدل مدیریت دانش	منعطف و تمرکز بر روی خلق محصول و خدمت جدید قبل از نیاز به انجام آن	استقرار مدل سازمان یادگیرنده و یادگیری سازمانی	فرگوسن و کورت (۲۰۱۰)
یافتن بهترین ابزار توسعه یادگیری سازمانی	نیاز به داده‌های آموزشی فراوان و ضعف در یافتن دانشکاران و توسعه حافظه سازمانی	قدرت پیش‌بینی بالا	پیاده‌سازی مدل موفقیت مدیریت دانش	جنکس و همکاران (۲۰۱۱) و لیتراس و همکاران (۲۰۱۲)
سهولت و استفاده مناسب و پیچیدگی کم	پیچیدگی بالا	پایداری بیشتر در مقایسه با الگوهای کلاسیک	پیاده‌سازی مدل استراتژی دانش از طریق ثبت و درونی سازی دانش بر نوآوری و عملکرد سازمانی	کریستیا و همکاران (۲۰۱۴) و ساباتیس (۲۰۱۵)
تقویت مؤلفه‌های درون‌زای دانشی	وجود مشکل کمینه‌های محلی در استقرار مدل‌های دانش و ارزیابی آن	ملاحظات عمده در کنترل ارائه خدمات دانشی	الگوریتم شبکه عصبی	تومی (۲۰۱۶)
فضای جواب بسیط برای توسعه سازمان یادگیرنده	عدم برتری جواب‌های مدل	استفاده از یک روش حل‌کارا برای قابلیت یادگیری سازمانی به عنوان منبع پایداری برای مزیت رقابتی	اجرای مدل یادگیری سازمانی با نگاه بیرونی و نیاز مشتری	هوئی (۲۰۱۸)
توجه به دانش	تمرکزشان صرفاً بر روی	مدل ارتباط بین	مدل عمومی دانش در	لیندر و والد (۲۰۲۰)

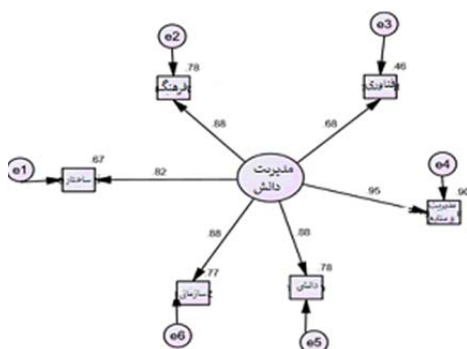
آشکار در استقرار مدل مدیریت دانش مبتنی بر سازمان یادگیرنده	دانش ضمنی بوده است.	مدیریت دانش و سرمایه‌های فکری	سازمان	
---	---------------------	----------------------------------	--------	--

آنچه از پیشینه پژوهش برمی‌آید آن است که موفقیت و بقای هر سازمانی مستلزم بهره‌مندی از دانش است. البته دستیابی به این هدف جز با ارائه و پیاده‌سازی مدلی مناسب امکان پذیر نخواهد بود. در تبدیل یک سازمان به سازمان یادگیرنده براساس مدیریت دانش توجه به زیرساخت‌ها و فرآیندها ضروری است. برای رسیدن به این مهم ارائه مدل جامع مدیریت دانش با رویکرد قابلیت یادگیری سازمانی مدلی مناسب به نظر می‌رسد. ارائه این مدل مستلزم ادراک و شناخت مفاهیم اساسی و مبانی نظری دانش، انواع دانش، الزامات و فرآیندهای دانشی، اصول و چارچوب‌های آن، توجه به عوامل موفقیت و شکست مدیریت دانش در سازمان، همچنین شناخت مفاهیم اساسی و مبانی نظری در خصوص یادگیری، یادگیری سازمانی، ارتباط بین یادگیری و مدیریت دانش می‌باشد تا از آن طریق بتوان مؤلفه‌های مربوط به مدیریت دانش و مؤلفه‌های مربوط به یادگیری سازمانی را استخراج کرده مؤلفه‌های مدیریت دانش با رویکرد قابلیت یادگیری سازمانی را تعیین و مدل مورد نظر را ارائه نمود. بنابراین سایر پرسش‌های جزئی (فرعی) مطرح در این مطالعه عبارت است از: نخست مؤلفه‌های مدیریت دانش مبتنی بر قابلیت یادگیری سازمانی در شهرداری تهران کدامند و دوم اولویت‌بندی ابعاد مدیریت دانش با رویکرد قابلیت یادگیری سازمانی در شهرداری تهران چگونه است.

روش پژوهش

شیوه انجام تحقیق در این پژوهش روش ترکیبی^۱ است. از این رو مطالعه در دو بخش انجام گرفت که از این قرار است: بخش اول قسمت کیفی پژوهش و بخش دوم بعد کمی است. لذا فاز کیفی با اسلوب اکتشافی صورت گرفت که در آن محققان ابتدا با مطالعه کتب و مقالات مرتبط با مدیریت دانش، یادگیری سازمانی و مدیریت دانش با رویکرد قابلیت‌های یادگیری سازمانی اقدام به استخراج مؤلفه‌های مدیریت دانش بر اساس یادگیری سازمانی نموده و سپس با استفاده از ابزار کدگذاری، مؤلفه‌های به‌دست آمده را دسته‌بندی نمودند. لازم به ذکر است که در بخش کیفی برای طراحی پرسشنامه و به‌منظور جمع‌آوری اطلاعات کمی، محققان از روش استقرایی استفاده نمودند. در فاز دوم نیز به کمک خبرگان موضوعی (دانشگاهی و سازمانی) مؤلفه‌های مدیریت دانش را با رویکرد قابلیت یادگیری سازمانی به‌وسیله تحلیل عاملی تأییدی، توسط گروه خبره بررسی نمودند. بدین ترتیب که در این مرحله برخی از گویه‌های نامرتب یا مبهم حذف و تعدادی گویه نیز اضافه گردید. در ادامه محققان اقدام به ساختن پرسشنامه بسته پاسخ با قابلیت درج پیشنهاد در انتهای پرسشنامه نمودند. از این رو در بخش کمی، محققان با انتخاب نمونه منتخب بر اساس روش نمونه‌گیری سیستمی، اقدام به توزیع پرسشنامه‌ها به‌صورت حضوری و یا در برخی موارد الکترونیکی نمودند تا داده‌های مطالعه استخراج‌شده به اطلاعات بدل شود. همچنین در تحقیق حاضر از آنجا که برای دستیابی به اطلاعات از روش‌های کتابخانه‌ای، پرسشنامه، مشاهده و ... استفاده شده است پس از ارائه مدل پیشنهادی، روابط کمی بین اجزای مدل مشخص گردید. تصویر شماره ۲ مدل مفهومی مطالعه را نشان می‌دهد:

^۱ - Mixed

شکل ۲. مدل مفهومی پژوهش

جامعه آماری این تحقیق در بخش کیفی شامل خبرگان دانشگاهی و سازمانی شاغل در مناطق، نواحی، سازمان‌ها، شرکت‌ها و معاونت‌های وابسته به آن در شهرداری تهران بودند که به دلیل ناهمگن بودن جامعه آماری، محققان اقدام به انتخاب ۳۵ نفر خبره شامل ۱۰ نفر دانشگاهی و ۲۵ نفر سازمانی در سطح مدیران، روسا و مسئولین شهرداری تهران نمودند. در بخش کمی، جامعه آماری شامل کارکنان سازمان‌ها، شرکت‌ها، معاونت‌ها و مناطق ۲۲ گانه شهرداری تهران بود که دارای مدارک کارشناسی به بالا (ارشد و دکتری تخصصی مرتبط با خدمات شهری) بودند که این حجم مورد استفاده در بخش کمی با شرایط ذکر شده به ۲۹۵۸ نفر (مناطق: ۱۴۰۵، معاونت‌ها: ۴۴۲، سازمان‌ها و شرکت‌ها: ۱۰۸۵ نفر) می‌رسید. در فاز کیفی، محققان به صورت هدفمند و با استفاده از روش گلوله برفی اقدام به انتخاب متخصصان موضوعی نمودند و به این ترتیب پس از مشورت با خبرگان از طریق آن‌ها متخصص بعدی معرفی گردید و در نهایت پرسشنامه محقق ساخته در اختیار جمعیت منتخب قرار گرفت و نظرهای موافق یا مخالف آنان اخذ و اعمال گردید و این روند تا رسیدن به حد اشباع ادامه یافت و به این ترتیب نظر ۳۵ تن از خبرگان موضوعی اعم از دانشگاهی و سازمانی انتخاب و اطلاعات لازم اخذ مورد استفاده قرار گرفت. همچنین با توجه به اهمیت موضوع مدیریت دانش در شهرداری، حجم نمونه از روش کوکران ۳۷۹ نفر با خطای ۵٪ محاسبه گردید که به شرح زیر بیان می‌شود:

$$n = \frac{\frac{1.96^2 * 0.5 * 0.5}{0.05^2}}{1 + \frac{1}{2985} \left(\frac{1.96^2 * 0.5 * 0.5}{0.05^2} - 1 \right)} = 379$$

به منظور بررسی پایایی پرسشنامه محقق ساخته در بخش کیفی، ابتدا این پرسشنامه بین جامعه منتخب خبرگان ۳۵ نفری (خبرگان دانشگاهی و سازمانی) توزیع گردید و سپس جمع‌آوری شد و در ادامه نیز از طریق روش‌های متداول تحلیل توسط نرم‌افزار SPSS ورژن ۲۳ و به کمک شیوه آلفای کرونباخ مقدار پایایی به شرح جدول شماره سه برآورد گردید.

جدول ۳. تعیین میزان آلفای مؤلفه‌های مدیریت دانش با رویکرد قابلیت یادگیری سازمانی در شهرداری تهران

ردیف	ابعاد	مقدار آلفای کرونباخ
۱	استراتژی و ساختار سازمانی	۰/۸۵
۲	فرهنگ سازمانی	۰/۸۲
۳	فناوری اطلاعات	۰/۸۳
۴	منابع انسانی و مدیریت	۰/۸۷
۵	فرآیندهای دانشی	۰/۸۹
۶	فرآیندهای سازمانی	۰/۸۸
۷	متوسط جمع کل	۰/۸۶

با توجه به مقدار آلفای به دست آمده که از ۰/۷ بیشتر است، می‌توان به این نتیجه رسید که این پرسشنامه و ابعاد آن از پایایی نسبتاً مطلوبی برخوردار است.

شاخص‌های برازندگی^۱ مدل

بررسی شاخص‌های کلی برازش در کنار معیارهایی که وضعیت هر پارامتر را به صورت منفرد نشان می‌دهد، به معرفی حدود ۳۰ شاخص برازش منتهی شد که در این مطالعه از شش شاخص برازش، جهت سنجش ابزار پژوهش استفاده شد. جدول شاخص‌های تناسب مدل اندازه‌گیری این تحقیق در جدول شماره چهار بیان شده است:

جدول ۴. شاخص‌های برازش مدل اندازه‌گیری

شاخص‌ها	اختصار	مقدار قابل قبول
شاخص نیکویی برازش	GFI ^۲	≥ ۰.۹
شاخص برازش تطبیقی	CFI ^۳	≥ ۰.۹
Cmin/df	Cmin/df	≤ ۳
ریشه دوم میانگین مربعات خطای برآورد	RMSEA	≤ ۰.۸

^۱-fitness of model indicators

^۲-Goodness-of- fit index

^۳-Comparative fit index

همان‌گونه که در جدول شماره ۴ مشاهده می‌شود مدل آماری با مجموعه مشاهدات متناسب است و در نتیجه تفاوت بین مقادیر مشاهده‌شده و مقادیر مورد انتظار در توزیع یکسان به‌نجار است.

بیان آمار توصیفی مطالعه

با استفاده از آمار توصیفی، ابتدا داده‌های جمعیت شناختی پرسشنامه و سپس داده‌های مربوط به سؤالات پرسشنامه مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفتند. جدول شماره ۵ مقایسه میانگین و انحراف معیار ابعاد مدیریت دانش مبتنی بر قابلیت یادگیری سازمانی در شهرداری تهران را نشان داده است.

جدول ۵. مقایسه میانگین و انحراف معیار ابعاد مدیریت دانش مبتنی بر قابلیت یادگیری سازمانی

عوامل	میانگین	انحراف معیار
استراتژی و ساختار سازمانی	۲/۷۳	۰/۶۹
فرهنگ سازمانی	۲/۷۰	۰/۷۹
فناوری اطلاعات	۲/۹۱	۰/۷۳
منابع انسانی و مدیریت	۲/۷۴	۰/۶۶
فرآیندهای دانش	۲/۷۲	۰/۷۰
فرآیندهای سازمانی	۲/۸۵	۰/۷۷

چنانکه در جدول شماره ۵ مشاهده می‌شود در میان عوامل مدیریت دانش مبتنی بر یادگیری، فناوری اطلاعات از میانگین بالاتری نسبت به سایر عوامل برخوردار است و فرهنگ سازمانی کمتر میانگین را داراست.

بیان آمار استنباطی مطالعه

از آنجا که سطح معنی‌داری کلیه شاخص‌ها بیش‌تر از معیار ۰/۰۵ می‌باشند، لذا توزیع این شاخص‌ها نرمال است. این موضوع در جدول شماره شش نشان داده شده است. همان‌گونه که در جدول شماره شش مشاهده می‌شود از آنجایی که سطح معناداری کلیه متغیرهای تحقیق بیش از ۰/۰۵ می‌باشد لذا فرض صفر تحقیق مورد تأیید قرار می‌گیرد.

جدول ۶. بررسی وضعیت توزیع متغیرها با استفاده از آزمون کولموگروف اسمیرنوف

متغیرها	مقدار آماره آزمون	تعداد	سطح معنی داری
استراتژی و ساختار سازمانی	۰/۰۵۴	۳۷۹	۰/۱۲۵
فرهنگ سازمانی	۰/۰۳۵	۳۷۹	۰/۱۸۹
فناوری اطلاعات	۰/۰۲۵	۳۷۹	۰/۲۰۰
منابع انسانی و مدیریت	۰/۰۱۴	۳۷۹	۰/۲۰۰
فرآیندهای دانشی	۰/۰۴۵	۳۷۹	۰/۱۰۲
فرآیندهای سازمانی	۰/۰۵۶	۳۷۹	۰/۰۶۶
مدیریت دانش (نمره کل)	۰/۰۶۰	۳۷۹	۰/۰۵۱

یافته‌ها

در این بخش اطلاعات حاصل با استفاده از آمار توصیفی از روی نمونه‌ها تنظیم و سپس با استفاده از آمار استنباطی و با توجه به سؤالات اصلی تحقیق، تحلیل و آزمون گردید. لذا ابتدا ویژگی‌های جمعیت شناختی نمونه مورد تحقیق شامل جنسیت، میزان تحصیلات (لیسانس، فوق‌لیسانس و دکترا)، سن، پست سازمانی و سابقه خدمت همراه با جداول فراوانی بررسی و آنالیز گردید. در ادامه نیز سؤال‌های تحقیق با استفاده از آمار استنباطی و توصیفی مورد بررسی قرار گرفته‌اند. آمار توصیفی شامل میانگین، انحراف معیار، درصد فراوانی نمرات استخراج شده از پرسشنامه‌های تحقیق (پیرامون نمونه) می‌باشد. در آمار استنباطی به بررسی داده‌ها از طریق تحلیل عاملی تأییدی، آزمون t تک متغیره و آزمون فریدمن پرداخته شده است. کلیه تحلیل‌ها با استفاده از نرم‌افزار کامپیوتری spss و Amos انجام گرفت. در جدول شماره هفت مقایسه میانگین مقداری استراتژی و ساختار سازمانی از مدیریت دانش مبتنی بر قابلیت یادگیری با میانگین فرضی نشان داده شده است.

جدول ۷. مقایسه میانگین میزان استراتژی و ساختار سازمانی در شهرداری تهران بر اساس مدیریت دانش مبتنی بر قابلیت یادگیری با

میانگین فرضی

مؤلفه	میانگین	انحراف معیار	انحراف از میانگین	t	درجه آزادی	سطح معناداری
استراتژی و ساختار سازمانی	۲/۷۳	۰/۶۹	۰/۰۳۵	-۷/۷۷۶	۳۷۸	۰/۰۰۱

بر اساس یافته‌های جدول شماره ۷ میانگین میزان استراتژی و ساختار سازمانی‌های از مدیریت دانش مبتنی بر قابلیت یادگیری ۲/۷۳ می‌باشد. از آنجایی که قدر مطلق t محاسبه شده از t جدول بزرگ‌تر است. بنابراین مقدار استراتژی و ساختار سازمانی شهرداری تهران بر اساس مدیریت دانش مبتنی بر قابلیت یادگیری، کمتر از سطح متوسط می‌باشد. جدول شماره ۸ مقایسه میانگین میزان فرهنگ سازمانی به عنوان یکی از مؤلفه‌های مدیریت دانش مبتنی بر قابلیت یادگیری با میانگین فرضی را نشان می‌دهد.

جدول ۸. مقایسه میانگین میزان فرهنگ‌سازمانی به‌عنوان یکی از مؤلفه‌های مدیریت دانش مبتنی بر قابلیت یادگیری با میانگین فرضی

مؤلفه	میانگین	انحراف معیار	انحراف از میانگین	t	درجه آزادی	سطح معناداری
فرهنگ‌سازمانی	۲/۷۰	۰/۷۹	۰/۰۴۱	-۷/۴۱۳	۳۷۸	۰/۰۰۱

بر اساس یافته‌های جدول شماره ۸ میانگین میزان فرهنگ‌سازمانی به‌عنوان یکی از مؤلفه‌های مدیریت دانش مبتنی بر قابلیت یادگیری سازمانی با میانگین فرضی ۳، ۲/۷۰ می‌باشد. از آنجایی که قدر مطلق t محاسبه‌شده از t جدول بزرگ‌تر است. بنابراین میزان فرهنگ‌سازمانی، کمتر از سطح متوسط می‌باشد.

جدول شماره ۹ مقایسه میانگین میزان فناوری اطلاعات به‌عنوان یکی از مؤلفه‌های مدیریت دانش مبتنی بر قابلیت یادگیری سازمانی با میانگین فرضی را نشان می‌دهد.

جدول ۹. مقایسه میانگین میزان فناوری اطلاعات به‌عنوان یکی از مؤلفه‌های مدیریت دانش مبتنی بر قابلیت یادگیری سازمانی با میانگین فرضی

مؤلفه	میانگین	انحراف معیار	انحراف از میانگین	t	درجه آزادی	سطح معناداری
فناوری اطلاعات	۲/۹۰	۰/۷۳	۰/۰۳۷	-۲/۴۴۰	۳۷۸	۰/۰۱۵

بر اساس یافته‌های جدول شماره ۸ میانگین میزان فناوری اطلاعات از مدیریت دانش مبتنی بر قابلیت یادگیری ۲/۹۰ می‌باشد. از آنجایی که قدر مطلق t محاسبه‌شده از t جدول بزرگ‌تر است. بنابراین میزان فناوری اطلاعات از مدیریت دانش مبتنی بر قابلیت یادگیری، کمتر از سطح متوسط می‌باشد.

جدول شماره ۱۰ مقایسه میانگین میزان منابع انسانی و مدیریت از مدیریت دانش مبتنی بر قابلیت یادگیری با میانگین فرضی را در شهرداری تهران نشان می‌دهد.

جدول ۱۰. مقایسه میانگین میزان منابع انسانی و مدیریت از مدیریت دانش مبتنی بر قابلیت یادگیری با میانگین فرضی

مؤلفه	میانگین	انحراف معیار	انحراف از میانگین	t	درجه آزادی	سطح معناداری
منابع انسانی و مدیریت	۲/۷۴	۰/۶۶	۰/۰۳۴	-۷/۷۰۷	۳۷۸	۰/۰۰۱

بر اساس یافته‌های جدول شماره ۱۰ میانگین میزان منابع انسانی و مدیریت به‌عنوان یکی از مؤلفه‌های مدیریت دانش با رویکرد قابلیت یادگیری سازمانی در شهرداری تهران، ۲/۷۴ می‌باشد. از آنجایی که قدر مطلق t محاسبه‌شده از t جدول بزرگ‌تر است. بنابراین میزان منابع انسانی و مدیریت، کمتر از سطح متوسط می‌باشد.

جدول شماره ۱۱ مقایسه میانگین میزان فرآیندهای دانش‌های از مدیریت دانش مبتنی بر قابلیت یادگیری با میانگین فرضی را در شهرداری تهران نشان می‌دهد.

جدول ۱۱. مقایسه میانگین میزان فرآیندهای دانش‌های از مدیریت دانش مبتنی بر قابلیت یادگیری با میانگین فرضی

مؤلفه	میانگین	انحراف معیار	انحراف از میانگین	t	درجه آزادی	سطح معناداری
فرآیندهای دانش	۲/۷۲	۰/۷۰	۰/۰۳۶	-۷/۸۱۳	۳۷۸	۰/۰۰۱

بر اساس یافته‌های جدول شماره ۱۱ میانگین میزان فرآیندهای دانش به‌عنوان یکی از مؤلفه‌های مدیریت دانش مبتنی بر قابلیت یادگیری سازمانی ۲/۷۲ می‌باشد. از آنجایی که قدر مطلق t محاسبه‌شده از t جدول بزرگ‌تر است. بنابراین میزان فرآیندهای دانش، کمتر از سطح متوسط می‌باشد.

جدول شماره ۱۲ مقایسه میانگین میزان فرآیندهای سازمانی‌های از مدیریت دانش مبتنی بر قابلیت یادگیری با میانگین فرضی نشان می‌دهد.

جدول ۱۲. مقایسه میانگین میزان فرآیندهای سازمانی‌های از مدیریت دانش مبتنی بر قابلیت یادگیری با میانگین فرضی

مؤلفه	میانگین	انحراف معیار	انحراف از میانگین	t	درجه آزادی	سطح معناداری
فرآیندهای سازمانی	۲/۸۵	۰/۷۷	۰/۰۴۰	-۳/۸۲۵	۳۷۸	۰/۰۰۱

بر اساس یافته‌های جدول شماره ۱۲ میانگین میزان فرآیندهای سازمانی به‌عنوان یکی از مؤلفه‌های مدیریت دانش رویکرد قابلیت یادگیری سازمانی ۳/۱۵ می‌باشد. از آنجایی که قدر مطلق t محاسبه‌شده از t جدول بزرگ‌تر است. بنابراین میزان فرآیندهای سازمانی، کمتر از سطح متوسط می‌باشد.

در خصوص پاسخ به سؤال دوم پژوهش با این مضمون که اولویت‌بندی ابعاد مدیریت دانش مبتنی بر قابلیت یادگیری سازمانی چگونه است؟ از آزمون فریدمن جهت رتبه‌بندی مؤلفه‌ها استفاده شد که نتایج این رتبه‌بندی در جداول شماره ۱۳ و ۱۴ آمده است.

جدول ۱۳. میانگین رتبه‌بندی ابعاد مدیریت دانش مبتنی بر قابلیت یادگیری سازمانی بر اساس آزمون فریدمن

مؤلفه‌ها	میانگین رتبه‌بندی
استراتژی و ساختار سازمانی	۳/۳۶
فرهنگ سازمانی	۳/۲۴
فناوری اطلاعات	۳/۹۲
منابع انسانی و مدیریت	۳/۳۳
فرآیندهای دانش	۳/۲۸
فرآیندهای سازمانی	۳/۸۸

نتایج جدول شماره ۱۳ میانگین رتبه‌بندی ابعاد مدیریت دانش مبتنی بر یادگیری سازمانی را در شهرداری تهران نشان می‌دهد. یافته‌های نشان می‌دهد که فناوری اطلاعات بالاترین و فرهنگ سازمانی پایین‌ترین رتبه را به خود اختصاص داده است. در جدول شماره ۱۴ آزمون فریدمن برای ابعاد مدیریت دانش مبتنی بر قابلیت یادگیری سازمانی نشان داده شده است.

جدول ۱۴. آزمون خی دو برای ابعاد مدیریت دانش مبتنی بر قابلیت یادگیری سازمانی

تعداد	۳۷۹
مقدار خی دو	۵۳/۴۴۲
درجه آزادی	۵
سطح معناداری	۰/۰۰۱

نتایج جدول شماره ۱۴ نشان می‌دهند که بین مجموعه رتبه‌های شش‌گانه ابعاد مدیریت دانش مبتنی بر قابلیت یادگیری سازمانی در شهرداری تهران برای سطح $p < 0/01$ معنی‌دار است (مقدار خی دو ۵۳/۴۴۲). لذا سؤال تحقیق مبنی بر این که تفاوت معنی‌داری بین مجموعه نمرات ابعاد مدیریت دانش مبتنی بر قابلیت یادگیری سازمانی وجود دارد به این ترتیب تأیید می‌گردد.

تحلیل نتایج آزمون مقایسه میانگین دو جامعه مستقل

اگر فرضیه مطرح شده به مقایسه میانگین دو جامعه بپردازد برای بررسی صحت و سقم آن باید از آزمون مقایسه میانگین دو جامعه استفاده کرد. برای استفاده از این آزمون، وجود یک متغیر کمی و یک متغیر طبقه‌ای الزامی است. متغیر کمی همان متغیر وابسته و متغیر مورد مقایسه در دو جامعه است، ولی متغیر طبقه‌ای همان متغیر مستقل است و متغیری است که جامعه‌ها را از یکدیگر متمایز می‌کند. این آزمون به بررسی فرضیه زیر می‌پردازد:

فرض صفر: میانگین عامل جامعه اول برابر با میانگین همان عامل در جامعه دوم می‌باشد.

فرض مقابل: میانگین عامل جامعه اول برابر با میانگین همان عامل در جامعه دوم نمی‌باشد.

برای آزمون تساوی میانگین دو جامعه لازم است ابتدا بررسی شود آیا واریانس دو جامعه برابرند یا خیر؟ به عبارت دیگر آزمون تساوی واریانس‌ها مقدم بر آزمون تساوی میانگین‌ها است. جهت آزمون تساوی واریانس‌ها از آزمون لوین^۱ استفاده می‌شود. چنانچه sig مربوط به آزمون لوین کوچک‌تر از ۰/۰۵ باشد، فرض برابری واریانس‌ها رد می‌شود و در غیر این صورت فرض برابری واریانس‌ها تأیید می‌گردد (حسن‌زاده، ۱۳۹۷).

جدول ۱۵. آزمون تی دو نمونه مستقل

منبع	متغیرها	واریانس‌ها	sig	sig	اختلاف میانگین	نتیجه
جنسیت	استراتژی و ساختار سازمانی	برابری	۰/۶۲	۰/۲۱۸	-۰/۰۹۰	تفاوت معنادار ندارند.
	فرهنگ سازمانی	برابری	۰/۱۵۴	۰/۸۸۰	۰/۰۱۲	تفاوت معنادار ندارند.
	فناوری اطلاعات	برابری	۰/۹۴۱	۰/۰۰۱	۰/۲۷۸	تفاوت معنادار دارند.
	منابع انسانی و مدیریت	برابری	۰/۳۴۵	۰/۲۴۶	۰/۰۸۰	تفاوت معنادار ندارند.
	فرآیندهای دانشی	برابری	۰/۸۸۵	۰/۴۹۶	۰/۰۵۰	تفاوت معنادار ندارند.
	فرآیندهای سازمانی	برابری	۰/۱۲۲	۰/۰۹۶	۰/۱۳۵	تفاوت معنادار ندارند.

نتایج آزمون تی دو نمونه مستقل نشان می‌دهد که تنها میانگین مؤلفه‌های استراتژی و ساختار سازمانی، فرهنگ سازمانی، منابع انسانی و مدیریت، فرآیندهای دانشی و فرآیندهای سازمانی بر اساس جنسیت با توجه به سطح معناداری بزرگ‌تر از ۰/۰۵ بین مؤلفه‌ها برحسب

^۱. Levene

جنس، اختلاف معناداری ندارد. میانگین مؤلفه فناوری اطلاعات بر حسب جنسیت معنی دار است یعنی بین میانگین فناوری اطلاعات زنان و مردان تفاوت وجود دارد و میانگین نمره مردان در این مؤلفه بیشتر از زنان بوده است.

تحلیل نتایج آزمون مقایسه میانگین چند جامعه (ANOVA)

برای مقایسه میانگین دو یا چند جامعه (یعنی تأثیر یک متغیر مستقل گروه بندی بر یک متغیر کمی وابسته) از این آزمون استفاده شده است که نتیجه آن به شرح جدول شماره ۱۶ است.

جدول ۱۶. آزمون آنوا بر اساس متغیرهای دموگرافیک

سطح معناداری	F	متغیرها	
۰/۰۰۱	۷/۱۵۹	استراتژی و ساختار سازمانی	
۰/۰۲۳	۳/۷۹۷	فرهنگ سازمانی	
۰/۰۰۵	۵/۳۸۵	فناوری اطلاعات	تحصیلات
۰/۰۱۴	۴/۲۹۵	منابع انسانی و مدیریت	
۰/۰۰۱	۱۰/۵۵۴	فرآیندهای دانشی	
۰/۱۳۳	۲/۰۲۹	فرآیندهای سازمانی	
۰/۰۰۶	۵/۲۴۹	استراتژی و ساختار سازمانی	
۰/۳۰۹	۰/۳۰۹	فرهنگ سازمانی	
۰/۴۵۲	۰/۴۵۲	فناوری اطلاعات	سن
۰/۷۳۴	۰/۷۳۴	منابع انسانی و مدیریت	
۰/۰۰۴	۰/۰۰۴	فرآیندهای دانشی	
۰/۲۰۱	۰/۲۰۱	فرآیندهای سازمانی	
۰/۰۰۷	۳/۵۶۸	استراتژی و ساختار سازمانی	
۰/۶۵۱	۰/۶۱۶	فرهنگ سازمانی	
۰/۰۷۲	۲/۱۷۱	فناوری اطلاعات	سابقه خدمت
۰/۰۰۶	۳/۶۴۶	منابع انسانی و مدیریت	
۰/۱۴۰	۱/۷۴۲	فرآیندهای دانشی	
۰/۰۰۱	۷/۶۷۹	فرآیندهای سازمانی	
۰/۸۷۰	۰/۲۳۸	استراتژی و ساختار سازمانی	
۰/۰۱۵	۳/۵۵۶	فرهنگ سازمانی	
۰/۰۰۸	۴/۰۱۱	فناوری اطلاعات	پست سازمانی
۰/۳۲۵	۱/۱۵۹	منابع انسانی و مدیریت	
۰/۰۵۱	۲/۲۳۵	فرآیندهای دانشی	
۰/۰۰۲	۵/۱۳۲	فرآیندهای سازمانی	

یافته‌های مندرج در جدول شماره ۱۶ نشان می‌دهد که بین نظرهای پاسخگویان در استراتژی و ساختار سازمانی، فرهنگ سازمانی، فناوری اطلاعات، منابع انسانی و مدیریت و فرآیندهای دانشی برحسب تحصیلات تفاوت معناداری وجود دارد. باین حال بین نظرهای پاسخگویان مؤلفه فرآیندهای سازمانی برحسب تحصیلات تفاوت معنی‌داری مشاهده نشد. نتایج مندرج در جدول شماره ۱۶ همچنین نشان می‌دهد که بین نظرهای پاسخ‌دهندگان در فرهنگ سازمانی، فناوری اطلاعات، منابع انسانی و مدیریت و فرآیندهای سازمانی برحسب سن تفاوت معناداری وجود ندارد. بین نظرهای پاسخگویان در استراتژی و ساختار سازمانی و فرآیندهای دانشی برحسب سن تفاوت معنی‌داری وجود دارد. بین نظرهای پاسخگویان در مؤلفه‌های استراتژی و ساختار سازمانی، منابع انسانی و مدیریت و فرآیندهای سازمانی برحسب سابقه تفاوت معناداری وجود دارد. در مؤلفه فرهنگ سازمانی، فناوری اطلاعات، فرآیندهای دانشی برحسب سابقه تفاوت معنی‌دار وجود ندارد. بین نظرهای پاسخگویان در ابعاد فرهنگ سازمانی، فناوری اطلاعات، و فرآیندهای سازمانی برحسب پست سازمانی تفاوت معناداری وجود دارد. بین نظرهای پاسخگویان در ابعاد استراتژی و ساختار سازمانی، منابع انسانی و مدیریت و فرآیندهای دانشی برحسب پست سازمانی تفاوت معناداری وجود ندارد. حال برای تعیین این اختلاف بین گروه‌ها از آزمون توکی استفاده شده است که در جدول شماره ۱۷ آمده است.

جدول ۱۷. آزمون توکی بر اساس متغیرهای دموگرافیک

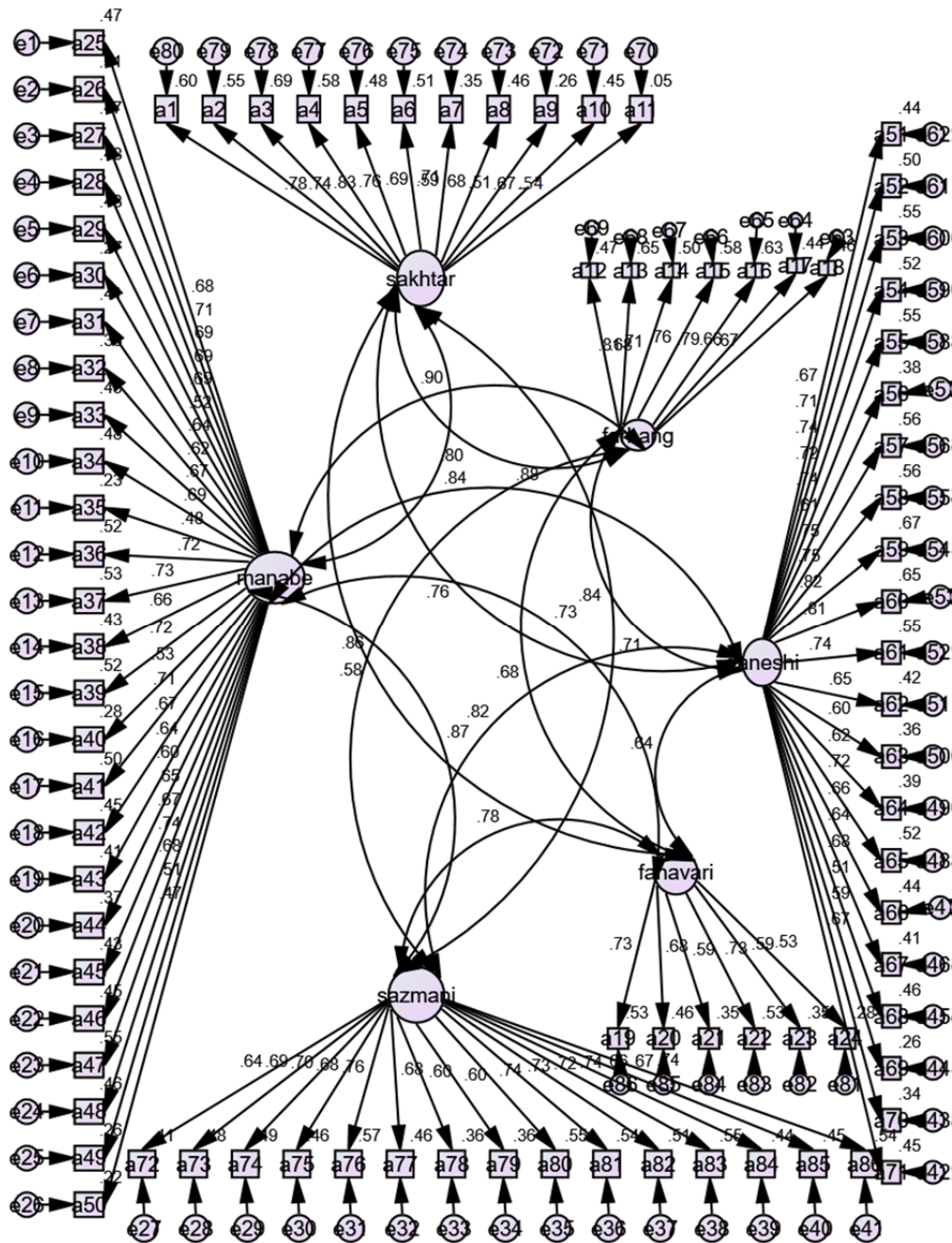
متغیر	گروه ۱	گروه ۲	اختلاف میانگین	سطح معناداری
			(۱-۲)	
استراتژی و ساختار سازمانی	کارشناسی	کارشناسی ارشد	۰/۲۲۶	۰/۰۰۵
	کارشناسی	دکتری	۰/۶۴۵	۰/۰۳۸
فرهنگ سازمانی	کارشناسی	دکتری	۰/۷۲۴	۰/۰۴۶
فناوری اطلاعات	کارشناسی	دکتری	۰/۸۵۷	۰/۰۰۶
تحصیلات	کارشناسی ارشد	دکتری	۰/۹۱۱	۰/۰۰۳
منابع انسانی و مدیریت	کارشناسی	دکتری	۰/۷۳۶	۰/۰۱۰
	کارشناسی ارشد	دکتری	۰/۷۱۶	۰/۰۱۳
فرآیندهای دانشی	کارشناسی	دکتری	۱/۱۹۷	۰/۰۰۱
	کارشناسی ارشد	دکتری	۱/۱۳۲	۰/۰۰۱
استراتژی و ساختار سازمانی	کمتر از ۳۰ سال	۳۰ تا ۴۰ سال	۰/۴۰۲	۰/۰۱۸
فرآیندهای دانشی	کمتر از ۳۰ سال	۴۰ تا ۵۰ سال	۰/۴۶۲	۰/۰۰۹
سن	۳۰ تا ۴۰ سال	۴۰ تا ۵۰ سال	۰/۱۹۸	۰/۰۳۵
استراتژی و ساختار سازمانی	۱۰ تا ۱۵ سال	بیشتر از ۲۰ سال	۰/۵۶۴	۰/۰۱۲
منابع انسانی و مدیریت	۵ تا ۱۰ سال	بیشتر از ۲۰ سال	-۰/۵۰۴	۰/۰۲۸
	۱۰ تا ۱۵ سال	بیشتر از ۲۰ سال	-۰/۶۲۵	۰/۰۰۲
سابقه خدمت	۱۵ تا ۲۰ سال	بیشتر از ۲۰ سال	-۰/۵۶۰	۰/۰۱۲
فرآیندهای سازمانی	۵ تا ۱۰ سال	۱۰ تا ۱۵ سال	۰/۳۹۰	۰/۰۰۱
	۱۰ تا ۱۵ سال	۱۵ تا ۲۰ سال	-۰/۲۸۸	۰/۰۴۶
	۱۰ تا ۱۵ سال	بیشتر از ۲۰ سال	۰/۸۵۷	۰/۰۰۱

متغیر	گروه ۱	گروه ۲	اختلاف میانگین	سطح معناداری
	۱۵ تا ۲۰ سال	بیشتر از ۲۰ سال	-۰/۵۶۸	۰/۰۳۷
فرهنگ سازمانی	کارشناس	معاون	-۰/۴۳۴	۰/۰۴۱
فناوری اطلاعات	پست سازمانی	معاون	-۰/۴۲۹	۰/۰۲۳
فرآیندهای سازمانی	کارشناس	کارشناس مسئول	-۰/۲۸۰	۰/۰۱۰
	کارشناس	معاون	-۰/۴۴۷	۰/۰۲۴

همان گونه که در جدول شماره ۱۷ مشاهده می شود نتایج آزمون توکی نشان می دهد میانگین مؤلفه استراتژی و ساختار سازمانی در کارکنان با تحصیلات کارشناسی با کارکنان با تحصیلات کارشناسی ارشد و دکتری اختلاف معناداری دارد. میانگین مؤلفه فرهنگ سازمانی در کارکنان با تحصیلات کارشناسی با کارکنان با دکتری اختلاف معناداری دارد. همچنین میانگین فناوری اطلاعات، منابع انسانی و مدیریت فرآیندهای دانشی در گروه دکتری با کارکنان با مدرک کارشناسی و کارشناسی ارشد تفاوت معنی داری دارد. میانگین مؤلفه استراتژی و ساختار سازمانی در کارکنان گروه سنی کمتر از ۳۰ سال و ۳۰ تا ۴۰ سال اختلاف معناداری دارد. همچنین میانگین فرآیندهای دانشی در گروه ۴۰ تا ۵۰ سال با گروه های سنی کمتر از ۳۰ سال و ۳۰ تا ۴۰ سال تفاوت معنی داری دارد. میانگین مؤلفه استراتژی و ساختار سازمانی در کارکنان ۱۰ تا ۱۵ سال با کارکنان با سابقه بیشتر از ۲۰ سال اختلاف معناداری دارد. همچنین میانگین منابع انسانی و مدیریت در کارکنان با سابقه بیشتر از ۲۰ سال با کارکنان با سابقه ۵ تا ۱۰ سال، ۱۰ تا ۱۵ سال، ۱۵ تا ۲۰ سال تفاوت معنی داری دارد. میانگین مؤلفه فرآیندهای سازمانی در کارکنان با سابقه ۱۰ تا ۱۵ سال با کارکنان با سابقه ۵ تا ۱۰ سال، ۱۰ تا ۱۵ سال، ۱۵ تا ۲۰ سال، و بیشتر از ۲۰ سال اختلاف معناداری دارد. میانگین مؤلفه ها بین نمرات فرهنگ سازمانی، فناوری اطلاعات و فرآیندهای سازمانی برحسب پست سازمانی کارشناس و معاون اختلاف معناداری دارد.

مدل معادلات ساختاری مدل

نتایج انجام معادلات ساختاری نشان داد که ضریب تأثیر فرهنگ سازمانی بر مدیریت دانش مبتنی بر قابلیت یادگیری سازمانی ۰/۸۸، ضریب تأثیر فناوری بر مدیریت دانش مبتنی بر قابلیت یادگیری سازمانی ۰/۶۸، ضریب تأثیر مدیریت و منابع انسانی بر مدیریت دانش مبتنی بر قابلیت یادگیری سازمانی ۰/۹۵، ضریب تأثیر فرآیندهای دانشی بر مدیریت دانش مبتنی بر قابلیت یادگیری سازمانی ۰/۸۸، ضریب تأثیر فرآیندهای سازمانی بر مدیریت دانش مبتنی بر قابلیت یادگیری سازمانی ۰/۸۸ و ضریب تأثیر استراتژی و ساختار سازمانی بر مدیریت دانش مبتنی بر قابلیت یادگیری سازمانی ۰/۸۲ بوده است. بنابراین می توان نتیجه گرفت در شهرداری تهران بیشترین تأثیر بر مدیریت دانش مبتنی بر قابلیت یادگیری سازمانی مربوط به مؤلفه ی مدیریت و منابع انسانی با ۰/۹۵ و کمترین ضریب تأثیر مربوط به فناوری با ۰/۶۸ بوده است. که خلاصه آن در تصویر شماره ۳ نشان داده شده است.

تصویر ۳. مدل اندازه‌گیری کل متغیرهای تحقیق

بحث و نتیجه‌گیری

هر سازمانی برای بقا و ماندگاری نیازمند دانش و منابع یادگیری است. از آنجاکه غالب یادگیری‌های سازمانی مبتنی بر تجربه است، لذا در عصر دانایی محوری، دانش جزو دارایی‌های نامشهود سازمان است که نیاز به مدیریت دارد تا دانایی و یادگیرندگی در سازمان رخ دهد و سازمان یادگیرنده‌ای ایجاد گردد که نتیجه آن، جامعه یادگیرنده می‌باشد.

هدف از انجام این مطالعه ارائه مدلی برای مدیریت دانش با رویکرد سازمان یادگیرنده در شهرداری تهران بود تا بتوانند فرایندهای مدیریت دانش را در سطح شهرداری و شرکت‌های تابعه خود به نحو مطلوب‌تری اجرا کرده و عملکرد کارکنان را به‌عنوان سرمایه‌های اصلی شهرداری تهران، بهبود بخشند. با توجه به نتایج به‌دست‌آمده مشخص گردید که سه گام از مدیریت دانش یعنی ایجاد دانش، تسهیم دانش و به‌کارگیری و استفاده از دانش، سازمان یادگیرنده را از سه منظر برنامه‌ریزی و سازمان‌دهی، خروجی شایستگی‌ها و توانایی تحلیل و حل مشکلات، بهبود می‌بخشد بنابراین

تحقیق حاضر به تعیین مؤلفه‌های مدیریت دانش با رویکرد قابلیت یادگیری در شهرداری تهران پرداخت. بر اساس یافته‌های تحقیق ۶ مؤلفه استراتژی و ساختار سازمانی، منابع انسانی و مدیریت، فناوری اطلاعات، فرآیندهای دانشی، فرآیندهای سازمانی، فرهنگ سازمانی در ارتباط با مدل مذکور شناسایی گردید. در قسمت نخست بحث به جمع‌بندی یافته‌های تحقیق در خصوص پاسخ به تک‌تک سؤالات پژوهش، همچنین ضرورت‌ها و الزامات موجود در رابطه با توجه به شاخص مذکور پرداخته شده است. در مجموع نتایج حاصل از این مطالعه توجه به ابعاد و مؤلفه‌های زیر در ارائه مدل مدیریت دانش با رویکرد قابلیت یادگیری سازمانی را خاطر نشان ساخت که عبارت‌اند از:

نخست: قابلیت‌های زیرساختی با رویکرد تکنولوژیکی

قابلیت استفاده آسان (کاربر مدار بودن)، قابلیت انعطاف و انطباق لازم جهت انجام امور، توانایی ذخیره، پردازش، سازمان‌دهی، اشاعه و تفسیر حجم زیادی از اطلاعات، توانایی پاسخ به نیاز مخاطبین، بهینه‌سازی ارتباطات درون‌سازمانی به منظور روانی جریان اطلاعات در سازمان و تسهیم دانش، صرف حداقل زمان جهت ارائه بیشترین اطلاعات به کاربر، قابلیت هماهنگی و انجام کار گروهی.

دوم: قابلیت‌های زیرساختی با رویکردهای سازمانی

ساختار سازمانی منعطف و مسطح، عدم تمرکز، استراتژی، چشم‌انداز، هدف، مأموریت، منابع (مالی، انسانی، مادی)، تقسیم کار

سوم: قابلیت‌های زیرساختی با رویکرد مدیریتی و منابع انسانی

برقراری ارتباط مؤثر بین کارکنان در سطوح مختلف سازمان، پذیرش مسئولیت انجام کار توسط زیردستان، تشویق به یادگیری فردی، گروهی و سازمانی، تعیین وظایف و مسئولیت کارکنان، ایجاد تمایل در کارکنان جهت پذیرش تغییر، زمینه‌سازی جهت انجام کارها به شکل مشارکتی، تعهد و حمایت مدیران، در نظر گرفتن پارامترهای تشویقی در قبل کسب دانش، مهارت، ایده پردازی و خلاقیت به منظور تهییج نیروی انسانی امکان پیشرفت حرفه‌ای افراد از طریق افزایش دانش، تجربه و مهارت

چهارم: قابلیت‌های زیرساختی با رویکرد فرهنگ سازمانی

تعلق و تعهد سازمانی، تصمیم‌گیری جمعی، یادگیری تیمی، روزآمد شدن و یادگیری مستمر، خلاقیت و نوآوری، همکاری و تشریک‌مساعی، تفکر سیستمی، اشتراک دانش، ریسک‌پذیری و تغییر در پاسخ به سؤال مؤلفه‌های مدیریت دانش با رویکرد قابلیت یادگیری سازمانی کدامند؟ می‌توان اذعان داشت که بر اساس یافته‌های پژوهش که مربوط به بُعد «استراتژی و ساختار سازمانی» به عنوان یکی از مؤلفه‌های مدیریت دانش با رویکرد قابلیت یادگیری سازمانی، بیشترین میانگین نمره پاسخ در شهرداری تهران مربوط را بر اساس ساختار سازمانی افقی و مسطح داشته است که با میانگین ۳/۰۷ و بار عاملی ۰/۵۱، سطح معنی‌داری ۰/۱۷۲ بوده است و سپس اهداف مدیریت دانش تعیین شده است که دارای میانگین ۲/۸۸ و بار عاملی ۰/۷۷، سطح معنی‌داری ۰/۰۲۰ و نیز مدیریت دانش با اهداف سازمانی سازگاری با میانگین ۲/۸۳ و بار عاملی ۰/۷۵ و سطح معنی‌داری ۰/۰۰۲ می‌باشد. این در حالی است که کمترین میانگین نمره پاسخ مربوط به راهبردهای مشخص جهت تولید علم در بخش‌های مختلف شهرداری تهران است که با میانگین ۲/۵۱ و بار عاملی ۰/۵۸ و سطح معنی‌داری ۰/۰۰۱ می‌باشد.

سایر یافته‌ها حاکی از آن است که در قسمت مربوط به استراتژی و ساختار سازمانی، میانگین گویه‌ها به طور معنی‌داری از حد متوسط پایین‌تر و یا در حد متوسط می‌باشد. در تبیین این سؤال می‌توان گفت از آنجا که استراتژی چشم‌انداز و اهداف بلندمدت سازمان را تعیین و ساختار سازمانی، چهارچوب روابط حاکم بر مشاغل، سیستم‌ها و فرایندهای عملیاتی را مشخص کرده و مجموعه راه‌هایی را جهت شکسته شدن کار به وظایف مشخص ارائه می‌کند در مدیریت دانش نقش بسزایی را به عهده دارد. سیر گذار و تکامل سازمان‌ها به سازمان‌های ارگانیک، منعطف، مسطح و غیرمتمرکز نشان می‌دهد که ابعاد تشکیل‌دهنده آن‌ها باید چیزی فراتر از ابعاد سازمان‌های سلسله‌مراتبی و رسمی باشد. در این گونه سازمان‌ها روابط غیررسمی می‌توانند نقش مهمی در ساختاردهی سازمانی ایفا کنند. این روابط جنبه مهمی از تفاوت بین ساختارهای مکانیکی و ارگانیکی را تشکیل می‌دهند. بنابراین با ورود به یک فضای دانشی سازمان‌ها برای به دست آوردن فرصت در محیط پویا باید انطباق‌پذیرتر و منعطف‌تر باشند. برخی از مهم‌ترین الزامات ساختاری برای مدیریت مؤثر دانش در سازمان عبارت‌اند از کاهش مرزها، سیالیت، تعامل و انعطاف‌پذیری. درنهایت بر اساس دیگر یافته‌های تحقیق میانگین نمره پاسخ مربوط به مؤلفه " استراتژی و ساختار سازمانی " ۲/۷۳ می‌باشد و از آنجایی که قدر مطلق t محاسبه شده (۷/۷۷۶-) از t جدول بزرگ‌تر است. بنابراین میزان

استراتژی و ساختار سازمانی در شهرداری تهران از حد متوسط کمتر است. از این لحاظ نتایج حاصل از این پژوهش با پژوهش انجام‌شده توسط (کریستیا، ۲۰۱۴)، (فرگوسن، ۲۰۱۰) و (هوئی، ۲۰۱۸) همخوانی دارد.

از سوی دیگر بر اساس یافته‌های پژوهش مربوط به مؤلفه "فرهنگ‌سازمانی" بیشترین میانگین نمره پاسخ مربوطه "بر اشاعه فرهنگ دانش‌پژوهی پرسنل تأکید می‌شود" با میانگین ۲/۸۶، بار عاملی ۰/۶۳، سطح معنی‌داری ۰/۰۱۶ و گویه مربوط به "دارندگان دانش کلیدی در سازمان معرفی و تشویق می‌شوند" با میانگین ۲/۸۶، بار عاملی ۰/۶۷، سطح معنی‌داری ۰/۰۱۵ و کمترین میانگین نمره پاسخ مربوط به گویه "فرهنگ حاکم بر سازمان مبتنی بر ریسک‌پذیری و تغییر وضع موجود است" با میانگین ۲/۵۱، بار عاملی ۰/۷۲ و سطح معنی‌داری ۰/۰۰۱ بوده است. بنابراین یافته‌های تحقیق حاکی از آن است که در قسمت مربوط به فرهنگ‌سازمانی، میانگین گویه‌های مربوطه به‌طور معنی‌داری از حد متوسط پایین‌تر می‌باشد.

همچنین فرهنگ‌سازمان، سیستمی از استنباط‌های مشترک است که اعضاء نسبت به یک شهرداری دارند و همین ویژگی نیز موجب تفکیک دو سازمان از یکدیگر شده است. بنابراین مدیریت دانش یکی از راه‌های بهبود بخشیدن به شرایط بقاء شهرداری تهران است و زمانی به‌طور موفقیت‌آمیز در سازمان اجرا می‌گردد که از قبل از پیاده‌سازی، زمینه فرهنگی متناسب با این نظام بسترسازی شده باشد؛ چراکه هدایت نمودن دانش موجود در سازمان یک امر انسانی است و به‌طور کامل مربوط به منابع انسانی می‌شود و تابعی از فرهنگ کارکنان سازمان می‌باشد. بنابراین شهرداری باید برای اجرای موفق مدیریت دانش، فرهنگ متناسب با آن را ایجاد نموده و بر اساس آن عمل نمایند. بنابراین مؤلفه‌های فرهنگ‌سازمانی اعم از حمایت مدیریت، خلاقیت فردی، سبک رهبری، تعلق سازمانی و سازش با تعارض بایستی به هنگام پیاده‌سازی مدیریت دانش موردتوجه قرار گیرد. در نهایت بر اساس یافته‌های دیگر میانگین نمره پاسخ مربوط به مؤلفه میزان فرهنگ‌سازمانی ۲/۷۰ می‌باشد و از آنجایی که قدر مطلق t محاسبه‌شده (۷/۴۱۳) از t جدول بزرگ‌تر است. بنابراین میزان فرهنگ‌سازمانی در خصوص پیاده‌سازی مدیریت دانش در شهرداری تهران کمتر از سطح متوسط می‌باشد. بنابراین وجود یک فرهنگ‌سازمانی که به‌خوبی بتواند تغییرات را در سازمان حمایت کند ضروری می‌نماید. از این منظر نتایج حاصل از این پژوهش با پژوهش‌های انجام‌شده توسط دهقانی (۱۳۹۸)، تسلیمی، (۱۳۹۸)، احمدیان و همکاران، (۱۳۹۵) و لیتراس (۲۰۱۲)، همخوانی دارد.

همچنین یافته‌های دیگر نیز حاکی از آن است که در بخش مربوط به فناوری اطلاعات، میانگین نمره پاسخ گویه‌های مربوطه برای کارکنان شهرداری مهارت‌های لازم برای استفاده از فناوری‌های اطلاعاتی را دارند. مقدار میانگین برابر ۲/۷۵، بار عاملی ۰/۶۱، سطح معنی‌داری ۰/۰۰۱ و گویه مربوط به سیستم‌های مدیریت اطلاعات برای پشتیبانی از مدیران در فرآیند تصمیم‌گیری وجود دارد و به‌طور مستمر به‌روز می‌گردد. با میانگین نمره پاسخ ۲/۸۲، بار عاملی ۰/۶۷، سطح معنی‌داری ۰/۰۰۱ بوده که به‌طور معنی‌داری از حد متوسط پایین‌تر و میانگین گویه‌های مربوطه در سازمان منابع و امکانات سخت‌افزاری و نرم‌افزاری جهت مدیریت دانش وجود دارد که نشان می‌دهد دانش موردنیاز در امور پژوهشی سازمان از طریق سیستم‌های اطلاعاتی در دسترس است، همچنین در این سازمان مانع و محدودیت‌چندانی برای دسترسی به اطلاعات از طریق امکانات نرم‌افزاری و سخت‌افزاری وجود ندارد. دیگر یافته نشان می‌دهد که دانش ذهنی پرسنل که از طریق گروه‌های بحث الکترونیکی آشکار می‌شود، در حد متوسط می‌باشد. اگرچه دانش به‌طور انحصاری محصول فناوری نیست اما فناوری اطلاعات به‌طور قابل‌ملاحظه‌ای در ایجاد دانش و انجام فرآیندهای مبتنی بر آن مؤثر بوده است. از این منظر نتایج حاصل از این پژوهش با پژوهش‌های انجام‌شده توسط جنیکس و همکاران (۲۰۱۱) و لیندر و ولد (۲۰۲۰) همخوانی دارد.

یافته‌های دیگر حاکی از آن است که در قسمت مربوط به منابع انسانی و مدیریت به‌عنوان یکی از مؤلفه‌های مدیریت دانش مبتنی بر قابلیت یادگیری سازمانی در شهرداری تهران، میانگین گویه‌های مربوطه به‌طور معنی‌داری از حد متوسط پایین‌تر می‌باشد. در تبیین آن می‌توان گفت دانش به‌عنوان منبعی ارزشمند و استراتژیک به‌عنوان یک دارایی برای شهرداری تهران مطرح است و ارائه محصولات و خدمات باکیفیت، بدون وجود کارکنان و مدیران دانشی و استفاده صحیح از این منابع ارزشمند دشوار است. چنانچه شهرداری برای کسب مزیت رقابتی نیاز به مدیریت دانش داشته باشد و در عصر دانایی که تفکر و اندیشه عامل تمایز و برتری شناخته‌شده است؛ در مجموع جوامعی توسعه می‌یابند که از حیاتی‌ترین عامل تولید یعنی منبع انسانی و مدیریت صحیح حداکثر بهره‌برداری را نمایند. همچنین می‌توان گفت یکی

از رمزهای موفقیت شهرداری استفاده از مدیران دانشی است که با تربیت دانش کاران در سازمان‌های دانش محور امروزی بتوانند به شکلی مناسب و برانگیزاننده شرایط مطلوب کار را برای افراد فراهم می‌کنند. این در حالی است که نیروی انسانی نقش اساسی در فراهم آوری، ذخیره، پردازش، بازیابی، اشاعه، تسهیم و کاربرد دانش داشته و مدیران دانش نیز از طریق برگزاری جلسات آموزشی و توجیهی برای مدیران و کارکنان در راستای با اهمیت جلوه دادن دانش، در جریان قرار دادن آن‌ها از چشم‌انداز، اهداف و راهبردهای مدیریت دانش، ایجاد جو اعتماد و فرهنگ‌سازمانی در خصوص تغییرپذیری و افزایش سطح ریسک‌پذیری کارکنان و تشویق کارکنان کلیدی و دانشی می‌توانند نقش مهمی را در پیاده‌سازی مدیریت دانش ایفا نمایند. از این منظر نتایج حاصل از این تحقیق با نتایج حاصل از تحقیقات انجام‌شده توسط پیری و آصف زاده (۱۳۹۰)، خوراکیان (۱۳۹۹)، ساعدی (۱۳۹۳) و کریستا (۲۰۱۴) همخوانی دارد.

در پاسخ به سؤال رتبه‌بندی مؤلفه‌های مدیریت دانش با رویکرد قابلیت یادگیری سازمانی کدامند؟ می‌توان اذعان داشت که بر اساس یافته‌های پژوهش بر اساس رتبه‌بندی که از طریق آزمون فریدمن انجام شده و نتایج آن استراتژی و ساختار سازمانی با میانگین رتبه ۳/۳۶، فرهنگ سازمانی با میانگین رتبه ۳/۲۴، فناوری اطلاعات با میانگین رتبه ۳/۹۲، منابع انسانی و مدیریت با میانگین رتبه ۳/۳۳، فرآیندهای دانش با میانگین رتبه ۳/۲۸ و فرآیندهای سازمانی با میانگین رتبه‌بندی ۳/۸۸ تعیین شدند. فناوری اطلاعات بالاترین و فرهنگ سازمانی پایین‌ترین رتبه را در شهرداری تهران به خود اختصاص داده است.

ابعاد مدیریت دانش مبتنی بر قابلیت یادگیری سازمانی در سطح $p < 0/01$ معنی دار است (مقدار خی دو ۵۳/۴۴۲). لذا سؤال تحقیق مبنی بر این که تفاوت معنی داری بین مجموعه نمرات ابعاد مدیریت دانش مبتنی بر قابلیت یادگیری سازمانی وجود دارد، تأیید می‌گردد. در تبیین این سؤال می‌توان گفت از آنجا که این ابعاد نقش مهمی در مدیریت دانش ایفا می‌کنند بایستی در شهرداری تهران به تقویت این پارامترها توجه کرد. تا بتوان سازمانی بادگیرنده و دانش محور در سایه وجود مدیران دانشی و کارکنانی در جایگاه دانشکار به وجود آورد. نتایج حاصل از این تحقیق با تحقیقات انجام شده توسط (لیتراس، ۲۰۱۲) و (ریبعی، ۱۳۹۳) همخوانی دارد.

همچنین می‌توان با توجه به سایر یافته‌ها چنین اذعان داشت که اهمیت دانش در ارائه خدمات بهتر به مشتری، کاهش زمان لازم جهت انجام عملکردهای سازمانی، انجام فعالیت با حداقل مخارج و دارایی ثابت، کاهش زمان توسعه محصولات، بهبود خدمات به مشتری، افزایش توانایی کارکنان و تفویض اختیار به آنان، نوآوری در خدمات و محصولات در جهت کیفیت بالاتر، بالا بردن انعطاف‌پذیری و تطابق با محیط، به دست آوردن اطلاعات، توزیع، تسهیم و کاربرد آن خلاصه می‌شود، لذا رسیدن به این مهم جز از طریق تعیین فرآیندها و اقدامات سازمانی مطلوب و دانش محور امکان‌پذیر نخواهد بود. جدول شماره ۱۸ به مقایسه مؤلفه‌های مربوط به مدل‌های مدیریت دانش در تحقیقات پیشین با مؤلفه‌های مربوط به مدل پیشنهادی تحقیق حاضر می‌پردازد.

جدول ۱۸. مقایسه مؤلفه‌های مربوط به مدل‌های مدیریت دانش مرسوم با مؤلفه مربوط به مدل پیشنهادی در تحقیق حاضر

ردیف	عنوان مدل	پدیدآور	مؤلفه‌ها
۱	مدیریت دانش	پاکباز، ۱۳۹۹	بی‌نظمی دانش، آگاهی دانش، تمرکز دانش، مدیریت دانش، محوریت دانش
۲	پایه‌های ساختمان دانش	دهقانی، ۱۳۹۸	اهداف دانش (شناسایی، کسب، تولید، توسعه، ارزیابی کاربر، نگهداری، تسهیم و انتشار دانش)
۳	ظرفیت‌های دانش	ریعی و خواجوی، ۱۳۹۳	عوامل بازار (مشتری و رقبا)، فراساختارها (تکنولوژی، ساختار، فرهنگ)، ظرفیت فرآیندهای دانش (کسب، تبدیل، به‌کارگیری و نگهداری دانش)
۴	مدل شش بعدی مدیریت دانش	لیندر و ولد، ۲۰۲۰	چارچوب مدیریت دانش شامل ابزارهای دانش، ساختار رسمی و غیررسمی، مفهوم دانش، مدیریت تغییر، محتوای دانش
۵	مدیریت دانش سازمانی	کریستیا، ۲۰۱۴	دانش سازمانی شامل (تسهیم، بکارگرفتن، سازمان‌دهی، تطبیق، جمع‌آوری، شناسایی، ایجاد)، رهبری، تکنولوژی و فرهنگ
۶	مدیریت دانش	فرگوسن، ۲۰۱۰	شناسایی، تسخیر، انتخاب، ذخیره، به‌کارگیری و ایجاد
۷	هفت سی	افرازه، ۱۳۸۹	خلق - ایجاد، در دام انداختن، بسط و تسهیم، همکاری، مبادله و ارتباط
۸	فرآیند چرخه دانش	هوپی، ۲۰۱۸	تحصیل، به‌کارگیری، یادگیری، تسهیم
۹	تلفیقی مدیریت دانش	جنکس و الفمن، ۲۰۱۱	یادگیری سازمانی، مدیریت دانش، حافظه سازمانی
۱۰	چارچوب مدیریت دانش	ساباتیس، ۲۰۱۵	عوامل توانمند ساز (یادگیری، رهبری، سازمان، ساختار، فرهنگ، فناوری) روش‌ها و سیستم‌ها (علم شناختی، ارتباطات، رفتارسازی‌مانی، رفتار فردی، روانشناسی مالی و اقتصادی، منابع انسانی، مدیریت، تفکر سیستمی، مهندسی مجدد فرآیند، فناوری‌های ارتباطی و اطلاعاتی، نرم‌افزارها و علم کتابخانه)
۱۱	عمومی دانش سازمانی	تومی، ۲۰۱۶	نگهداری، خلق، تبدیل و به‌کارگیری
۱۲	طبقه‌بندی دانش	عبدعلی، ۱۳۹۷	دانش عمومی، دانش متداول و مرسوم، عقل سلیم، دانش شخصی
۱۳	مبثنی بر فرآیندهای دانش	ساعدی، ۱۳۹۳	ایجاد دانش و یادگیری، ذخیره، توزیع، حذف، به‌کارگیری و ایجاد دانش جدید
۱۴	زنجیره ارزش مدیریت دانش	اولوگ بوول، ۲۰۲۰	سنجش فرآیندهای مدیریت دانش (تدوین خط‌مشی و استراتژی، تعیین دانش موجود، تسهیم دانش، کاربرد دانش)
۱۵	مدیریت دانش با رویکرد قابلیت یادگیری سازمانی	پیشنهادی	قابلیت‌های زیرساختی (تکنولوژی و فناوری اطلاعات، ساختار سازمانی، فرهنگ، منابع انسانی و مدیریت) قابلیت‌های فرآیندی (فرآیندهای دانشی شامل: شناسایی، ارزیابی، اکتساب، پردازش، سازمان‌دهی، به‌کارگیری، اشاعه و تسهیم، خلق دانش جدید) و فرآیندهای سازمانی شامل: نیازسنجی اطلاعاتی، سواد اطلاعاتی، مهارت اطلاع‌یابی، انجام یادگیری دو حلقه‌ای و سه حلقه، بررسی فرآیندهای کاری فعلی، بازطراحی و مهندسی مجدد فرآیندها بر اساس دیدگاه‌های دانش‌محور موجود

با مطالعه جدول شماره ۱۷ می‌توان گفت که مدل پیشنهادی در این مطالعه علاوه بر تأیید مؤلفه‌های ارائه‌شده در پژوهش‌های قبلی، مؤلفه "فرآیندهای سازمانی" را نیز تعیین و لحاظ نموده است که این خود یک نوآوری محسوب می‌شود.

بر این اساس نیز برخی پیشنهادها کاربردی به شرح زیر ارائه می‌گردد:

الف- برقراری روابط مبتنی بر اعتماد، تعریف ساختاری سیال جهت روانی جریان اطلاعات و ایده پردازی از طریق جلوگیری از ایجاد ساختارهای سخت، غیر منعطف، پیچیده و متمرکز، اقدام نمود. این در حالی است که مهم‌ترین اقدام در خصوص حل مشکل مربوط در شهرداری تهران، تعیین اهداف مدیریت دانش و ترسیم نقشه دانشی، توجیه کردن افراد در قیل اهداف دانشی سازمان جهت رسیدن به چشم‌انداز مشترک و تدوین خط‌مشی‌ها، سیاست‌گذاری‌ها و رویه‌های مناسب جهت تدوین راهبردهای مشخص اقدام نمود.

ب- پیشنهاد می‌گردد به پارامترهایی از قبیل حمایت مدیریت از طریق برقراری ارتباط دوستانه با پرسنل، سازش با پدیده تعارض یعنی میزان یا درجه‌ای که افراد تشویق می‌شوند با تعارض بسازند و پذیرای انتقادهای آشکار باشند و افزایش قدرت خلاقیت در پرسنل و قائل شدن حق خطا برای کارکنان از طرف مدیران توجه بیشتری نمود.

ج- بر اساس یافته‌های تحقیق از آنجا که در رابطه با این مؤلفه در شهرداری تهران پایین‌ترین میانگین نمره پاسخ به گویه به پرسنل در خصوص تسهیم دانش آموزش داده شود، به نظر می‌رسد با ارائه آموزش‌های لازم جهت برقراری تیم‌های کاری، تصمیم‌گیری مشترک و مدیریت مشارکتی به‌ویژه استفاده از فضای مجازی جهت راه‌اندازی گروه‌های مباحثه و گپ و گفت الکترونیکی می‌توان تا حدود زیادی معضل موجود را برطرف نمود.

و- رعایت و انجام اقداماتی نظیر ارائه آموزش جهت دستیابی و تأمین دانش موردنیاز سازمان از داخل و خارج از آن، شناخت انواع محمل‌های اطلاعاتی، آشنایی با روش‌های ذخیره، بازیابی، اشاعه و کاربرد دانش، کمک به روانی جریان اطلاعات، تهیه دستورالعمل‌ها، خط‌مشی‌ها و رویه‌های لازم، کمک به انتقال دانش از سطح فردی به سازمانی، کمک با انتقال تجارب، کمک به ثبت اطلاعات و تولید دانش در شهرداری تهران ضروری می‌نماید.

بر اساس مطالعات انجام‌شده می‌توان چنین بیان کرد که پیاده‌سازی و اجرای مدیریت دانش در شهرداری تهران مستلزم اقدام در جهت یادگیری سازمانی و نتیجه آن ایجاد یک سازمان یادگیرنده برای خدمت‌رسانی به شهروندان تهران می‌باشد. در نتیجه اجرای مدیریت دانش که خود مستلزم وجود مأموریت‌ها، چشم‌اندازها، اهداف، فرآیندها، زیرساخت‌ها و قابلیت‌های مختلف می‌باشد می‌توان فرآیند یادگیری را به‌طور نظام‌مند و هدفمند مدیریت کرده و آن را با اهداف دانشی و ساختار سازمانی دانش‌بنیان و منعطف هماهنگ نمود و راهبردهای مناسبی را تعیین کرد که بتواند توسعه پایدار را برای شهرداری تهران در زمینه‌های موردنظر رقم بزند.

منابع

- ابراهیمی، ا. (۱۳۹۸). ارتباط مدیریت دانش و اجزای سرمایه فکری (مطالعه موردی: اعضای حیات علمی دانشگاه ارومیه). *فصلنامه بین‌المللی مطالعات پیشرفته در علوم انسانی و اجتماعی*، ۱(۴)، ۲۳۲-۲۴۳.
- احمدیان، ع.، شکاری، ح. و افشاری، م. (۱۳۹۵). بررسی رابطه رکود دانش، یادگیری سازمانی و نوآوری سازمانی در مراکز آموزش عالی. *یزد. فصلنامه مدیریت فرهنگ سازمانی*، ۹(۲)، ۱۳۱-۱۵۴.
- افرازه، ع. (۱۳۹۹). *مدیریت دانش (مفاهیم، مدل‌ها، اندازه‌گیری و پیاده‌سازی)*. چاپ دهم. افزاه
- پاکباز، م. (۱۳۹۹). مدیریت دانش و یادگیری سازمانی. *فصلنامه بین‌المللی علوم انسانی و مدیریت*، ۳(۷)، ۵۹۱-۵۹۸.
- پیری، ز. و آصف زاده، س. (۱۳۹۰). چگونه می‌توان مدیریت دانش را بکار گرفت؟. *فصلنامه علمی دانشگاه علوم پزشکی قزوین*، ۱۰(۱)، ۱۲۴-۱۳۲.
- تسلیمی، م. و فرهنگی، ع. (۱۳۹۸). ساز و کارهای یادگیری سازمانی. *مبنایی برای ایجاد یک سازمان یادگیرنده. فصلنامه دانش مدیریت*، ۸(۳۰)، ۳-۱۸.
- حسن‌زاده، ر. و مداح، م. (۱۳۹۸). *روش‌های آماری در علوم رفتاری*. ویرایش، ۱۰-۱۱.
- حسن‌زاده، م. (۱۳۹۷). *مدیریت دانش (مفاهیم و زیرساخت‌ها)*. کتابدار، ۱۰۲.

- حسنوی، ر.، اخوان، پ. و سنجقی، م. (۱۳۹۶). عوامل کلیدی موفقیت مدیریت دانش. چاپ نهم. آتی نگر.
- خوراکیان، ع. (۱۳۹۹). بررسی نقش فرهنگ‌سازمانی دانش‌محور به‌عنوان عوامل تعدیل‌کننده تأثیرگذار مدیریت دانش بر نوآوری. پنجمین کنفرانس بین‌المللی مدیریت دانش، تهران
- داوینپورت، ت. و پروساک، ل. (۱۳۹۰). مدیریت دانش. ترجمه حسین رحمان سرشت. سمت.
- دهقانی، ح. (۱۳۹۸). نقش مدیریت دانش در نوآوری سازمان‌ها. فصلنامه رشد فناوری، ۱۰ (۳۹)، ۱۲۰-۱۴۸.
- ریبیعی، ع. و حسن، خ. (۱۳۹۳). طراحی مدل پیاده‌سازی نظام مدیریت دانش در سازمان‌های دولتی (مطالعه موردی شهرداری تهران). مجله پژوهش‌های مدیریت، ۲ (۶)، ۱۵۹-۱۷۳.
- زارع، ح. و رجایی پور، س. (۱۳۹۶). سازمان یاد دهنده؛ الگویی برای رهبری دانشگاه امروز. جهاد دانشگاهی، واحد اصفهان، ۱۸۴.
- ساعدی، م. و یزدانی، ح. (۱۳۹۳). ارائه مدل فرآیندی برای پیاده‌سازی مدیریت دانش مبتنی بر یادگیری سازمانی در ایران خودرو (نظریه برخاسته از داده‌ها). نشریه مدیریت فناوری اطلاعات، ۱ (۲)، ۶۸-۸۳.
- عبد علی، غ. و مسلمی، ر. (۱۳۹۷). بررسی تأثیر مدیریت دانش بر کارآفرینی سازمانی در شرکت آلفا سم اصفهان. مجله بین‌المللی آموزش مدیریت، ۱ (۲)، ۴۹-۵۷.
- عسگری، م. (۱۳۹۵). سازمان یادگیرنده و یادگیری. تهران. فصلنامه بصیرت، ۳۷ (۸)، ۱۹۷-۲۰۹.
- غفاری، ه.، رافعی، م. و چنگی آشتیانی، ع. (۱۳۹۶). کیفیت در آموزش عالی از طریق مدیریت دانش. مجله تحقیقات علوم پایه و کاربردی، ۲ (۲)، ۱۷۸۷-۱۷۹۲.
- کریمی، م. (۱۳۹۹). مدیریت دانش و سیستم‌های تصمیم‌یار. اتحاد، ۱۱۱.

References

- Abaoud, D., & Alluhaidan, A. (2020). Introducing A Change Resistance Factor in Knowledge Management Model: A Concentration in Organizational Culture. In Proceedings of the Conference on Information Systems Applied Research ISSN, 1508
- Abdul Ali, G. and Muslimi, R. (2018). Investigating the effect of knowledge management on organizational entrepreneurship in Alfa Sem Company of Isfahan. *International Journal of Management Education*, 1 (2), 49-57. [In Persian]
- Afrazah, A. (2020). Knowledge management (concepts, models, measurement and implementation). to print Tehran: Afraza. [In Persian]
- Ahmadian, A., Shekari, H. and Afshari, M. (2016). Investigating the relationship between knowledge stagnation, organizational learning and organizational innovation in Yazd higher education centers. *Organizational Culture Management Quarterly*, 9 (2), 131-154. [In Persian]
- Askari, M. (2015). Learner and learning organization. Tehran: *Basirt Quarterly*, 37 (8), 197-209. [In Persian]
- Cristea, Dragoş Sebastian, (2014). Perspectives on knowledge management models. The Annals of "Dunarea de Jos" University of Galati, Economics and Applied Informatics. *Jama psychiatry*, 74(4), 319-328
- Davenport, T. and Prusak, L. (1390). *knowledge management*. Translated by Hossein Rahman Sarasht. Sixth edition. [In Persian]
- Dehghani, H. (2019). The role of knowledge management in organizational innovation. *The Quarterly of Roshd Tavari*, 10 (39), 120-148. [In Persian]
- Ebrahimi, A. (2017). The relationship between knowledge management and the components of intellectual capital (case study: members of the academic life of Urmia University). *International Quarterly of Advanced Studies in Humanities and Social Sciences*, 1(4), 232-243. [In Persian]
- Ferguson, S. & Weckert, J. (2010). Knowledge Management system and The search for totality. *International Journal of Information Management*, 31(6), 546-555.
- Ghafari, H., Rafei, M. & Chengi Ashtiani, A. (2016). Quality in higher education through knowledge management. *Research Journal of Basic and Applied Sciences*, 2 (2), 1787-1792. [In Persian]
- Gottschalk, P. (2017). *Knowledge Management*. Norwegia School of Management BI, The Knowledge Management system in law Enforcement: technologies and Techniques, 71-93
- Hasnawi, R., Akhwan, P. & Sanjaghi, M. (2016). *Key success factors of knowledge management*. Ninth edition. Atinagar. [In Persian]
- Hassanzadeh, M. (2017). *Knowledge management (concepts and infrastructures)*. Kitabdar, 102. [In Persian]
- Hassanzadeh, R. and Madah, M. (2019). *Statistical methods in behavioral sciences*. Edition, 10-11. [In Persian]

- Hui, Huang (2018). Impact of Knowledge Management and Organizational Learning on Different Dimensions of Organizational Performance: A Case Study of Asian Food Industry. *Interdisciplinary Journal of Contemporary Research in Business*, 5(3).
- Jennex, Murray E. & Olfman, L. (2011). A Model of Knowledge Management success. University of USA. *International Journal of Knowledge Management*, 2(3), 605- 613
- Kerami, M. (2020). *Knowledge management and decision support systems*. 9th edition. Etihad, 111. [In Persian]
- khorakiyan, A. (2020). Investigating the role of knowledge-oriented organizational culture as the influencing factors of knowledge management on innovation. *The fifth international conference on knowledge management*, Tehran. [In Persian]
- Lindner, Frank, Wald, Andreas. (2020). Success factors of knowledge management in temporary organizations. *International Journal Of Project Management*, 29(7), 877-888
- Lytras MD., Pouloudi A., & Poulymenakou A. (2012). Knowledge management convergence – expanding learning frontiers. *Journal of Knowledge Management*, 6(1), 40-51
- Ologbool, Andrew C. (2020). Knowledge management processes and firm innovation capability: a theoretical model. *Asian Social Science*, 11(18).
- Pakbaz, M. (2020). Knowledge management and organizational learning. *International Quarterly Journal of Human Sciences and Management*, 3 (7), 591-598. [In Persian]
- Piri, Z., and Asifzadeh, S. (2011). How can knowledge management be used? *Scientific Quarterly of Qazvin University of Medical Sciences*, 10(1), 124-132. [In Persian]
- Rabiei, A. and Hasan, Kh. (2013). Designing the implementation model of the knowledge management system in government organizations (case study of Tehran Municipality). *Management Research Journal*, 2 (6), 159-173. [In Persian]
- Sabbatis, M. (2015). Facing the Future with more Intelligence. *Accounting Today*, 52(2), 275-310.
- Saedi, M. & Yazdani, H. (2013). Presenting a process model for the implementation of knowledge management based on organizational learning in Iran Khodro (theory derived from data). *Journal of Information Technology Management*, 1 (2), 68-83. [In Persian]
- Taslimi, M. and Farhangi, A. (2019). Organizational learning mechanisms: a basis for creating a learning organization. *Knowledge Management Quarterly*, 8 (30), 18-3. [In Persian]
- Toumi, I. (2016). The Futuer of Knowledge Management. Lifelong Learning in Europe, 6, 69-79
- Zare, H. & Rajaipour, S. (2017). teaching organization; A model for today's university leadership. Academic Jihad, Isfahan Branch, 184. [In Persian]

Designing the Influential Model of Web Knowledge Sharing on Knowledge Entrepreneurship: a Case Study of State Public Libraries

Leyli Taherkhani¹ | Safiyeh Tahmasebi Limooni² | Mitra Ghiasi³

1-Ph.D. Student, Department of Knowledge and Information Science, Babol Branch, Islamic Azad University, Babol, Iran.

leyli.taherkhani@gmail.com

2-Assistant Prof. Department of Knowledge and Information Science, Babol Branch, Islamic Azad University, Babol, Iran. (Corresponding Author).

Sa.tahmasebi2@gmail.com, tahmasbi@baboliau.ac.ir

3-Assistant Prof. Department of Knowledge and Information Science, Babol Branch, Islamic Azad University, Babol, Iran. mighiasi@gmail.com, ghiasi@baboliau.ac.ir

Article Info

Article type:

Research Article

Article history:

Received:

07 November 2022

Received in revised form:

27 November 2022

Accepted:

27 December 2022

Published online:

16 March 2023

Keywords:

Web Knowledge Sharing, Knowledge Entrepreneurship, Libraries, Institution of Public Libraries of the Country.

ABSTRACT

Objective: The aim of this study was to design an influence model of web knowledge sharing on knowledge entrepreneurship in state public libraries.

Methodology: This study is considered to be a developmental research due to its practical purpose, exploratory approach with mixed method, and considering its results. The statistical population of the qualitative section included 15 academic experts and specialists selected by the "snowball" purposive sampling method, and the quantitative section consisted of 364 (out of 7000) managers and employees of public libraries selected using Cochran formula and random sampling. Data collection tool for qualitative part was in-depth and semi-structured interview, and for the quantitative part, the researcher-made questionnaire of web knowledge sharing and Skradski's (2006) standard questionnaire of entrepreneurship knowledge was utilized. Thematic analysis was used in order to identify the effective factors on web knowledge sharing, and for the consensus of experts, Delphi technique was practiced, and confirmatory factor analysis was exercised to evaluate the validity and reliability of the questionnaires. Furthermore, the data was analyzed using spss24 and smartPLS software.

Results: Based on the analysis of the qualitative data obtained from the coding of the interviews, 48 open codes, 9 secondary themes and 3 main themes, namely, "the desirability of web space, the desirability of web information and the desirability of people" were identified, which had the most impact, respectively. Moreover, the impact factor of web knowledge sharing on employees' knowledge entrepreneurship was calculated as 0.554, and the value of the calculated test statistic was greater than 1.96.

Conclusion: Web knowledge sharing and knowledge entrepreneurship are two empowering tools in libraries that can create synergy and lead to progress and excellence by strengthening the scientific and epistemic foundations. Therefore, it is necessary for them to be taken seriously by libraries as a continuous process.

Cite this article: Taherkhani, L., Tahmasebi Limooni, S., & Ghiasi, M. (2022). Designing the influence model of web knowledge sharing on knowledge entrepreneurship: A case of study of state public libraries. *Journal of Knowledge Studies*, 15(59), 101-127.

DOR :20.1001.1.20082754.1401.15.59.6.6

© The Author(s).

Publisher: Islamic Azad University North Tehran Branch

طراحی مدل تأثیر گذاری اشتراک‌دانش‌وب بر کار آفرینی دانش (مورد مطالعه: کتابخانه‌های عمومی کشور)

لیلی طاهرخانی^۱ | صفیه طهماسبی لیمونی^۲ | میترا قیاسی^۳

۱- دانشجوی دکتری، گروه علم اطلاعات و دانش‌شناسی، واحد بابل، دانشگاه آزاد اسلامی، بابل، ایران، Leyli.taherkhani@gmail.com
 ۲- استادیار، گروه علم اطلاعات و دانش‌شناسی، واحد بابل، دانشگاه آزاد اسلامی، بابل، ایران (نویسنده مسئول)، sa.tahmasebi2@gmail.com
 ۳- استادیار، گروه علم اطلاعات و دانش‌شناسی، واحد بابل، دانشگاه آزاد اسلامی، بابل، ایران، mighiasi@gmail.com

اطلاعات مقاله	چکیده
نوع مقاله: مقاله پژوهشی	هدف: طراحی مدل تأثیر گذاری اشتراک‌دانش‌وب بر کارآفرینی دانش در نهاد کتابخانه‌های عمومی کشور است.
تاریخ دریافت: ۱۴۰۱/۰۸/۱۶	روش پژوهش: از جنبه هدف کاربردی، از لحاظ رویکرد اکتشافی با روش آمیخته و از نظر نتیجه، پژوهش توسعه‌ای است. جامعه آماری بخش کیفی ۱۵ نفر از خبرگان دانشگاهی و متخصصان با روش نمونه‌گیری هدفمند "گلوله برفی" بوده‌اند و در بخش کمی تعداد ۳۶۴ (از ۷۰۰۰) نفر از مدیران و کارکنان کتابخانه‌های عمومی با استفاده از فرمول کوکران و نمونه‌گیری تصادفی طبقه‌ای تعیین گردید. ابزار گردآوری داده‌ها در بخش کیفی مصاحبه‌ی عمیق و نیمه‌ساختاریافته بود و در مرحله کمی از پرسشنامه‌ی محقق‌ساخته اشتراک‌دانش‌وب و پرسشنامه استاندارد کارآفرینی دانش اسکرزسکی (۲۰۰۶) استفاده شد. جهت شناسایی عوامل مؤثر بر اشتراک‌دانش‌وب از تحلیل تم و به منظور اجماع نظرات خبرگان از تکنیک دلفی فازی و برای ارزیابی روایی و پایایی پرسشنامه‌ها از تحلیل عاملی تأییدی استفاده گردید همچنین تجزیه و تحلیل داده‌ها از طریق نرم‌افزارهای spss24 و smartPLS استفاده شد.
تاریخ بازنگری: ۱۴۰۱/۰۹/۰۶	یافته‌ها: براساس تجزیه و تحلیل داده‌های کیفی حاصل از کدگذاری متن مصاحبه‌ها، ۴۸ کد باز، ۹ تم ثانویه و ۳ تم اصلی "مطلوبیت فضای‌وب، مطلوبیت اطلاعات‌وب و مطلوبیت افراد" شناسایی شد که به ترتیب بیشترین اثرگذاری را دارند. همچنین ضریب تأثیر اشتراک‌دانش‌وب بر کارآفرینی دانش کارکنان برابر ۰/۵۵۴ محاسبه گردید که در این مسیر مقدار آماره آزمون محاسبه شده بزرگ‌تر از ۱/۹۶ شده است.
تاریخ پذیرش: ۱۴۰۱/۱۰/۰۶	نتیجه‌گیری: اشتراک‌دانش‌وب و کارآفرینی دانش دو ابزار توانمندساز در کتابخانه‌ها هستند که می‌توانند بایکدیگر هم‌افزایی ایجاد نموده و با تقویت بنیان‌های علمی و معرفتی موجبات پیشرفت و تعالی را ایجاد نمایند لذا ضرورت دارد آنها به صورت یک فرآیند پیوسته مورد توجه جدی کتابخانه‌ها قرار گیرد.
تاریخ انتشار آنلاین: ۱۴۰۱/۱۲/۲۵	واژه‌های کلیدی: اشتراک‌دانش‌وب، کارآفرینی دانش، کتابخانه‌ها، نهاد کتابخانه‌های عمومی کشور
استناد: طاهرخانی، ل، طهماسبی لیمونی، ص، و قیاسی، م. (۱۴۰۱). طراحی مدل تأثیر گذاری اشتراک‌دانش‌وب بر کارآفرینی دانش (مورد مطالعه: کتابخانه‌های عمومی کشور). <i>دانش‌شناسی</i> ، ۱۵ (۵۹)، ۱۰۱-۱۲۷.	

DOR: 20.1001.1.20082754.1401.15.59.6.6

حق مؤلف © نویسنده‌گان.

ناشر: دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران شمال

مقدمه

جهانی‌شدن ناشی از پیشرفت فناوری‌ها و به دنبال آن پیدایش جامعه اطلاعاتی منجر به ایجاد تحولات وسیع در حوزه اقتصاد و دانش شده است (موخا و کومار^۱، ۲۰۲۲). این تحول منجر شده که کشورهای در حال توسعه مزیت نسبی خود را از "اقتصاد مبتنی بر منابع مادی" به سمت "اقتصاد مبتنی بر دانش"، اقتصادی که تمرکز آن بر قابلیت‌های فکری، ایجاد و کاربرد دانش است تغییر دهند (سینگ^۲ و همکاران، ۲۰۱۸)، به تبع آن در این عصر که عصر «پاسرمایه‌داری دانش‌بنیان»^۳ نام‌گذاری شده، اقتصاددانان و سیاست‌گذاران دیگر منابع سنتی مثل سرمایه و نیروی کار را، تنها ورودی شایستگی‌ها و رشد اقتصادی قلمداد نمی‌کنند، بلکه "دانش و کارآفرینی" را به‌عنوان دویزوی محرک جدید برای رشد اقتصادی معرفی می‌نمایند. در این زمینه کامال^۴ و همکاران (۲۰۲۰) اذعان دارند که همگرایی دانش و کارآفرینی عامل اصلی توسعه اقتصادی و اجتماعی جوامع بوده و پیامد مهمی برای سیاست‌گذاری عمومی محسوب می‌شود. از سویی دیگر کاردیوگامیس^۵ و همکاران (۲۰۱۷) معتقدند در توسعه‌یابدار نمی‌توان "اقتصاد و کارآفرینی" را انحصاری در نظر گرفت بلکه این دو مفاهیمی درهم‌تنیده هستند. صاحب‌نظران معتقدند امروزه، اقتصاد از حالت صنعتی فراتر رفته و به "اقتصاد دانش" (اسماعیلی‌فارسانی و همکاران، ۱۳۹۹) و کارآفرینی نیز از حالت تجربی عبور و به "کارآفرینی دانش" تبدیل شده است (مرادی‌پردنجانی و امینی‌ناغانی، ۱۳۹۴). کارآفرینی دانش، به‌عنوان توانایی یک سازمان برای شناسایی ارزشمندی دانش جدید و واکنش به کشف آن از طریق نوآوری تعریف می‌شود. اطلاعات و دانش به کار رفته بر منابعی تأکید دارد که برای سازمان ایجاد مزیت رقابتی می‌کند، استفاده از اطلاعات کارآفرینی نیز بر جوهره و وظیفه کارآفرینی در انجام کارها اشاره دارد (خلیفه‌لو، ۱۳۹۶). در تعریفی دیگر، سیگل و رایت^۸ (۲۰۱۵) و بالون و همکاران^۹ (۲۰۱۸)، معتقدند که کارآفرینی دانش عاملی مهمی در موفقیت دستاوردهای اقتصادی در کشورهای در حال توسعه است. همچنین بار^{۱۰} (۲۰۱۳) کارآفرینی دانش را فرایند تبدیل سرمایه‌فکری به فرصت، هاروی و نایت^{۱۱} (۱۹۹۶) آن را قابلیت برای ایجاد فرصت در خدمات یا فعالیت‌های دانشی و کانلوس^{۱۲} (۲۰۱۳) فرآیند بهره‌برداری حداکثری از طریق فعالیت‌های کارآفرینانه تعریف نموده‌اند. اسکرزسکی^{۱۳} (۲۰۰۶)، کارآفرین دانش را فردی می‌داند که در ایجاد و استفاده از دارایی‌های فکری توانایی داشته و اطلاعات و دانش را خلق کرده و توسعه داده و در آن سهم می‌شود. وی معتقد است کارآفرینی دانش زمانی به شکوفایی می‌رسد که مدیران و کارکنان از دانش و سرمایه فکری خود برای تقویت خدمات یا فرایندها استفاده کنند. صاحب‌نظران این حوزه، کارآفرینی دانش را فعالیتی مستمر برای شناسایی و سرمایه‌گذاری دانش در سازمان (باندرا و همکاران^{۱۴}، ۲۰۱۷) و عامل مهمی در پایداری بلندمدت و یک منبع ارزشی و بالقوه نوآوری معرفی می‌نمایند (کاردیوگامیس و همکاران، ۲۰۱۷). آن‌ها معتقدند، حمایت از کارآفرینی دانش می‌تواند منجر به تولید، ترویج و اجرای ایده‌های مفید و جدید شود، بنابراین شناسایی نقاط قوت و ضعف و عوامل تنظیم‌کننده آن برای سازمان‌ها بسیار حیاتی است (کامال و همکاران، ۲۰۲۰). از بین مؤلفه‌های مختلف تأثیرگذار بر کارآفرینی دانش به "اشتراک دانش وب" (۱۵) می‌توان اشاره نمود، که به‌نظر می‌رسد با توجه به گسترش فناوری‌های نوین، این قابلیت را داشته باشد که کارآفرینی دانش را تحت‌الشعاع خود قرار داده و در سایه آن از ظرفیت‌های موجود به خوبی

1. Mokha & Kumar

2. Singh

3. Post capitalism is knowledgebased

4. Kamal

5. Criado-Gomis

6. Knowledge economy

7. Knowledge Entrepreneurship

8. Seigel and Wright

9. Balven & et al.

10. Barr

11. Harvey & Knight

12. Kanellos

13. Skrzyszewski

14. Bandera & et al.

15. web knowledge sharing

استفاده نموده و کارآفرینی دانش را در ابعاد مختلف بهبود ببخشد. دانش به عنوان، منبع کارآفرینی دانش منجر به پویایی سازمانها می گردد، بنابراین باید آن را در میان کارکنان پیاده سازی و نهادینه نمود. در این راستا امین و همکاران^۱ (۲۰۲۰) ادعا دارند دانش زمانی منبعی ارزشمند محسوب می شود که امکان اشتراک گذاری و تسهیم آن فراهم باشد، آور^۲ (۲۰۱۴) بر ارزش استفاده از دانش تأکید کرده و معتقد است برخلاف دارایی های ملموس، اشتراک گذاری دانش، بر ارزش آن می افزاید (صفرخانلو و همکاران، ۱۳۹۷). گارگ و ژائو^۳ (۲۰۱۸) معتقدند که مزیت رقابتی سازمانها به اشتراک دانش آن سازمان بستگی دارد و دانش تنها دارایی است که با سهیم شدن با دیگران افزایش می یابد (اناری، ۱۳۹۱). برای ایجاد این مزیت، باید دانش در تمامی سازمان توزیع گردد، که با پیدایش "وب"^۴ این مسیر تسهیل شده است. فناوری های وب ۲، روند ارتباطات و تعاملات افراد را دگرگون کرده اند (نوروزی و مصطفایی، ۱۳۹۹). وب ۲ قابلیت را فراهم آورده که ایجاد، انتشار و کاربرد دانش به میزان قابل توجهی تسهیل گشته است (پناهی^۵، و، ۲۰۱۶). کاربران بواسطه جریان دوطرفه اطلاعات قادرند اطلاعات را دریافت، ویرایش و مجدداً ارسال نمایند (شهرکی ثانوی، ۱۳۹۵). ابزارهایی مانند سایتها، ویکیها، پادکستها، شبکه های - اجتماعی و... با افزایش سرعت دسترسی به دانش و کاهش هزینه های ارتباطاتی این تعامل را فراهم کرده اند (تقوایی یزدی و همکاران، ۱۳۹۸). "اشتراک دانش وب" یک رویکرد و قابلیت جدید توسعه ای و انعطاف پذیر در فضای وب است که منجر به اشتیاق بیشتر کارکنان شده که بدون موانع، محدودیتها، پیچیدگیها و سلسله مراتب سازمانی دانش خود را با دیگران به اشتراک بگذارند (ماسفیکار^۶، ۲۰۱۷). اشتراک دانش وب با دادن فرصت و با استفاده از هوش جمعی و فراهم کردن فضای مشارکتی و طوفان ذهنی منجر به تولید دانش نوین و هم-افزایی در سازمان می شود و این خدمتی است که وب، در حق جامعه اطلاعاتی نموده است (تقوایی یزدی و همکاران، ۱۳۹۸) که این مهم پیش نیاز خلاقیت و کارآفرینی است.

کارآفرینی دانش، یکی از عوامل اثرگذار بر توسعه پایدار و همه جانبه کتابخانه های عمومی است که از طریق اثرگذاری بر افکار عمومی، اهداف توسعه ای را محقق می سازند. کتابخانه های عمومی مراکز اطلاعات، دانش و محل تلاقی افکارها است که تمامی اقبال جامعه را با نیازها، بینشها، گرایشها، نگرشها و سلیقه های متفاوت را پوشش می دهد، کتابدار کتابخانه عمومی علاوه بر دانش کتابداری، باید روابط عمومی خوبی نیز برخوردار باشد. توانایی برقراری ارتباط با افرادی که از سطوح مختلف جامعه، با سطوح مختلف دانش و سلیقه های مطالعاتی گوناگون هستند کاری بس مشکل و توان فرسا است. کتابخانه ای با داشتن این همه تنوع، نیاز به داشتن نیروی انسانی با سطح سواد بالا، انعطاف پذیری فراوان و تجربه و مهارت کافی و از همه مهم تر نیازمند کتابدارانی با قابلیت های دانشی است که با هوش، ظرافت، دقت، تمرکز، تیزبینی و شناخت جامعه در این فضای پویا توانایی پاسخگویی داشته باشد، قطعاً کتابدارانی مجهز به این قابلیت ها می توانند زمینه ساز ایجاد یک جامعه دانش بنیان و تحولات بنیادین شود. با دقت در وظایف کتابداران مختلف دیده می شود که وظایف یک کتابدار دانشگاهی بسیار آسان تر از وظایف یک کتابدار در کتابخانه عمومی است، آنها با قشری سرو کار دارند که هم تخصصی شان معلوم است و هم سطح سواد مناسبی برای بازیابی اطلاعات مورد نیازشان دارند، اما در کتابخانه های عمومی به علت مراجعه اقشار مختلف با انگیزه های متفاوت اطلاعاتی (بیرانوند و نیک کار، ۱۳۹۱)، نیازمند کتابدارانی با قابلیت شناسایی فرصت و تبدیل آن به مزیت هستیم. کتابخانه های عمومی برای انطباق و همگام شدن با این تحولات و ارتقاء موقعیت خود، نیازمند نوآوری در ارائه خدمات و تنوع بخشیدن به فعالیت های خود هستند. بنابراین ضرورت دارد کارکنان این نهاد خود را مجهز به قابلیت های کارآفرینی دانش نمایند تا بتوانند اهدافی چون فراهم آوردن فرصت برای رشد و توانمندسازی علمی افراد جامعه، ایجاد زمینه مساعد برای تبادل دانش در جامعه (که مهمتر از تولید دانش است)، تقویت روحیه پژوهش در افراد جامعه، کمک به کشف، پرورش خلاقیتها، استعدادها و کمک به شکل گیری جامعه سالم و یادگیرنده را عملیاتی نمایند.

1. Amin & et al.

2. Orr

3. Garg & Zhao

4. web

5. Panahi

6. Sites, Wikis, Podcasts, Social Networks

7. Musfikar

لذا با توجه به مسئولیت و نقش پررنگ کتابداران بعنوان اطلاع‌رسانان و کاوشگران اطلاعاتی، جهت رسیدن به نقطه‌ی مطلوب؛ "کتابدارانی با کسب مزیت کارآفرین دانش"، لازم است بهره‌گیری از فناوری و اشتراک‌دانش را مورد توجه جدی قرار دهند. در این راستا مطالعه پیشینه پژوهش نشان می‌دهد درخصوص شناسایی تأثیر اشتراک‌دانش وب بر کارآفرینی دانش پژوهش مشابهی در داخل یا خارج انجام نگرفته است و این خلأ پژوهشی ضرورت انجام این تحقیق را آشکار می‌سازد این تحقیق کمک می‌نماید تا بخشی از شکاف علمی موجود در این زمینه پر شود، بنابراین انجام یک کار عملی که نتایجی عینی به دنبال داشته باشد لازم به نظر می‌رسد. همچنین این پژوهش می‌تواند به صورت غیرمستقیم به شناسایی راه کارهای مناسب تعمیق و استقرار فرهنگ کارآفرینی دانش بینجامد. لزوم توجه به کارآفرینی دانش در کتابخانه‌های عمومی از آنجا است که این نهاد به عنوان مراکز اطلاعاتی با برخورداری از مهارت‌های کارآفرینی دانش می‌تواند نقش مؤثرتری در ایجاد یک جامعه دانش‌بنیان و گسترش اقتصاد دانش‌محور ایفا نمایند. همچنین باید توجه نمود که کتابخانه‌های عمومی برای حفظ مزیت‌های رقابتی خود نیازمند به روز نگه داشتن دانش خود هستند، بدیهی است در چنین جامعه‌ای که افراد پس از آموختن دانش، ضرورت دارد که آن‌را به اشتراک گذاشته و اطلاعات را با هم تسهیم و جریان اطلاعات را ایجاد نمایند. کتابخانه‌های عمومی دربروزایده‌ها، راه‌حل‌های خلاقانه، توسعه و پویایی، فرآیندها و رویه‌ها نقش اساسی داشته و به کارگرفتن این ویژگی‌ها جهت ایجاد و پیاده‌سازی کارآفرینی دانش در کتابخانه‌های عمومی می‌تواند منجر به تحقق اهداف عالی‌های چون: "ایجاد و استفاده از دارایی‌های فکری برای توسعه سرمایه‌گذاری جدید، توانایی ارائه خدمات جدید، بهبود و گسترش خدمات، توصیف راهکارهای علمی برای پذیرش الگوهای کارآفرینی دانش و خلق فرصت‌ها جهت فعالیت مؤثر در کارآفرینی دانش در کتابخانه‌ها" گردد. اهمیت و ضرورت مهم دیگر این تحقیق در نقش بزرگی است که کارآفرینی دانش بعنوان مهم‌ترین منبع استراتژیک و عامل بقای سازمان‌ها در بلندمدت پیدا کرده و لازم است سازمان‌ها به جد آن‌را مدنظر قرار داده و از آنجا که کتابخانه‌های عمومی نیز از تغییرات و قانده بقا مستثنی نیستند و لازم است نیاز و انتظارات فزاینده مشتریان خود را جهت دریافت خدمات مطلوب‌تر (ارائه شده توسط کتابداران) برآورده سازند که این پژوهش می‌تواند کمک‌های مؤثری در این زمینه به کتابخانه‌های عمومی نماید تا کتابداران با بهره‌گرفتن از آن به ارائه خدمات ارزنده‌تر نائل آیند. در انتها باید یادآور شد که انجام این پژوهش می‌تواند مجرای باشد برای انجام کارهای پژوهشی دیگر با موضوع حاضر در سایر ادارات، سازمان‌ها اعم از تولیدی و خدماتی که می‌توانند نتایج پرباری همراه داشته باشد. بنابراین در این پژوهش ابتدا مؤلفه‌ها و ابعاد اشتراک‌دانش وب شناسایی و در ادامه میزان این تأثیر و چگونگی آن بر کارآفرینی دانش مورد بررسی واقع شد. در ادامه به بررسی پیشینه تحقیقات و مطالعات انجام شده در داخل و خارج از ایران در ارتباط با موضوعات مرتبط با موضوع پژوهش می‌پردازیم، ذکر این مهم ضروری است که مطالعات اندکی این مسئله را مورد بررسی قرار داده‌اند، آن‌هم به شکل مجزا و با متغیرهای دیگر، که خلاصه آن در جدول شماره ۱ ارائه شده است:

جدول ۱. تحقیقات پیشین در حوزه اشتراک دانش وب و کارآفرینی دانش

ردیف	نویسنده و سال	عنوان	نتایج
۱	کازمی، وحیدی مطلق و وحیدی مطلق (۱۳۹۳)	بررسی تأثیر عوامل اثرگذار بر اشتراک دانش در جوامع مجازی ایرانی	نتایج نشان داد که بین فاکتورهای مفهومی (هنجارهای تبادل دانش، اعتماد بین فردی) و فاکتورهای فردی (خودکارآمدی اشتراک دانش، مزیت مرتبط درک شده و سازگاری درک شده) و اشتراک دانش در جوامع مجازی ارتباط مثبت و معنادار و همبستگی قوی وجود دارد.
۲	رحیمی‌دهکردی (۱۳۹۴)	تأثیر مهندسی دانش و یادگیری سازمانی بر کارآفرینی دانش در	نتایج نشان داد که مهارت‌های مهندسی دانش و یادگیری سازمانی بر قابلیت‌های کارآفرینی دانش تأثیر معنی‌داری دارد.

	اعضای هیات علمی دانشگاه آزاد اسلامی واحد شهر کرد		
۳	انتظاری، امیری و مرتجی (۱۳۹۵)	ارائه الگوی رفتار اشتراک دانش متخصصان ایرانی در فضای مجازی	نتایج نشان داد شاخص های ابعاد فردی (انگیزش، اخلاقیات، شخصیت، توانایی، نگرش به منظور اشتراک دانش و امنیت روانی)، گروهی (منافع مشترک، ساختار گروه و سرمایه اجتماعی) و محیطی (تکنولوژیکی، سیاسی حقوقی، اقتصادی و اجتماعی فرهنگی) به ترتیب اهمیت استخراج شدند.
۴	راسخ (۱۳۹۶)	تصور مشتریان از اشتراک گذاری اطلاعات در شبکه های اجتماعی آنلاین مرتبط با گردشگری	نتایج نشان داد که سهولت ادراک شده تأثیر مثبت و معناداری بر تسهیم اطلاعات، سودمندی ادراک شده، هنجارهای ذهنی و عقیده به صداقت دارد، همچنین سودمندی ادراک شده بر تسهیم اطلاعات و عقیده به صداقت تأثیر مثبت دارد.
۵	محمدی، شریفی و نوروزی (۱۳۹۶)	بررسی مولفه های مؤثر بر اشتراک دانش کارکنان وب سایت ها	نتایج نشان داد که رتبه بندی عوامل سه گانه، عوامل انسانی در رتبه نخست، عوامل سازمانی در رتبه دوم و کاربرد ابزارهای فناوری اطلاعات و ارتباطات در رتبه سوم اشتراک دانش وب سایت ها قرار دارد.
۶	کیخا (۱۳۹۷)	عوامل اعتماد بین فردی مؤثر بر رفتار اشتراک دانش در جوامع مجازی	نتایج نشان داد که اعتماد بین فردی به میزان قابل توجهی قصد اشتراک دانش را تحت تأثیر قرار می دهد و عواملی شامل توانایی، خیرخواهی، صداقت، قابل پیش بینی بودن، شایستگی، دیدگاه مشترک، رشد دانش و ایجاد و شرکت در ارتباطات شخصی همگی بر افزایش اعتماد بین فردی اعضای مجازی تأثیر مثبت دارند.
۷	احمدی قره بلاغ (۱۳۹۸)	عوامل مؤثر بر اشتراک دانش بین پزشکان و پرستاران در شبکه های اجتماعی	نتایج نشان داد که برون گرایی، شهرت، نوع دوستی و رابطه پیش بینی شده بر اشتراک دانش صریح و ضمنی تأثیر معنی داری دارد.
۸	زارعیان (۱۳۹۸)	مطالعه نقش ابعاد کارآفرینی دانش و توانمندسازی کارکنان در میزان یادگیری الکترونیکی و نوآوری سازمانی مطالعه موردی اداره کل دامپزشکی استان اردبیل	نتایج نشان داد که کارآفرینی دانش و توانمندسازی کارکنان بر یادگیری الکترونیکی کارکنان تأثیر مثبت معنی داری دارد، همچنین کارآفرینی دانش و توانمندسازی کارکنان بر نوآوری سازمانی کارکنان تأثیر مثبت معنی داری دارد.
۹	مرادی پردنجانی و سیادت (۱۳۹۸)	تبیین رابطه و تأثیر هوش سازمانی و سرمایه فکری بر قابلیت های کارآفرینی دانش مورد مطالعه: دانشگاه شهر کرد	نتایج نشان داد که بین هوش سازمانی و سرمایه فکری با کارآفرینی دانش رابطه معنادار وجود دارد همچنین میانگین کارآفرینی دانش بالاتر از میانگین گزارش شده است.
۱۰	اسماعیلی فارسانی، ابادری و حریری (۱۳۹۹)	تأثیر مدیریت دانش بر قابلیت های کارآفرینی دانش بین اعضای هیات علمی رشته علم اطلاعات و دانش شناسی	نتایج نشان داد مدیریت دانش بر قابلیت های کارآفرینی دانش در بین اعضا هیات علمی علم اطلاعات و دانش شناسی تأثیر دارد.

۱۱	غفاری و ولی‌زاده دهخوارقانی (۱۳۹۹)	بررسی عوامل مؤثر بر اشتراک دانش در ایجاد و گسترش وب‌سایت کتابخانه‌های دانشگاهی شهر قم	نتایج نشان داد که بترتیب عوامل انسانی، عوامل سازمانی و کاربرد ابزارهای فناوری اطلاعات در اشتراک‌دانش وب‌سایت‌های کتابخانه‌ها تأثیر گذارند.
۱۲	نارمنجی و همکاران (۱۳۹۹)	بررسی رفتار اشتراک‌گذاری اطلاعات دانشجویان در شبکه‌های اجتماعی مجازی اینستاگرام	نتایج نشان داد که رفتار اشتراک‌گذاری اطلاعات دانشجویان در شبکه‌های اجتماعی مجازی بر سرمایه اجتماعی تأثیر مثبت و معنادار دارد.
۱۳	پرهام‌نیا (۱۴۰۰)	عوامل رفتاری مؤثر بر اشتراک دانش: مرور نظام مند یک دهه پژوهش در دو پایگاه اطلاعاتی فارسی	نتایج نشان داد عوامل رفتاری در سه بُعد روانشناختی، روانی و فردی - اجتماعی نقش مهمی در شکل‌گیری اشتراک‌دانش افراد دارد.
۱۴	محمدی و اسدی (۱۴۰۰)	بررسی عوامل تسهیل‌کننده و بازدارنده بر اشتراک‌گذاری تجارب سفر در شبکه‌های اجتماعی	نتایج حاکی از اهمیت تأثیر عوامل بازدارنده (شخصی، رابطه‌ای، دلایل امنیتی و حریم شخصی) بر عدم اشتراک‌گذاری و عوامل تسهیل‌کننده (لذت درک شده، نوع دوستی و خودشکوفایی) بر اشتراک‌گذاری اطلاعات در شبکه‌های اجتماعی است.
۱۵	طاهرخانی (۱۴۰۱)	تحلیل اکتشافی عوامل مؤثر بر اشتراک‌دانش وب و تأثیر آن بر کارآفرینی دانش با تعدیل‌گری پذیرش فناوری اطلاعات بر اساس مدل TOE	یافته‌های بدست آمده از تحلیل مضمون و تکنیک دلفی‌فازی نشان داد که اشتراک‌دانش وب با سه عامل اصلی، "مطلوبیت اطلاعات وب"، "مطلوبیت فضای وب" و "مطلوبیت افراد" در کتابخانه‌های عمومی کشور شناسایی شدند که از این بین، عامل مطلوبیت فضای وب با ضریب تأثیر ۰/۹۱۷ دارای بیشترین تأثیر و در اولویت اول و عامل‌های مطلوبیت اطلاعات وب با ضریب ۰/۸۵۸؛ و مطلوبیت افراد با ضریب ۰/۸۱۳ به ترتیب در اولویت‌های دوم و سوم میزان تأثیر گذاری قرار دارند. همچنین ضریب تأثیر اشتراک‌دانش وب بر کارآفرینی دانش کارکنان و پذیرش فناوری اطلاعات به ترتیب برابر ۰/۵۵۴ و ۰/۴۱۵؛ ضریب تأثیر پذیرش فناوری اطلاعات بر کارآفرینی دانش کارکنان برابر ۰/۸۸۷ و ضریب تأثیر تعدیل‌گر پذیرش فناوری اطلاعات در رابطه بین اشتراک‌دانش وب و کارآفرینی دانش برابر ۰/۵۸۳ محاسبه گردید که در تمام مسیرها مقدار آماره آزمون محاسبه شده بزرگ‌تر از ۱/۹۶ شده است.
۱۶	طاهرخانی، طهماسبی لیمونی و قیاسی (۱۴۰۱)	واکاوی، کشف و تبیین عوامل مؤثر در اشتراک‌دانش وب و رتبه‌بندی آنها در کتابخانه‌های عمومی	نتایج نشان داد که سه عامل مطلوبیت فضای وب، مطلوبیت اطلاعات وب و مطلوبیت افراد با ضریب تأثیر ۰/۹۱۷، ۰/۸۵۸ و ۰/۸۱۳ در اولویت‌های اول تا سوم قرار گرفتند. همچنین نتایج میانگین و سطوح معناداری نشان داد که اشتراک‌دانش وب در سطح مطلوب قرار دارد.
۱۷	پدرو، ریچاردو و سیمونا ^۱ (۲۰۱۴)	اشتراک‌گذاری دانش وب و تأثیر آن بر نوآوری: یک بررسی تجربی در شرکت‌های کوچک و متوسط	نتایج نشان داد که عوامل فناوری، سازمانی، تخصص و مدیریت منابع انسانی بر اشتراک‌گذاری دانش وب تأثیر دارد.

^۱ Pedro, Ricardo & Simona

۱۸	آرگریس و رانسباتام ^۱ (۲۰۱۶)	کارآفرینی دانش: نهاده سازی فرآیندهای مدیریت دانش مبتنی بر ویکی در سازمان‌های رقابتی و سلسله مراتبی	نتایج نشان داد که رسانه‌های اجتماعی (ویکی‌ها) فرصت‌های منحصر به فردی را برای کارآفرینی دانش را ایجاد می‌نمایند.
۱۹	سوتوآکوستا، پوپا و پالاسیوس مارکز (۲۰۱۷)	اشتراک گذاری دانش شبکه‌های اجتماعی و عملکرد نوآوری در کسب و کارهای دانش بنیان	نتایج نشان داد که اشتراک دانش وب تأثیر مستقیم بر نوآوری سازمانی دارد.
۲۰	سینگ، چاندونی و کومار (۲۰۱۸)	عوامل مؤثر بر پذیرش وب ۲.۰: بررسی جنبه‌های به اشتراک گذاری دانش و جستجوی دانش در متخصصان مراقبت‌های بهداشتی	نتایج نشان داد که انگیزه‌های درونی (خودکارآمدی دانش و لذت از کمک به دیگران) به‌طور قابل توجهی نگرش به اشتراک گذاری دانش را افزایش می‌دهد.
۲۱	تاباجین ^۲ (۲۰۲۰)	عوامل مؤثر بر استفاده معلم از پورتال وب در به اشتراک گذاری دانش: نیت رفتاری و دیدگاه پذیرش فناوری	نتایج نشان داد که ساختار فناوری عاملی است که قصد افراد را برای مشارکت در اشتراک دانش افزایش می‌دهد.
۲۲	داویداویچین، المعظوب و میدوته کاوالیاوسکین ^۳ (۲۰۲۰)	عوامل مؤثر بر اشتراک دانش در تیم‌های مجازی	نتایج نشان داد که فرهنگ، انگیزه، تعارض، فناوری اطلاعات و ارتباطات، اعتماد و رهبری بر اشتراک دانش تأثیر دارد.
۲۳	ماهشواری و همکاران ^۴ (۲۰۲۰)	بررسی عوامل مؤثر بر استفاده از وب ۲.۰ برای به اشتراک گذاری دانش در میان متخصصان مراقبت‌های بهداشتی	نتایج نشان داد بر انگیزه‌های فردی در اشتراک دانش تأکید دارند.
۲۴	لی ^۵ (۲۰۲۱)	بررسی تعدیل کنندگان تأثیر عوامل توانمند بر مشارکت در تسهیم دانش در جوامع مجازی	نتایج نشان داد که تمایل اعضا به انطباق با هنجارهای گروهی و انگیزه درونی تأثیر قابل توجهی بر اشتراک دانش در فضای مجازی دارد.
۲۵	السولامی و عبدالجبار ^۶ (۲۰۲۲)	مدلی برای تقویت فرآیند اشتراک گذاری دانش در دانشگاه در دوران کرونا	نتایج نشان داد عامل فناوری با ابعاد مزیت نسبی، سازگاری از مهمترین عوامل اشتراک دانش از طریق وب هستند.
۲۶	عارف، قیصر و کانوال ^۷ (۲۰۲۲)	عوامل مؤثر بر اشتراک دانش دانشجویان در رسانه‌های اجتماعی و خلاقیت فردی: یک تحقیق تجربی در پاکستان	نتایج نشان داد سهولت استفاده، قصد، نگرش، هنجارهای اجتماعی و لذت از کمک به دیگران بر اشتراک دانش تأثیر می‌گذارند.

1. Argyris, Ransbotham

2. Tabajen

3. Davidavičienė

4. Maheshwari & et al.

5. lee

6. Alsulami & Abduljabbar

7. Arif, Qaisar & Kanwal

با مطالعه‌ی پیشینه پژوهش دریافتیم، اشتراک‌دانش وب مقوله‌ای بدیع بوده و تاکنون مورد توجه جدی قرار نگرفته‌است، لذا ابتدا به شناسایی آن اقدام‌نموده سپس به رابطه اشتراک‌دانش وب و کارآفرینی‌دانش در نهاد کتابخانه‌های عمومی کشور پرداخته خواهد شد. بنابراین پژوهش حاضر با هدف طراحی مدل تأثیر گذاری اشتراک‌دانش وب بر کارآفرینی‌دانش در نهاد کتابخانه‌های عمومی کشور انجام گردیده و درصدد پاسخ به این سئوالات است که:

۱. عوامل و زیرعوامل مؤثر بر اشتراک‌دانش وب در نهاد کتابخانه‌های عمومی کشور کدامند؟
۲. وضعیت کارآفرینی‌دانش در نهاد کتابخانه‌های عمومی کشور چگونه‌است؟
۳. مدل مطلوب تأثیر گذاری اشتراک‌دانش وب بر کارآفرینی‌دانش در نهاد کتابخانه‌های عمومی کشور چگونه‌است؟

روش پژوهش

این پژوهش از نظر هدف کاربردی و با رویکرد ترکیبی از طریق تلفیق روش‌های کیفی و کمی (آمیخته) انجام پذیرفته است. مشارکت‌کنندگان بخش کیفی تعداد ۱۵ نفر از اساتید گروه‌های علم اطلاعات و دانش‌شناسی، مهندسی کامپیوتر و فناوری اطلاعات بودند که به روش نمونه‌گیری هدفمند "گلوله برفی" انتخاب گردیدند، جامعه آماری بخش کمی کلیه کتابداران، مسئولین کتابخانه‌ها، کارکنان ستادی و مدیران نهاد کتابخانه‌های عمومی سراسر کشور به تعداد ۷۰۰۰ نفر بودند که با استفاده از روش توصیفی پیمایشی و با استفاده از فرمول کوکران نمونه ۳۶۴ نفر در نظر گرفته شد که با توجه به سطح خطای نمونه‌گیری (۰/۰۵) و نیز احتمال عدم بازگشت برخی از پرسشنامه‌ها، ۳۸۳ پرسشنامه توزیع، وصول و تحلیل شد. روش نمونه‌گیری در بخش کمی، تصادفی طبقه‌ای متناسب بوده است که هر یک از استان‌های کشور به عنوان یک طبقه در نظر گرفته شده‌است و تعداد نمونه در هر استان براساس تعداد کارکنان نهاد کتابخانه‌های عمومی آن استان در نظر گرفته شده‌است. ابزار گردآوری داده‌ها در بخش کیفی مصاحبه‌های نیمه‌ساختاریافته بود، پیش از انجام مصاحبه‌هایی از مؤلفه‌ها و عناصر با مطالعه متون موجود در این حوزه شناسایی و توسط تیم پژوهش پالایش شد و در فرایند مصاحبه مدنظر قرار گرفت و فرایند مصاحبه تا زمان اشباع انجام شد. به منظور تحلیل داده‌ها از روش تحلیلم استفاده گردید. در این روش ضمن مرور داده‌های حاصل از مصاحبه‌ها، کدهای اولیه شناسایی شده و در ادامه با تلفیق، مقوله‌های اصلی استخراج گردید. به منظور تعیین روایی، از روایی کدهای شناسایی شده و دسته‌بندی کدهای محتوایی استفاده شد و عوامل شناسایی شده در قالب ابعاد اشتراک‌دانش وب به تأیید متخصصان رسید. خروجی این بخش شامل ۳ بُعد اشتراک‌دانش وب می‌باشد. در بخش کمی از پرسشنامه محقق‌ساخته اشتراک‌دانش وب با ۴۸ گویه و ۳ بُعد که براساس مصاحبه‌های بخش کیفی استخراج شده بود و پرسشنامه استاندارد کارآفرینی‌دانش با ۲۸ گویه و ۴ بُعد استفاده شد و براساس طیف پنج‌گزینه‌ای لیکرت طراحی و در جامعه پژوهش توزیع گردید. به منظور سنجش پایایی پرسشنامه‌ها ضریب آلفای کرونباخ و شاخص پایایی ترکیبی به کار گرفته شد که با توجه به نتایج پژوهش روایی واگرایی متغیرهای بزرگ‌تر از ۰/۴ است که روایی هم‌گرایی سازه را تأیید می‌کند مقدار CR و آلفای کرونباخ برای همه متغیرها تأیید می‌شود زیرا مقادیری بزرگ‌تر از ۰/۷ دارند. جهت ارائه الگوی مناسب نیز با استفاده از تحلیل معادلات ساختاری استفاده شده‌است. داده‌های حاصل با استفاده از نرم‌افزارهای SPSS24 و smart PLS3.8 تحلیل شدند.

یافته‌ها

یافته‌های جمعیت‌شناختی جامعه آماری در بخش کیفی و کمی به تفکیک در جدول ۲ و ۳ به شرح زیر ارائه شده است:

جدول ۲. اطلاعات جمعیت شناختی جامعه آماری در بخش کیفی پژوهش

تعداد کل	سابقه شغلی			تحصیلات		سن			جنسیت	
	بالتر ۱۶ سال و	۱۵-۱۱	۱۰-۶	دکتری	کارشناسی ارشد	بیشتر از ۵۰ سال	۴۰-۵۰ سال	کمتر از ۴۰ سال	زن:	مرد:
۱۵	۴	۵	۶	۱۲	۳	۵	۶	۴	۱۰	۵
درصد	۲۶/۷	۳۳/۳	۴۰	۸۰	۲۰	۳۳/۳	۴۰	۲۶/۷	۳۳/۳	۶۶/۷

باتوجه به نتایج جدول ۲، در نمونه آماری بخش کیفی مشاهده می‌شود که اکثر خبرگان (۶۶/۷ درصد) زن هستند و به لحاظ سنی، بیشتر آنها (۴۰ درصد) بین ۴۰ تا ۵۰ سال و کمترین آنها (۲۲/۷ درصد) کمتر از ۴۰ سال سن دارند. از نظر تحصیلات بیشتر آنها (۸۰ درصد) دارای تحصیلات دکترا و سایر خبرگان (۲۰ درصد) دارای مدرک کارشناسی ارشد هستند و در نهایت سابقه بیشترین خبرگان (۴۰ درصد) بین ۶ تا ۱۰ سال و کمترین آنها (۲۷/۷ درصد) ۱۶ سال و بالاتر است.

جدول ۳. اطلاعات جمعیت شناختی جامعه آماری در بخش کمی پژوهش

تعداد کل	سابقه کاری				تحصیلات				جنسیت	
	بالتر ۱۶ سال و	۱۵-۱۱	۱۰-۶	۵-۱	سایر	دکتری	ارشد	کارشناسی	مرد:	زن:
۳۸۳	۱۲۵	۷۹	۱۲۹	۵۰	۹	۱۱	۲۰۲	۱۶۱	۱۳۱	۲۵۲
درصد	۳۲/۶	۲۰/۶	۳۳/۷	۱۳/۱	۲/۳	۲/۹	۵۲/۷	۴۲	۳۴/۲	۶۵/۸
تعداد کل	رشته تحصیلی				پست					
	سایر رشته‌ها	مدیریت حوزه علوم	اطلاعات فناوری	اطلاعات علم	مدیر	کارمند	کارشناس			
۳۸۳	۲۹/۲	۱۳	۱۴	۲۴۴	۳۸	۳۱۹	۲۶			
درصد	۲۹/۲	۳/۴	۳/۷	۶۳/۷	۹/۹	۸۳/۳	۶/۸			

باتوجه به نتایج جدول ۳، در نمونه آماری بخش کمی مشاهده می‌شود که بیشترین تعداد پاسخ‌دهندگان (۶۵/۸ درصد) زن هستند، از نظر تحصیلات، اکثر افراد (۵۲/۷ درصد) دارای مدرک کارشناسی ارشد و کمترین آنها (۲/۳ درصد) دارای سایر مدارک تحصیلی می‌باشند. وضعیت سابقه کاری پاسخ‌دهندگان نشان‌داد، بیشترین سابقه کار (۳۳/۷ درصد) مربوط به ۶ تا ۱۰ سال و کمترین سابقه کار (۱۳/۱ درصد) مربوط به سابقه ۱ تا ۵ سال بوده است. وضعیت پست سازمانی پاسخ‌دهندگان نشان‌داد اکثر افراد (۸۳/۳ درصد) کارمند و تعداد کمی (۶/۸ درصد) کارشناس بوده‌اند، همچنین رشته تحصیلی اکثر افراد (۶۳/۷ درصد) علم اطلاعات و دانش‌شناسی و کمترین درصد (۳/۴ درصد) در علوم مدیریت تحصیل نموده‌اند.

در پاسخ به سؤال اول پژوهش از روش تحلیل تم استفاده شد. براساس این روش در گام اول با بازخوانی مکرر مصاحبه‌ها، کدهای اولیه استخراج شدند و در گام دوم کدهای مختلف در قالب تم‌های فرعی (ثانویه) دسته‌بندی شدند. در گام سوم تم‌ها با توجه به رابطه ارتباط معنایی‌شان با مبانی نظری پژوهش نام‌گذاری شدند و در نهایت بر اساس تمامی تم‌های فرعی شناسایی شده، دسته‌بندی کلی‌تری براساس

سطح تحلیل‌شان انجام شد که منجر به ایجاد تم‌های اصلی گردید. جهت اعتبارسنجی و واقعی بودن مصاحبه‌ها از تکنیک دلفی‌فازی استفاده شده است. در گام اول ضمن آشنایی با داده‌ها مصاحبه‌هایی با این سؤال که از دیدگاه شما، عوامل مؤثر بر اشتراک‌دانش‌وب در کتابخانه‌های عمومی کدامند؟ انجام گردید و سپس با بازخوانی چندباره مصاحبه‌ها، ۴۸ کد اولیه در زمینه اشتراک‌دانش‌وب استخراج شد (جدول ۴):

جدول ۴. مفاهیم اولیه استخراج شده از مصاحبه با خبرگان در مرحله کدگذاری باز

کد	مفهوم یا شرح کد اولیه	کد مصاحبه مستخرج
A1	احساس شایستگی و ارزشمندی	M3,M5, M6, M12, M15
A2	اطلاعات فضای وب به آسانی قابل تفسیر و انتخاب است	M3,M13,M7, M6, M14
A3	استفاده از اطلاعات وب منجر به افزایش سطح و عمق دانش من می‌شود (اطلاعات افزوده)	M14,M2,M5,M1,M2,M12
A4	محیطی کاربرپسند و آشناست.	M7, M14,M9,M8
A5	اطلاعات فضای وب مفید است و من را در تصمیم‌گیری کمک می‌کند	M13,M7,M1,M2,M6,M11
A6	اطلاعات موجود در فضای وب پویا و روزآمد است	M7, M6, M14, M4,M1
A7	اطلاعات فضای وب با کیفیت بالا ارائه می‌شود	M8,M4,M3, M2
A8	تخصصی و گزینشی بودن اطلاعات تحت وب	M1,M3,M6,M12
A9	احساس اعتماد به نفس و عزت نفس	M4,M5, M12,M14
A10	تشویق دیگران و کسب منزلت اجتماعی	M7,M5, M8,M14,M9,M15
A11	وب به سؤالات و ابهامات پاسخ می‌دهد	M1,M3,M4,M5, M15
A12	طراحی فضائی وب واضح و فاقد پیچیدگی و انتقال اطلاعات ساده است	M1,M2,M4,M5,M6,M11
A13	میل به اشتراک و پیشرفت	M3,M6,M12, M18, M7
A14	غناى اطلاعاتی با استفاده از فضای وب ایجاد می‌شود	M7,M1,M4,M5,M6,M12
A15	تقویت و توسعه دانش	M3,M6,M8,M14,M7,M6,M15
A16	انتظار پاداش	M13,M7,M2, M4,M5,M11
A17	از صحت اطلاعات اطمینان دارم	M7,M1, M3,M4,M5
A18	فضای وب منجر به تصمیم‌گیری بهتر می‌شود (حذفی)	M8,M14,M10
A19	برقراری ارتباط و استفاده از کسوها در فضای وب به سادگی انجام می‌شود	M13,M7,M1,M2,M3,M4
A20	دسترسی سریع و آسان به اطلاعات	M7,M4,M5,M12
A21	قابلیت دسترسی از طریق ابزارها و شبکه‌های ارتباطی مختلف وجود دارد	M3,M7, M5, M9, M11, M15, M6,M4,
A22	دسترسی به محتوا در قالب متن، عکس، صوت، تصویر، فیلم و سایر اشکال اطلاعاتی (حذفی)	M6,M12,M1
A23	با چند کلیک به اطلاعات و انتقال فایل‌ها برابم مهیا می‌شود	M2,M3, M4,M12,M14,
A24	اشتراک دانش در فضای وب به راحتی قابل انتشار و تکثیر است	M13, M7,M1,M2,M11,
A25	در فضای وب دسترسی به اطلاعات تمام متن مهیا می‌شود	M2,M3M5, M12,M15
A26	امنیت در انتقال اطلاعات	M2,M3,M5,M6,

کد	مفهوم یا شرح کداولیه	کدمصاحبه مستخرج
A27	اطلاعات موجود در وب اقناع کننده هستند	M2,M4,M5,M8,M11,M14,
A28	هم افزایی و سود متقابل	M7,M9,M1,M6,M8,M14,
A29	انتشار اطلاعات واضح، روشن و شفاف	M7,M9,,M6,M12,M13
A30	قابلیت سفارشی سازی در فضای وب امکان پذیر است (حذفی)	M14,M13
A31	اطلاعات و محتواهای ارائه شده مرتبط و تخصصی هستند	M7,M9,M2,M4,M5,M8,M14
A32	تشویق از ارائه محتوای مفید به جامعه	M2,M6, M4,M11,M8
A33	قابلیت جستجو در فضای وب امکان پذیر است	M7,M3,M6,M11,
A34	اطمینان از در نظر گرفته شدن تدابیری برای ممانعت از دسترسی های غیر مجاز یا دستکاری اطلاعات	M4,M5,M6,M14
A35	ترفع شغلی	M3,M4,M6,M14, M7, M8
A36	نحوه کار کردن در فضای وب ساده است و به راحتی می توانم برای رفع نیاز از فضای وب استفاده کنم	M7,M4,M5,M6,M14,
A37	اطلاعات موجود در فضای وب برای من آموزنده است	M4, M12, M11, M13
A38	امنیت کانال های محتوای به اشتراک گذاشته شده	M7,M4, M5, M6,
A39	انعطاف پذیری فضای وب منجر به استفاده مکرر از آن می شود	M7,M1,M2,M3,M4,M5, M8,
A40	در فضای وب باز خورد اطلاعات را می توانیم دریافت کنیم	M4,M12,M11,
A41	دریافت و ارائه اطلاعات در زمان کم	M13,M1,M2,M3,M6,
A42	درک مثبتی از اطلاعات موجود در فضای وب دارم زیرا منجر به دریافت اطلاعات مکفی در من می شود.	M7,M1,M4,M6, M8, M11, M15
A43	لذت از کمک به دیگران	M4,M12,M15,M7
A44	از طریق وب با اتکای بر خود می توانم به حجم انبوهی از اطلاعات دسترسی پیدا کنم	M13,M7,M1,M2,M3,M4
A45	عدم محدودیت مکانی و زمانی	M9,M2,M3,M5, M8,M15
A46	استفاده از انواع ابزارهای فناورانه نوین جهت اشتراک دانش در فضای وب به راحتی وجود دارد	M13,M7, M2,M5, M12
A47	محیطی با کارایی بالا جهت تبادل اطلاعات	M3,M6,M12,M11
A48	سادگی در استفاده منجر به استفاده مکرر از آن می شود	M3, M4, M6,M14,M15

پس از استخراج کدهای اولیه (مفهوم) و حذف ۳ تم به شماره های ۱۸، ۲۲ و ۳۰، بر اساس تحلیلم انجام شده، ۹ تم فرعی و ۳ تم اصلی در این پژوهش شناسایی گردید. لازم به ذکر است که برای نامگذاری تم ها از منابع زیر استفاده شده است:

جدول ۵. نامگذاری مؤلفه‌ها از پیشینه‌ها

مؤلفه	پژوهشگران
قابلیت اعتماد و باورپذیری	شانگر و واتز ^۱ (۲۰۰۳)، نومان و رولکر ^۲ (۲۰۰۰)، نومان و رولکر (۲۰۰۰) و لئو و چی ^۳ (۲۰۰۰)
قابلیت درک	ایپلر و مونزینمایر ^۴ (۲۰۰۲)، استویلیا و همکاران ^۵ (۲۰۰۵) و کاهن و دیگران ^۶ (۲۰۰۲)
سودمندی	مکی‌زاده، فرج‌پهلوی، عصاره، شهنی‌بیلاق (۱۳۹۱)، بیلگیهان و همکاران ^۷ (۲۰۱۶) و سینگ، پانداوانی و کومار ^۸ (۲۰۱۸)
سهولت استفاده	مکی‌زاده، فرج‌پهلوی، عصاره، شهنی‌بیلاق (۱۳۹۱)، راسخ (۱۳۹۶)، بیلگیهان و همکاران (۲۰۱۶)، کاظمی، وحیدی مطلق و وحیدی مطلق (۱۳۹۳)، حسینی و هاشم‌پور ^۹ (۲۰۱۲) و بیلگیهان و همکاران ^{۱۰} (۲۰۱۶)
دسترس‌پذیری	ایپلر و مونزینمایر (۲۰۰۲)، سانگ و زاهدی ^{۱۱} (۲۰۰۶) و کاتراتاناکول و زیو ^{۱۲} (۱۹۹۹)
کاربردی بودن	سانگ و زاهدی (۲۰۰۶)، استورگ و گریفین ^{۱۳} (۲۰۰۳)، ایپلر و مونزینمایر (۲۰۰۲) و کاتراتاناکول و زیو (۱۹۹۹)
امنیت	ایپلر و مونزینمایر (۲۰۰۲)، لئو و چی ^{۱۴} (۲۰۰۲) و نومان و رولکر (۲۰۰۰)
انگیزه‌های درونی	رهنورد (۱۳۹۴)، سینگ، پانداوانی و کومار (۲۰۱۸) و لی ^{۱۵} (۲۰۲۱)، لین ^{۱۶} (۲۰۰۷)، کروز و همکاران ^{۱۷} (۲۰۰۹)، کوک و گائو (۲۰۰۵)، لی (۲۰۲۱)، رجبیون و خیرآبادی (۲۰۱۱)
انگیزه‌های بیرونی	رهنورد (۱۳۹۴)، سینگ، پانداوانی و کومار ^{۱۸} (۲۰۱۸)، کوک و گائو (۲۰۰۵)، لین (۲۰۰۷) و کروز و همکاران (۲۰۰۹)

1. Shankear and Watts

2. Naumann and Rolker

3. Liu & Chi

4. Eppler & Muenzenmayer

5. Stvilia & et al.

6. Kahn & et al.

7. Bilgihan

8. Singh, Chandwani & Kumar

9. Hosseini & Hashempour

10. Bilgihan & et al.

11. Song & Zahedi

12. katerattanukul & Ziau

13. Sturge & Griffin

14. Liu & Chi

15. lee

16. lin

17. Cruz & et al.

18. Singh, Chandwani & Kumar

جدول ۶. مضامین ثانویه مشخص شده در مرحله کدگذاری محوری

کدهای اولیه ترکیب شده	تم ثانویه	کد تم ثانویه
A11,A17,A27,A31	قابلیت اعتماد و باورپذیری	B1
A2,A3,A29,A42	قابلیت درک	B2
A5,A6,A7,A8,A14,A18,A37	سودمندی	B3
A4,A12,A19,A24,A36,A46,A48	سهولت استفاده	B4
A20,A21,A22,A25,A44,A45	دسترس پذیری	B5
A30,A33,A39,A40,A41,A47	کاربردی بودن	B6
A26,A34,A38	امنیت	B7
A1,A9,A13,A43	انگیزه های درونی	B8
A10,A15,A16,A28,A32,A35	انگیزه های بیرونی	B9

جدول ۷. مضامین اصلی مشخص شده در مرحله کدگذاری انتخابی

کد تم اصلی	تم اصلی	تم ثانویه ترکیب شده
C1	مطلوبیت اطلاعات وب	قابلیت اعتماد و باورپذیری / قابلیت درک / سودمندی B1,B2,B3
C2	مطلوبیت فضای وب	سهولت استفاده / دسترس پذیری / کاربردی بودن / امنیت B4,B5,B6,B7
C3	مطلوبیت افراد	انگیزه های درونی / انگیزه های بیرونی B8,B9

در ادامه جهت اطمینان از این که ابعاد و مؤلفه‌ها و شاخص‌های استخراج شده از مصاحبه‌ها واقعی بوده و برای رسیدن به اجماع در زمینه مؤلفه‌های شناسایی و به منظور طراحی الگوی نهایی و اعتبارسنجی کیفی الگو، از تکنیک دلفی فازی (جدول ۸) استفاده شده است. پس از ایجاد تم‌های ثانویه براساس کدهای اولیه استخراج شده، مضامین اصلی (مطلوبیت اطلاعات وب، مطلوبیت فضای وب و مطلوبیت افراد) شناسایی شدند.

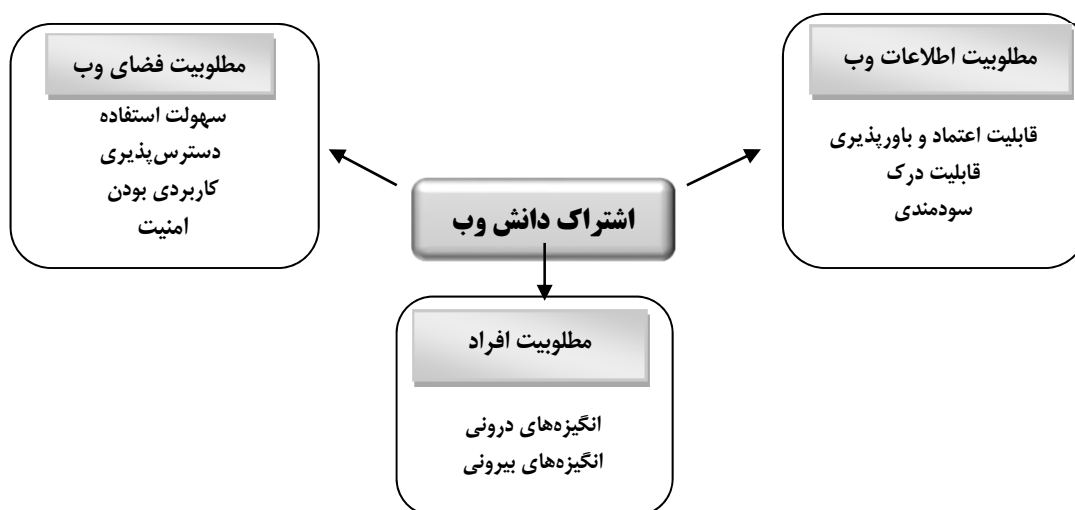
جدول ۸. دیدگاه خبرگان در خصوص عوامل مؤثر بر اشتراک دانش وب (سه مرحله نظرسنجی دلفی فازی)

مؤلفه‌ها	گویه‌ها	S_1	S_2	$ S_1 - S_2 $	S_3	$ S_2 - S_3 $
قابلیت اعتماد و باورپذیری	وب به سؤالات و ابهامات پاسخ می‌دهد	۰/۷۴	۰/۷۶	۰/۰۲	۰/۷۷	۰/۰۱
	از صحت اطلاعات اطمینان دارم	۰/۷۸	۰/۷۹	۰/۰۲	۰/۷۹	۰
	اطلاعات موجود در وب اقناع کننده هستند	۰/۷۴	۰/۷۳	۰/۰۱	۰/۷۸	۰/۰۶
	اطلاعات و محتواهای ارائه شده مرتبط و تخصصی هستند	۰/۸۱	۰/۷۶	۰/۰۴	۰/۷۹	۰/۰۳
قابلیت درک	اطلاعات فضای وب به آسانی قابل تفسیر و انتخاب است	۰/۸۱	۰/۸۰	۰/۰۱	۰/۸۲	۰/۰۲
	استفاده از اطلاعات وب منجر به افزایش سطح و عمق دانش من می‌شود (اطلاعات افزوده)	۰/۷۸	۰/۷۳	۰/۰۴	۰/۷۷	۰/۰۳
	انتشار اطلاعات واضح، روشن و شفاف	۰/۸۲	۰/۷۷	۰/۰۴	۰/۸۱	۰/۰۳
	درک مثبتی از اطلاعات موجود در فضای وب دارم زیرا منجر به دریافت	۰/۸۲	۰/۷۸	۰/۰۴	۰/۸۱	۰/۰۳

$S_3 - S_2$	S_3	$S_1 - S_2$	S_2	S_1	گویه‌ها	مؤلفه‌ها
					اطلاعات مکفی در من می‌شود	
0/01	0/73	0/01	0/72	0/73	اطلاعات فضای وب مفید است و من را در تصمیم‌گیری کمک می‌کند	سودمندی
0/01	0/79	0	0/81	0/81	اطلاعات موجود در فضای وب پویا و روزآمد است	
0/03	0/82	0/03	0/79	0/82	اطلاعات فضای وب با کیفیت بالا ارائه می‌شود	
0/04	0/81	0/06	0/76	0/82	تخصصی و گزینشی بودن اطلاعات تحت وب	
0/01	0/78	0	0/79	0/79	غنای اطلاعاتی با استفاده از فضای وب ایجاد می‌شود	
-	-	-	-	0/69	حذفی	
0/07	0/81	0/05	0/74	0/79	اطلاعات موجود در فضای وب برای من آموزنده است	
0/01	0/79	0/02	0/78	0/81	محیطی کاربرپسند و آشنا است.	
0/01	0/78	0/01	0/79	0/78	طراحی فضائی وب واضح و فاقد پیچیدگی و انتقال اطلاعات ساده است	سهولت استفاده
0/03	0/79	0/01	0/77	0/78	برقراری ارتباط و استفاده از کتوها در فضای وب به سادگی انجام می‌شود	
0/08	0/81	0/08	0/73	0/81	اشتراک دانش در فضای وب به راحتی قابل انتشار و تکثیر است	
0	0/79	0/01	0/79	0/81	نحوه کارکردن در فضای وب ساده است و به راحتی می‌توانم برای رفع نیاز از فضای وب استفاده کنم	
0/02	0/79	0/01	0/78	0/77	استفاده از انواع ابزارهای فناورانه نوین جهت اشتراک دانش در فضای وب به راحتی وجود دارد	
0/06	0/82	0/04	0/76	0/81	سادگی در استفاده منجر به استفاده مکرر از آن می‌شود	
0/01	0/81	0/02	0/79	0/81	دسترسی سریع و آسان به اطلاعات	دسترس پذیری
0	0/77	0	0/77	0/77	قابلیت دسترسی از طریق شبکه‌های ارتباطی مختلف وجود دارد	
-	-	-	-	0/65	حذفی	
0	0/79	0	0/79	0/79	در فضای وب دسترسی به اطلاعات تمام متن مهیا می‌شود	
0/04	0/78	0/03	0/74	0/77	از طریق وب با اتکای بر خود می‌توانم به حجم انبوهی از اطلاعات دسترسی پیدا کنم	
0/01	0/79	0/01	0/81	0/79	عدم محدودیت مکانی و زمانی	
0/06	0/77	0/04	0/71	0/76	با چند کلیک به اطلاعات و انتقال فایل‌ها برایم مهیا می‌شود	کاربرد بودن
-	-	0/06	0/68	0/73	حذفی	
0/02	0/77	0	0/74	0/74	قابلیت جستجو و سفارشی‌سازی در فضای وب امکان‌پذیر است	
0/08	0/78	0	0/70	0/70	انعطاف‌پذیری فضای وب منجر به استفاده مکرر از آن می‌شود	
0/03	0/77	0/03	0/79	0/77	در فضای وب بازخورد اطلاعات را می‌توانیم دریافت کنیم	
0/02	0/77	0/04	0/79	0/74	دریافت و ارائه اطلاعات در زمان کم	
0	0/77	0	0/77	0/77	محیطی با کارایی بالا جهت تبادل اطلاعات	
0/01	0/81	0/01	0/81	0/81	امنیت در انتقال اطلاعات	امنیت
0	0/77	0	0/77	0/77	اطمینان از در نظر گرفته شدن تدابیری برای ممانعت از دسترسی‌های غیر مجاز یا	

$S_2 - S_3$	S_3	$S_1 - S_2$	S_2	S_1	گویه‌ها	مؤلفه‌ها
					دستکاری اطلاعات	
۰/۰۳	۰/۷۵	۰/۰۴	۰/۷۲	۰/۷۶	امنیت کانال‌های محتوای به اشتراک گذاشته شده	
۰/۰۲	۰/۷۷	۰/۰۲	۰/۷۵	۰/۷۷	احساس شایستگی و ارزشمندی	انگیزه‌های
۰/۰۲	۰/۷۸	۰	۰/۷۶	۰/۷۶	احساس اعتماد به نفس و عزت نفس	درونی
۰/۰۳	۰/۸۱	۰/۰۳	۰/۷۸	۰/۸۱	میل به اشتراک و پیشرفت	
۰/۰۲	۰/۷۸	۰/۰۱	۰/۷۷	۰/۷۷	لذت از کمک به دیگران	
۰	۰/۷۹	۰	۰/۷۹	۰/۷۹	تشویق دیگران و کسب منزلت اجتماعی	
۰/۰۶	۰/۸۱	۰/۰۳	۰/۷۵	۰/۷۸	تقویت و توسعه دانش	انگیزه‌های
۰/۰۱	۰/۷۸	۰/۲	۰/۷۸	۰/۷۶	انتظار پاداش	
۰/۰۱	۰/۸۱	۰/۰۴	۰/۸۲	۰/۷۸	هم‌افزایی و سودمقابل	بیرونی
۰/۰۱	۰/۷۸	۰	۰/۷۷	۰/۷۷	تشویق از ارائه محتوای مفید به جامعه	
۰/۰۱	۰/۷۹	۰/۰۱	۰/۷۸	۰/۷۷	ترفع شغلی	

باتوجه به نتایج بدست آمده در ۳ مرحله نظرسنجی، در مرحله اول مشاهده می‌شود که آستانه تحمل توافق نظر خبرگان در ۲ زیرعامل ۱ و ۲ کمتر از ۰/۷ شده و این زیرعوامل از پژوهش حذف گردیدند، در نظرسنجی مرحله دوم با توجه به اینکه نمره توافق خبرگان در زیرعوامل کمتر از ۷۰ درصد بوده است، زیرعامل مربوطه نیز حذف گردید و در مرحله سوم مشاهده می‌شود که اختلاف نظر خبرگان در گام سوم و دوم دارای تفاوت معناداری نبوده و نمره توافق خبرگان در تمام عوامل بیش از ۷۰ درصد بوده است، لذا تمامی عوامل تأیید می‌گردند. با توجه به نتایج بدست آمده از تحلیل‌تیم و تکنیک دلفی فازی، مدل مفهومی عوامل مؤثر بر اشتراک دانش وب در کتابخانه‌ها ارائه شده است:

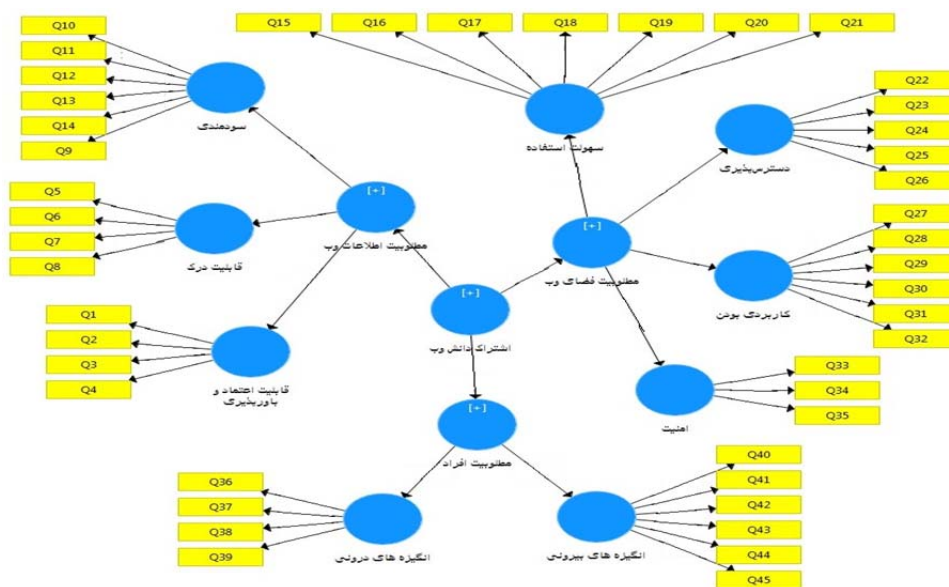
شکل ۱. مدل مفهومی عوامل مؤثر بر اشتراک دانش وب در کتابخانه‌ها

تحلیل عاملی متغیرهای پژوهش

در بخش کمی، نخست مدل مفهومی اشتراک دانش وب مورد برازش قرار گرفته و روایی و پایایی پرسشنامه مورد بررسی قرار گرفته است و در ادامه نیز روایی و پایایی پرسشنامه کارآفرینی دانش آموزده شده و در آخر تأثیر اشتراک دانش وب بر کارآفرینی دانش بررسی شده است.

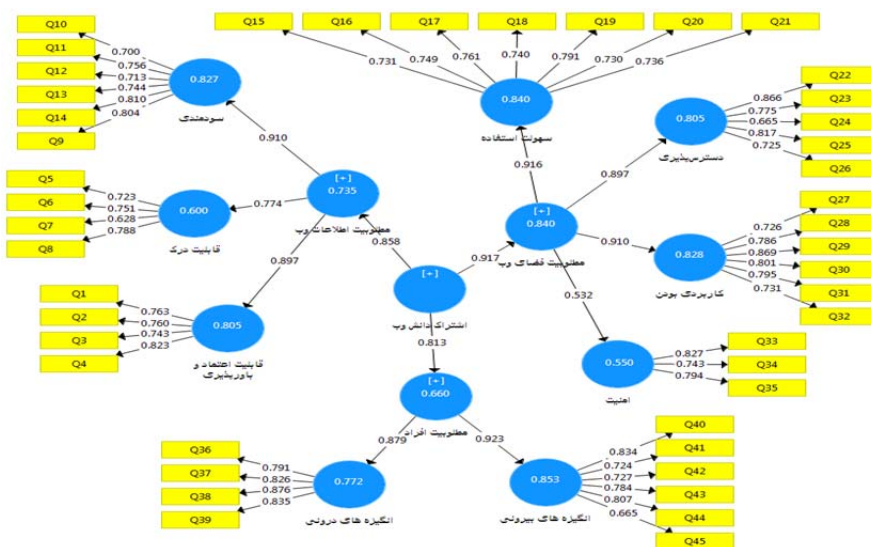
الف) تحلیل عاملی اشتراک دانش وب

به منظور انجام تحلیل عاملی تأییدی عوامل مؤثر بر اشتراک دانش وب نخست مدل مفهومی حاصل از شناسایی عوامل مؤثر بر اشتراک دانش وب در نمودار ۱ آورده شده است:

نمودار ۱. مدل مفهومی عوامل اشتراک دانش وب

در ادامه مدل فوق برازش داده شده و نتایج آن آورده شده است:

نمودار ۲. مدل اشتراک دانش وب در حالت تخمین ضرایب استاندارد

نمودار ۲ مدل تحلیل عاملی تأییدی را در حالت تخمین ضرایب استاندارد نشان می‌دهد تمامی آیتم‌های پرسشنامه دارای بار عاملی بزرگ‌تر از ۰/۵ و لذا می‌توان همسویی سؤالات پرسشنامه برای اندازه‌گیری مفاهیم را در این مرحله معتبر نشان داد، در واقع نتایج فوق نشان می‌دهد آنچه محقق توسط سؤالات پرسشنامه قصد سنجش آنها را داشته است توسط این ابزار محقق شده است.

جدول ۹. جدول پایایی مرکب و آلفای کرونباخ اشتراک دانش وب

عوامل اصلی	عوامل فرعی	آلفای کرونباخ	پایایی مرکب	AVE
مطلوبیت اطلاعات وب	قابلیت اعتماد و باورپذیری	۰/۷۷۵	۰/۸۵۶	۰/۵۹۷
	قابلیت درک	۰/۷۱۰	۰/۸۱۵	۰/۵۲۶
	سودمندی	۰/۸۴۹	۰/۸۸۸	۰/۵۷۱
کل				
مطلوبیت فضای وب	سهولت استفاده	۰/۸۶۹	۰/۸۹۹	۰/۵۶۰
	دسترسی پذیری	۰/۸۲۸	۰/۸۸۰	۰/۵۹۷
	کاربردی بودن	۰/۸۷۵	۰/۹۰۶	۰/۶۱۸
	امنیت	۰/۷۰۸	۰/۸۳۱	۰/۶۲۲
کل				
مطلوبیت افراد	انگیزه های درونی	۰/۸۵۲	۰/۹۰۰	۰/۶۹۳
	انگیزه های بیرونی	۰/۸۵۲	۰/۸۹۰	۰/۵۷۶
کل				
		۰/۸۹۱	۰/۹۱۱	۰/۵۰۷

با توجه به نتایج بدست آمده از جداول شماره ۹ مشاهده می‌شود مقادیر به دست آمده برای آلفای کرونباخ و پایایی مرکب بیشتر از ۰/۷۰ است که نشان‌دهنده پایایی مطلوب متغیرهای پژوهش است. بنابراین مدل‌های اندازه‌گیری از پایایی مطلوبی برخوردارند. همچنین مقدار AVE نیز بالاتر از ۰/۵ است. بنابراین می‌توان گفت که روایی همگرایی نیز مطلوب و تأیید شده است. در ادامه با توجه به مدل برازش داده شده اشتراک‌دانش وب سؤال اول پژوهش (عوامل و زیرعوامل مؤثر بر اشتراک‌دانش وب در نهاد کتابخانه‌های عمومی کشور کدامند؟) پاسخ داده شده است (جدول ۱۰):

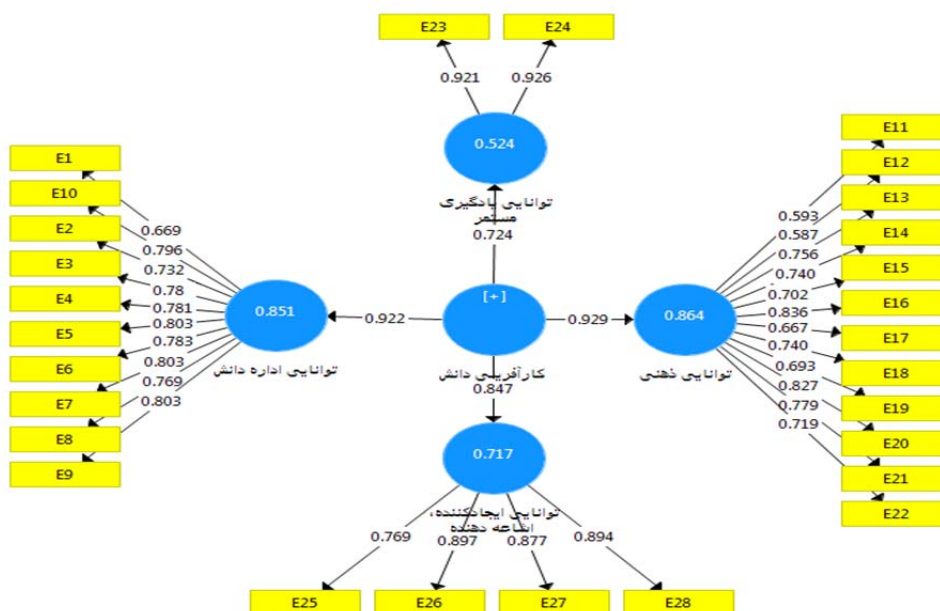
جدول ۱۰. نتایج حاصل از یافته‌های تحلیل عاملی تأییدی

متغیر	عامل	t-value	ضریب استاندارد بتا	R ²	زیرعامل	t-value	ضریب استاندارد بتا	R ²
اشتراک‌دانش وب	مطلوبیت اطلاعات وب	۲۶/۳۰۳	۰/۸۵۸	۰/۷۳۵	قابلیت اعتماد و باورپذیری	۴۲/۰۰۳	۰/۸۹۷	۰/۸۰۵
					قابلیت درک	۱۶/۷۲۳	۰/۷۷۴	۰/۶۰۰
					سودمندی	۵۰/۹۵۷	۰/۹۱۰	۰/۸۲۷
	مطلوبیت فضای وب	۴۳/۷۸۶	۰/۹۱۷	۰/۸۴۰	سهولت استفاده	۵۰/۰۸۴	۰/۹۱۶	۰/۸۴۰

۰/۸۰۵	۰/۸۹۷	۴۴/۱۳۳	دسترس‌پذیری				
۰/۸۲۸	۰/۹۱۰	۴۳/۹۷۳	کاربردی بودن				
۰/۲۸۳	۰/۵۳۲	۵/۳۸۵	امنیت				
۰/۷۷۲	۰/۸۷۹	۲۷/۶۷۷	انگیزه‌های درونی	۰/۶۶۰	۰/۸۱۳	۲۲/۲۹۰	مطلوبیت افراد
۰/۸۵۳	۰/۹۲۳	۳۶/۷۹۸	انگیزه‌های بیرونی				

نتایج تحلیل عاملی تأییدی مندرج در جدول ۱۰ نشان می‌دهند که متغیر اشتراک‌دانش‌وب دارای سه عامل «مطلوبیت اطلاعات‌وب، مطلوبیت فضای‌وب و مطلوبیت افراد» است. به طوری که برای عامل مطلوبیت اطلاعات‌وب عوامل "قابلیت اعتماد و باورپذیری، قابلیت درک و سودمندی"، برای عامل مطلوبیت فضای‌وب عوامل "سهولت استفاده، دسترس‌پذیری، کاربردی بودن و امنیت" و در نهایت برای عامل مطلوبیت افراد عوامل "انگیزه‌های درونی و انگیزه‌های بیرونی" شناسایی شدند.

ب) تحلیل عاملی کارآفرینی دانش

نمودار ۳. مدل تحلیل عاملی تأییدی کارآفرینی دانش در حالت تخمین ضرایب استاندارد

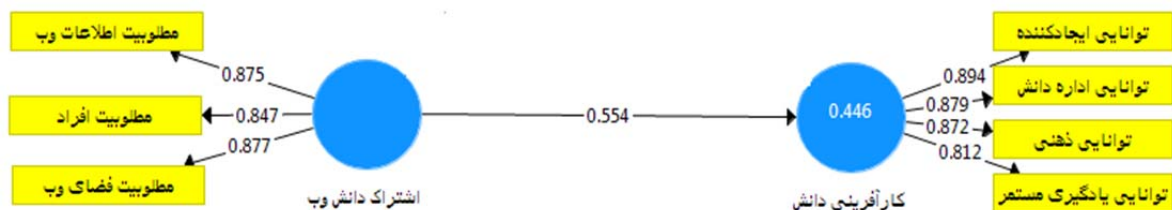
تمامی بارهای عاملی محاسبه در هر یک از ابعاد کارآفرینی دانش نیز بیشتر از ۰/۵ است و تأیید شده‌اند. جهت پاسخ به سؤال دوم پژوهش (وضعیت کارآفرینی دانش در نهاد کتابخانه‌های عمومی کشور چگونه است؟) و ارزیابی وضعیت کارآفرینی دانش از شاخص‌های روایی، پایایی و نتایج آزمون علامت^۱ به شرح جدول زیر استفاده شده است:

^۱. Sign Test

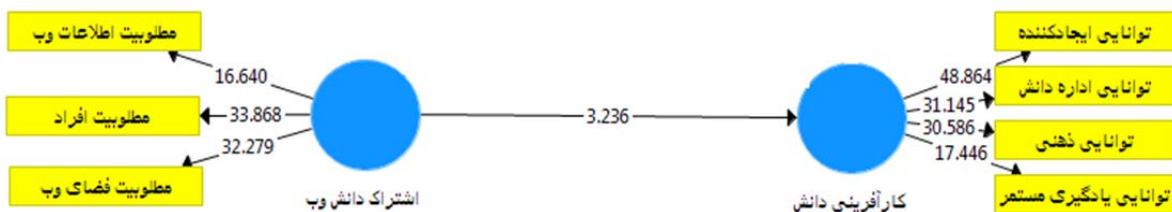
جدول ۱۱. شاخص‌های روایی، پایایی و نتایج آزمون علامت جهت بررسی وضعیت کارآفرینی دانش

P	آماره z	انحراف معیار	میانگین	R ²	AVE	CR	آلفای کرونباخ	ابعاد
۰/۰۰۰	۱۵/۹۰۸	۰/۵۸	۳/۷۳	۰/۸۵۱	۰/۵۵۸	۰/۹۲۵	۰/۹۰۸	توانایی اداره دانش
۰/۰۰۰	۱۶/۰۶۱	۰/۵۹	۳/۷۲	۰/۸۶۴	۰/۵۲۴	۰/۹۲۹	۰/۹۱۶	توانایی ذهنی
۰/۰۰۰	۱۶/۹۶۸	۰/۶۹	۳/۹۵	۰/۵۲۴	۰/۸۵۳	۰/۹۲۱	۰/۸۲۸	توانایی یادگیری مستمر
۰/۰۰۰	۱۱/۳۴۳	۰/۷۳	۳/۴۹	۰/۷۱۷	۰/۷۴۱	۰/۹۲۰	۰/۸۸۲	توانایی ایجادکننده،
۰/۰۰۰	۱۶/۲۸۸	۰/۵۴	۳/۷۱	کارآفرینی دانش				

با توجه به نتایج جدول شماره ۱۱ مشخص شد که کلیه مقادیر آلفای کرونباخ محاسبه شده بزرگ‌تر از ۰/۷ و مورد تأیید است شاخص میانگین واریانس استخراج شده تمام سازه‌های مورد مطالعه دارای میانگین واریانس استخراج شده بالاتر از ۰/۵ هستند که نشان‌دهنده تأیید روایی و پایایی مدل هستند. همچنین مشاهده شد با توجه به میانگین متغیر کارآفرینی دانش و تمامی چهار بعد آن (توانایی اداره دانش، توانایی ذهنی، توانایی یادگیری مستمر، توانایی ایجادکننده، اشاعه‌دهنده و استفاده کننده از دانش) که بیشتر از متوسط ۳ بوده و سطح معناداری آزمون که کمتر از ۰/۰۵ است، با اعتماد بالای ۹۵ درصد می‌توان نتیجه گرفت که کارآفرینی دانش از دیدگاه مدیران و کارکنان در سطح مطلوب است. در ادامه پرسش ۳ پژوهش (مدل مطلوب تأثیرگذاری اشتراک دانش وب بر کارآفرینی دانش در نهاد کتابخانه‌های عمومی کشور) با استفاده از تحلیل معادلات ساختاری آزمون شده است، با توجه به مدل مفهومی پژوهش برازش داده شده با استفاده از تحلیل معادلات ساختاری در نمودار ۴ و ۵ فرضیه‌ی پژوهش آزمون شد:

نمودار ۴. اندازه‌گیری مدل کلی و نتایج فرضیه‌ها در حالت استاندارد

نمودار ۵. اندازه‌گیری مدل کلی و نتایج فرضیه‌ها در حالت معناداری

در این قسمت تأثیر اشتراک دانش وب مشتمل بر سه بعد مطلوبیت اطلاعات وب، مطلوبیت فضای وب و مطلوبیت افراد بر کارآفرینی دانش که دارای چهار بعد توانایی اداره دانش، توانایی ذهنی، توانایی یادگیری مستمر، توانایی ایجادکننده، اشاعه‌دهنده و استفاده کننده از دانش با استفاده از تحلیل معادلات ساختاری مورد ارزیابی قرار گرفت و یافته‌های حاصل از برازش مدل در نمودارهای ۴ و ۵ آورده شده است.

جدول ۱۲. تأثیر متغیر اشتراک‌دانش‌وب بر متغیر ملاک کارآفرینی دانش

نتیجه	عدد معناداری (t-value)	ضریب تأثیر (β)	مسیر مستقیم
تأیید فرضیه	۳/۲۳۶	۰/۵۵۴	اشتراک‌دانش‌وب کارآفرینی دانش

با توجه به نتایج جدول ۱۲ مشاهده می‌شود که ضریب تأثیر اشتراک‌دانش‌وب بر کارآفرینی دانش برابر $\beta = 0/554$ و مقدار بحرانی $t = 3/236$ شده است حال با توجه به این که مقدار آماره آزمون بزرگ‌تر از $1/96$ است می‌توان نتیجه گرفت که متغیر پیش‌بین اشتراک‌دانش‌وب می‌تواند متغیر ملاک کارآفرینی دانش را تحت تأثیر قرار دهد و آن را تبیین نماید. بنابراین فرض صفر آزمون را رد کرده و با اطمینان $0/95$ می‌توان گفت که اشتراک‌دانش‌وب بر کارآفرینی دانش در کتابخانه‌های عمومی کشور تأثیر معنادار دارد. در نهایت به منظور ارائه‌ی الگوی مناسب از تحلیل معادلات ساختاری استفاده شده که نتایج آن در نمودارهای ۴ و ۵ ارائه شده است همچنین با توجه به نتایج بدست آمده از تحلیلم و تحلیل دلفی فازی در جهت شناسایی عوامل مؤثر بر اشتراک‌دانش‌وب و همچنین تحلیل‌های عاملی تأییدی انجام شده الگوی پژوهش به صورت زیر ارائه می‌گردد:

بحث و نتیجه‌گیری

توسعه علمی یک حوزه نیازمند تبیین چارچوب‌های نظری و تدوین روند مطالعات آن حوزه در گذشته است تا بدین وسیله فرآیندها، پیشرفت‌ها، کاستی‌ها و ضعف‌های آن مشخص و مسیر توسعه و پیشرفت دانش در آن حوزه هموار شود. در این راستا، پژوهش حاضر به با هدف طراحی مدل تأثیر گذاری اشتراک‌دانش‌وب بر کارآفرینی دانش در نهاد کتابخانه‌های عمومی کشور انجام شد. با توجه به اهمیت بالای اشتراک‌دانش‌وب، ابتدا جهت شناسایی مؤلفه‌ها از روش دلفی استفاده شد و در مرحله بعد تأثیر اشتراک‌دانش‌وب بر کارآفرینی دانش مورد بررسی قرار گرفت.

یافته‌های مربوط به سؤال اول پژوهش نشان‌داد که سه عامل مطلوبیت اطلاعات‌وب، مطلوبیت فضای وب و مطلوبیت افراد و زیرعوامل قابلیت اعتماد و باورپذیری، قابلیت درک و سودمندی، سهولت استفاده، دسترس‌پذیری، کاربردی بودن و امنیت، انگیزه‌های درونی و انگیزه‌های بیرونی شناسایی شدند. در تبیین این یافته‌ها می‌توان گفت که امروزه اطلاعات وب یکی از مهم‌ترین کانال‌های جست‌وجو و دریافت اطلاعات علمی و پژوهشی محققین است و اغلب پژوهشگران بخش اعظم نیازهای اطلاعاتی خود را از این طریق برطرف می‌کنند، لذا مطلوبیت اطلاعات‌وب برای استفاده‌کنندگان نقش بسیار مهمی در استفاده و تسهیم اطلاعات آنان دارد، عواملی مثل تخصصی بودن اطلاعات ارائه شده در وب، وجود اطلاعات پویا و روزآمد با کیفیت بالا، سهولت در دریافت محتوای مرتبط و تخصصی، مفید بودن اطلاعات فضای وب، تخصصی و گزینشی بودن اطلاعات تحت وب و غنای اطلاعاتی می‌تواند رضایت کاربران را در استفاده از فضای وب در به اشتراک گذاری اطلاعات تشویق و ترغیب نماید. همچنین از ویژگی‌های خاص و منحصر به فرد مطلوبیت فضای وب مانند، محیط کاربرپسند، سهولت دریافت و اشاعه محتوا در کوتاه‌ترین زمان؛ دسترسی به اطلاعات بدون محدودیت و پیچیدگی، امکان بازخورد اطلاعات از سوی دیگران، قابلیت جستجو و سفارشی سازی، امنیت در انتقال اطلاعات باعث شده تا حجم عظیمی از اطلاعات از این طریق تولید و منتشر شود که این امر افزایش روزافزون استفاده‌کنندگان از وب را در پی خواهد داشت و این رضایت، میزان بهره‌گیری کاربران از این فضا را افزایش داده و در نهایت این عوامل می‌توانند زمینه‌ساز اشتراک‌دانش‌وب گردند. در نهایت در تفسیر عامل مطلوبیت افراد به عنوان عاملی مؤثر بر اشتراک‌دانش‌وب می‌توان گفت که احساس شایستگی و ارزشمندی در استفاده از فضای وب، احساس اعتماد به نفس و عزت نفس در استفاده از آن، لذت از کمک به دیگران در حین فعالیت در فضای وب، هم‌افزایی و سود متقابل در بکارگیری فضای وب و تشویق شدن در ارائه محتوای مفید به جامعه در فضای وب نقش مؤثری در اشتراک‌دانش‌وب دارد. لذا با توجه به یافته سؤال اول نشان‌داد که سه عامل اصلی مطلوبیت اطلاعات‌وب، مطلوبیت فضای وب و مطلوبیت افراد بر اشتراک‌دانش‌وب تأثیر گذار هستند. در مقایسه پژوهش

حاضر با پژوهش‌های قبلی می‌توان بیان داشت که تاکنون پژوهشی به شناسایی تحلیل و دسته‌بندی عوامل مؤثر بر اشتراک دانش و انجام نشده است. از این رو، پژوهش حاضر از این جنبه با پژوهش‌های پیشین متفاوت است و جزو کمتر پژوهش‌هایی است که به بررسی جامع و طراحی مدل اشتراک دانش و پرداخته است، بنابراین پیشینه‌های موجود نزدیک به موضوع یا به بررسی وضعیت پرداخته‌اند. در این زمینه یافته‌های حاضر با یافته‌های پژوهش کاظمی و وحیدی مطلق (۱۳۹۳)، راسخ (۱۳۹۶)، عارف، قیصر و کانوال (۲۰۲۲)، ماهسواری و همکاران (۲۰۲۰)، سینگ، پانداوانی و کومار (۲۰۱۸)، لین، لای و یانگ (۲۰۱۶) و وو (۲۰۱۶) همسو و هم راستا است. همچنین در ادامه بررسی‌ها مشاهده شد که نتایج پرهام‌نیا (۱۴۰۰)، غفاری و ولی‌زاده دهخوارقانی (۱۳۹۹)، احمدی قره‌بلاغ (۱۳۹۸)، کیخا (۱۳۹۷)، انتظار، امیری و مرتجی (۱۳۹۵)، محمدی، شریفی و نوروزی (۱۳۹۶) و السولامی و عبدالجبار (۲۰۲۲)، داویدوویچین و همکاران (۲۰۲۰)، تاباجین (۲۰۲۰) با یافته‌های این پژوهش مغایرت دارند و نتایج متفاوتی دریافت نموده‌اند و با یافته‌های این پژوهش که سه عامل مطلوبیت اطلاعات و ب، مطلوبیت فضای وب و مطلوبیت افراد را بر اشتراک دانش و ب شناسایی کرده، متفاوت است.

همچنین این مطالعه نشان داد که اشتراک دانش و ب بر کارآفرینی دانش در نهاد کتابخانه‌های عمومی کشور تأثیر گذار است، این نتیجه به این معناست که در راستای بهبود و ارتقاء کارآفرینی دانش می‌توان متغیر اشتراک دانش و ب را تقویت و مورد توجه قرار داد. یافته‌های این پژوهش با نتایج مطالعات اسماعیلی فارسانی، اباذری و حریری (۱۳۹۹)، نارمنجی و همکاران (۱۳۹۹)، رحیمی دهکردی، پرنجانی و اسماعیلی (۱۳۹۶)، سوتوآکوستا، پویا و پالاسیوس مارکز (۲۰۱۷)، پدرو، ریچاردو و سیمونا (۲۰۱۴) همسو است. در تحلیل یافته‌های فوق می‌توان گفت که برای توسعه کارآفرینی ضرورت دارد کارآفرینان را به دانش رقابتی مجهز نمود، این دانش رقابتی در واقع ویژگی کارآفرینان دانش را تشکیل می‌دهد که عبارتند از؛ توانایی اداره دانش، توانایی ذهنی، توانایی یادگیری پیوسته و مادام‌العمر و ایجاد کننده، اشاعه‌دهنده و استفاده‌کننده از دانش. برطبق یافته‌های پژوهش اشتراک گذاری دانش می‌تواند کارآفرینی دانش را تحت الشعاع خود قرار دهد، بی‌شک در سایه اشتراک گذاری دانش می‌توان از پتانسیل‌های موجود به خوبی استفاده نمود و کارآفرینی را بهبود بخشید. اشتراک گذاری دانش می‌تواند در شکل‌گیری مهارت‌های ارتباطی، حس همکاری، همدری، تنوع و ابتکار، اعتماد به نفس، دانش تخصصی و دانش به کارآفرینان کمک‌نماید. در حقیقت، فرصت‌های آینده با ترکیب کردن حوزه‌های کارآفرینی و دانش قابل کشف و دستیابی است و هنگامی که سازمان بتواند به نحوی کارآمد این ترکیب را حفظ کند، احتمال دستیابی به نوآوری و توسعه شایستگی‌های جدید افزایش خواهد یافت. با استفاده مستمر از دانش و اشتراک دانش، سازمان‌ها قادر به برآورده ساختن نیازهای موجود و در حال ظهور خود بوده و می‌توانند به منظور ایجاد فرصت‌های جدید، از سرمایه‌های دانشی موجود و کسب شده بهره‌برداری کنند. به علاوه از آنجایی که دانش به مثابه منبع کلیدی کسب مزیت رقابتی محسوب می‌شود، ذخیره و حفظ دانش و همچنین اشتراک دانش ایجادکننده ارزشی برای سازمان است که این ارزش خود به حفظ کارآفرینی منجر می‌شود. در کارآفرینی، هدف ارائه محصول یا خدمت جدید به بازار است به طوری که این نوآوری در محصول یا خدمت از ترکیب دانش موجود و دانش جدید استخراج می‌شود. از این رو سازمان باید اطلاعات و دانش مورد نیاز در فرایند نوآوری را مشخص کرده و به کسب آن اقدام کند تا از این طریق مزیت رقابتی خود را بهبود بخشد. در حقیقت پیش از ترکیب دانش، سازمان‌ها باید تمامی دانش بیرونی را که در راستای دستیابی به نوآوری مثمرثمر است، به درون سازمان انتقال دهند. این امر مستلزم آن است که سازمان جهت‌گیری کارآفرینانه داشته باشد تا بتواند توانایی‌اش را برای انتقال و ترکیب دانش در راستای توسعه محصولات و فرایندهای جدید ارتقا دهد. در واقع امروزه برای پاسخ سریع به نیازهای در حال ظهور، می‌بایست فرایند تبدیل و ایجاد دانش در سازمان امری ضروری و مستمر شود. به‌علاوه باید با به‌کارگیری دانش موجود در سراسر سازمان، به تغییرات بازار نیز به نحوی پاسخ داده شود. تا این امر به نوبه‌ی خود بتواند به پیشرفت یا بهبود در شایستگی‌های گوناگون سازمانی منجر شود. از این رو، اتخاذ جهت‌گیری کارآفرینانه، توانایی سازمان‌ها برای تبدیل دانش به نوآوری، بهبود شایستگی و به طور کلی اثربخشی سازمان را افزایش خواهد داد. در نهاد کتابخانه‌های عمومی نیز کتابداران، مدیران و رؤسا می‌توانند کارآفرینان دانش باشند، آن‌ها ضمن برخورداری از توانایی‌های ذهنی بالا، در مدیریت دانش و همچنین کاربست دانش نیز توانمند بوده و می‌توانند ایجادکننده، اشاعه‌دهنده و استفاده‌کننده از دانش نیز باشند. بدین معنی که کارآفرین دانش باید توانایی اشتراک دانشی را که در سازمان وجود دارد، دارا باشد. از سوی دیگر یکی از روش‌های اشتراک-

دانش به‌کارگیری فناوری‌های اطلاعاتی و اشتراک‌دانش‌وب است. کارکنان نهاد کتابخانه‌های عمومی برای رسیدن به پیشرفت‌ها و موفقیت‌های علمی و همچنین اجرای پروژه‌های مختلف و کارآفرینی‌دانش در سازمان نیازمند دسترسی به اطلاعات و دانش مورد نظر در زمینه‌های مربوطه هستند. به همین منظور نیاز به اشتراک‌دانش‌وب در سازمان‌ها حس می‌شود.

در ادامه همانطور که مطالعه نشان می‌دهد، کارآفرینی‌دانش در نهاد کتابخانه‌های عمومی کشور از نگاه پاسخ‌دهندگان مطلوب ارزیابی گردیده‌است، مرادی‌پردنجانی و سیادت (۱۳۹۸) نیز در پژوهش خود نشان‌دادند که قابلیت‌های کارآفرینی‌دانش مطلوب و بالاتر از میانگین متوسط است. جهت تبیین یافته‌ی فوق می‌توان گفت قرن حاضر، قرن دانش و اطلاعات است و سرمایه اصلی جوامع، دانش و مهارت است که برای به خدمت گرفتن این سرمایه در پیشرفت جامعه به قابلیت‌های کارآفرینی نیاز است. مفهوم کارآفرینی به سرعت در تمامی حوزه‌های علوم انسانی وارد شده و در علم اطلاعات و دانش‌شناسی نیز مورد توجه ویژه قرار گرفته‌است. کارآفرینی در این علم فرآیندی است که طی آن یک کتابدار متخصص با ایده خلاق و شناسایی فرصت‌های جدید و نوآور به آفرینش ارزش‌ها مبادرت می‌ورزد. کتابدار کارآفرین با ایده‌های نو و خلاق در برنامه‌ریزی، سازماندهی، ارائه خدمات مطلوب و مدیریت منابع و از همه مهمتر شناخت و آگاهی از نیازهای مراجعان می‌تواند زمینه‌ساز توسعه و شکوفایی استعدادها شود. امروزه متخصصان کتابداری و اطلاع‌رسانی و بالخصوص کارکنان نهاد کتابخانه‌های عمومی به خوبی می‌دانند چنانچه به ذهنیت و تفکر کارآفرینانه دست پیدا کنند، می‌توانند نقش مؤثری در ارائه خدمات نمایند. در کل علم اطلاعات و دانش‌شناسی از اجزایی پویا و زنده تشکیل شده که نقش مهمی در پیشرفت و توسعه دارد. کتابداران با سابقه طولانی که در حوزه فرهنگ دارند همواره تلاش می‌کنند تا به سطح بالاتری از مطلوبیت و پیشرفت دست پیداکنند که این مسئله زمینه‌ی **خلاقیت** را در کتابداران شکوفا می‌نماید. کتابداران بدلیل اطلاع از دانش روز و **درک به‌موقع از تغییرات** می‌توانند، اقدام به خلاقیت و همسویی با آن‌ها نموده و در خلق ایده‌ها و طرح‌های نو، کاربران را جهت دسترسی و استفاده از این محیط جدید یاری نمایند. لذا خلاقیت در علم اطلاعات و دانش‌شناسی می‌تواند کمک‌شایانی به کارآفرینی‌دانش نماید. در ادامه با توجه به یافته‌های پژوهش پیشنهاد می‌شود مدیران کتابخانه‌های عمومی کشور به تدوین خط‌مشی مناسب در راستای فراهم‌آوری زیرساخت فناوری لازم به منظور اشتراک-دانش در بین کارمندان کتابخانه اهتمام ورزند، همچنین پیشنهاد می‌گردد مدیران نهاد با برگزاری دوره‌هایی به فرهنگ‌سازی و استفاده صحیح از ابزار وب و ایجاد فرهنگ به اشتراک‌گذاری‌دانش در میان کارمندان کتابخانه اقدام نمایند، در راستای کارآفرینی‌دانش پیشنهاد می‌شود یک سیستم پشتیبانی قوی در جهت شناسایی فرصت‌ها و تهدیدهای محیطی، نهاد کتابخانه‌های عمومی کشور ایجاد گردد، به مدیران کتابخانه‌های عمومی کشور پیشنهاد می‌شود در جهت بسترسازی و تقویت کارآفرینی‌دانش از کارکنان خلاق و کارآفرین حمایت‌های مادی و معنوی بعمل آید همچنین پیشنهاد می‌گردد مدیران نهاد کتابخانه‌های عمومی کشور محیطی مناسب و امن برای کارکنان ایجاد نمایند تا آنها بتوانند به راحتی دانش خود را به دور از هرگونه پیچیدگی با همکاران خود به اشتراک بگذارند.

جهت پژوهش‌های آتی پیشنهاد می‌گردد به الگوسازی عوامل مؤثر بر کارآفرینی‌دانش و یا به بررسی تحلیل موانع پیاده‌سازی اشتراک‌دانش‌وب پرداخته شود، همچنین می‌توان تأثیر اشتراک‌دانش‌وب بر کارآفرینی‌دانش با در نظر گرفتن نقش میانجی دیگر متغیرها از جمله قابلیت نوآوری سازمان، نوآوری باز، مدیریت دانش و یا ریسک دانش مورد بررسی قرارگیرد. پژوهش حاضر با محدودیت‌های خاصی نیز مواجه بوده‌است، از جمله کووید ۱۹، شرایط مربوط بر روابط انسان‌ها را مختل نمود، لذا برقراری ارتباط با خبرگان دچار محدودیت شد، همچنین تعطیلی‌های مکرر، محدودیت‌های شدیدی را برای تکمیل پرسشنامه‌ها توسط جامعه پژوهش ایجاد کرد و ادامه‌ی روند پژوهش را با کندی مواجه نمود. همچنین محدود بودن جامعه کتابخانه‌های عمومی کشور نیز از مسائل دیگر بود که ممکن است نتایج حاصله قابل تعمیم به سازمان‌ها و کتابخانه‌های دیگر نباشد.

منابع

احمدی‌قره‌بلاغ، ف. (۱۳۹۸). *عوامل مؤثر بر اشتراک‌دانش بین پزشکان و پرستاران در شبکه‌های اجتماعی*. [پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه تهران].

- اسماعیلی فارسانی، م.، اباذری، ز.، و حریری، ن. (۱۳۹۹). تأثیر مدیریت دانش بر قابلیت‌های کارآفرینی دانش در بین اعضای هیأت علمی رشته علم اطلاعات و دانش‌شناسی در ایران. *دانش‌شناسی*، ۱۳(۴۸)، ۱-۱۲.
- امیرخانی، ا. ح.، و امامپور، ف. (۱۳۹۷). نقش شبکه‌های اجتماعی در مدیریت دانش سازمانی، *کنفرانس بین‌المللی مدیریت حسابداری اقتصاد و بانکداری نوین*، تهران.
- اناری، ف. (۱۳۹۱). *بررسی مقایسه‌ای استفاده از رسانه‌های اجتماعی تعاملی وب ۲ در به اشتراک‌گذاری دانش بین کتابداران دانشگاه لیمریک ایرلند و دانشگاه اصفهان*. [پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه علوم تربیتی و روانشناسی اصفهان].
- انتظاری، ع.، امیری، م.، و مرتجی، ن. س. (۱۳۹۵). ارائه الگوی رفتار اشتراک دانش متخصصان ایرانی در فضای مجازی. *مطالعات رسانه‌های نوین*، ۲(۵)، ۱۶۸-۲۰۶.
- پرهام‌نیا، ف. (۱۴۰۰). عوامل رفتاری مؤثر بر اشتراک دانش: مرور نظام مند یک دهه پژوهش در دو پایگاه اطلاعاتی فارسی. *مدیریت دانش سازمانی*، ۴(۲)، ۱۲۹-۱۸۵.
- تقوایی یزدی، م.، گل افشانی، ع.، آقامیرزایی محلی، ط.، آقاتبار رودباری، ج.، و یوسفی سعیدآبادی، ر. (۱۳۹۸). بررسی وضعیت بکارگیری فناوری اطلاعات و ارتباطات و تأثیر آن بر عملکرد اعضای هیأت علمی. *پژوهش در آموزش علوم پزشکی*، ۱۱(۲)، ۶۴-۷۳.
- خلیفه‌لو، م. (۱۳۷۶). *ارزیابی مؤلفه‌های تفکر استراتژیک و تأثیر گذاری وزنی ابعاد آن بر کارآفرینی دانش و چابکی سازمانی در بین معلمان شهر نیر*. [پایان‌نامه کارشناسی ارشد، موسسه آموزش عالی نوین].
- راسخ، س. (۱۳۹۶). *تصور مشتریان از اشتراک گذاری اطلاعات در شبکه‌های اجتماعی آنلاین مرتبط با گردشگری*. [پایان‌نامه کارشناسی ارشد، موسسه آموزش عالی ارشاد دماوند].
- رحیمی دهکردی، م. (۱۳۹۴). *تأثیر مهندسی دانش و یادگیری سازمانی بر کارآفرینی دانش در اعضای هیأت علمی دانشگاه آزاد اسلامی واحد شهرکرد*. [پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه آزاد اسلامی واحد شهرکرد].
- رهنورد، ا. (۱۳۹۴). تأثیر انگیزه درونی و بیرونی بر انتقال دانش (مورد مطالعه: موسسه عالی آموزش و پژوهش مدیریت و برنامه‌ریزی). *فصلنامه علمی مطالعات منابع انسانی*، ۵(۴)، ۳۱-۴۸.
- زارعیان، ر. (۱۳۹۸). *مطالعه نقش ابعاد کارآفرینی دانش و توانمندسازی کارکنان در میزان یادگیری الکترونیکی و نوآوری سازمانی مطالعه موردی اداره کل دامپزشکی استان اردبیل*. [پایان‌نامه کارشناسی ارشد، موسسه آموزش عالی مقدس اردبیلی].
- شهرکی ثانوی، ن. (۱۳۹۵). *شناسایی ابزار قابلیت‌ها و امکانات فهرست‌های کتابخانه‌ای مبتنی بر وب ۲ و پیشنهاد الگویی برای فهرست‌های کتابخانه‌ای ایران*. [پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه الزهرا].
- طاهرخانی، ل.، طهماسبی لیمونی، ص.، و قیاسی، م. (۱۴۰۱). *واکاوی، کشف و تبیین عوامل مؤثر در اشتراک دانش وب و رتبه بندی آنها در کتابخانه‌های عمومی*. *دانش‌شناسی*، ۱۵(۵۸).
- طاهرخانی، ل. (۱۴۰۱). *تحلیل اکتشافی عوامل مؤثر بر اشتراک‌دانش وب و تأثیر آن بر کارآفرینی دانش با تعدیل‌گری پذیرش فناوری اطلاعات براساس مدل TOE*. [پایان‌نامه دکترا، دانشگاه آزاد اسلامی واحد بابل].
- غفاری، س.، و ولی زاده دهخوارقانی، ر. (۱۳۹۹). *بررسی عوامل مؤثر بر اشتراک دانش در ایجاد و گسترش وب سایت کتابخانه‌های دانشگاهی شهر قم، پنجمین کنفرانس ملی رویکردهای نوین در آموزش و پژوهش، محمودآباد*.
- کاظمی، م.، وحیدی مطلق، ط.، و وحیدی مطلق، س. (۱۳۹۳). *بررسی تأثیر عوامل اثرگذار بر اشتراک دانش در جوامع مجازی ایرانی*. *پژوهش‌های مدیریت عمومی*، ۷(۲۳)، ۱۰۷-۱۲۸.
- کیخا، ف. (۱۳۹۷). *عوامل اعتماد بین فردی مؤثر بر رفتار اشتراک دانش در جوامع مجازی*. *پژوهش و مدیریت*، ۳۴(۱)، ۲۷۵-۳۰۰.
- محمدی، م.، و اسدی، ش. (۱۴۰۰). *بررسی عوامل تسهیل‌کننده و بازدارنده بر اشتراک‌گذاری تجارب سفر در شبکه‌های اجتماعی*. *مطالعات رسانه‌های نوین*.

- محمدی، م.، شریفی، و.، و نوروزی، ی. (۱۳۹۶). بررسی مؤلفه‌های مؤثر بر اشتراک دانش کارکنان وب‌سایت‌ها (مورد مطالعه: کتابخانه‌های دانشگاهی اصفهان). *علوم و فنون مدیریت اطلاعات*، ۳(۴)، ۴۳-۷۰.
- مرادی پردنجانی، ح.، و امینی ناغانی، ف. (۱۳۹۴). *مقدمه‌ای بر کارآفرینی دانش*. انتشارات جهانبین.
- مرادی پردنجانی، ح.، و سیادت، ع. (۱۳۹۸). تبیین رابطه و تأثیر هوش سازمانی و سرمایه فکری بر قابلیت‌های کارآفرینی دانش‌مورد مطالعه: دانشگاه شهرکرد. *فصلنامه نوآوری و ارزش آفرینی*، ۵(۳)، ۸۷-۱۰۰.
- میرزایی، ز. (۲۰۱۸). بررسی تأثیر وب ۲ بر مدیریت دانش ۲. [پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه شهید بهشتی].
- نارمنجی، م.، نوکریزی، م.، ریاحی‌نیا، ن.، و زر، م. (۱۳۹۹). بررسی رفتار اشتراک‌گذاری اطلاعات دانشجویان در شبکه‌های اجتماعی مجازی اینستاگرام، تلگرام و واتساپ. *علوم و فنون مدیریت اطلاعات*، ۶(۴)، ۷۸-۴۹.
- نوروزی، ی.، و مصطفایی، م. (۱۳۹۹). تعیین اولویت‌های به‌کارگیری قابلیت‌های وب ۲ در سامانه مدیریت کتابخانه‌های عمومی کشور. *تحقیقات اطلاع‌رسانی و کتابخانه‌های عمومی*، ۲۶(۳)، ۵۴۲-۵۲۱.

References

- Ahmad, A. R., Jameel, A. S., & Raewf, M. B. (2021). Impact of social networking and technology on knowledge sharing among undergraduate students. *International Business Education Journal*, 14(1), 1-16.
- Ahmadi Gharebolagh, F. (2018). *Factors affecting knowledge sharing between physicians and nurses in social networks*. [Master's thesis, University of Tehran]. [In Persian].
- Alsulami, Z. A., & Abduljabbar, Z. A. (2022). Model to enhance knowledge sharing process in academia during COVID-19. *Bulletin of Electrical Engineering and Informatics*, 11(1), 558-566.
- Amin, N. A. N., Almunawar, M. N., Hasnan, A. S., & Besar, N. N. (2020). The utilization of web 2.0 for knowledge sharing: The case of tertiary education in brunei darussalam. In *Handbook of Research on Managerial Practices and Disruptive Innovation in Asia*, 1-25.
- Amirkhani, A. H., & Imampour, F. (2017). The role of social networks in the management of organizational knowledge. *International Conference on Management, Economics and New Banking*, Tehran.. [In Persian].
- Anari, F. (2012). *A comparative study of the use of web 2 interactive social media in sharing knowledge between librarians of Limerick University of Ireland and the University of Isfahan*. [Master's Thesis, Faculty of Education and Psychology Isfahan University]. [In Persian].
- Argyris, Y. A., & Ransbotham, S. (2016). Knowledge entrepreneurship: institutionalising wiki-based knowledge-management processes in competitive and hierarchical organisations. *Journal of Information Technology*, 31(2), 226-239.
- Arif, M., Qaisar, N., & Kanwal, S. (2022). Factors affecting students' knowledge sharing over social media and individual creativity: An empirical investigation in Pakistan. *The International Journal of Management Education*, 20(1).
- Balven, R., Fenters, V., Siegel, D. S., & Waldman, D. (2018). Academic entrepreneurship: The roles of identity, motivation, championing, education, work-life balance, and organizational justice. *Academy of Management Perspectives*, 32(1), 21-42.
- Barr, N. S. (2013). Exploring the characteristics of knowledge-Based Entrepreneurship in Greek high-technology sectors. *DRUID Academy Conference*.
- Bilgihan, A., Barreda, A., Okumus, F., & Nusair, K. (2016). Consumer perception of knowledge-sharing in travel-related online social networks. *Tourism Management*, 52, 287-296.
- Braun, V., & Clarke, V. (2006). Using thematic analysis in psychology. *Qualitative Research in Psychology*, 3(2), 77-101.
- Brennan, M. C., & McGowan, P. (2006). Academic entrepreneurship: An exploratory case study. *International Journal of Entrepreneurial Behavior & Research*, 12(3), 144-164.
- Byrne, O., & Shepherd, D. A. (2015). Different strokes for different folks: Entrepreneurial narratives of emotion, cognition, and making sense of business failure. *Entrepreneurship Theory and Practice*, 39(2), 375-405.
- Cruz, N.M., Pe'rez, V.M., & Cantero, C.T. (2009). The influence of employee motivation on knowledge transfer. *Journal Of Knowledge Management*, 13(6), 478-490.
- Darr, E. D., & Kurtzberg, T. R. (2000). An investigation of partner similarity dimensions knowledge transfer. *Organizational Behavior and Human Decision Processes*, 82(1), 28-44.
- Davidavičienė, V. Al Majzoub, K. & Meidute-Kavaliauskiene, I. (2020). Factors Affecting Knowledge Sharing in Virtual Teams. *Sustainability*, 12, 6917.
- Dong, Y., Bartol, K. M., Zhang, Z. X., & Li, C. (2017). Enhancing employee creativity via individual skill development and team knowledge sharing: Influences of dual-focused transformational leadership. *Journal of Organizational Behavior*, 38(3), 439-458.

- Entezari, A., Amiri, M., & Mortaji, N. S. (2016). Knowledge-sharing behavior model of iranian professionals in cyberspace. *New Media Studies*, 2(5), 168-206. [In Persian].
- esmaeili farsani, M., abazari, Z., & hariri, N. (2020). Effect of knowledge management on knowledge entrepreneurship among faculty members of information science in Iran. *Journal of Knowledge Studies*, 13(48), 1-12. [In Persian].
- Garg, P., & Zhao, M. (2018). Knowledge sourcing by multidivisional firms. *Strategic Management Journal*, 39(13), 3326-3354.
- Ghaffari, S. & Valizadeh Dehkharghani, R. (2020). Investigating the effective factors of knowledge sharing in creating and expanding the website of Commuiversity libraries. In *Fifth National Conference on New Approaches in Education and Research, Mahmoudabad*. [In Persian].
- Harvey, L., & Knight, P. T. (1996). *Transforming Higher Education*. Open University Press, Taylor & Francis, 1900 Frost Road, Suite 101, Bristol, PA 19007-1598.
- Hosseini, E., & Hashempour, L. (2012). The status of librarians' knowledge sharing by the usage of web 2.0 tools: a case study of central libraries of tabriz governmental universities. In *International Symposium on Information Management in a Changing World*, 128-137.
- Kamal, N., Ali, B., & Samdani, H. (2020). The competencies and knowledge entrepreneurship relationship in higher education institutes: examining the moderating role of organizational climate. *Global Social Sciences Review*, 1, 390-398.
- Kazemi, M., Vahidi Motlagh, T., & Vahidi Motlagh, S. (2014). Investigating the impact of factors affecting knowledge sharing in Iranian virtual communities. *Public Management Researches*, 7 (23), 107-128. [In Persian].
- Keikha, F. (2018). Interpersonal trust factors affecting members' knowledge sharing behavior in virtual communities. *Information Processing and Management*, 34 (1), 275-300. [In Persian].
- Khalifale, M. (2017). *The assessment Strategic thinking dimensions and weight impact of dimensions on knowledge entrepreneur and agility organization in between faculty of Near city*. [Master's Thesis, Novin Institute of Higher Education]. [In Persian].
- Kwok, S.H., & Gao, S. (2005). Attitude towards Knowledge Sharing Behavior. *The Journal of Computer Information Systems*, 46(2), 45-51.
- Lee, A. R. (2021). Investigating moderators of the influence of enablers on participation in knowledge sharing in virtual communities. *Sustainability*, 13(17), 9883.
- Lin, H. F. (2007). Effects of extrinsic and intrinsic motivation on employee knowledge sharing intentions. *Journal of Information Science*, 33 (2), 135-149.
- Maheshwari, B., Sarrion, M., Motiani, M., O'Sullivan, S., & Chandwani, R. (2021). Exploration of factors affecting the use of Web 2.0 for knowledge sharing among healthcare professionals: an Indian perspective. *Journal of Knowledge Management*, 25(3), 545-558.
- Mc Manus, P. (2016). *Examining the factors to knowledge sharing within an organisational context*. In Irish Academy of Management (IAM). [Doctoral Colloquium, Dublin].
- Michalski, M. & Javier Vazquez, F. (2008). *The importance of intellectual capital for the entrepreneurial firm*. [Master Thesis, Mälardalen University Västerås Sweden].
- Mirzaei, Z. (2018). Investigating the impact of Web2 on knowledge management 2. [Master's thesis, Shahid Beheshti University]. [In Persian].
- Mohammadi, M., & asadi, S. (2022). Investigating the facilitators and deterrents for sharing travel experiences on social networks. *New Media Studies*. [In Persian].
- Mohammadi, M., Sharifi, V. & Norouzi, Y. (2017). Study of effective factors in Knowledge sharing on the website employees (case study: Academic libraries of Isfahan). *Sciences and Techniques of Information Management*, 3(4), 43-70. [In Persian].
- Mokha, A. K., & Kumar, P. (2022). Examining the interconnections between e-crm, customer experience, customer satisfaction and customer loyalty: a mediation approach. *Journal of Electronic Commerce in Organizations (JEKO)*, 20(1), 1-21.
- Moradi Pordanjani, H., & Amini Naghani, F. (2014). *An introduction to knowledge entrepreneurship*. Jahanbin Publications. [In Persian].
- Moradi Pordanjani, H., & Siadat, A. (2018). The effect of Intellectual Capital and Organizational Intelligence on Knowledge Entrepreneurship Capabilities Faculty Members of Shahrekord University. *Journal of Innovation and Value Creation*, 5(3), 87-100. [In Persian].
- Musfekar, R. (2017). The best factors for influence knowledge sharing among teachers through website technology. *Cyberspace: Journal Pendidikan Teknologi Informasi*, 1(2), 101-110.
- Narmenji, S., Nowkarizi, M., Riahinia, N., & zerehsaz, M. (2020). Investigating the behavior of sharing information of students in the virtual social networks: Instagram, Telegram and WhatsApp. *Sciences and Techniques of Information Management*, 6(4), 49-78. [In Persian].
- Norouzi, Y., & Mostafaei, M. (2020). Determining the priorities of using web 2.0 features in the iran's public library management system. *Research on Information Science & Public Libraries*, 26 (3), 521-542. [In Persian].
- Orr IV, S. R. (2014). *A value-focused assessment of knowledge sharing in a closed information environment*. [Doctoral dissertation, Nova Southeastern University].

- Panahi, S., Watson, J., & Partridge, H. (2016). Information encountering on social media and tacit knowledge sharing. *Journal of Information Science*, 42(4), 539-550.
- Parhamnia, F. (2021). The behavioral factors affecting knowledge sharing: a systematic review of one decade of research in persian databases. *Scientific Journal of Strategic Management of Organizational Knowledge*, 4(2), 129-185. [In Persian].
- Pedro S.-A., Ricardo, C.-P., & Simona, P. (2014). Web Knowledge sharing and its effect on innovation: an empirical investigation in SMEs. *Knowledge Management Research & Practice*, 12(1), 103-113.
- Rafsanjani, H. (2015). *An interpretive study of the co-creation of knowledge in an online community*. [Doctoral dissertation, University of Manchester].
- Rahimi-Dehkordi, M. (2014). *The effect of knowledge engineering and organizational learning on knowledge entrepreneurship in the faculty members of Islamic Azad University, Shahrekord branch*. [Master's thesis, Islamic Azad University, Shahrekord Branch]. [In Persian].
- Rajabion, L., & Kheirabadi, A. (2011). Information technology-it's role in facilitating the sharing and transfer of knowledge in small medium sized enterprises. In *International Conference on Knowledge Management and Information Sharing*, 2, 275-282.
- Ramin Rahnavard, A. (2016). The effects of intrinsic and extrinsic motivation on knowledge transfer (case study: higher education and research institute of planning and management), *Journal of Human Resources management*, 5(4), 31-48. [in Persian].
- Rasekh, S. (2017). *The opinion of customers about information sharing in online social networks related to tourism*. [Master's Thesis, University of Ershad Damavand]. [In Persian].
- Shahraki Sanavi, N. (2016). *Identification of the tools, capabilities and facilities of web 2.0-based libraries catalogue and proposing a model for web 2.0-based library catalogues in Iran*. [Master's Thesis, University of Al-Zahra]. [In Persian].
- Singh, D. B., & Maggon, M. (2009). Knowledge Entrepreneurship in India. *Management Insight*, 5(1), 21-28.
- Singh, J. B., Chandwani, R., & Kumar, M. (2018). Factors affecting Web 2.0 adoption: exploring the knowledge sharing and knowledge seeking aspects in health care professionals. *Journal of Knowledge Management*. 22(1), 21-43.
- Soto Acosta, P., Popa, S., & Palacios Marqués, D. (2017). Social web knowledge sharing and innovation performance in knowledge-intensive manufacturing SMEs. *The Journal of Technology Transfer*, 42(2), 425-440.
- Tabajen, M. R. (2020). Factors affecting teacher's use of web portal in knowledge sharing: a behavioral intention and technology acceptance perspective. *The Normal Lights*, 14(1).
- Taghvaei Yazdi, M., Golafshani, A., Aghamirzaee mahali, T., Aghatabar rodbari, J., & Uosefi Saeed Abadi, R. (2019). Status of using Information and Communication Technology (ICT) and Its Effect on Faculty Members' Performance. *Research in medical science education*, 11 (2), 64-73. [In Persian].
- Taherkhani, L., Tahmasebi Limooni, S., & Ghiasi, m. (2022). Analysis, discovery and explanation the effective factors in web knowledge sharing and ranking them in public libraries. *Journal of Knowledge Studies*. [in Persian].
- Taherkhani, L. (1401). *Exploratory analysis of factors affecting web knowledge sharing (WKS) and its impact on knowledge entrepreneurship by modifying the acceptance of information technology based the TOE model*. [PhD thesis, Islamic Azad University Babol Branch]. [In Persian].
- Taherkhani, L., Limooni, S. T., & Ghiasi, M. (2022). Identify, Analyze and Categorize the factors affecting Sharing web knowledge in libraries Using the fuzzy Delphi approach. *International Journal of Information Science and Management (IJISM)*, 20(3), 9-24.
- Yang, J. Te. (2007). The impact of knowledge sharing on organisational learning and effectiveness. *Journal of Knowledge Management*, 11(2), 83-90.
- Zampetakis, L. A., & Kanelakis, G. (2010). Opportunity entrepreneurship in the rural sector: evidence from Greece. *Journal of Research in Marketing and Entrepreneurship*, 12(2), 122-142.
- Zareian, R. (2018). *Studying the role of knowledge entrepreneurship dimensions and employee empowerment on electronic learning and organizational innovation case study veterinary office of ardabil province*. [Master's Thesis, Muqaddas Ardabili Institute of Higher Education]. [In Persian].

The Role of Knowledge Management in the Strategy of The Higher Education Environment (A Case Study of Payam Noor Bushehr Universities)

Saeed Ghaffari¹ | Masood Bakhtiari² | Shaesteh Molazadeh Rodbarian³

1-Associate Professor of Information Science, Payam Noor University, Qom, Iran. (Corresponding Author) Sghaffari@pnu.ac.ir

2-Assistant Professor of Accounting, Payam Noor University, Qom, Iran

3-Master's degree in information science and epistemology. shayestehmlzd@gmail.com

Article Info	ABSTRACT
Article type: Research Article	Objectives: The aim of this research is to investigate the role of knowledge management in the strategy of higher education environment (case study of Payam Noor Bushehr universities).
Article history: Received: 16 January 2023 Received in revised form: 15 February 2023 Accepted: 25 February 2023 Published online: 16 March 2023	Methodology: This research is applied in terms of purpose and descriptive-analytical in terms of method with a survey approach. The statistical population includes 167 employees and managers of Payam Noor universities in Bushehr province. Data collection was based on standard questionnaires and descriptive and inferential statistical methods were used in data analysis. The extracted data were entered into an Excel spreadsheet and then entered into LISREL software for analysis. Data analysis was done by Pearson's correlation coefficient test and regression analysis.
Keywords: Knowledge management, Higher education Environment strategy, Bushehr province, Payam Noor University	Results: The findings of the research showed that knowledge management with the mediating role of organizational culture has an effect on the strategy of the higher education environment of Payam Noor Bushehr Universities, and knowledge management with the mediating role of technology has an effect on the strategy of the higher education environment of Payam Noor Bushehr Universities. Conclusion: Another result of this research is that knowledge management with the mediating role of performance management has a significant impact on the strategy of the higher education environment of Payam Noor Bushehr Universities.

Cite this article: Ghaffari, S., Bakhtiari, M., & Molazadeh Rodbarian, Sh. (2022). The role of knowledge management in the strategy of the higher education environment (a case study of Payam Noor Bushehr Universities). *Journal of Knowledge Studies*, 15(59), 128-143.

DOR: 20.1001.1.20082754.1401.15.59.7.7

© The Author(s).

Publisher: Islamic Azad University North Tehran Branch

نقش مدیریت دانش در راهبرد محیط آموزش عالی (مطالعه موردی دانشگاه‌های پیام نور استان بوشهر)

سعید غفاری^۱ | مسعود بختیاری^۲ | شایسته ملازاده رودباریان^۳

۱- دانشیار گروه علم اطلاعات و عضو هیات علمی دانشگاه پیام نور تهران - ایران (نویسنده مسئول) Sghaffari@pnu.ac.ir

۲- استادیار گروه حسابداری و عضو هیات علمی دانشگاه پیام نور تهران - ایران mbakhtiar1363@pnu.ac.ir

۳- کارشناسی ارشد علم اطلاعات و دانش‌شناسی دانشگاه پیام نور shayestehmlzd@gmail.com

اطلاعات مقاله	چکیده
نوع مقاله: مقاله پژوهشی	اهداف: هدف پژوهش حاضر بررسی نقش مدیریت دانش در راهبرد محیط آموزش عالی (مطالعه موردی دانشگاه‌های پیام نور استان بوشهر) می‌باشد.
تاریخ دریافت: ۱۴۰۱/۱۰/۲۶	روش پژوهش: این پژوهش از لحاظ هدف، کاربردی و از حیث روش، توصیفی - تحلیلی از نوع علی با رویکرد پیمایشی است. جامعه آماری شامل کارمندان و مدیران دانشگاه‌های پیام نور استان بوشهر که تعداد ۱۶۷ نفر می‌باشد که تعداد ۱۲۸ نفر پاسخگو بوده‌اند. گردآوری داده‌ها بر اساس پرسشنامه‌های استاندارد مدیریت دانش نوناکاو تاکاچی (۱۹۵۵) استفاده شده است و در تحلیل داده‌ها از روش‌های آماری توصیفی و استنباطی استفاده شده است که داده‌های استخراج شده وارد صفحه گسترده Excel شده و سپس جهت تحلیل، وارد نرم افزار LISREL گردید. تحلیل داده‌ها با آزمون ضریب همبستگی پیرسون و تحلیل رگرسیون صورت گرفت.
تاریخ بازنگری: ۱۴۰۱/۱۱/۲۶	یافته‌ها: یافته‌های پژوهش نشان داد که مدیریت دانش با نقش میانجی فرهنگ سازمانی بر روی راهبرد محیط آموزش عالی دانشگاه پیام نور بوشهر تأثیر دارد و مدیریت دانش با نقش میانجی فناوری بر روی راهبرد محیط آموزش عالی دانشگاه پیام نور بوشهر تأثیر معنی‌داری دارد.
تاریخ پذیرش: ۱۴۰۱/۱۲/۰۶	نتیجه‌گیری: از دیگر نتایج این تحقیق این است که مدیریت دانش با نقش میانجی مدیریت عملکرد بر روی راهبرد محیط آموزش عالی دانشگاه پیام نور بوشهر تأثیر معنی‌دار دارد.
تاریخ انتشار آنلاین: ۱۴۰۱/۱۲/۲۵	
واژه‌های کلیدی: مدیریت دانش، راهبرد محیط آموزش عالی، استان بوشهر، دانشگاه پیام نور	

استناد: غفاری، س.، بختیاری، م.، ملازاده رودباریان، ش. (۱۴۰۱). نقش مدیریت دانش در راهبرد محیط آموزش عالی (مطالعه موردی دانشگاه‌های پیام نور استان بوشهر). *دانش‌شناسی*، ۱۵ (۵۹)، ۱۲۸-۱۴۳.

DOR: 20.1001.1.20082754.1401.15.59.7.7

حق مؤلف © نویسنده‌گان.

ناشر: دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران شمال

مقدمه

رشد سریع داده‌ها و فناوری‌ها باعث تبدیل داده‌ها به اطلاعات مفید می‌شود که به دانش معروف است (بوزیک و دیمونسکی^۱، ۲۰۱۹). امروزه، مردم از ارزش دانش و شیوه‌های به دست آوردن، شناخت، تصرف، ذخیره و بهره‌برداری از آن آگاه هستند تا بتوان دانش را بدون از دست دادن آن به اشتراک گذاشت. به عبارت دیگر بدانید که چگونه دانش را مدیریت کنید. به این ترتیب اصطلاح مدیریت دانش ایجاد می‌شود (لال^۲، ۲۰۱۱). مقوله دانش و مدیریت دانش رفته رفته جای خود را در سازمان‌ها باز می‌کند استفاده از مدیریت دانش در دانشگاه‌ها در عصر جهانی سازی رقابت‌های افزایش یافته و تغییرات تکنولوژیکی به یک امر حیاتی تبدیل شده است. انفجار دانش و انقلاب نوین اطلاعاتی گسترش روزافزون فناوری‌های اطلاعاتی از عوامل کلیدی است که در راستای انتقال به یک جامعه مبنی بر دانش نقش بسزایی دارند. امروزه افزایش قابلیت‌ها و توان ارتقا مهارت‌های آموزشی و پژوهشی از طریق بهره‌گیری خردمندان از فناوری‌های نوین یک عامل اصلی در بقا مؤسسات آموزش عالی به شمار می‌آید (کیکاجوری و همکاران، ۱۳۹۱). از این رو حیات سازمان‌ها از جمله دانشگاه‌ها تا حد زیادی به مهارت‌ها و آگاهی‌ها و دانش کارکنان وابسته است. یادگیری فردی پایه و اساس تحول مستمر سازمان، توسعه شایستگی‌های اصلی سازمان و آماده سازی افراد برای آینده ناشناخته است. دانشگاه‌ها به عنوان اصلی‌ترین و اساسی‌ترین مرکز تربیت نیروی انسانی به منظور تربیت افراد توانمند، متخصص و کارآفرین باید از اثربخشی و کارایی بالایی برخوردار باشند. این امر تا حد زیادی به مهارت‌ها و آگاهی‌ها و دانش کارکنان وابسته است. نتایج تحقیقات اخیر نشان داده است هر چه افراد یک دانشگاه آموزش دیده‌تر باشند بهتر می‌توانند در ارتقای سطح کارایی دانشگاه سهیم باشند (محمودی، ۱۳۹۹).

به دلیل فعالیت‌های گسترده دانشی که در دانشگاه‌ها صورت می‌گیرد، اجرای مدیریت دانش می‌تواند بسیار مفید واقع شود. از طرفی اقدامات مدیریت دانش باید از طریق راهبردهای مدیریت دانش مناسب هدایت شوند (اقبال^۳ و همکاران، ۲۰۱۸). راهبردهای مدیریت دانش برنامه‌های سطح بالایی هستند که برای تحقق چشم انداز و اهداف، روی آماده‌سازی سازمان با دانش و قابلیت‌های مورد نیاز تمرکز می‌نمایند (صفر و همکاران^۴، ۲۰۲۰). به همین جهت شناسایی و پیشنهاد بهترین راهبرد مدیریت دانش جهت کسب بهترین خروجی در دانشگاه‌ها و هم‌راستا با برنامه‌های استراتژیک ترسیم شده جهت آموزش عالی در ایران و بررسی تأثیر آنها بر عملکرد دانشگاه‌ها حائز اهمیت می‌باشد.

این روزها دنیا در همه زمینه‌های تجارت بسیار روشنفکر شده است، به ویژه آموزش عالی بسیار رقابتی شده است. برای رویارویی با این رقابت، فرآیند آموزش عالی نیازمند آموزش با بهترین کیفیت است. بنابراین دانشگاه‌های آموزش عالی باید مانند مرکز علم، هنر، فناوری و تحقیق باشند که یادگیری مستمر و یادگیری مادام‌العمر در آن صورت می‌گیرد (شاه جهان^۵ و همکاران، ۲۰۲۰). بهره‌وری و رفاه کشور را می‌توان از طریق کیفیت آموزش عالی سنجید. در مجموع، محیط ملت مانند نوسازی و اصلاحات اجتماعی، سیاسی، فناوری و اقتصادی تنها از طریق کیفیت آموزش عالی امکان پذیر است. نوآوری‌های جدید مبتنی بر دانش در تمام سطوح فرآیند یادگیری، فلسفه جدید آموزش عالی است. مدیریت دانش نوآوری‌ها را برای بقا در دنیای اطلاعاتی کنونی تسهیل می‌کند. مدیریت دانش یک سیستم کاملاً تعریف شده برای ارائه فرآیند یادگیری، فرآیند نوآوری و به اشتراک گذاری دانش برای دستیابی به اهداف استراتژیک یک سازمان است. علاوه بر مدیریت دانش، هدف اصلی تبدیل دانش فردی به دانش سازمانی از طریق کسب، به اشتراک گذاری، ذخیره سازی، انتشار، بهره‌برداری و نوآوری دانش است (پورمنصوری و همکاران، ۱۳۹۴). این تضمین می‌کند که سازمان بهترین عملکرد را نشان می‌دهد و در موقعیت رقابتی خوبی با رقبای خود قرار می‌گیرد. اکثر شرکت‌ها مدیریت دانش را پذیرفته‌اند و آن را به عنوان یک منبع از منظر نظری، فرآیند مدیریت دانش شامل راه‌های زیر شناسایی دانش، جمع‌آوری دانش، سازماندهی دانش، تسهیم دانش، بکارگیری دانش، ارزیابی دانش، استفاده از

1. Božič & Dimovski

2. Laal

3. Iqbal

4. Saffar

5. Shahjahan

دانش و خلق دانش‌شناسی کرده‌اند (آپ^۱، ۲۰۰۳). مدیریت دانش عمدتاً با گردآوری، ذخیره، به اشتراک گذاری، استفاده مجدد و ایجاد دانش برای توسعه دارایی‌های دانش در سازمان، برای دستیابی به مأموریت، اهداف و مقاصد سازمان سروکار دارد. مطالعات اندکی بیان می‌کنند که سازمان‌های تجاری، دانشگاه‌ها و سایر مؤسسات آموزش عالی به شدت درگیر جذب دانش، ذخیره‌سازی دانش، اشتراک دانش، انتشار دانش و یادگیری هستند (رولی^۲، ۲۰۰۰؛ ادینات و همکاران^۳، ۲۰۱۹). با آن که فعالیت‌های اصلی آموزش عالی از قبیل خلق و به اشتراک گذاری دانش و یادگیری متکی بر دانش می‌باشند، متأسفانه در خیلی از دانشگاه‌ها سیستم مدیریت دانش و یا حتی درکی از چنین سیستمی وجود ندارد (اخوان و همکاران، ۱۳۹۱). حتی در مواردی که سیستم مدیریت دانش در دانشگاه‌ها استقرار یافته است، مشخص نیست که آیا این سیستم منجر به عملکرد بهتر دانشگاه شده است و این تأثیر چگونه بروز نموده است. لازم است چندین پارامتر و اثرات متقابل آنها جهت اجرای موفق اقدامات مدیریت دانش در یک سازمان در نظر گرفته شود. از این رو هدف از پژوهش حاضر بررسی نقش مدیریت دانش در راهبرد محیط آموزش عالی دانشگاه‌های پیام نور استان بوشهر می‌باشد. برای انجام این تحقیق به چند پیشینه اشاره می‌کنیم. محمدی و علیپور حافظی (۱۳۹۴) مطالعه‌ای با عنوان "مدل ممیزی دانش برای مراکز علمی ایران"، تلاش کردند مدل ممیزی دانش مناسب برای دانشگاه‌ها و مراکز علمی ایران را ارائه کنند. یافته‌ها نشان داد که مدل‌های ممیزی متعددی برای دانش‌سازمانی مورد استفاده قرار می‌گیرند. از جمله مدل هیلتون، آلبرز، پرسولترو و دیگران، وو و لی، گانازان و دومینیک. این بررسی منجر به پیشنهاد مدلی شش مرحله‌ای برای ممیزی دانش در مراکز علمی ایران شد. در این مدل ابتدا کارگروه تشکیل دانش می‌شود، (۱) سپس عناصر استراتژیک و ساختار شناسایی می‌شود و با استفاده از پرسشنامه مصاحبه مشاهده وضعیت دانش سازمان ارزیابی می‌شود؛ (۲) نیازهای دانشی تعیین گردیده؛ (۳) جریان‌های دانشی مشخص شده؛ (۴) موجودی دانش به دست آمده؛ (۵) اطلاعات به دست آمده در قالب نقشه دانش ارائه می‌گردد؛ (۶) نقاط ضعف و قوت و فرصت‌ها و تهدیدهای مراکز علمی شناسایی شده و برای رفع آن پیشنهادهایی به کارگروه ممیزی دانش ارائه می‌شود. تاج‌الدینی (۱۳۹۵) نیز در پژوهش خود با عنوان "آیا تبدیل علم به محصول در علوم انسانی محقق می‌شود"، به امکان‌سنجی تبدیل علم به محصول و تحقق فرایند ترجمان دانش در علوم انسانی کشور با بهره‌گیری از نظرات پژوهشگران شاخص علوم انسانی ایران و ارائه الگوی مناسب این حوزه پرداخت. یافته‌های بخش کمی این پژوهش بر معنی‌داری مؤلفه‌های یکی از مدل‌های استاندارد جهانی ترجمان دانش یعنی منبع، محتوا، زمینه، محیط و کاربران پژوهش در علوم انسانی کشور دلالت داشت و نشان‌دهنده تحقق ترجمان دانش در علوم انسانی با ۶۰/۲ درصد بود. نتایج حاکی از آن است که بخش کمی که دلالت بر معنی‌دار بودن فرایند ترجمان دانش در علوم انسانی داشت، با استفاده از رویکرد کیفی و انجام مصاحبه با پژوهشگران شاخص علوم انسانی ایران داده تجزیه و تحلیل شده و یافته‌های بخش کیفی این پژوهش منجر به ارائه الگوی هدفمند ترجمان دانش در علوم انسانی شد.

الوانی و دیگران (۱۳۹۶) مطالعه‌ای با عنوان "واکاوی موانع پیاده‌سازی موفق مدیریت دانش در دانشگاه‌ها" انجام دادند. این پژوهش بررسی و مطالعه موانع پیاده‌سازی مدیریت دانش در دانشگاه‌های منتخب استان قم است. این پژوهش از نظر هدف، کاربردی و روش آن توصیفی-پیمایشی بوده و با ابزار پرسشنامه به بررسی و شناسایی موانع پیاده‌سازی مدیریت دانش در جامعه هدف پرداخت. نتایج تجزیه و تحلیل داده‌ها با به کارگیری آزمون تی تک نمونه نشان داد ساختار سازمانی و زیرساخت فناوری اطلاعات موانع پیاده‌سازی مدیریت دانش محسوب نمی‌شوند، اما منابع انسانی و عوامل مدیریتی مانع پیاده‌سازی موفق مدیریت دانش در دانشگاه‌ها هستند. در پایان، با توجه به نتایج پیشنهادهایی برای بهبود وضعیت موجود و رفع موانع پیاده‌سازی مدیریت دانش مطرح شد.

حجازی و همکاران (۱۳۹۷) در مطالعه خود با عنوان "واکاوی موانع کاربست موفق مدیریت دانش در دانشگاه‌ها (مطالعه موردی: دانشگاه فرهنگیان)" تلاش کردند موانع تسهیم اطلاعات و دانش در دانشگاه فرهنگیان را شناسایی کنند. این پژوهش از نظر هدف کاربردی و روش آن توصیفی - پیمایشی است. جامعه آماری پژوهش شامل کارکنان و اعضای هیات علمی پردیس‌های منتخب دانشگاه فرهنگیان است.

1. Ipe

2. Rowley

3. Adeinat

نتایج بررسی‌ها نشان داد چهار مانع کلی با عناوین ساختاری، مدیریتی، منابع انسانی و فناوری از کاربست موفق مدیریت دانش در دانشگاه فرهنگیان جلوگیری می‌کنند. بر اساس نتایج به دست آمده، منابع انسانی مانع پیاده‌سازی موفق مدیریت دانش در دانشگاه فرهنگیان است. همچنین زیرساخت فناوری‌های اطلاعات و ارتباطات، مدیریت، و ساختار سازمانی موانع پیاده‌سازی موفق مدیریت دانش در دانشگاه فرهنگیان هستند. تورو و جوشی^۱ (۲۰۱۳) مطالعه‌ای مشترکی با عنوان "مروری بر ادبیات در مورد مدیریت دانش با استفاده از فناوری اطلاعات و ارتباطات در آموزش عالی" انجام دادند. پژوهشگران با انجام بررسی ادبیات و طبقه‌بندی مقالات از سال ۲۰۰۰ تا ۲۰۱۲، با هدف تعیین چگونگی توسعه فناوری‌ها و کاربردهای مدیریت دانش دست زدند. در این مقاله، دیدگاه سطح بالایی از مدیریت دانش با استفاده از فناوری اطلاعات و ارتباطات در آموزش عالی ارائه شد. تجزیه و تحلیل انتقادی با مطالعه تلاش‌های صورت گرفته توسط متخصصان برای اجرای مدیریت دانش با استفاده از فناوری اطلاعات و ارتباطات در آموزش عالی انجام می‌شود. نتایج نشان داد که ظهور فناوری‌های اطلاعات و ارتباطات در دهه گذشته زمینه‌های جدیدی در مدیریت دانش گشوده است که می‌تواند در برطرف کردن چالش‌های غالب مربوط به اشتراک، تبادل و انتشار دانش و فناوری‌ها در آموزش عالی نقش مهمی ایفا کند. راولی^۲ (۲۰۱۸) در پژوهشی با عنوان "مدیریت دانش در مؤسسات آموزش عالی در مورس" به تحقیق در مورد مدیریت دانش در مؤسسات آموزش عالی با مطالعه فرایندهای آن، ایجاد دانش، اشتراک دانش و انتقال دانش پرداخت. همه مؤسسات در ایجاد دانش، اکتساب، اشتراک و انتقال دانش درگیر هستند. یافته‌ها نشان داد که دانش در جلسات دپارتمان و برنامه درسی، از طریق سمینارهای تحقیق سالانه و در طول کنفرانس‌ها و انتشارات در مجلات، در بین همسالان به اشتراک گذاشته می‌شود. همچنین انتقال دانش در صنعت از طریق مشاوره محدود به تعداد کمی از ادارات دولتی انجام می‌گیرد. الکردی، الحداده و الدابی^۳ (۲۰۱۸) پژوهش مشترک خود با عنوان "اشتراک دانش در مؤسسات آموزش عالی: یک بررسی منظم" انجام دادند. آن‌ها پس از بررسی دقیق ادبیات موجود و با استفاده از بانک‌های اطلاعاتی پژوهشی مبتنی بر آکادمیک، در مجموع ۷۳ مقاله که در دهه‌های گذشته در مجلات همکار بررسی شده بود را مورد بررسی و تحلیل قرار دادند. یافته‌ها نشان داد که بررسی سیستماتیک اتخاذ شده نشان داد که در مقایسه دانش با سایر بخش‌ها، سهم بسزایی در درک دانش دانشکده‌ها وجود دارد. این بررسی چندین راه برای تحقیقات آینده از جمله جنبه‌های تکنولوژیکی، فرهنگی، سازمانی و رفتاری در سطوح مختلف فراهم کرد. این مقاله به تدوین استراتژی‌ها و برنامه‌های مناسب جهت ارتقاء تبادل دانش در بین دانشگاهیان و در نتیجه ارتقاء عملکرد مؤسسات و درک عوامل مؤثر بر شیوه‌های به اشتراک‌گذاری دانش در بین دانشگاهیان آنها کمک می‌کند. در این تحقیق سعی شده که بیشتر به بررسی نقش مدیریت دانش در محیط آموزشی پرداخته شود که در این امر با کمک پیشینه‌های داخلی و خارجی توانستیم مسیر راه را هموارتر کنیم.

روش پژوهش

این پژوهش از لحاظ هدف کاربردی و از لحاظ گردآوری از انواع پژوهش‌های توصیفی-پیمایشی است. روش پژوهش از نظر نحوه گردآوری داده‌ها میدانی می‌باشد. از آنجایی که در این پژوهش جهت تدوین مبانی، تعاریف و مفاهیم نظری از منابع قابل دسترس در کتب، مجلات علمی-پژوهشی و سایت‌های مرتبط استفاده شده است، روش پژوهش از نظر نحوه گردآوری داده‌ها، کتابخانه‌ای نیز می‌باشد. در این پژوهش از پرسشنامه جهت سنجش مؤلفه‌های پژوهش استفاده شده است که بنا به شرایطی و در جهت بومی‌سازی سؤالات، محقق در آنها تغییراتی جهت قابلیت درک بیشتر پاسخ دهندگان، ایجاد کرده است. پرسشنامه‌ای که برای این پژوهش طراحی شده و به منظور بررسی فرضیه‌ها بکار رفته است پرسش‌نامه استاندارد مدیریت دانش نوناکا و تاکاچی (۱۹۹۵) که از چهار بعد اجتماعی سازی دانش، برون‌سازی دانش، ترکیب دانش و درونی‌سازی دانش ایجاد تشکیل شده است. پرسشنامه در پژوهش تبریزی (۱۳۹۷) اعتباریابی شده است استفاده گردید و پرسش‌نامه استاندارد فرهنگ سازمانی دنیسون (۲۰۰۰) استفاده شده است. برای بررسی متغیر فناوری

1. Toro & Joshi

2. Rewley

3. Al Kurdi, El – Haddadeh & Eldabi

از پرسش‌نامه استاندارد فناوری دیویس استفاده نموده‌ایم. همچنین از پرسشنامه مدیریت عملکرد توسط مقیمی و رمضان (۱۳۹۰) و پرسش‌نامه استاندارد راهبرد محیط آموزش عالی کتن (۲۰۰۶) استفاده نموده‌ایم. نرم‌افزار آماری این پژوهش لیزرل می‌باشد. جامعه آماری این پژوهش کارکنان دانشگاه‌های پیام نور استان بوشهر می‌باشد که بر اساس آمار دریافتی از واحد منابع انسانی در سال ۱۴۰۱ صرفاً در استان بوشهر تعداد جامعه آماری مورد مطالعه از قبیل معاونین، مدیران ارشد و میانی و کارمندان تعداد ۱۶۷ نفر می‌باشد که به علت محدود بودن جامعه آماری همه اعضا مورد مطالعه قرار گرفتند. با توجه به اینکه در مرحله جمع‌آوری اطلاعات برخی از پرسشنامه‌ها به طور کامل تکمیل نگردیده و برخی نیز برگشت داده نشد لذا در نهایت از ۱۲۸ پرسشنامه جمع‌آوری شده برای تجزیه و تحلیل و آزمون فرضیات پژوهش استفاده گردید. نرخ بازگشت پرسشنامه‌ها برابر ۷۶٪ بوده که به صورت زیر محاسبه گردید:

$$\text{نرخ برگشت پرسشنامه} = \frac{\text{تعداد پرسشنامه‌های جمع‌آوری شده}}{\text{تعداد پرسشنامه‌های توزیع شده}} = \frac{۱۲۸}{۱۶۷} = ۷۶\%$$

تجزیه و تحلیل داده‌ها برای بررسی صحت و سقم فرضیات برای هر نوع تحقیق از اهمیت خاصی برخوردار است. در این قسمت ابتدا آمار توصیفی مربوط به اطلاعات جمعیت شناختی پاسخ‌دهندگان (افراد نمونه) و همچنین وضعیت متغیرهای تحقیق با به کارگیری جداول و نمودارها به نمایش گذاشته شده و در ادامه برای پاسخگویی به سؤالات پژوهش و نتیجه‌گیری از روش‌های آماری استفاده می‌گردد. روش‌های آماری در این تحقیق شامل موارد زیر می‌باشد:

۱. آمار توصیفی: شامل بررسی توصیفی متغیرهای تحقیق و جمعیت شناختی افراد پاسخ‌دهنده؛
۲. آزمون KS جهت سنجش نرمال بودن متغیرهای تحقیق؛
۳. آزمون بارتلت و KMO جهت بررسی کفایت داده‌ها برای انجام تحلیل عاملی تأییدی؛
۴. تحلیل عاملی تأییدی متغیرهای تحقیق؛
۵. مدل‌های اندازه‌گیری (جهت سنجش بارهای عاملی، روایی همگرا و واگرا، پایایی ترکیبی و کرونباخ)؛
۶. مدل ساختاری (جهت سنجش روابط بین متغیرهای مکنون تحقیق).

فرضیه‌های پژوهش عبارتند از

- مدیریت دانش با نقش میانجی فرهنگ سازمانی بر روی راهبرد محیط آموزش عالی دانشگاه‌های پیام نور استان بوشهر تأثیر دارد.
- مدیریت دانش با نقش میانجی فناوری بر روی راهبرد محیط آموزش عالی دانشگاه‌های پیام نور استان بوشهر تأثیر دارد.
- مدیریت دانش با نقش میانجی مدیریت عملکرد بر روی راهبرد محیط آموزش عالی دانشگاه‌های پیام نور استان بوشهر تأثیر دارد.

یافته‌ها

بررسی وضعیت جمعیت شناختی پاسخگویان در نمونه آماری در جدول ۱ ارائه می‌شود.

جدول ۱. بررسی وضعیت جنسیت در نمونه آماری

جنسیت	تعداد	درصد فراوانی	تجمعی درصد فراوانی
زن	۴۰	۳۲	۳۲
مرد	۸۸	۶۸	۱۰۰
کل	۱۲۸	۱۰۰	

با توجه به جدول شماره ۱ می توان بیان نمود که بیشترین پاسخ دهندگان را مردان تشکیل می دادند. در این قسمت با استفاده از آزمون کولموگروف اسمیرنوف به بررسی نرمال بودن متغیرهای تحقیق پرداخته شده است. H_0 : داده ها از توزیع نرمال پیروی می کنند. H_1 : داده ها از توزیع نرمال پیروی نمی کنند.

با توجه به جدول شماره ۲ می توان بیان نمود از آن جایی که سطح معنی داری کلیه شاخص ها بیشتر از معیار $0/05$ می باشند، توزیع این شاخص ها نرمال می باشد.

جدول ۲. بررسی وضعیت توزیع متغیرها با استفاده از آزمون کولموگروف اسمیرنوف با spss20

متغیرها	سطح معنی داری	نتیجه آزمون
مدیریت دانش	۰/۰۸۳	نرمال
فرهنگ سازمانی	۰/۰۹۶	نرمال
فناوری	۰/۱۱۵	نرمال
عملکرد	۰/۱۰۶	نرمال
راهبرد محیط آموزش عالی	۰/۰۸۴	نرمال

با توجه به جدول شماره ۲ از آن جایی که سطح معناداری کلیه متغیرهای تحقیق بیش از $0/05$ می باشد بنابراین فرض صفر مورد تأیید قرار می گیرد.

از آزمون KMO که شاخص کفایت نمونه برداری نامیده می شود استفاده گردید که این شاخص مقادیر همبستگی مشاهده شده را با همبستگی جزئی مقایسه می کند. وقتی مقدار KMO بزرگ تر از $0/6$ باشد، به راحتی می توان تحلیل عاملی نمود. هر چه این مقدار بیشتر باشد مناسب و کفایت نمونه برداری بیشتر خواهد بود. در انجام تحلیل عاملی، ابتدا باید از این مسئله اطمینان حاصل شود که می توان داده های موجود را برای تحلیل مورد استفاده قرار داد. به عبارت دیگر، آیا تعداد داده های مورد نظر برای تحلیل عاملی مناسب هستند یا خیر؟ بدین منظور شاخص KMO و آزمون بارتلت استفاده می شود (مؤمنی و فعال قیومی، ۱۳۹۲). طبق آنچه گفته شد، عدد آزمون KMO بدست آمده $0/935$ و سطح معناداری آزمون بارتلت نیز بایستی کمتر از $0/05$ باشد که در این مرحله عدد معناداری صفر بدست آمده است.

جدول ۳. نتایج آزمون بارتلت و KMO

آزمون کفایت نمونه کیسر مییر و الکین ^۱	۰/۹۳۵
آزمون بارتلت	کای دو ^۲
	درجه آزادی
	عدد معناداری
	۷۶۷۵/۸۳۴
	۴۰۶
	۰.۰۰۰

در این پژوهش مقدار شاخص KMO برابر با $0/935$ است (نزدیک به یک) تعداد نمونه (تعداد پاسخ دهندگان) برای تحلیل عاملی کافی است و کفایت نمونه گیری برای انجام تحلیل عاملی وجود دارد و همچنین سطح معنی داری آماره بارتلت برابر با صفر و کمتر از $0/05$ است که نشان می دهد تحلیل عاملی برای شناسایی ساختار و مدل عاملی مناسب است.

¹. Kaiser-Meyer-Olkin Measure of Sampling Adequacy

². Approx. Chi-Square

مدلسازی معادلات ساختاری

در این بخش از تحقیق هدف اصلی محقق بررسی ارتباط بین متغیرهای تحقیق می‌باشد. اما در ابتدا باید وضعیت متغیرهای تحقیق مورد ارزیابی قرار گیرد و سپس برازش مرتبط با مدل‌های هر یک از متغیرها ارزیابی شود. همان‌طور که در فصل قبل نیز اشاره شد، تعداد ۱۶۸ پرسشنامه اعضای جامعه آماری توزیع گردید. در بررسی برازش مدل‌ها شاخص‌های مختلفی ارائه شده است که معروفترین این شاخص‌ها در قالب CFI, AGFI, GFI, RMSEA, CMIN/df معرفی شده است. هر یک از این شاخص‌ها معرف بخشی از برازش مدل می‌باشد و اعداد مورد قبول برای هر شاخص متفاوت می‌باشد. جدول شماره ۴ نشان‌دهنده مقدار قابل قبول برای هر شاخص می‌باشد (هومن، ۱۳۹۰).

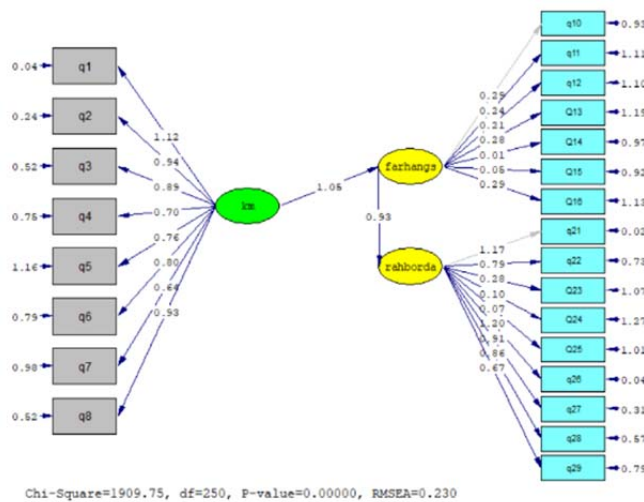
جدول ۴. مقادیر قابل قبول شاخص‌های برازش مدل

شاخص	مقدار قابل قبول
GFI	GFI>90%
AGFI	AGFI>90%
CFI	0.90<CFI<1
CMIN/df	مقدار کمتر از ۳
RMSEA	RMSEA<0.1

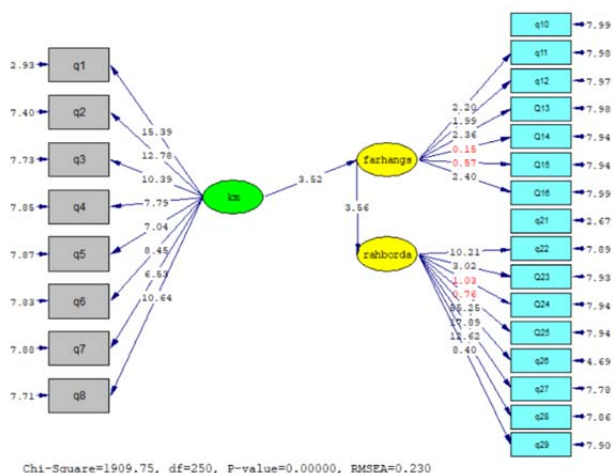
تمامی شاخص‌های بالا به معنی شاخص‌های برازش می‌باشد که در همگی این شاخص‌ها مقادیر کای دو مورد استفاده قرار گرفته است. با توجه به جدول شماره ۴ در صورتی که مقادیر محاسبه شده برای شاخص‌های مورد ارزیابی در حد قابل قبول باشد برازش مدل تأیید می‌شود و در غیر این صورت می‌بایست مدل مورد ارزیابی مجدد قرار گیرد تا عامل بر هم زنده برازش مدل شناسایی و حذف یا اضافه شود. در نهایت پس از تأیید مدل نهایی با استفاده از تحلیل مسیر روابط بین متغیرهای تحقیق مورد ارزیابی قرار می‌گیرد.

رگرسیون تحلیل عاملی تأییدی برای فرضیه‌ها

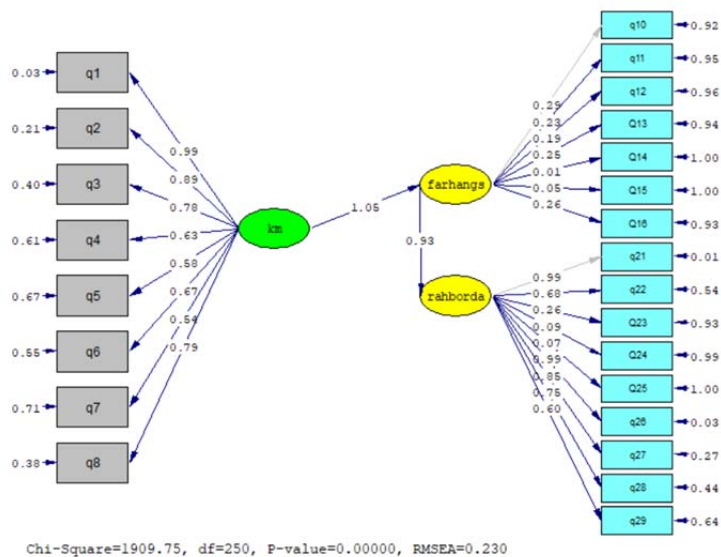
- رگرسیون تحلیل عاملی تأییدی برای فرضیه اول

شکل ۱. رگرسیون تحلیل عاملی تأییدی برای فرضیه اول

شکل ۲. مدل معادلات ساختاری پژوهش در حالت T-value برای فرضیه اول

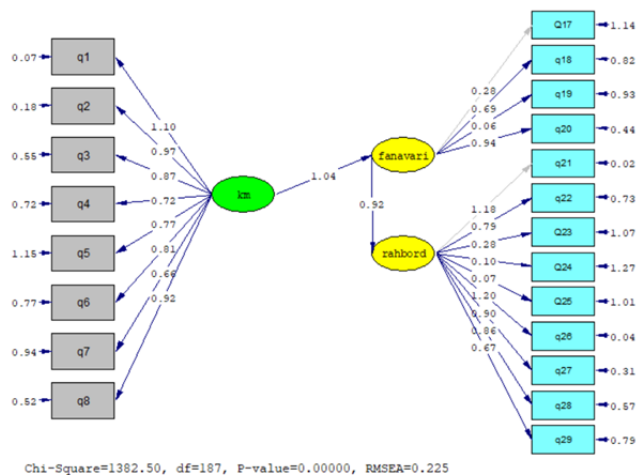
شکل ۳. مدل معادلات ساختاری پژوهش در حالت standard solution برای فرضیه اول

جدول ۵. رگرسیون تحلیل عاملی تأییدی برای فرضیه اول

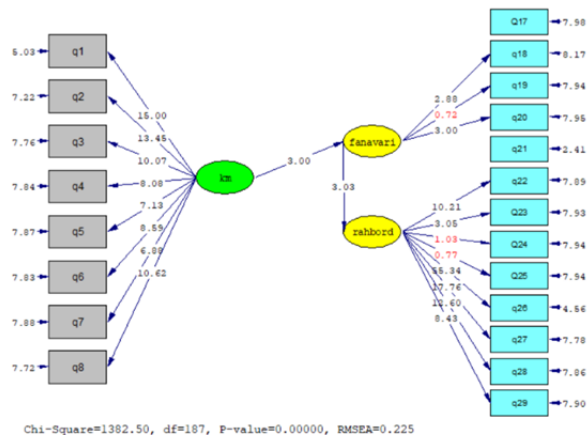
نتیجه	عدد معناداری (T-value)	ضریب مسیر (ضریب استاندارد)	متغیر وابسته	متغیر میانجی	متغیر مستقل	فرضیه
تأیید	۳/۵۲	۱/۰۵	راهبرد محیط آموزش عالی	فرهنگ سازمانی	مدیریت دانش	۱

مدیریت دانش با نقش میانجی فرهنگ سازمانی بر روی راهبرد محیط آموزش عالی دانشگاه‌های پیام نور استان بوشهر تأثیر با ضریب استاندارد ۱/۰۵ و عدد معناداری ۳/۵۲ مورد تأیید است.

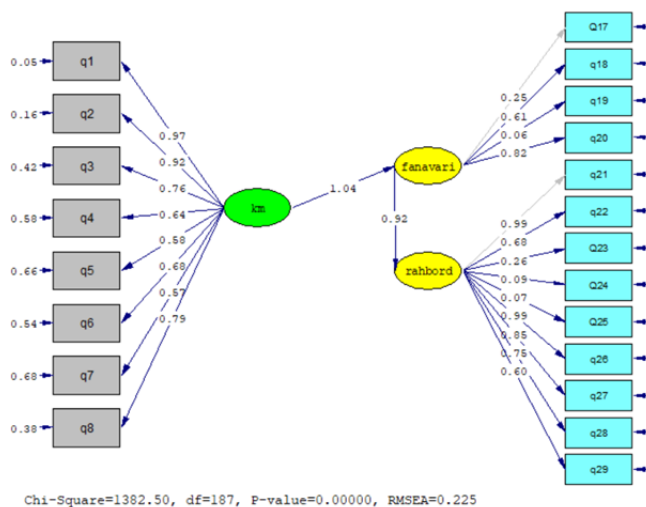
رگرسیون تحلیل عاملی تأییدی برای فرضیه دوم

شکل ۴. رگرسیون تحلیل عاملی تأییدی برای فرضیه دوم

شکل ۵. مدل معادلات ساختاری پژوهش در حالت T-value برای فرضیه دوم

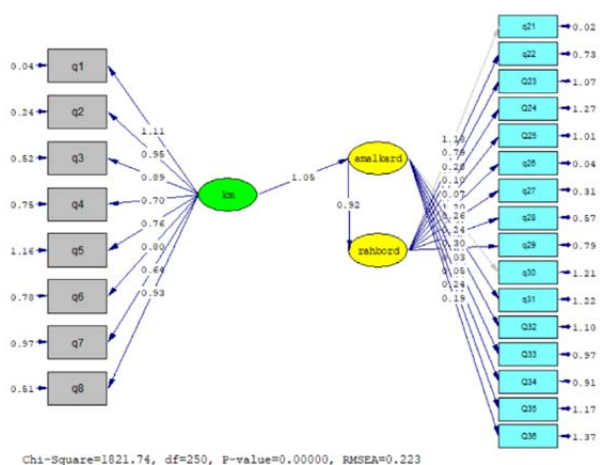
شکل ۶. مدل معادلات ساختاری پژوهش در حالت standard solution برای فرضیه دوم

جدول ۶. رگرسیون تحلیل عاملی تأییدی برای فرضیه دوم تحقیق

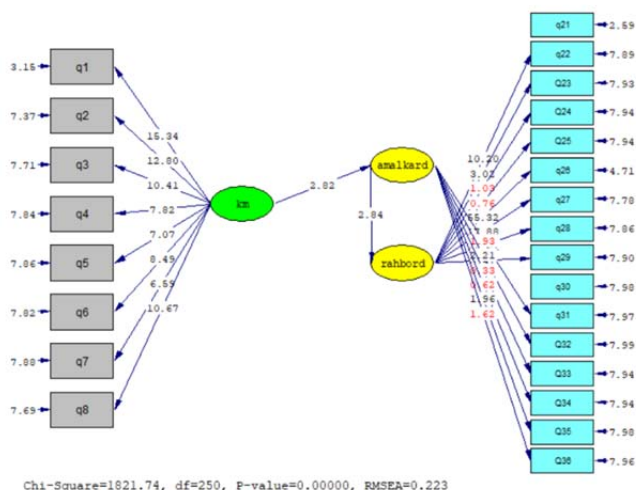
فرضیه	متغیر مستقل	متغیر میانجی	متغیر وابسته	ضریب مسیر (ضریب استاندارد)	عدد معناداری (T-value)	نتیجه
۱	مدیریت دانش با نقش میانجی بر روی	فناوری	راهبرد محیط آموزش عالی	۱/۰۴	۳/۰۵	تأیید

مدیریت دانش با نقش میانجی فناوری بر روی راهبرد محیط آموزش عالی دانشگاه‌های پیام نور استان بوشهر با ضریب مسیر ۱/۴۰ و عدد معنادار ۳/۵۰ مورد تأیید است.

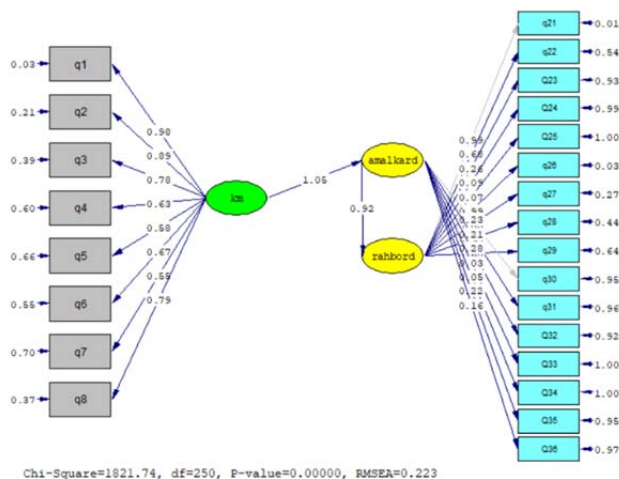
رگرسیون تحلیل عاملی تأییدی برای فرضیه سوم

شکل ۷. رگرسیون تحلیل عاملی تأییدی برای فرضیه سوم

شکل ۸. مدل معادلات ساختاری پژوهش در حالت T-value برای فرضیه سوم

شکل ۹. مدل معادلات ساختاری پژوهش در حالت standard solution برای فرضیه سوم

جدول ۷. رگرسیون تحلیل عاملی تأییدی برای فرضیه سوم تحقیق

فرضیه	متغیر مستقل	متغیر میانجی	متغیر وابسته	ضریب مسیر (ضریب استاندارد)	عدد معناداری (T-value)	نتیجه
۳	مدیریت دانش با نقش میانجی بر روی	مدیریت عملکرد	راهبرد محیط آموزش عالی	۱/۰۵	۲/۸۲	تأیید

مدیریت دانش با نقش میانجی مدیریت عملکرد بر روی راهبرد محیط آموزش عالی دانشگاه‌های پیام نور استان بوشهر با ضریب مسیر ۱/۵۰ و عدد معناداری ۲/۸۲ مورد تأیید است.

بحث و نتیجه‌گیری

مجموعه‌ای از دانش‌های نهفته یا آشکار مجزا، تا زمانی که به یک مجموعه قابل ارائه نشود، قابل تنظیم و توزیع در سازمان و ایجاد دانش جدید نخواهد بود. در همین راستا است که هیسینگ (۲۰۰۹) ایجاد دانش سازمانی را نیازمند تعامل مداوم بین حالت‌های مختلف دانش می‌داند. بکارگیری استانداردهای مشخص برای ارائه دانش می‌تواند به تحقق هر چه اثر بخش‌تر مدیریت دانش در سازمان کمک کند. از سوی دیگر دانشگاه‌ها نقش اساسی در اشاعه و انتشار دانش به دانشجویان و خبرگان آینده دارند و می‌توانند ضمن بکارگیری شیوه‌های استاندارد در آموزش و پژوهش، مدیران آینده را نیز برای ارائه دانش در سازمان‌ها آماده سازند. ارائه دانش مؤلفه‌ای است که اگر چه در تمام گروه‌های آموزشی مشاهده شده است اما از حداقل فراوانی برخوردار است و پس از مؤلفه حفاظت از دانش دارای کمترین میزان توجه در گروه‌های آموزشی است. مؤلفه اشتراک دانش در میان مؤلفه‌های مدیریت دانش پیشگام است. صرفه نظر از رشته‌های مدیریت و علوم حوزه‌ای که در تمام مؤلفه‌های دارای رتبه‌های نخست هستند، سایر رشته‌ها نیز به این مؤلفه اهمیت داده و آنرا در دروس تخصصی و منابع درسی خود لحاظ کرده‌اند. بنابراین آموزش عالی یکی از مهمترین خاستگاه‌های اشتراک دانش هستند. آموزش عالی ضمن تشویق به اشتراک، انتقال و تسهیم دانش، لازم است زمینه‌های خلق/شناسایی و تغییر دانش را نیز فراهم می‌آورند. اشتراک دانش عنصر کلیدی برنامه‌های مدیریت دانش کارآمد و مؤثر است. اشتراک دانش از جمله مسائلی است که سازمان‌ها همواره با آن مواجه هستند و این در راستای تأیید نظر روولی (۲۰۱۸) است که همه مؤسسات در ایجاد دانش، اکتساب، اشتراک و انتقال دانش درگیر هستند. بنابراین ضرورت دارد

آموزش عالی برای آموزش متخصصان آینده، در معرفی و آشنایی با عواملی که بر اشتراک گذاری دانش تأثیرگذار است و یا مانعی برای آن محسوب می‌شود، مؤثر عمل کنند.

از سوی دیگر در دسترس گذاشتن دانش نمی‌تواند تضمینی برای استفاده از آن باشد. از این رو در این پژوهش مؤلفه کاربست دانش رتبه دوم را کسب کرد. کاربست دانش مؤلفه‌ای است که مورد توجه تمام گروه‌های آموزشی قرار دارد و در برنامه‌های درسی و منابع درسی پیشنهاد شده است. آموزش عالی می‌تواند با ارائه الگوهای جدید دانش و سنجش و ارزیابی دانش، که پیش شرط لازم برای کاربست موفق دانش است، زمینه‌ساز کاربست دانش باشند. مؤلفه کاربست دانش یکی از مهمترین مؤلفه‌هایی است که باید در آموزش عالی به منظور تبدیل دانش تئوری و به دانش عملی مورد توجه قرار گیرد. امروزه مدیریت و توسعه دانش، از اهداف سازمان‌های بزرگ به شمار می‌رود. ایجاد ارتباط اثربخش میان دانش تئوری و عملی می‌تواند منجر به توسعه دانش شود. توسعه دانش از طریق کاربردی سازی دانش تئوری و به روز رسانی آن حاصل می‌شود. هنگامی که دانش بتواند در محیطی پویا و فعال، بر نقش ویژه هر کاربر در سازمان مؤثر باشد تا کاربر بتواند به گونه‌ای شایسته، علائق و انگیزه‌های لازم را در محیط خود احساس و اجرا نماید، توسعه دانش تحقق یافته است. اگر چه مؤلفه توسعه دانش نیز نسبت به سایر مؤلفه‌ها در این پژوهش از فراوانی کمی برخوردار است اما در تمام گروه‌های آموزشی به استثنای گروه فلسفه دین و کلام جدید پیش بینی و لحاظ شده‌اند. به نظر می‌رسد لازم است آموزش عالی بر این مؤلفه نیز تمرکز و تأکید بیشتری داشته باشد. دانش همواره به شکل اولیه آن قابل استفاده نیست و کاربست آن، نیازمند ایجاد تغییر در دانش است. تغییر دانش یک فرآیند متقاطع متقابل بین دانش صریح و ضمنی است که منجر به قابل فهم سازی و ایجاد دانش جدید می‌شود. دانش جدید نیز می‌تواند بر حسب نیاز بومی سازی شده و منجر به تصمیم‌گیری اثر بخش و حل مسئله شود. خوشبختانه در تمام گروه‌های آموزشی، آموزه‌های لازم برای تغییر دانش در برنامه‌های درسی و منابع درسی لحاظ شده است. پژوهش البسی و سنگیزاغلو (۲۰۱۸) نیز آنرا تأیید کرده است. بدون ایجاد تغییر در دانش و اطلاعات دریافتی، خلق و ایجاد دانش امکانپذیر نخواهد بود. از این رو تغییر دانش به عنوان یکی از مؤلفه‌های اصلی مدیریت دانش مطرح است. پژوهش حسن‌زاده (۱۳۸۴) در تأیید این مسئله است. مدیریت دانش ارتقای یک رویکرد جامع برای شناسایی، تسخیر، بازیافتن، اشتراک و ارزشیابی، سرمایه اطلاعاتی سازمان‌هاست. از آنجا که امروزه حفظ دانش در سازمان‌ها به یکی از اساسی‌ترین دغدغه تبدیل شده است. بکارگیری متخصصانی که به اهمیت این مسئله آگاه باشند بسیار حائز اهمیت است. جذب دانش این افراد در قالب استراتژی‌های حفظ و ضبط دائمی دانش و با رویکردی سیستمی میسر است. رسولی و همکاران (۱۳۹۵) نیز در همین راستا معتقد هستند که باید اشتراک و حفظ دانش در قالب روش‌ها و فرآیندهایی سیستماتیک (سیستمی) صورت‌پذیرند تا بتوان شاهد اثربخشی آنها بوده و با شناخت بهتری از اجزا و روابط آنها سیستم حفظ دانش را استقرار داد. مؤلفه حفاظت از دانش در این پژوهش از کمترین میزان فراوانی و توجه برخوردار است.

پژوهش حاضر به بررسی نقش مدیریت دانش در راهبرد محیط آموزش عالی (مطالعه موردی دانشگاه‌های پیام نور استان بوشهر) پرداخته است. نتایج این پژوهش نشان داد که مدیریت دانش با نقش میانجی فرهنگ سازمانی بر روی راهبرد محیط آموزش عالی دانشگاه پیام نور بوشهر تأثیر دارد. از این رو می‌توان بیان کرد که با توجه وجود تأثیر مدیریت دانش با نقش میانجی فرهنگ سازمانی بر روی راهبرد محیط آموزش عالی تأیید شد، مدیران ارشد دانشگاه‌های پیام نور استان بوشهر بایستی در تصمیم‌گیری‌های کلان سازمان تا مشخص شدن تأثیر فرهنگ سازمانی بر روی زیر مؤلفه‌های مدیریت دانش سیاست احتیاطی داشته باشند چرا که فرهنگ سازمانی دارای زیر مؤلفه‌هایی با ساختار متفاوت می‌باشند و نیازمند بررسی این امر با کمک راهبرد محیط آموزش عالی سازمان می‌باشیم و لذا پیشنهاد می‌گردد جهت رسیدن به پویایی علمی در سازمان و نهایتاً بقای سازمان، سازمان نیازمند تشکیل کارگروه‌های مدیریتی با رویکرد دانش و تطبیق دانش روز در سازمان می‌باشد که طبیعتاً این امر باعث کاهش هزینه، بهبود کیفیت خدمات، بهبود انعطاف پذیری، بهبود عملکرد تحویل خواهد گردید.

همچنین نتایج تحقیق نشان می‌دهد که مدیریت دانش با نقش میانجی فناوری بر روی راهبرد محیط آموزش عالی دانشگاه پیام نور بوشهر تأثیر دارد. با توجه به تأثیر مدیریت دانش نقش میانجی فناوری بر روی راهبرد محیط آموزش عالی، پیشنهاد می‌گردد تا در بخش‌های مختلف سازمان از جنبه بخش‌های فناوری سیاست‌هایی توأم با دوره‌های آموزشی جهت نهادینه کردن مدیریت دانش و پویایی آن تشکیل گردد.

از دیگر نتایج این پژوهش این است که مدیریت دانش با نقش میانجی مدیریت عملکرد بر روی راهبرد محیط آموزش عالی دانشگاه پیام نور بوشهر تأثیر دارد. با توجه به فرضیه سوم پیشنهاد می‌گردد: مدیران ارشد سازمان مؤلفه‌ها و استراتژی‌های کاهش هزینه، استراتژی‌هایی برای بهبود کیفیت خدمات، بهبود انعطاف‌پذیری، بهبود عملکرد تحویل و استراتژی‌های کاهش ضایعات را جهت بهبود عملکرد سازمان نیز تا مشخص شدن تأثیر مدیریت دانش بر روی زیر مؤلفه‌های عملکرد مد نظر داشته باشند.

پیشنهادهاى برگرفته از پژوهش عبارتند از:

۱. برای نهادینه سازی مدیریت دانش در آموزش عالی در تهیه برنامه‌های آموزشی استفاده شود.
۲. برای نهادینه سازی مدیریت دانش در آموزش عالی در تهیه برنامه‌های درسی از استراتژی واحد استفاده شود.
۳. برای تعیین معیارهای لازم برای تربیت نخبگان آینده با تأکید بر برنامه‌های درسی و تهیه و معرفی منابع لازم، مؤلفه‌های مدیریت دانش مدنظر قرار گیرد.
۴. آموزش عالی نقش و اهمیت اجرای موفق مدیریت دانش در توسعه پایدار را سرفصل‌های درسی، مورد توجه بیشتر قرار دهد.

منابع

- اخوان، آ.، اولیا، م.ص.، و جعفری، م. (۱۳۹۱). ارائه مدلی جهت بررسی تأثیر راهبردهای مدیریت دانش بر عملکرد دانشگاه‌ها. *فصلنامه انجمن علوم مدیریت ایران*، ۷(۲۷)، ۱۱۵-۱۴۶.
- رکنی جو، م.، جعفری، م.ب.، یزدانی، ح.ر. و الوانی، م. (۱۳۹۶). واکاوی موانع پیاده‌سازی موفق مدیریت دانش در دانشگاه‌ها. *مدیریت فرهنگ سازمانی*، ۱۵(۲)، ۴۴۴-۴۴۵.
- امینی، م.، رحیمی، ح.، و خدابخشی، ح.ر. (۱۳۹۷). ارزیابی مقایسه‌ای کیفیت عناصر برنامه درسی در رشته علوم تربیتی. *راهبرد توسعه در آموزش پزشکی*، ۵(۲)، ۱۲-۱.
- پورمنصوری، ر.، رهنمائی، م. و بدیع زاده، ع. (۱۳۹۴). حاکمیت مدیریت دانش: مکانیزم هدایت و کنترل برنامه‌های مدیریت دانش. *هفتمین کنفرانس ملی و اولین کنفرانس بین‌المللی مدیریت دانش*، تهران.
- حجازی، ا.، و نظرپوری، ا. (۱۳۹۷). واکاوی موانع کاربست موفق مدیریت دانش در دانشگاه‌ها (مطالعه موردی: دانشگاه فرهنگیان). *مدیریت برآموزش سازمان‌ها*، ۷(۱)، ۱۶۹-۲۳۰.
- حسن زاده، م. (۱۳۸۴). مدیریت اطلاعات و مدیریت دانش. *اطلاع‌شناسی*، ۳(۱۰ و ۹)، ۲۲-۷.
- رسولی، م.، دارایی، م.ر. و اسدی، ح. (۱۳۹۵). بررسی تأثیر چرخه مدیریت دانش بر بهبود عملکرد کارکنان شرکت توانیر. [پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه پیام نور استان تهران مرکز پیام نور تهران غرب].
- طاهرزاده، ف.، و موسویان، م. (۱۳۹۹). اهمیت و نقش مدیریت دانش در آموزش عالی (مطالعه موردی: دانشکده‌ی مدیریت دانشگاه آزاد واحد علوم تحقیقات). *جهان‌نویز*، ۳(۱۰)، ۱۶۷-۱۵۴.
- کیاکجوری، د.، امیری لرگانی، ب. و کوزه گر، ا. (۱۳۹۱). بررسی نقش مدیریت دانش در دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزش عالی. *اولین همایش منطقه‌ای پژوهش‌ها و راه‌کارهای نوین در حسابداری و مدیریت*، تنکابن.
- مهدی پور، ن. و سلطانی، ا. (۱۳۹۴). کاربست مؤلفه‌های کاربردی، ملی، جهانی، نظری و ساخت برنامه درسی در برنامه‌های درسی علوم انسانی از دیدگاه اعضای هیات علمی (مورد: دانشگاه شهید باهنر کرمان). *پژوهش‌های برنامه درسی*، ۵(۲)، ۷۱-۴۷.
- محمدزاده روشتی، ز. (۱۳۹۹). *شناسایی مؤلفه‌های مدیریت دانش مؤثر بر استارت‌آپ‌های علم اطلاعات و دانش‌شناسی و ارائه مدل*. [رساله دوره دکتری. دانشگاه آزاد اسلامی].
- محمدی، ل. و علیپور حافظی، م. (۱۳۹۴). مدل ممیزی دانش برای مراکز علمی ایران. *مطالعات دانش‌شناسی*، ۲(۵)، ۱۲۵-۱۰۷.

محمدی، م. و پناهی، س. (۱۳۹۸). تحلیل منابع سرفصل‌های کارشناسی ارشد علم اطلاعات و دانش‌شناسی ایران (مطالعات کتابخانه‌های عمومی، مدیریت کتابخانه‌های دانشگاهی و مدیریت کتابخانه‌های دیجیتال). *مطالعات کتابداری و اطلاع‌رسانی شهید چمران اهواز*، ۲۶(۲)، ۸۴-۵۹.

محمودی، ف. و مهرمحمدی، م. (۱۳۹۹). وارونگی: رویکردی نوین به طراحی برنامه درسی معطوف به تربیت حرف‌های (با تاکید بر علوم تربیتی). *مطالعات برنامه درسی آموزش عالی*، ۶(۶)، ۱۷۷-۱۴۱.

- Akavan, A., Olea, M. S., & Jafari, M. (2011). Presenting a model to investigate the impact of knowledge management strategies on the performance of universities. *Quarterly Journal of Iranian Society of Management Sciences*, 7(27), 115-146. [In Persian].
- Al-Kurdi, O., El-Haddadeh, R., & Eldabi, T. (2018). Knowledge sharing in higher education institutions: a systematic review. *Journal of Enterprise Information Management*, 31(2), 226-246.
- Allen, I. Elaine & Seaman, Jeff (2014). *Opening the Curriculum: Open Educational Resources in U.S. Higher Education*. Babson Survey Research Group.
- Amini, M., Rahimi, H., & Khodabakhshi, H. (2017). Comparative evaluation of the quality of curriculum elements in the field of educational sciences. *Development Strategy In Medical Education*, 5(2), 1-12. [In Persian]
- Božič, K., & Dimovski, V. (2019). Business intelligence and analytics for value creation: The role of absorptive capacity. *International journal of information management*, 46, 93-103.
- Hadar, Linor L. (2017). *Opportunities to learn: Mathematics textbooks and students' achievements*. Studies in Educational Evaluation.
- Hassanzadeh, M. (1384). Information management and knowledge management. *Informatics*, 3(9,10), 7-22. [In persian]
- Heisig, P., Mertins, K., & Vorbeck, J. (2009). Concepts and best practices in Europe. 2nd ed., Springer-Verlog, Berlin Heidelberg.
- Hejazi, Asad; Nazarpouri, Amirhosheng (2017). Examining the obstacles to the successful implementation of knowledge management in universities (case study: Farhangian University). *Management of organization training*, 7(1), 230-169 [In persian].
- Kiakjuri, D., Amiri L., Behnaz & Kozegar, A. (2013) Investigating the role of knowledge management in universities and higher education institutions. *The first regional conference on new researches and solutions in accounting and management*, Tonkabon. [In persian].
- Laal, M. (2011). Knowledge management in higher education. *Procedia Computer Science*, 3, 544-549.
- Mehdipour, N., & Soltani, A. (2014). Application of practical, national, global, theoretical components and curriculum development in humanities curricula from the point of view of faculty members (Case: Shahid Bahonar University, Kerman). *Curriculum research*, 5(2), 47-71. [In persian].
- Mohammadzadeh Roshti, Z. (2019). Identifying the knowledge management components effective on information science and epistemology startups and presenting the model. [PhD dissertation. Islamic Azad university]. [In persian].
- Mohammadi, L., & Alipour Hafezi, M. (2014). Knowledge audit model for Iranian scientific centers. *Scientific studies*, 2(5), 107-125. [In persian]
- Mohammadi, M. & Panahi, S. (2018). Analyzing the sources of Iran's master's degree in information science and epistemology (public library studies, university library management and digital library management). *Library studies and information. Martyr Chamran Ahvaz*, 26(2), 59-84. [In persian].
- Mahmoudi, F. & Mehromhamadi, M. (2019). Inversion: a new approach to curriculum design aimed at vocational training (with an emphasis on educational sciences). *Higher Education Curriculum Studies*, 6, 177-141. [In persian].
- Nonaka, I. & Hirotaka, T. (1995). *The knowledge-creating company: how japanies companies creat the dyhamics of ihnovation*. Oxford University Press.
- Pourmansouri, R., Rahnamaiyan, M. & Badiazadeh, A. (2014) Governance of Knowledge Management: Guidance and Control Mechanism of Knowledge Management Programs. *7th National Conference and 1st International Conference on Knowledge Management*, Tehran. [In persian].
- Rasouli, M., Chaina, M. & Asadi, H. (2015). Investigating the effect of the knowledge management cycle on improving the performance of Tavanir company employees. [Dissertation, Payam Noor University, Tehran Province, Payam Noor Center, West Tehran]. [In persian].
- Ramísio, Paulo J., et al (2019). Sustainability Strategy in Higher Education Institutions: Lessons learned from a nine-year case study. *Journal of Cleaner Production*, 22(10), 300-309.
- Ramjeawon, Poonam V. & Rowley, J. (2017). Knowledge Management in Higher Education Institutions in Mauritius. *International Journal of Educational Management*. Emerald.
- Ransome, J. & Newton, P. M. (2017). *Are we educating educators about academic integrity? A study of UK higher education textbooks*. Assessment & evAluAtion in HigHer education.
- Rowley, J. (2018). Knowledge management in higher education institutions in Mauritius. *International Journal of Educational Management*, (10).

- Saffar, N., & Obeidat, A. (2020). The effect of total quality management practices on employee performance: The moderating role of knowledge sharing. *Management Science Letters*, 10(1), 77-90
- Shahjahan, R. A., Sonneveldt, E. L., Estera, A. L., & Bae, S. (2020). Emoscapes and commercial university rankers: the role of affect in global higher education policy. *Critical Studies in Education*, 1-16.
- Ipe, M. (2003). Knowledge sharing in organizations: A conceptual framework. *Human Resource Development Review*, 2(4), 337-359.
- Taherzadeh, F. & Mousavian, M. M. (2019) The importance and role of knowledge management in higher education (case study: Faculty of Management, Azad University, Research Sciences Unit), *Jahan Novin*, 3(10), 154-167. [In persian].
- Toro, Ulka, J. & Milind J. (2013). A review of literature on knowledge management using ict in higher education. *Computer Technology & Applications*, 4 (1), 62-67.

Investigating the Feasibility of Establishing Knowledge Management in Iran Public Libraries Foundation According To the Pattern of Kwan Yu Wang

Zahra Kianrad¹ | Seifollah Andayesh²

1- PhD student of knowledge and Information science, Faculty of management, University of Tehran, Tehran, Iran, (Corresponding Author) kianrad.zahra@gmail.com

2- PhD student of knowledge and Information science, Faculty of management, University of Tehran, Tehran, Iran, andayesh.s@gmail.com

Article Info	ABSTRACT
Article type: Research Article	Objective: The present research was conducted with the aim of investigating the feasibility of establishing knowledge management in Iran's public libraries based on the Kwan Yu Wang model.
Article history: Received: 17 February 2023 Received in revised form: 09 March 2023 Accepted: 11 March 2023 Published online: 16 March 2023	Methodology: The current research is practical and was carried out using a survey method. The data collection tool was a questionnaire. The reliability of the questionnaire is also according to the value of Cronbach's alpha coefficient, 9. The research population was 115 people who were selected through cluster sampling. Excel and SPSS 2019 software were used for data analysis. To measure the average of eleven knowledge management groups, Pearson correlation tests, one-sample t-test, and Kolmogorov-Smirnov test were used, and Friedman's non-parametric test was used to rank benchmark groups.
Keywords: Knowledge Management, Public Libraries, Implementation Of Knowledge Management, Kwan Yu Wang Model, Establishment Of Knowledge Management	Results: The state of establishment of knowledge management in Iran's public libraries was in the medium group based on the eleven groups of Kwan Yu Wang. Also, the level of readiness of the institution for the establishment of knowledge management was evaluated at a medium level. Conclusion: The results of the research using the one-sample t-test at a significance level of 0.001 showed that it is possible to establish knowledge management in public libraries in Iran.

Cite this article: Kianrad, Z., & Andayesh, S. (2022) Investigating the feasibility of establishing knowledge management in Iran Public Libraries Foundation according to the pattern of Kwan Yu Wang. *Journal of Knowledge Studies*, 15(59), 144-158.

DOR: 20.1001.1.20082754.1401.15.59.8.8

© The Author(s).

Publisher: Islamic Azad University North Tehran Branch

امکان‌سنجی استقرار مدیریت دانش در نهاد کتابخانه‌های عمومی ایران بر اساس الگوی کوان یو وانگ

زهرا کیان راد^۱ | سیف‌اله اندایش^۲

۱- دانشجوی دکتری مدیریت اطلاعات و دانش‌شناسی، دانشکده مدیریت، دانشگاه تهران، تهران، ایران، (نویسنده مسئول) kianrad.zahra@gmail.com
۲- دانشجوی دکتری مدیریت اطلاعات و دانش‌شناسی، دانشکده مدیریت، دانشگاه تهران، تهران، ایران، andayesh.s@gmail.com

اطلاعات مقاله	چکیده
نوع مقاله: مقاله پژوهشی	هدف: پژوهش حاضر با هدف بررسی امکان‌پذیری استقرار مدیریت دانش در نهاد کتابخانه‌های عمومی ایران بر اساس الگوی کوان یو وانگ انجام شده است.
تاریخ دریافت: ۱۴۰۱/۱۱/۲۸	روش پژوهش: پژوهش حاضر کاربردی است و به روش پیمایشی انجام شد. ابزار گردآوری داده‌ها، پرسشنامه بود. پایایی پرسشنامه نیز با توجه به مقدار ضریب آلفای کرونباخ، ۰/۹ محاسبه شد. جامعه پژوهش ۱۱۵ نفر بودند که از طریق نمونه‌گیری خوشه‌ای انتخاب شدند. برای تجزیه و تحلیل داده‌ها از نرم‌افزار اکسل و اسپاس ۱۹ استفاده شد. برای سنجش میانگین گروه‌های یازده‌گانه مدیریت دانش از آزمون‌های همبستگی پیرسون، آزمون تی تک‌نمونه‌ای، و آزمون کلموگروف-اسمیرنوف و برای رتبه‌بندی گروه‌های معیار از آزمون غیرپارامتریک فریدمن بهره گرفته شد.
تاریخ بازنگری: ۱۴۰۱/۱۲/۱۸	یافته‌ها: وضعیت استقرار مدیریت دانش در نهاد کتابخانه‌های عمومی ایران بر اساس گروه‌های یازده‌گانه کوان یو وانگ در گروه متوسط قرار داشت. همچنین میزان آمادگی نهاد برای استقرار مدیریت دانش در سطح متوسط ارزیابی شد.
تاریخ پذیرش: ۱۴۰۱/۱۲/۲۰	نتیجه‌گیری: نتایج پژوهش با استفاده از آزمون t تک نمونه‌ای در سطح معنی‌داری ۰/۰۰۱ نشان داد که امکان استقرار مدیریت دانش در نهاد کتابخانه‌های عمومی ایران وجود دارد.
تاریخ انتشار آنلاین: ۱۴۰۱/۱۲/۲۵	
واژه‌های کلیدی: مدیریت دانش، نهاد کتابخانه‌های عمومی، پیاده‌سازی مدیریت دانش، الگوی کوان یو وانگ، استقرار مدیریت دانش	

استناد: زهرا کیان راد، ز. و اندایش، س. (۱۴۰۱). امکان‌سنجی استقرار مدیریت دانش در نهاد کتابخانه‌های عمومی ایران بر اساس الگوی کوان یو وانگ. *دانش‌شناسی*، ۱۵ (۵۹)، ۱۴۴-۱۵۸.

DOR: 20.1001.1.20082754.1401.15.59.8.8

حق مؤلف © نویسنده‌گان.

ناشر: دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران شمال

مقدمه

امروزه هر سازمانی نیازمند کسب، خلق، ذخیره و کاربرد دانش، به مثابه یکی از مهم‌ترین عوامل تعیین‌کننده رشد و بالندگی است (لوپز^۱، ۲۰۰۵). علاوه بر این، سازمان‌ها به منظور تداوم حیات خود، نیازمند تغییر راهبردهای کسب و کار خود از رقابت مبتنی بر مقیاس به رقابت مبتنی بر سرعت، با استفاده از مزیت رقابتی کاربرد دانش، مهارت، تخصص و فناوری هستند (آجیراپونگان^۲، ۲۰۱۰). آنچه امروزه از آن به عنوان دانایی، مدیریت دانش، مدیریت دانایی محوری یا اندوخته مدیریت‌های علمی یاد می‌گردد، رویکردی است که در آن با هدف افزایش بهره‌وری، تولید ثروت و ایجاد ارزش افزوده در تولید کالا یا خدمات رقابت‌پذیرتر، اطلاعات و اندوخته‌های علمی در خصوص چگونگی انجام فعالیت، به صورت نظام‌مند در اختیار سایر افراد یا بخش‌های مرتبط قرار می‌گیرد. در سطح خرد به دلیل جهانی شدن اقتصاد و رقابت شدید بین تولیدکنندگان کالا و خدمات، ضرورت نظام‌مند کردن اندوخته‌های تجربی و یافته‌های دانشی، در شرکت‌های تخصصی یا فعال در بازارهای بین‌المللی به مراتب از اهمیت بیشتری برخوردار بوده و از آن به عنوان یکی از راهبردهای اساسی هر سازمانی یاد می‌گردد. در سطح کلان نیز مجموعه‌ای از فعالیت‌های دانشی اجزاء منجر به افزایش توان رقابتی یک کشور در ارتقاء موقعیت و سهم خود از بازارهای بین‌المللی می‌شود. از این رو تأکید بر جاری‌سازی مدیریت دانش همواره در زمره راهبردهای کشوری مورد تأکید قرار می‌گیرند (حسن‌زاده، ۱۳۸۶). یکی از مسائلی که سال‌های اخیر مورد توجه سازمان‌ها واقع شده، آن است که همواره آنها به دنبال عواملی بوده‌اند که منجر به پیاده‌سازی مدیریت دانش شود تا بتواند نسبت به رقبایشان مزیت رقابتی کسب کنند. کسب مزیت رقابتی به توانایی سازمان در به کارگیری مؤثر دانش موجود برای ایجاد دارایی‌های دانشی جدید و عمل کردن بر اساس آنها بستگی دارد (او و همکاران^۳، ۲۰۱۶) و سازمان‌ها با استفاده از مدیریت دانش مؤثر، قادر به ارائه بهتر خدمات هستند (حجازی‌نیا، ۱۳۹۵). بنابراین سازمان‌های فعلی، به منظور بقاء حتی برای یک دهه، باید پیوسته تغییر کنند، اما تغییر به تنهایی کافی نیست. تغییر باید مبتنی بر جمع‌آوری داده‌های مناسبی از محیط خارجی و داخلی و تبدیل آنها به دانش باشد (رهنورد و محمدی، ۱۳۸۸). در حقیقت مدیریت دانش به سازمان‌ها کمک می‌کند تا اطلاعات و مهارت‌های مهم را که به عنوان حافظه سازمانی محسوب می‌شود و به طور معمول به صورت سازماندهی نشده وجود دارند؛ شناسایی، انتخاب، سازمان‌دهی و منتشر نمایند و منجر به کاهش خطاکاری‌ها و دوباره‌کاری‌ها می‌شود. این امر مدیریت سازمان‌ها را برای حل مسائل یادگیری، برنامه‌ریزی راهبردی و تصمیم‌گیری‌های پویا به صورت کارا و مؤثر قادر می‌سازد و سرعت حل مسائل و تصمیم‌گیری‌ها را افزایش می‌دهد (صفایی و همکاران، ۱۳۹۶). کتابخانه‌ها و مراکز اطلاع‌رسانی نیز به عنوان سازمان‌های دانش‌محور به نقش و اهمیت مدیریت دانش در خلق نوآوری و بهبود خدمات اطلاعاتی واقف گشته‌اند. شمار پایان‌نامه‌ها، مقالات و همایش‌های علمی در این حوزه مهر تأییدی بر این مدعا است و بیانگر رویکرد جدید این مراکز به سمت مدیریت دانش و بهبود فرایندهای دانشی است. کتابخانه‌ها و مراکز اطلاعاتی با بهره‌گیری از دانش، تخصص و تجربه طیف گسترده‌ای از متخصصان علم اطلاعات و دانش‌شناسی به گردآوری، سازماندهی و اشاعه اطلاعات و دانش به گروه‌های وسیعی از مخاطبان می‌پردازند. در این مراکز حجم عظیمی از دانش با اجرای وظایف و فرایندهای کاری تولید می‌شود که قسمتی از این دانش در قالب اسناد و مدارک، گزارش‌ها، نرم‌افزارها و غیره ثبت می‌گردد و بخشی از آن نیز به صورت ناملموس است و در قالب تجربه، مهارت و بینش در ذهن افراد پنهان مانده و شانس اندکی برای انتقال و بکارگیری دوباره می‌یابد. نبود تسهیم و استفاده دوباره از دانش تولیدشده توسط این مراکز به هدر دادن منابع منجر شده است. در چنین فضایی است که مدیریت دانش با هدف تأثیرگذاری بر شناسایی، خلق، ذخیره‌سازی، بازیابی، انتقال و بکارگیری دانش مورد نیاز مطرح می‌شود (شفیعی و همکاران، ۱۳۹۸). در حال حاضر سازمان‌های بسیاری در زمینه توسعه دانش در سطوح مختلف سرمایه‌گذاری کرده و موفق بوده‌اند اما سازمان‌های بسیار زیادی نیز با شکست مواجه شده‌اند (چوآ و لم^۴، ۲۰۰۵). نبود سازوکارهای صحیح ارزیابی و پیاده‌سازی مدیریت دانش این نوع سرمایه‌گذاری را در ذهن مدیران تنها به یک هزینه اضافی تبدیل نموده است (دالوپیکب و رابی

1. Lopez

2. Aujirapongpan, Vadhanasindhu, Chandrachai, & Cooperat

3. Ou et al

4. Chua & Lam

۲۰۱۳). از این رو سازمان‌ها باید محیطی را برای اشتراک، انتقال و تقابل دانش در میان اعضای خود به وجود آورند و سعی در بسترسازی و شناسایی عوامل زمینه‌ای جهت استقرار مدیریت دانش در سازمان نمایند (طبرسا و اورمزدی، ۱۳۸۷). امروزه پیاده‌سازی یک راهبرد مدیریت دانش کارا و تبدیل سازمان به یک سازمان مبتنی بر دانش، به عنوان یک شرط اساسی برای موفقیت سازمان در نظر گرفته می‌شود (داونپورت، ۱۹۹۸). شعبانی و همکاران (۱۳۹۱) در تحقیق خود با عنوان "شناسایی، بررسی و رتبه‌بندی عوامل مؤثر بر پیاده‌سازی مدیریت دانش با استفاده از تکنیک تاپسیس^۲ به این نتیجه رسیدند که تمام عوامل مدل Bukowitz و William (یادگیری، تسهیم، ارزیابی، ایجاد/نگهداری و حذف دانش) بر پیاده‌سازی مدیریت دانش در کتابخانه‌های دانشگاه علوم پزشکی شیراز مؤثر بودند و به جزء عامل یادگیری و حذف دانش، بقیه عوامل در وضعیت مناسبی قرار داشتند. همچنین در رتبه‌بندی این عوامل با استفاده از تکنیک برترین پیشنهاد از راه‌حل تا ایده‌آل مشخص شد که عامل تسهیم دانش، بیشترین و عامل حذف دانش، کمترین تأثیر را در پیاده‌سازی مدیریت دانش دارد. محمودی و همکاران (۱۳۹۲) در تحقیقی با عنوان "بررسی تحلیلی وضعیت مدیریت دانش در کتابخانه‌های دانشگاهی (مطالعه موردی: کتابخانه‌های دانشگاه فردوسی و علوم پزشکی مشهد)" پرداختند و نتایج نشان داد که برنامه‌های مدیریت دانش در کتابخانه‌های مورد بررسی به صورت مطلوب اجرا نمی‌شود، میانگین نمرات مدیریت دانش و همچنین ابعاد مدیریت دانش در حد متوسط می‌باشد. در رابطه با فعالیت‌های فردی و سازمانی کتابداران در راستای مدیریت دانش، مانند شرکت در جلسات رسمی و غیررسمی سازمانی، برگزاری و شرکت در دوره‌های آموزشی، شرکت در همایش‌های علمی و حرفه و نیز انتقال و تسهیم دانش در قالب نگارش مقاله و ارائه پیشنهادات، اطلاعات پرسش‌های باز و سیاهه واری نشان داد، مشارکت کتابداران در این فعالیت‌ها نیز اندک است. کتابخانه‌ها نیز مانند هر سازمان دیگری نیازمند پیاده‌سازی برنامه‌های مدیریت دانش هستند. ایمانی (۱۳۹۷) به بررسی و رتبه‌بندی عوامل مؤثر بر پیاده‌سازی مدیریت دانش در کتابخانه‌های دانشگاهی استان گلستان پرداخت. نتایج به دست آمده به ترتیب درک مدیران کتابخانه‌های دانشگاهی رتبه‌ی اول (۹۰ درصد)؛ زیرساخت‌های فناوری اطلاعات رتبه‌ی دوم (۷۱ درصد)؛ آشنایی کتابداران با مفهوم مدیریت دانش رتبه‌ی سوم (۶۴ درصد) و فرهنگ سازمانی رتبه‌ی چهارم (۶۱ درصد) را در تأثیر بر مدیریت دانش و پیاده‌سازی آن را در کتابخانه‌های دانشگاهی استان گلستان دارند. رضانی و همکاران (۱۳۹۸) به پژوهش ارائه الگوی استقرار مدیریت دانش در دانشگاه مازندران پرداخت که نتایج فراترکیب منجر به شناسایی ۹۸ زیرشاخص (کد)، ۱۴ شاخص و ۳ بعد اصلی در استقرار مدیریت دانش شد که با نظر خبرگان دانشگاهی و مشاورین فرآیندهای سازمانی و استفاده از روش دلفی به بومی سازی و غربال‌گری آنها پرداخته شد و با استفاده از آنها سطح بلوغ مدیریت دانش دانشگاه مازندران اندازه‌گیری شد. همچنین مطابق با نتایج، وضعیت بلوغ مدیریت دانش در دانشگاه مازندران نامطلوب ارزیابی شد. در نهایت نیز پیشنهادهایی برای بهبود و ارتقای سطح بلوغ مدیریت دانش دانشگاه مازندران ارائه شد. شفیع‌ی و همکاران (۱۳۹۸) موضوعی با عنوان سنجش بلوغ مدیریت دانش در کتابخانه‌ها و مراکز اطلاع‌رسانی (نمونه پژوهش: کتابخانه‌های عمومی کرمانشاه) را بررسی کردند و نتایج نشان داد که سطح بلوغ و میزان آمادگی کتابخانه‌های عمومی شهر کرمانشاه برای استقرار مدیریت دانش در سطح آغاز (درک نیاز به مدیریت دانش) قرار داشت. مقدار آماره t برای تمامی معیارها منفی بود. بر این اساس میانگین شاخص‌های رهبری، فرایند، کارکنان، فناوری، فرایندهای دانشی، یادگیری و نوآوری و نتایج مدیریت دانش از میانگین الگوی بلوغ مدیریت دانش سازمان بهره‌وری آسیایی کمتر بود. نتایج رتبه‌بندی شاخص‌های بلوغ مدیریت دانش نیز نشان داد شاخص فناوری اطلاعات در بیشترین رتبه و شاخص‌های رهبری و یادگیری و نوآوری مدیریت دانش در کمترین رتبه قرار داشت. رتبه‌بندی سایر معیارهای بلوغ مدیریت دانش به ترتیب عبارت است از: فرایند، دستاوردها، کارکنان و فرایندهای مدیریت دانش. مرجانی، زارعی، زاهدی نوقابی، ضرابی، ریگی و اورعی (۱۳۹۹) عوامل بازدارنده تأثیرگذار در پیاده‌سازی سامانه‌های مدیریت دانش در سازمان کتابخانه‌ها، موزه‌ها و مرکز اسناد آستان قدس رضوی را مورد بررسی قرار دادند. نتایج این پژوهش نشان داد دلایل فقدان سامانه مدیریت دانش در سازمان کتابخانه‌ها، موزه‌ها و مرکز اسناد آستان قدس رضوی در

1. Dulipovici & Robey

2. TOPSIS

سه مقوله اصلی عوامل سازمانی، عوامل انسانی و عوامل فنی دسته‌بندی شدند. فرحناکی و همکاران (۱۴۰۰) به شناسایی و اولویت‌بندی الزامات استقرار مدیریت دانش در دانشگاه شهاب دانش پرداختند. نتایج تحقیق نشان داده است که رهبری تحول‌گرا دارای اولویت اول، مدیریت منابع انسانی دارای اولویت دوم، حافظه سازمانی و فناوری اطلاعات دارای اولویت سوم از الزامات استقرار مدیریت دانش است. در این تحقیق مؤلفه‌های سرمایه اجتماعی، فراموشی سازمانی هدفمند، هوش عاطفی و مدیریت استعداد از الزامات استقرار مدیریت دانش در دانشگاه شهاب قم نبوده است. الموریشدی^۱ (۲۰۱۸) به تأثیر سیستم‌های مدیریت دانش بر نوآوری: یک بررسی تجربی در کویت پرداخت. نتایج نشان داد که این مطالعه نشان می‌دهد که کیفیت سیستم، کیفیت اطلاعات و کیفیت خدمات سیستم‌های مدیریت دانش تأثیر مثبتی بر سودمندی درک شده و سهولت استفاده از سیستم دارند و به نوبه خود تأثیر مثبتی بر استفاده واقعی از سیستم‌های مدیریت دانش دارند که منجر به منفعت خالص می‌شود. در افزایش نوآوری برای کارکنانی که از سیستم‌های مدیریت دانش استفاده می‌کنند. کارمندان (کاربران سیستم) نشان دادند که استفاده از سیستم به آنها کمک می‌کند تا کار خود را بهبود بخشند، راه‌های جدیدی برای انجام کار پیدا کنند، راه‌حل‌های جدیدی برای حل مشکلات کشف کنند، کارهای پیچیده‌تر را در زمان کمتر انجام دهند و به روشی بهتر ارتباط برقرار کنند. یوقویو و همکاران^۲ (۲۰۱۸) به بررسی نقش مدیریت دانش در ارائه خدمات نوآورانه در کتابخانه‌های دانشگاهی در نیجریه: رویکرد مدل‌سازی معادلات ساختاری پرداختند و مشخص شد که مدیریت دانش بر نوآوری خدمات تأثیر مثبتی دارد. سه معیار چرخه مدیریت دانش، یعنی جذب/ایجاد دانش، اشتراک/انتقال دانش و کاربرد/استفاده از دانش تأثیر مثبت و معناداری بر نوآوری خدمات در کتابخانه‌های دانشگاهی در نیجریه دارند. در نتیجه، کتابخانه‌های دانشگاهی در نیجریه با فعالیت‌های بالا در جذب دانش، اشتراک دانش و استفاده از دانش، احتمال بیشتری دارد که خدمات نوآورانه‌ای را به کاربران خود ارائه دهند. الاتوکان و همکاران^۳ (۲۰۲۰) شیوه‌های اشتراک دانش در میان فهرست‌نویسان در کتابخانه‌های دانشگاهی نیجریه را بررسی کردند. نتایج این مطالعه نشان داد که هنجارهای سیستم‌های دانش تا حدودی ناسازگار و غیررسمی هستند تا رسمی، اگرچه شرکت‌کنندگان نیاز اساسی به سیستم‌های دانش را در بخش‌های خود شناسایی کردند. عواملی که به عنوان چالش برای سیستم‌های دانش شناسایی شده‌اند: خلق‌و‌خو و فشار ناشی از کار، شرکت‌کنندگان که سیستم‌های دانش را اتلاف وقت می‌دانند، نگرش "همه چیز را بدان"، تفاوت‌های قبیله‌ای، فقدان انگیزه مالی، نداشتن برنامه آموزشی رسمی و راهنمایی، تمایل به یادگیری و کپی کاتالوگ. اقبال^۴ (۲۰۲۱) سرعت و کیفیت نوآوری در مؤسسات آموزش عالی: نقش توانمندسازهای مدیریت دانش و فرآیند اشتراک دانش را بررسی کردند که نتایج نشان می‌دهد که ارزش دانش مدیریت ارشد و پاداش‌های مثبتی بر دانش تأثیر مثبتی بر سرعت و کیفیت نوآوری دارد. اگرچه فرهنگ دانش محور نیز به کیفیت نوآوری کمک می‌کند، اما بر سرعت نوآوری تأثیری ندارد. علاوه بر این، فرآیند اشتراک دانش تأثیر همه این توانمندسازهای مدیریت دانش را بر سرعت و کیفیت نوآوری واسطه می‌کند. به طور کلی، نتایج پژوهش‌ها حاکی از آن است که با وجود اینکه کتابخانه‌ها نیز مانند دیگر سازمان‌ها به اهمیت مدیریت دانش در سازمان پی برده‌اند ولی زیرساخت‌ها و برنامه‌های مدیریت دانش در کتابخانه‌ها و مراکز اطلاع‌رسانی در وضعیت مطلوبی قرار ندارد و حجم گسترده‌ای از پژوهش‌های انجام شده در این زمینه، مربوط به کتابخانه‌های دانشگاهی و تخصصی می‌باشد و هنوز بحث مدیریت دانش در نهاد کتابخانه‌های عمومی به عنوان سازمان دانش محور که کتابخانه‌ها و مراکز اطلاع‌رسانی زیرنظر آن‌ها فعالیت می‌کنند، جایگاه خود را به طور جدی پیدا نکرده است و راه کارهای عملی برای اجرای این امر در نهاد کتابخانه‌ها ارائه نداده‌اند.

پیاده‌سازی مدیریت دانش برای سازمان‌های امروزی، بدیهی به نظر می‌رسد و به گفته‌ی شماری از صاحب‌نظران، شرط بقای سازمان در قرن حاضر هست. از آنجایی که نهاد کتابخانه‌های عمومی کشور را نمی‌توان از سایر سازمان‌ها جدا دانست، در نتیجه، بحث پیاده‌سازی مدیریت دانش، به‌طور خاص موضوع مهمی در پیش‌روی نهاد کتابخانه‌ها است. اطلاعات و دانش در مراکز اطلاع‌رسانی همچون سایر سازمان‌ها،

1. Elmorshidy

2. Ugwu and Ekere

3. Olatokun and Njideaka

4. Amjad Iqbal

نه تنها در مدارک و ذخایر دانش، بلکه در رویه‌های کاری، فرآیندهای سازمانی، اعمال و هنجارها، تجارب و شایستگی‌ها وجود دارد. بنابراین نظام‌مند کردن فرآیند انتقال و مدیریت دانش در مراکز اطلاع‌رسانی چون نهاد کتابخانه‌های عمومی کشور به علت ارائه خدمات اطلاعاتی به قشر عظیمی از مشتاقان علم و دانش در سطح کشور و جویندگان اطلاعات اهمیت ویژه‌ای دارد. نهاد کتابخانه‌های عمومی نیازمند استفاده از روش‌های کارا در ارائه خدمات، بهبود کیفیت، رفع به موقع نیازهای مراجعین است؛ که این روش‌های کارا تنها در سایه استفاده از روش‌های نوین مدیریت اطلاعات و تخصیص زمان مناسب به امر مدیریت دانش امکان‌پذیر است. استقرار مدیریت دانش در نهاد کتابخانه‌های عمومی فرصت مناسبی برای بهبود عملکرد کارکنان و ایجاد مزیت رقابتی است. یکی از مشکلات مهم نهاد کتابخانه‌های عمومی کشور به عنوان سازمان مادر و اثرگذار بر جامعه دارای کارکردهای آگاهی‌بخشی، اطلاع‌رسانی آموزشی و ارشادی، زمینه ساز ارتقای مطالعه مفید، دارای نیروی انسانی متعهد، متخصص و آموزش دیده و فعالیت ۳۶۳۱ باب کتابخانه عمومی زیر نظر نهاد در کشور با سابقه‌ای بالغ بر دو دهه، نداشتن الگوی مناسب استقرار مدیریت دانش است. پژوهش حاضر، در پی بررسی امکان‌پذیری استقرار مدیریت دانش با الگوی کوان یو وانگ و رتبه‌بندی این مؤلفه‌های کوان یو وانگ؛ در جهت استقرار مدیریت دانش در نهاد کتابخانه‌های عمومی می‌باشد. در این راستا سؤال‌ها و فرضیه‌های پژوهشی نگاشته شدند:

۱. آیا امکان استقرار مدیریت دانش با توجه به مؤلفه‌های (حمایت مدیریت ارشد، فرهنگ، تکنولوژی اطلاعات، استراتژی هدف، سنجش دانش، زیرساخت سازمانی، فعالیت‌ها و فرآیندها، کمک‌های انگیزشی، منابع، آموزش و پرورش، قدرت منابع انسانی) در نهاد کتابخانه‌های عمومی ایران مهیا می‌باشد؟
۲. وضعیت مؤلفه‌های (حمایت مدیریت ارشد، فرهنگ، تکنولوژی اطلاعات، استراتژی هدف، سنجش دانش، زیرساخت سازمانی، فعالیت‌ها و فرآیندها، کمک‌های انگیزشی، منابع، آموزش و پرورش، قدرت منابع انسانی) در استقرار مدیریت دانش در نهاد کتابخانه‌های عمومی ایران چگونه است؟
۳. اولویت‌بندی مؤلفه‌های (حمایت مدیریت ارشد، فرهنگ، تکنولوژی اطلاعات، استراتژی هدف، سنجش دانش، زیرساخت سازمانی، فعالیت‌ها و فرآیندها، کمک‌های انگیزشی، منابع، آموزش و پرورش، قدرت منابع انسانی) در تحقیق حاضر چگونه است؟

فرضیه اصلی

بین مؤلفه‌های مدیریت دانش با پیاده‌سازی مدیریت دانش در نهاد کتابخانه‌های عمومی ایران رابطه معنی‌داری وجود دارد.

فرضیه‌های فرعی

۱. بین مؤلفه حمایت مدیریت ارشد با پیاده‌سازی مدیریت دانش در نهاد کتابخانه‌های عمومی ایران رابطه معنی‌داری وجود دارد.
۲. بین مؤلفه فرهنگ با پیاده‌سازی مدیریت دانش در نهاد کتابخانه‌های عمومی ایران رابطه معنی‌داری وجود دارد.
۳. بین مؤلفه تکنولوژی اطلاعات با پیاده‌سازی مدیریت دانش در نهاد کتابخانه‌های عمومی ایران رابطه معنی‌داری وجود دارد.
۴. بین مؤلفه استراتژی هدف با پیاده‌سازی مدیریت دانش در نهاد کتابخانه‌های عمومی ایران رابطه معنی‌داری وجود دارد.
۵. بین مؤلفه سنجش دانش با پیاده‌سازی مدیریت دانش در نهاد کتابخانه‌های عمومی ایران رابطه معنی‌داری وجود دارد.
۶. بین مؤلفه زیرساخت‌های سازمانی با پیاده‌سازی مدیریت دانش در نهاد کتابخانه‌های عمومی ایران رابطه معنی‌داری وجود دارد.
۷. بین مؤلفه فعالیت‌ها و فرآیندها با پیاده‌سازی مدیریت دانش در نهاد کتابخانه‌های عمومی ایران رابطه معنی‌داری وجود دارد.
۸. بین مؤلفه کمک‌های انگیزشی با پیاده‌سازی مدیریت دانش در نهاد کتابخانه‌های عمومی ایران رابطه معنی‌داری وجود دارد.
۹. بین مؤلفه منابع با پیاده‌سازی مدیریت دانش در نهاد کتابخانه‌های عمومی ایران رابطه معنی‌داری وجود دارد.
۱۰. بین مؤلفه آموزش و پرورش با پیاده‌سازی مدیریت دانش در نهاد کتابخانه‌های عمومی ایران رابطه معنی‌داری وجود دارد.

۱۱. بین مؤلفه قدرت منابع انسانی با پیاده‌سازی مدیریت دانش در نهاد کتابخانه‌های عمومی ایران رابطه معنی‌داری وجود دارد.

روش پژوهش

پژوهش از نوع کاربردی است و به روش پیمایشی انجام شد. جامعه آماری این پژوهش نظرهای خبرگان که مجموعه مدیران، کارکنان اداری، روسای شهرستان‌ها و مسئولان شاغل در کتابخانه‌های نهاد کتابخانه‌های عمومی کشور، که با توجه به محدودیت دسترسی به سراسر کشور و جامعه آماری از پراکندگی جغرافیایی بالایی برخوردار است از روش نمونه‌گیری خوشه‌ای استفاده شد. بدین صورت که استان‌های کل کشور در ابتدا برحسب تعداد کتابخانه از بیشترین تا کمترین تعداد کتابخانه خوشه‌بندی شد، پس از آن از هر خوشه یک استان به صورت تصادفی انتخاب شد. در خوشه اول استان اصفهان، در خوشه دوم آذربایجان غربی، در خوشه سوم استان کردستان، در خوشه چهارم استان هرمزگان و در خوشه پنجم خراسان جنوبی به صورت تصادفی انتخاب گردید، همچنین استان تهران به علت مرکزیت از خوشه نخست انتخاب گردید که ۱۱۵ خبره (از نظر تحصیلات ۴۴ نفر کارشناسی، ۴۶ نفر کارشناسی ارشد، ۲۵ نفر دکتری که بین ۷ تا ۱۸ سال سابقه کار در نهاد کتابخانه‌های عمومی داشتند) به کار گرفته شد. ابزار گردآوری داده‌ها، پرسشنامه الگوی کوان یو وانگ بود پرسشنامه از ۱۱ گروه اصلی و ۳۴ پرسش تشکیل شده بود. سؤال‌ها در قالب طیف پنج گزینه‌ای لیکرت تنظیم شد. روایی پرسشنامه توسط خبرگان و متخصصین شامل مدیران و روسای سازمان مورد بررسی قرار گرفت که پس از اصلاحات لازم مورد تأیید قرار گرفت. پایایی پرسشنامه نیز با توجه به مقدار ضریب آلفای کرونباخ، ۰/۹ محاسبه شد. برای تجزیه و تحلیل داده‌ها از نرم‌افزار اسپاس ۲۳ و نرم‌افزار اکسل ۲۰۱۹ استفاده شد. برای سنجش میانگین گروه‌های یازده‌گانه مؤلفه‌های مدیریت دانش با چهارچوب مدیریت دانش از آزمون‌های همبستگی پیرسون، آزمون تی تک‌نمونه‌ای، و آزمون کلموگروف-اسمیرنوف و برای رتبه‌بندی گروه‌های معیار از آزمون ناپارامتریک فریدمن استفاده شد.

یافته‌ها

سؤال ۱. وضعیت مؤلفه‌های (حمایت مدیریت ارشد، فرهنگ، تکنولوژی اطلاعات، استراتژی هدف، سنجش دانش، زیرساخت سازمانی، فعالیت‌ها و فرآیندها، کمک‌های انگیزشی، منابع، آموزش و پرورش، قدرت منابع انسانی) در نهاد کتابخانه‌های عمومی ایران چگونه است؟

- ابتدا میزان همبستگی پیرسون میان مؤلفه‌های مدیریت دانش کوان یو وانگ مشخص شد.

مطابق با یافته‌های جدول ۱، با توجه به مثبت بودن مقدار ضریب همبستگی برای تمامی معیارها می‌توان نتیجه گرفت بین مؤلفه‌های مدیریت دانش کوان یو وانگ همبستگی مثبت وجود دارد. مقدار معناداری آزمون کمتر از ۰/۰۵ بود که بر این اساس می‌توان گفت فرض صفر آزمون مبنی بر ناهمبستگی میان متغیرها در سطح معناداری ۰/۰۵ رد شد.

جدول ۱. میزان همبستگی پیرسون میان مؤلفه‌های مدیریت دانش کوان یو وانگ

همبستگی	حمایت مدیریت ارشد	فرهنگ	تکنولوژی اطلاعات	استراتژی هدف	سنجش دانش	زیرساختار	فعالیت‌ها و فرایندها	کمک‌های انگیزشی	منابع	آموزش و پرورش	قدرت منابع انسانی
حمایت مدیریت ارشد	۱										
فرهنگ	۰/۷۶	۱									
تکنولوژی اطلاعات	۰/۶۱	۰/۱۹	۱								
استراتژی هدف	۰/۸۳	۰/۳۶	۰/۳۱	۱							
سنجش دانش	۰/۵۱	۰/۵۲	۰/۵۸	۰/۴۱	۱						
زیرساختار	۰/۴۹	۰/۸۴	۰/۷۳	۰/۲۹	۰/۶۱	۱					
فعالیت‌ها و فرایندها	۰/۷۵	۰/۵۷	۰/۴۱	۰/۷۱	۰/۳۴	۰/۸۷	۱				
کمک‌های انگیزشی	۰/۸۷	۰/۴۲	۰/۶۳	۰/۵۹	۰/۷۸	۰/۲۱	۰/۳۸	۱			
منابع	۰/۵۷	۰/۴۱	۰/۷۱	۰/۶۲	۰/۳۶	۰/۳۹	۰/۸۸	۰/۷۰	۱		
آموزش و پرورش	۰/۷۳	۰/۴۶	۰/۷۵	۰/۵۷	۰/۴۱	۰/۷۱	۰/۳۴	۰/۸۷	۰/۶۱	۱	
قدرت منابع انسانی	۰/۳۲	۰/۴۷	۰/۸۵	۰/۴۸	۰/۳۱	۰/۵۸	۰/۶۸	۰/۴۷	۰/۳۱	۰/۵۹	۱

- سپس با استفاده از آزمون کلموگروف-اسمیرنوف، پارامتریک و ناپارامتریک بودن سؤال‌های پرسشنامه نیز مشخص شد. بر اساس اطلاعات موجود در جدول ۲ میزان آماره کولموگروف-اسمیرنوف در همه متغیرها به میزان خطایی بیشتر از حد استاندارد ۰/۰۵ محاسبه شده‌اند، که نشان دهنده عدم وجود تفاوت معنی‌دار در سطوح همه متغیرها بوده و نشان از به‌نجار بودن داده‌های مربوطه دارد؛ پس می‌توان نتیجه گرفت که همه متغیرهای مورد استفاده در مطالعه دارای توزیع نرمال و به‌نجار است و بنابراین می‌توان از آزمون‌های پارامتریک استفاده نمود.

جدول ۲. وضعیت نرمال بودن داده‌ها

معیارها	تعداد	خطای استاندارد	آماره Z	P.Value
حمایت مدیریت ارشد	۱۱۵	۰/۶۳۸	۰/۷۳۴	۰/۶۵۵
فرهنگ	۱۱۵	۰/۶۱۲	۰/۸۱۲	۰/۵۲۶
تکنولوژی اطلاعات	۱۱۵	۰/۴۸۶	۱/۶۹۲	۰/۵۷۱
استراتژی هدف	۱۱۵	۰/۵۸۶	۱/۹۳۶	۰/۵۱۱
سنجش دانش	۱۱۵	۰/۶۵۸	۱/۷۴۵	۰/۵۲۱
زیرساختار	۱۱۵	۰/۴۳۲	۱/۱۳۷	۰/۱۵۵
فعالیت‌ها و فرایندها	۱۱۵	۰/۷۸۹	۰/۵۱۹	۰/۹۵۵
کمک‌های انگیزشی	۱۱۵	۰/۴۸۵	۰/۶۴۸	۰/۵۱۰
منابع	۱۱۵	۰/۷۲۱	۱/۵۹۰	۰/۵۵۴
آموزش و پرورش	۱۱۵	۰/۳۱۲	۱/۹۴۹	۰/۱۶۰
قدرت منابع انسانی	۱۱۵	۰/۵۴۹	۱/۷۸۹	۰/۹۶۵

• در مرحله بعد برای پاسخ به پرسش‌های پژوهش از آزمون تی تک‌نمونه‌ای استفاده شد. برای بررسی وضعیت متغیرهای تحقیق از آزمون t تک نمونه‌ای استفاده شد و از آنجائی که گویه‌ها با پاسخ لیکرت پنج گزینه‌ای می‌باشند، میانگین کسب شده برای هر متغیر را با مقدار ثابت ۳ (میانگین، میانه) مقایسه می‌کنیم. فرضیه صفر در این آزمون برابری میانگین با مقدار ۳ است و زمانی که مقدار t محاسباتی بزرگ و یا مقدار sig کوچک‌تر از ۰/۰۵ باشد فرضیه برابری رد شده و اگر میانگین متغیر کمتر از ۳ باشد، یعنی اینکه تأثیر متغیر مورد نظر کمتر از مقدار متوسط است و اگر میزان میانگین متغیر تحت بررسی بیشتر از ۳ بوده باشد، یعنی اینکه تأثیر آن متغیر بیشتر از حد متوسط است و اگر مقدار sig بیشتر از ۰/۰۵ باشد، یعنی اینکه تأثیر متغیر مورد نظر در حد متوسط است.

جدول ۳. نتایج آزمون تی تک نمونه‌ای

ردیف	معیارها	میانگین	مقدار T	درجه آزادی	سطح معناداری sig	فاصله اطمینان کرانه بالا کرانه پایین	تأیید/رد فرضیه
۱	حمایت مدیریت ارشد	۳/۳۱	۲۳/۱۲۷	۱۱۵	۰/۰۰۱	-۰/۳۱۲ -۰/۱۱۰	تأیید
۲	فرهنگ	۲/۵۲	۲۹/۶۵	۱۱۵	۰/۰۰۱	-۰/۲۷۰ -۰/۰۷۷	تأیید
۳	تکنولوژی اطلاعات	۳/۴۹	۳۱/۷۶۱	۱۱۵	۰/۰۰۱	۰/۱۸۳ ۰/۳۳۷	تأیید
۴	استراتژی هدف	۲/۳۸	۴۳/۹۶۲	۱۱۵	۰/۱۴	۰/۸۳۴ ۱/۰۲	رد
۵	سنجش دانش	۲/۶۷	۳۲/۲۵۵	۱۱۵	۰/۰۰۱	۰/۶۸۵ ۰/۸۹۲	تأیید
۶	زیرساختار	۳/۰۳	۵۲/۳۵۸	۱۱۵	۰/۰۰۱	۰/۰۶۱ ۰/۱۹۷	تأیید
۷	فعالیت‌ها و فرایندها	۲/۲۰	۲۹/۱۷۲	۱۱۵	۰/۰۰۱	-۰/۹۴۲ -۰/۶۹۲	تأیید
۸	کمک‌های انگیزشی	۳/۳۴	۴۸/۹۸۵	۱۱۵	۰/۰۰۱	۰/۲۸۳ -۰/۱۸۳	تأیید
۹	منابع	۲/۱۵	۳۸/۲۵۰	۱۱۵	۰/۲۲۴	۰/۸۳۴ ۰/۸۲۴	رد
۱۰	آموزش و پرورش	۳/۲۴	۴۲/۳۵۷	۱۱۵	۰/۰۰۱	-۰/۶۸۵ ۰/۶۸۶	تأیید
۱۱	قدرت منابع انسانی	۲/۷۳	۳۹/۲۴۲	۱۱۵	۰/۰۰۱	۰/۶۸۵ ۰/۶۶۴	تأیید

با توجه به نتایج جدول ۳ مؤلفه حمایت مدیریت ارشد با میانگین اکتسابی برابر با $3/31$ می‌باشد که از میانگین جامعه (۳) نمره بالاتر از حد متوسط جامعه گزارش شده است. و مقدار سطح معناداری با $0/01$ می‌باشد و این مقدار از سطح معناداری $0/05$ کوچک‌تر است بنابراین فرضیه بین مؤلفه حمایت مدیریت ارشد با پیاده‌سازی مدیریت دانش در نهاد کتابخانه‌های عمومی ایران رابطه معنی‌داری وجود دارد، تأیید می‌شود.

با توجه به نتایج جدول ۳ مؤلفه فرهنگ با میانگین اکتسابی برابر با $2/52$ می‌باشد که از میانگین جامعه (۳) نمره پایین‌تر از حد متوسط جامعه گزارش شده است. و مقدار سطح معناداری با $0/01$ می‌باشد و این مقدار از سطح معناداری $0/05$ کوچک‌تر است بنابراین فرضیه بین مؤلفه فرهنگ با پیاده‌سازی مدیریت دانش در نهاد کتابخانه‌های عمومی ایران رابطه معنی‌داری وجود دارد، تأیید می‌شود.

با توجه به نتایج جدول ۳ مؤلفه تکنولوژی اطلاعات با میانگین اکتسابی برابر با $3/49$ می‌باشد که از میانگین جامعه (۳) نمره بالاتر از حد متوسط جامعه گزارش شده است. و مقدار سطح معناداری با $0/01$ می‌باشد و این مقدار از سطح معناداری $0/05$ کوچک‌تر است بنابراین فرضیه بین مؤلفه تکنولوژی اطلاعات با پیاده‌سازی مدیریت دانش در نهاد کتابخانه‌های عمومی ایران رابطه معنی‌داری وجود دارد، تأیید می‌شود.

با توجه به نتایج جدول ۳ مؤلفه استراتژی هدف با میانگین اکتسابی برابر با $2/38$ می‌باشد که از میانگین جامعه (۳) نمره پایین‌تر از حد متوسط جامعه گزارش شده است. و مقدار سطح معناداری با $0/14$ می‌باشد. و این مقدار از سطح معناداری $0/05$ کوچک‌تر است بنابراین فرضیه بین مؤلفه استراتژی هدف با پیاده‌سازی مدیریت دانش در نهاد کتابخانه‌های عمومی ایران رابطه معنی‌داری وجود دارد، رد می‌شود.

با توجه به نتایج جدول ۳ مؤلفه سنجش دانش با میانگین اکتسابی برابر با $2/67$ می‌باشد که از میانگین جامعه (۳) نمره پایین‌تر از حد متوسط جامعه گزارش شده است. و مقدار سطح معناداری با $0/01$ می‌باشد. و این مقدار از سطح معناداری $0/05$ کوچک‌تر است بنابراین فرضیه بین مؤلفه سنجش دانش با پیاده‌سازی مدیریت دانش در نهاد کتابخانه‌های عمومی ایران رابطه معنی‌داری وجود دارد، تأیید می‌شود.

با توجه به نتایج جدول ۳ مؤلفه زیرساختار با میانگین اکتسابی برابر با $3/03$ می‌باشد که از میانگین جامعه (۳) نمره بالاتر از حد متوسط جامعه گزارش شده است. و مقدار سطح معناداری با $0/01$ می‌باشد و این مقدار از سطح معناداری $0/05$ کوچک‌تر است بنابراین فرضیه بین مؤلفه زیرساختار با پیاده‌سازی مدیریت دانش در نهاد کتابخانه‌های عمومی ایران رابطه معنی‌داری وجود دارد، تأیید می‌شود.

با توجه به نتایج جدول ۳ مؤلفه فعالیت‌ها و فرایندها با میانگین اکتسابی برابر با $2/20$ می‌باشد که از میانگین جامعه (۳) نمره پایین‌تر از حد متوسط جامعه گزارش شده است. و مقدار سطح معناداری با $0/01$ می‌باشد. و این مقدار از سطح معناداری $0/05$ کوچک‌تر است بنابراین فرضیه بین مؤلفه فعالیت‌ها و فرایندها با پیاده‌سازی مدیریت دانش در نهاد کتابخانه‌های عمومی ایران رابطه معنی‌داری وجود دارد، تأیید می‌شود.

با توجه به نتایج جدول ۳ مؤلفه کمک‌های انگیزشی با میانگین اکتسابی برابر با $3/34$ می‌باشد که از میانگین جامعه (۳) نمره بالاتر از حد متوسط جامعه گزارش شده است. و مقدار سطح معناداری با $0/01$ می‌باشد. و این مقدار از سطح معناداری $0/05$ کوچک‌تر است بنابراین فرضیه بین مؤلفه کمک‌های انگیزشی با پیاده‌سازی مدیریت دانش در نهاد کتابخانه‌های عمومی ایران رابطه معنی‌داری وجود دارد، تأیید می‌شود.

با توجه به نتایج جدول ۳ مؤلفه منابع با میانگین اکتسابی برابر با $2/15$ می‌باشد که از میانگین جامعه (۳) نمره پایین‌تر از حد متوسط جامعه گزارش شده است. و مقدار سطح معناداری با $0/224$ می‌باشد. و این مقدار از سطح معناداری $0/05$ کوچک‌تر است بنابراین فرضیه بین مؤلفه منابع با پیاده‌سازی مدیریت دانش در نهاد کتابخانه‌های عمومی ایران رابطه معنی‌داری وجود دارد، رد می‌شود.

با توجه به نتایج جدول ۳ مؤلفه آموزش و پرورش با میانگین اکتسابی برابر با $3/24$ می‌باشد که از میانگین جامعه (۳) نمره بالاتر از حد متوسط جامعه گزارش شده است. و مقدار سطح معناداری با $0/01$ می‌باشد. این مقدار از سطح معناداری $0/05$ کوچک‌تر است بنابراین فرضیه بین مؤلفه آموزش و پرورش با پیاده‌سازی مدیریت دانش در نهاد کتابخانه‌های عمومی ایران رابطه معنی‌داری وجود دارد، تأیید می‌شود.

با توجه به نتایج جدول ۳ مؤلفه قدرت منابع انسانی ارشد با میانگین اکتسابی برابر با ۲/۷۳ می‌باشد که از میانگین جامعه (۳) نمره پایین‌تر از حد متوسط جامعه گزارش شده است. و مقدار سطح معناداری با ۰/۰۰۱ می‌باشد. این مقدار از سطح معناداری ۰/۰۵ کوچک‌تر است بنابراین فرضیه بین مؤلفه قدرت منابع انسانی با پیاده‌سازی مدیریت دانش در نهاد کتابخانه‌های عمومی ایران رابطه معنی‌داری وجود دارد، تأیید می‌شود.

سؤال دوم: آیا امکان پیاده‌سازی مدیریت دانش با توجه به مؤلفه‌های (حمایت مدیریت ارشد، فرهنگ، تکنولوژی اطلاعات، استراتژی هدف، سنجش دانش، زیرساخت سازمانی، فعالیت‌ها و فرایندها، کمک‌های انگیزشی، منابع، آموزش و پرورش، قدرت منابع انسانی) در نهاد کتابخانه‌های عمومی ایران مهیا می‌باشد؟

جدول ۴. نتایج آزمون t تک نمونه‌ای در خصوص فرضیه اصلی

معیارها	میانگین	مقدار T	درجه آزادی	سطح معناداری sig	فاصله اطمینان کرانه بالا کرانه پایین	تأیید/رد فرضیه
مؤلفه‌های مدیریت دانش	۳/۱۱	۴۳/۳۷۱	۱۱۵	۰/۰۰۱	۰/۸۳۴ ۰/۸۲۴	تأیید

همان‌طور که در آزمون فرضیه اصلی تحقیق مشخص شد، مقدار میانگین محاسبه شده به طور معناداری از میانگین جامعه بزرگتر بود از این‌رو بطور کلی می‌توان گفت امکان پیاده‌سازی مدیریت دانش در نهاد کتابخانه‌های عمومی ایران در سطح متوسط قرارداد. سؤال سوم: اولویت‌بندی مؤلفه‌های (حمایت مدیریت ارشد، فرهنگ، تکنولوژی اطلاعات، استراتژی هدف، سنجش دانش، زیرساخت سازمانی، فعالیت‌ها و فرایندها، کمک‌های انگیزشی، منابع، آموزش و پرورش، قدرت منابع انسانی) در تحقیق حاضر چگونه است؟ برای رتبه‌بندی هر یک از مؤلفه‌های مدیریت دانش در نهاد کتابخانه‌های عمومی ایران از آزمون رتبه‌بندی فریدمن استفاده شده است.

جدول ۵. رتبه‌بندی مؤلفه‌های مدیریت دانش براساس آزمون فریدمن

ردیف	معیارها	میانگین	رتبه	درجه آزادی	سطح معنی‌داری
۱	حمایت مدیریت ارشد	۳/۳۱	۳	۱۱۵	۰/۰۰۱
۲	فرهنگ	۲/۵۲	۸	۱۱۵	۰/۰۰۱
۳	تکنولوژی اطلاعات	۳/۴۹	۱	۱۱۵	۰/۰۰۱
۴	استراتژی هدف	۲/۳۸	۹	۱۱۵	۰/۰۰۱
۵	سنجش دانش	۲/۶۷	۷	۱۱۵	۰/۰۰۱
۶	زیرساختار	۳/۰۳	۵	۱۱۵	۰/۰۰۱
۷	فعالیت‌ها و فرایندها	۲/۲۰	۱۰	۱۱۵	۰/۰۰۱
۸	کمک‌های انگیزشی	۳/۳۴	۲	۱۱۵	۰/۰۰۱
۹	منابع	۲/۱۵	۱۱	۱۱۵	۰/۰۰۱
۱۰	آموزش و پرورش	۳/۲۴	۴	۱۱۵	۰/۰۰۱
۱۱	قدرت منابع انسانی	۲/۷۳	۶	۱۱۵	۰/۰۰۱

- اولویت اول: تکنولوژی اطلاعات با نمره میانگین ۳/۴۹ درصد
- اولویت دوم: کمک‌های انگیزشی با نمره میانگین ۳/۳۴ درصد
- اولویت سوم: حمایت مدیریت ارشد با نمره میانگین ۳/۳۱ درصد
- اولویت چهارم: آموزش و پرورش با نمره میانگین ۳/۲۴ درصد
- اولویت پنجم: زیرساختار با نمره میانگین ۳/۰۳ درصد
- اولویت ششم: قدرت منابع انسانی با نمره میانگین ۲/۷۳ درصد
- اولویت هفتم: سنجش دانش با نمره میانگین ۲/۶۷ درصد
- اولویت هشتم: فرهنگ با نمره میانگین ۲/۵۲ درصد
- اولویت نهم: استراتژی هدف با نمره میانگین ۲/۳۸ درصد
- اولویت دهم: فعالیت‌ها و فرایندها با نمره میانگین ۲/۲۰ درصد
- اولویت یازدهم: منابع با نمره میانگین ۲/۱۵ درصد

بحث و نتیجه‌گیری

مدیریت دانش به عنوان یک رشته علمی در ایران هنوز دوران طفولیت خود را سپری می‌کند. از این رو هنوز مسائل ناشناخته بسیاری در این زمینه وجود دارد (رمضانی و همکاران، ۱۳۹۸). مأموریت نهاد کتابخانه‌های عمومی کشور، ارائه‌ی خدمات کتابداری و اطلاع‌رسانی است و یکی از فعالیت‌های اصلی و کلیدی که در این حوزه باید انجام پذیرد، کسب دانش مکتوب و مستند شده‌ی موجود در جامعه، ثبت و نگهداری آن و ایجاد ساز و کارها و نظام‌هایی برای انتقال هرچه سریع‌تر و راحت‌تر آن به کاربران است که خواهان استفاده از این دانش هستند بنابراین پیاده‌سازی مدیریت دانش در نهاد کتابخانه‌های عمومی کشور که کتابخانه‌های عمومی زیر نظر آنها فعالیت می‌کنند نسبت به سایر سازمان‌های دانش‌محور، اهمیت بارزتری دارد.

نتیجه این پژوهش حاکی از این مطلب است که اولاً فرضیه اصلی این پژوهش مورد تأیید بوده و امکان استقرار مدیریت دانش در نهاد کتابخانه‌های عمومی ایران وجود دارد این در حالی است که از بین ۱۱ فرضیه فرعی که هر کدام یکی از مؤلفه‌های یازده‌گانه مدیریت دانش را بر اساس نظر کوان یو وانگ مورد بررسی قرار داده به جز فرضیه‌های ۴ و ۹ سایر فرضیات این پژوهش مورد تأیید قرار گرفته است. این بدان معنی است که به جز دو مؤلفه "استراتژی هدف و منابع" سایر مؤلفه‌های مورد بررسی یعنی "حمایت مدیریت ارشد"، "فرهنگ"، "تکنولوژی اطلاعات"، "فعالیت‌ها و فرایندها"، "سنجش دانش"، "کمک‌های انگیزشی"، "زیرساختار سازمانی"، "آموزش و پرورش" و "قدرت منابع انسانی" در استقرار مدیریت دانش در نهاد کتابخانه‌های عمومی ایران به طور معناداری بالاتر از میانگین جامعه و در سطح متوسط قرار دارند که نشانگر پذیرش مطلوبیت مدیریت دانش در سطح مدیران و کارشناسان این سازمان است. که همسو با نتایج تحقیق (زیارتی، ۱۳۹۲)؛ (لدنی، ۱۳۹۷)؛ (دهقانی و همکاران، ۱۳۹۷) است. براساس نتایج تحقیق عواملی همچون؛ تکنولوژی اطلاعات، کمک‌های آموزشی، حمایت مدیریت ارشد، آموزش و پرورش، در پیاده‌سازی موفق مدیریت دانش بسیار حائز اهمیت می‌باشند. همسو با نتایج تحقیق اخوان و همکاران (۱۳۸۹) در بین هفت عامل اولویت‌دار در سه مرحله فرایند کسب، عرضه و به‌کارگیری دانش، حمایت مدیریت ارشد را به‌عنوان رتبه دوم قرار دادند. این نتایج نشان از آن دارد که یک سیستم مدیریت دانش سنجیده به نیروی کار کارکنان کمک می‌کند تا اطلاعات موردنیاز خود را به‌سرعت و به‌راحتی پیدا کنند و اطلاعات جدیدی که به دانش و مهارت‌های آنها می‌افزاید را کشف کنند. از این رو می‌توان با اتخاذ سیاست‌هایی از قبیل؛ طراحی سیستم‌های تشویقی و ترغیبی جهت تبادل دانش و اطلاعات، حمایت مدیریت ارشد از برنامه‌های توسعه دانش و اطلاعات در سازمان، طراحی دوره‌های آموزشی با تأکید بر روش‌های انتقال دانش، تأکید بر جذب و استخدام افراد با دانش و دارای مهارت‌های لازم، به گونه‌ای صحیح به هدف مورد نظر نائل آمد.

ذخیره، اشتراک و به کارگیری دانش از طریق ایجاد سیستم‌های پاداش در سازمان و ایجاد فرهنگ مناسب و سرمایه‌گذاری بیشتر بر آموزش کارمندان و آشنایی با فناوری اطلاعات می‌تواند به سطح مطلوب‌تری از مدیریت دانش دست یابد.

از نظر منابع انسانی نیز ضروری است که شرایط موجود در سازمان را بهبود بخشید. این در حالی است که فرهنگ سازمانی بر تمامی وجوه سازمان تأثیرگذار است. مسلماً سازمان با سرمایه‌گذاری در منابع انسانی و جلب رضایت آنها در خلق، ذخیره، اشتراک و به کارگیری دانش از طریق ایجاد سیستم‌های پاداش در سازمان و ایجاد فرهنگ مناسب و سرمایه‌گذاری بیشتر بر آموزش کارمندان و آشنایی با فناوری اطلاعات بتواند به سطح مطلوب‌تری از مدیریت دانش دست یابد. با یافته‌های چان و همکاران (۲۰۱۱) و تیرو و همکاران (۲۰۱۱) که منابع انسانی را در درجه دوم اهمیت قرار می‌دهند، همسو نمی‌باشد.

براساس رتبه‌بندی فریدمن، تکنولوژی اطلاعات از بین مؤلفه‌های کوان یو وانگ با نمره میانگین ۳/۴۹ درصد رتبه اول را کسب کرد و این نشان از آن است که فناوری اطلاعات از طریق از بین بردن موانع، ایجاد کانالی برای کسب اطلاعات، جریان صحیح دانش در سازمان، و تشخیص موقعیت دارندگان و جستجوکنندگان دانش، به طور مستقیم و غیرمستقیم بر انگیزه‌ی تسهیم دانش کارکنان تأثیر می‌گذارد. نتایج پژوهش پارک (۲۰۰۶) نشان داد فناوری اطلاعات اثر معناداری بر قابلیت‌های تسهیم دانش کارکنان در سازمان‌های دولتی و خصوصی تأثیر مثبت دارد. همچنین نیازآذری و همکاران (۱۳۸۶) نیز در پژوهشی تحت عنوان عوامل مؤثر بر استقرار مدیریت دانش در دانشگاه‌های آزاد اسلامی استان مازندران دریافتند که فناوری اطلاعات عامل مؤثری بر استقرار مدیریت دانش است؛ در حالی که چان و همکاران (۲۰۱۱) در مطالعه‌ای به این نتیجه دست یافتند که عوامل فناوری، افراد و خلاقیت در تجارت جزء عوامل ضعیف‌تر در موفقیت مدیریت دانش محسوب می‌شوند. و با نتایج تحقیق شفیع و همکاران (۱۳۹۸) همسو می‌باشد.

در نهایت اینکه با ایجاد واحد مدیریت دانش در سازمان و تشکیل اتاق فکر کارشناسی در سازمان متناسب با تخصص‌های مختلف در سازمان و مستندسازی تجارب سازمانی برای افزایش مشارکت کارکنان در پیاده‌سازی مدیریت دانش در سازمان و تعامل با مؤسسات پژوهشی کمک خواهد کرد که سازمان بتواند در راستای پیاده‌سازی مدیریت دانش موفق عمل کند.

بر اساس یافته‌های پژوهش، پیشنهادهای کاربردی به شرح زیر ارائه می‌شود:

- بهبود زیرساخت‌های فناوری اطلاعات در راستای بهبود بکارگیری سیستم مدیریت دانش در شبکه سازمان؛
- تشویق مشارکت زیردستان در تصمیم‌گیری‌ها و ایجاد زیرساخت‌های مناسب برای آن و فرهنگ‌سازی مناسب در این زمینه؛
- ایجاد سامانه‌های اطلاعاتی مناسب (بعنوان نمونه، اینترنت، اینترانت) برای دانش‌آفرینی، جذب دانش، سازماندهی دانش، ذخیره دانش، انتشار دانش و کاربرد دانش؛
- آموزش و بکارگیری ابزارهای فناوری اطلاعات به منظور تسهیل فرآیند مدیریت دانش.

منابع

- ایمانی، ز. (۱۳۹۷). بررسی و رتبه‌بندی عوامل مؤثر بر مدیریت دانش در کتابخانه‌های دانشگاهی استان گلستان در سال ۱۳۹۶. [پایان‌نامه کارشناسی ارشد دانشگاه پیام نور استان مازندران، مرکز پیام نور تنکابن]
- حجازی‌نیا، ر. (۱۳۹۵). شناسایی و رتبه‌بندی عوامل مؤثر بر موفقیت مدیریت دانش با رویکرد تحقق اقتصاد مقاومتی. فصلنامه رشد و فناوری، ۱۲(۴۷)، ۲۰-۱۲.
- حسن زاده، م. (۱۳۸۶). مدیریت دانش، مفاهیم و زیرساخت‌ها. کتابدار.
- حسینی، ح.، حضرتی، م.، و نوحیف، م. (۱۳۹۲). اولویت بندی عوامل تسهیل کننده مدیریت دانش. پژوهشنامه نظم و امنیت انتظامی، ۵(۴)، ۹۷-۱۱۲.
- رفعتی شالدهی، ح.، حسنوی، ر.، به آذین، ف.، و بنی طباطبائی، ع. (۱۳۸۷). بررسی الگوی مدیریت دانش در یک مرکز تحقیقاتی نظامی. مجله طب نظامی، ۱۰(۳)، ۲۳۷-۲۵۲.

- رضیانی، ا.، دهوشی، م.، فلاح لاجیمی، ح.، و رازقی، ن. (۱۳۹۸). ارائه الگوی استقرار مدیریت دانش در دانشگاه مازندران. *مدیریت بهره‌وری (فراسوی مدیریت)*، ۱۳(۵۰)، ۸۹-۱۱۷.
- رهنوردآهن، ف.، و محمدی، ا. (۱۳۸۸). شناسایی عوامل کلیدی موفقیت سیستم مدیریت دانش در دانشکده‌ها و مراکز آموزش عالی تهران. *مدیریت فناوری اطلاعات*، ۱(۳)، ۳۷-۵۲.
- شعبانی، ا.، محمدی، ا.، و فروگذار، ح. (۱۳۹۱). شناسایی، بررسی و رتبه‌بندی عوامل مؤثر بر پیاده‌سازی مدیریت دانش با استفاده از تکنیک TOPSIS (مطالعه موردی: دانشگاه علوم پزشکی شیراز). *مدیریت اطلاعات سلامت*، ۹(۳)، ۳۲۶-۳۱۸.
- شفیعی، س.، مرادی، م.، و جعفری، م. (۱۳۹۸). سنجش بلوغ مدیریت دانش در کتابخانه‌ها و مراکز اطلاع‌رسانی (نمونه پژوهش: کتابخانه‌های عمومی کرمانشاه). *مدیریت راهبردی دانش سازمانی*، ۲(۶)، ۱۰۹-۷۷.
- صفایی، ن.، طالقانی‌نیا، ف.، و کیامنش، ا. (۱۳۹۶). شناسایی و رتبه‌بندی عوامل کلیدی موفقیت مدیریت دانش در شرکت‌های دانش‌بنیان (مطالعه موردی پارک علم و فناوری دانشگاه تهران). *فصلنامه رشد و فناوری*، ۱۳(۵۰)، ۲۱-۲۸.
- عنایتی، ت.، ضامنی، ف.، و زنگانه، م.ج. (۱۳۹۰). شناسایی موانع اصلی کاربرد فناوری اطلاعات در مدارس دوره متوسطه شهرستان علی‌آباد کتول. *مجله فناوری اطلاعات و ارتباطات در علوم تربیتی*، ۱(۴)، ۹۸-۱۱۶.
- فرحناکی، م.، حسن زارعی، م.، و عطارنیا، ا. (۱۴۰۰). *شناسایی و اولویت‌بندی الزامات استقرار مدیریت دانش در دانشگاه شهاب دانش*. [پایان‌نامه کارشناسی ارشد مدیریت بازرگانی، موسسه آموزش عالی طلوع مهر].

- Akhan, P., Auliai, A., Destranj Mamqani, N., & Thaghafi, F. (2008). Development of knowledge management cycle processes based on factors affecting the success of knowledge management. *Scientific Research Quarterly of Politics, Science and Technology*, 3 (4), 5-59.
- Aujirapongpan, S. Vadhansindhu, P. Chandrachai, A. & Cooparat, P. (2010) Indicators of knowledge management capability for km effectiveness. *The Journal of Information and Knowledge Management Systems*, 40(2), 183-203.
- Chan, Ede, M Y. & Mohamed, S. (2011). Mapping Relationships among the Enablers of Knowledge Management within Hong Kong Construction Organisations. The Twelfth East Asia-Pacific Conference on Structural Engineering and Construction. *Procedia Engineering*, 14, 1938-1944. DOI:10.1016/j.proeng.2011.07.243.
- Chua, A., & Lam, W. (2005). Why KM projects fail: A multi-case analysis. *Journal of Knowledge Management*, 9(3), 6-17.
- Dulipovici, A., & Robey, D. (2013). Strategic alignment and misalignment of knowledge management systems. *Journal of Management Information Systems*, 29(4), 103-126.
- Elmorshidy, A. (2018). The impact of knowledge management systems on innovation: An empirical investigation in Kuwait. *VINE Journal of Information and Knowledge Management Systems*, 48(3), 388-403. <https://doi.org/10.1108/VJIKMS-12-2017-0089>
- Entehaye, A. (2002). *Presenting a proposed model for knowledge management in specialized libraries affiliated to the Ministry of Culture and Islamic Guidance in Tehran*. [Master's thesis, Islamic Azad University, North Tehran Branch, Tehran.]
- Farhanaki, M., Hassan Zarei, M., & Attarnia, A (2021). *Identification and prioritization of knowledge management establishment requirements in Shahab Danesh University*. [Master's Thesis, Marketing Oriented Business Management, Tolo Mehr Institute of Higher Education].
- Hasanzadeh, M. (2007). *Knowledge management, concepts and infrastructures*. Librarian
- Hijazinia, R (2016). Identifying and ranking factors affecting the success of knowledge management with the approach of realizing resistance economy. *Growth and Technology Quarterly*, 12(47), 12-20. Retrieved on April 21, 2019 from <https://doi.org/10.7508/jstpi.2016.03.002>
- Hosseini, H., Hazrati, M., & Nohaif, M. (2012). Prioritizing knowledge management facilitating factors. *Law And Security Research Journal*, 5(4), 112-97.
- Imani, Z. (2017). *Review and ranking of factors affecting knowledge management in university libraries of Golestan province in 2016*. [Master's thesis of Payam Noor University, Mazandaran Province, Payam Noor Center, Tenkabon]
- Iqbal, A. (2021). Innovation speed and quality in higher education institutions: the role of knowledge management enablers and knowledge sharing process. *Journal of Knowledge Management*, 25(9), 2334-2360. <https://doi.org/10.1108/JKM-07-2020-0546>
- Irmgarda, K. (2007). *Managing knowledge assets: between the global and the local*. Vilnius University, Faculty of Communication, Institute of knowledge management Doctoral student

- Jain, P (2007). An empirical study of knowledge management in academic libraries in East and Southern Africa. *Library Review*, 56(5), 377-392.
- Lopez, S.V. (2005). Competitive advantage and strategy formulation, *Management Decision*, 43(5), 662-663.
- Mahmoudi, H., Diani, M.H., & Parirukh, M. (2012). Analytical review of the state of knowledge management in academic libraries (case study: Ferdowsi University and Mashhad Medical Sciences Libraries). *Library and Information Research Journal*, 3(2), 91-112. <https://doi.org/10.22067/riis.v3i2.10403>
- Niazaziri, K., & Amoui, F. (2016) Factors affecting the establishment of knowledge management in Islamic Azad Universities of Mazandaran province. *Research in Curriculum Planning (Knowledge and Research in Curriculum Planning Educational Sciences)*, 21 (14), 93-106.
- Olatokun, W. & Njideaka, T.M.-A. (2020). Knowledge sharing practices among cataloguers in Nigeria's academic libraries. *Library Management*, 41(4/5), 295-309. <https://doi.org/10.1108/LM-12-2019-0090>
- Orenga-Roglá, S., & Chalmeta, R. (2019). Methodology for the implementation of knowledge management systems 2.0. *Business & Information Systems Engineering*, 61(2), 195-213
- Ou, C. X. J., Davison, R. M., & Wong, L. H. M. (2016). Using interactive systems for knowledge sharing: The impact of individual contextual preferences in China. *Information & Management*, 53(2), 145-156.
- Park, K. (2006). A review of the knowledge management model based on an empirical survey of Korean experts. [Unpublished doctoral dissertation, University of Kyushu, Korea]. <https://lib.kotra.or.kr/pyxis-api/1/digital-files/c16960ef-ec6c-018a-e053-b46464899664>.
- Rafati Shaldehi, H., Hasnavi R., Azin Farid., & Bani Taba, S A (2008). Examining the model of knowledge management in a military research center. *Journal of Military Medicine*, 10 (3), 252-237.
- Rahnavardahan, F., & Mohammadi, A. (1388). Identifying the key success factors of knowledge management system in colleges and higher education centers of Tehran. *Information Technology Management*, 1(3), 37-52.
- Ramezani, A., Madhoshi, M., Fallah Lajimi, H., & Razaghi, N. (2019). Presenting the model of establishing knowledge management in Mazandaran University. *Productivity Management (Beyond Management)*, 13(50), 117-89. Retrieved on 18 February 1400 from <https://doi.org/10.30495/qjopm.2019.668707>
- Safai, N., Taleqani Nia, A., & Kiamanesh, A. (2017). Identifying and ranking the key success factors of knowledge management in knowledge-based companies (a case study of Science and Technology Park of Tehran University). *Growth and Technology Quarterly*, 13(50), 21-28. Retrieved 7 December 1400 from <https://doi.org/10.7508/jstpi.2017.02.003>
- Shabani, A., Mohammadi, A., & Farozah, H. (2011). Identification, review and ranking of factors affecting the implementation of knowledge management using TOPSIS technique (case study: Shiraz University of Medical Sciences). *Health Information Management*, 9(3), 326-318.
- Shafee, S., Moradi, M., & Jafari, M. (2019). Measuring the maturity of knowledge management in libraries and information centers (research sample: Kermanshah public libraries). *Strategic Management of Organizational Knowledge*, 2(6), 109-77.
- Theriou, N., Dimitrios, M. & Georgios T. (2011). Knowledge management enabler factors and firm performance: an empirical research of the greek medium and large firms. *European Research Studies*, 52(4), 537-592. <https://www.um.edu.mt/library/oar/handle/123456789/31466>.
- Ugwu, C.I. & Ekere, J.N. (2018). The role of knowledge management in providing innovative services in university libraries in Nigeria: A structural equation modeling approach. *Global Knowledge, Memory and Communication*, 67(6/7), 350-376. <https://doi.org/10.1108/GKMC-10-2017-0086>
- White, T (2004). *Knowledge Management in Academic Library, Case Study: Km within Oxford University Library Service*. From: <http://www.ifla.org/IV/ifla70/papers/089e-white.pdf>

Optimizing the provision of archival material services based on the design and application of the book locator tool 2

Reza Ahmadi Zamani | Zohreh Mirhosseini

Evaluating Users' Views on The Quality Of Hosseinieh Ershad Public Library Services In Order To Implement Platform Thinking 19

Mehrnaz Khorasanchi | Tayebeh Shahmirzadi

The Study Measure Acquaintance and Used Students Graduate of the Veterinary Medicine College, Ferdowsi University of Mashhad, of Vancouver Style in citation of the proposal writing 36

Zahra Rezazadeh

Optimizing the provision of archival material services based on the design and application of the book locator tool 55

Reza Ahmadi Zamani | Zohreh Mirhosseini

Providing a Model for Employee Knowledge Management with an Organizational Learning Approach (Case Study of Tehran Municipality) 75

Pejman Salehi | Bijan Solimanpour

Designing the Influential Model of Web Knowledge Sharing on Knowledge Entrepreneurship: a Case Study of State Public Libraries 102

Leyli Taherkhani | Safiyeh Tahmasebi Limooni | Mitra Ghiasi

The Role of Knowledge Management in the Strategy of The Higher Education Environment (A Case Study of Payam Noor Bushehr Universities) 129

Saeed Ghaffari | Masood Bakhtiari | Shaesteh Molazadeh Rodbarian

Investigating the Feasibility of Establishing Knowledge Management in Iran Public Libraries Foundation According To the Pattern of Kwan Yu Wang 145

Zahra Kianrad | Seifollah Andayesh

I. A. U.
North Tehran Branch

Journal of Knowledge Studies

(Library and Information Science and Information Technology)

Print ISSN: 2008-2754 Online ISSN: 2783-4115

Vol. 15, No. 59, Winter 2023

- Optimizing the provision of archival material services based on the design and application of the book locator tool** 2
Reza Ahmadi Zamani | Zohreh Mirhosseini
- Evaluating Users' Views on The Quality Of Hosseinieh Ershad Public Library Services In Order To Implement Platform Thinking** 19
Mehrnaz Khorasanchi | Tayebeh Shahmirzadi
- The Study Measure Acquaintance and Used Students Graduate of the Veterinary Medicine College, Ferdowsi University of Mashhad, of Vancouver Style in citation of the proposal writing** 36
Zahra Rezazadeh
- Optimizing the provision of archival material services based on the design and application of the book locator tool** 55
Reza Ahmadi Zamani | Zohreh Mirhosseini
- Providing a Model for Employee Knowledge Management with an Organizational Learning Approach (Case Study of Tehran Municipality)** 75
Pejman Salehi | Bijan Solimanpour
- Designing the Influential Model of Web Knowledge Sharing on Knowledge Entrepreneurship: a Case Study of State Public Libraries** 102
Leyli Taherkhani | Safiyeh Tahmasebi Limooni | Mitra Ghiasi
- The Role of Knowledge Management in the Strategy of The Higher Education Environment (A Case Study of Payam Noor Bushehr Universities)** 129
Saeed Ghaffari | Masood Bakhtiari | Shaesteh Molazadeh Rodbarian
- Investigating the Feasibility of Establishing Knowledge Management in Iran Public Libraries Foundation According To the Pattern of Kwan Yu Wang** 145
Zahra Kianrad | Seifollah Andayesh